

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 31 Μαΐου 2026 • Έτος 17^ο • Αρ. φύλλου 928

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ

Δύσκολη παρτίδα σκάκι, με φόντο το Προεδρικό

Το ρίσκο της Αννίτας Δημητρίου, η υπέρβαση που δύσκολα θα τολμήσει ο Στέφανος Στεφάνου και ο «ρυθμιστικός ρόλος» του ΕΛΑΜ

Η εκλογή του προέδρου της Βουλής έχει πυροδοτήσει έντονες διεργασίες προσκνήνιου και παρασκνήνιου, με τα κόμματα να εστιάζουν σε δύσκολες εξισώσεις και κρυπτογραφημένες κινήσεις. Αυτό

το σύνθετο πολιτικό σκάκι δεν αφορά απλώς ένα πρόσωπο, αλλά τη διαμόρφωση μιας νέας ισορροπίας δυνάμεων που θα καθορίσει την επόμενη ημέρα, θα αναπτύξει δυναμική και θα χαράξει

Πώς το Προεδρικό «στίνει» το ταμπλό που δίνει στον Νίκο Χριστοδουλίδη το πάνω χέρι για το 2028

προοπτική με ορίζοντα την προεδρική εκλογή του 2028. Τα βασικά σενάρια του προσκνήνιου, ενέχουν ρίσκο και απαιτούν υπερβάσεις. Για εκείνα του παρασκνήνιου, ρόλο παίζουν οι μεθο-

δεύσεις και οι μηχανορραφίες με στόχο τη διασφάλιση πλειοψηφιών και την αποτροπή δυσάρεστων εκπλήξεων που θα μπορούσαν να αποτρέψουν σχεδιασμούς. Σελ. 4

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Το «σπασμένο τηλέφωνο» για «σχέδιο λύσης»

Η σπουδή του προέδρου Χριστοδουλίδη να «φωτίσει» την πρωτοβουλία Αντόνιο Γκουτέρες, που «βρίσκεται μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας», γεννά μια σειρά από ερωτηματικά. Σελ. 10

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΠΑΦΟΥ

Εκλογή Γρηγόριου με ισορροπίες

Η επιλογή του αρχιμανδρίτη Γρηγόριου για τη θέση του μητροπολίτη Πάφου κλείνει μια εκκρεμότητα και διευθετεί μόνο μια πιτυχή των ζητημάτων που εμφανίστηκαν μετά την απομάκρυνση του Τυχικού. Σελ. 9

Η «Κ» ΣΤΟ ΕΡΓΟΤΑΞΙΟ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

Από την ευχή του 1880, στο θαύμα αρχιτεκτονικής του 21ου αιώνα

Αρχίζει και παίρνει μορφή το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας, το οποίο αναμένεται να παραδοθεί προς το τέλος του 2027. Πρόκειται για το πιο ακριβό έργο που έχει αναλάβει η Δημοκρατία, με κατασκευή σε μία φάση. Πώς από την ευχή του 1880 για ένα μουσείο, φτάσαμε, με πολλές παλινωδίες, σε ένα υπερσύγχρονο μουσείο. Τέχνες, σελ. 1

ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ

Ο κατάλογος των επιθετικών τουρκικών ενεργειών

Τα «ήρεμα νερά» στο Αιγαίο έχουν αρχίσει εδώ και καιρό να διαταράσσονται, όπως προκύπτει από την επεξεργασία στοιχείων παραβιάσεων στον αέρα και στη θάλασσα από τουρκικά αεροσκάφη και πλοία, που παρουσιάζει σήμερα η «Κ». Η «Γαλάζια Πατρίδα» έχει επαναφέρει την ένταση. Σελ. 16

ΟΙ ΠΑΛΙΝΩΔΙΕΣ ΤΟΥ ΤΡΑΜΠ

Από τους βομβαρδισμούς στα παζάρια με την Τεχεράνη

Τα ακανθώδη ζητήματα του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος και του καθεστώτος του Ορμούζ φαίνεται πως παραπέμπονται σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις. Ο Τραμπ είναι εγκλωβισμένος στο τέλμα μιας κρίσης την οποία ο ίδιος επέλεξε, και πλέον καλείται να επιλέξει μεταξύ τριών κακών εναλλακτικών. Σελ. 20

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Ενισχύεται ο ρυθμιστικός ρόλος του ΔΗΚΟ

«Το ΔΗΚΟ, όχι μόνο διατηρεί, αλλά έχει ενισχύσει τον ρυθμιστικό του ρόλο», δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος Νικόλας Παπαδόπουλος. Δεν ανοίγει τα χαρτιά του για την προεδρία της Βουλής, σημειώνοντας ότι οι αποφάσεις θα ληφθούν στα συλλογικά όργανα του κόμματος, όταν θα έχουν ενώπιόν τους όλα τα δεδομένα. Σελ. 6

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Τα λάφυρα

Ουδείς αμφιβάλλει ότι η προεδρία της Βουλής είναι ένα σημαντικό αξίωμα της Δημοκρατίας. Οι ζυμώσεις που γίνονται για την πλήρωση της θέσης είναι φυσιολογικό να είναι πολλές και εργώδεις. Εξίσου σημαντικές όμως είναι και οι κοινοβουλευτικές επιτροπές. Οι μάχες γι' αυτές βρίσκονται σχεδόν στο περιθώριο των μετεκλογικών συζητήσεων, ωστόσο οφείλουμε να επισημάνουμε ότι έχει σημασία ποιο κόμμα θα αναλάβει κρίσιμες επιτροπές, όπως αυτές της Παιδείας και των Νομικών, που τις καλοβλέπει το ΕΛΑΜ, μάλλον ως εκλογικό «τρόπαιο».

ΚΕΡΔΙΖΕΙ ΣΤΑΔΙΑΚΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Εξομάλυνση της πτωτικής πορείας του Μαρτίου

Παρά τη σημαντική πτώση των αφίξεων τον Μάρτιο, ο κυπριακός τουρισμός παρουσιάζει σημάδια εξομάλυνσης. Οι μεγαλύτερες απώλειες καταγράφηκαν από το Ισραήλ, ενώ η Πολωνία αποτελεί τη θετι-

κή εξαίρεση, αναδεικνυόμενη σε μία από τις σημαντικότερες αγορές για την Κύπρο. Παράλληλα, η ανάπτυξη του τουρισμού στηρίζεται ολοένα και περισσότερο στους μήνες εκτός καλοκαιριού. Οικονομική, σελ. 4

ΤΖΟΥΛΙΑΝ ΜΠΑΡΝΣ

Είπα, δεν θα γράψω ξανά. Κανείς δεν με πιστεύει

Συναντήσαμε τον Βρετανό συγγραφέα Τζούλιαν Μπαρνς και μας μίλησε για το τελευταίο του βιβλίο «Αναχωρήσεις», τη φαντασία και τη μνήμη, την υβριδική αφήγηση και για τους λόγους που αποφάσισε να κλείσει τον συγγραφικό του κύκλο. Τέχνες, σελ. 10-11

Η «Κ» ΜΕ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ ΤΗΣ ΑΙ

Ελληνικό βάπτισμα στη Σίλικον Βάλεϊ

Η αποστολή των Ελλήνων επικεφαλής νεοφυών επιχειρήσεων τεχνολογίας στα γραφεία της Threshold Ventures στο Πάλο Άλτο της Καλιφόρνιας, στη Μέκκα της τεχνολογίας. Εκεί συναντήθηκαν με στελέχη εταιρειών και επενδυτές της Σίλικον Βάλεϊ. Σελ. 23

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Μπορώ να έχω λίγο τον λογαριασμό;

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, μετά από όσα ζήσαμε το βράδυ των εκλογών πολύ φοβάμαι ότι οι πνευματικοί κληρονόμοι του Νεοπτόλεμου Μιχαηλίδη θα ζητήσουν την έξωσή μου από την πολυκατοικία της Κωστή Παλαμά. Η συναγερμική Ευγενία Καλαμαρού και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, μεθυσμένες από τα gin and tonics και τη γλυκόπιση νίκη, τραγουδούσαν Κατερίνα Λιόλιου! Τουτέστιν... «Μπορώ να έχω λίγο τον λογαριασμό; Κι έναν υπεύθυνο που θέλω να ρωτήσω». Έπος!

Μια ανάσα προτού πέσει η αυλαία της προεκλογικής, η ατάκα του Φειδία προς τους πολιτικούς αρχηγούς, συμπύκνωσε όλη τη γελοιότητα των μηνών που προηγήθηκαν: «Μιλάτε όλοι για λαϊκισμό, αλλά κατ' ακρίβειαν όλοι είμαστε λαϊκιστές γιατί ζητούμε την ψήφο του λαού». Κι έπειτα συμπλήρωσε κάτι περί Καβάφη (!), ότι σημασία έχει το ταξίδι, χασμουρήθηκε βαθιά και σφύριξε τη λήξη της πιο σουρεαλιστικής προεκλογικής που ζήσαμε ποτέ.

Το άππωμαν, είναι μια απο τις ωραιότερες λέξεις της κυπριακής διαλέκτου, καθώς δεν σημαίνει μόνο έπαρση, αλαζονεία ή κόρδωμα. Εμπεριέχει και κάτι ακόμα που επεξηγείται μονάχα με διδακτικά παραδείγματα. Όπως π.χ. το γεγονός ότι ο Φειδίας Παναγιώτου έσπασε τους δημοσιογράφους στο εκλογικό του επιτελείο περισσότερο από ένα δίωρο ή ακόμα χειρότερα ότι τηλεοπτική ρεπόρτερ προσπαθούσε να δώσει ανταπόκριση ανάμεσα σε κουνούπια και μια ταμπέλα της Άμεσης Δημοκρατίας που έπευε από τον αέρα. Κι όλα αυτά γιατί; Για να ανακοινώσει την επομένη ο αρχηγός το χειρότερο κρυμμένο μυστικό της μικρής βραχονησίδας: ότι θα παραμείνει στο Ευρωκοινοβούλιο («Είναι πολλά τα λεφτά, Άρη») και την έδρα θα πάρει ο Λαούρης.

Με τούτα και με κείνα ο λαός εν τη

Η αποτίμηση του εκλογικού αποτελέσματος βγάζει ένα λογαριασμό. Το ερώτημα είναι ποιος πληρώνει...

σοφία του έστειλε στη Βουλή τους εκλεκτούς του. Ανάμεσά τους και ο Δημήτρης Μπάρος ο οποίος έλαβε 280 (!) ψήφους, γεγονός που δεν απέδωσε στην καλή του τύχη αλλά στον Θεό. Εξ ου και κατά την ανακήρυξη έκανε τον σταυρό του κι έδειξε με το δάχτυλο προς τον ουρανό. Με την αυτοπεποίθησή που του έδωσε η θεία φώτιση, δήλωσε ανερυθρίαστα πως επιθυμεί να ενταχθεί στις Επιτροπές Παιδείας και Διαφάνειας. Σημείωση για τον ιστορικό του μέλλοντος: ο 24χρονος Μπάρος έχει αποφοιτήσει μόνο από το Μεγάλο Πανεπιστήμιο της Ζωής.

Τους τελευταίους μήνες είδαμε πολλά, αλλά σε σχέση με την Μπαριάδα τώρα αρχίζει το καλό. Ιδού τι είπε ο νεαρός βουλευτής φορώντας ένα μπλουζάκι με τυπωμένο τον Χριστό: «Η μπλούζα έννεν τυχαία, εν η αληθκεια μου. Εύχομαι ο Θεός να μας ευλογεί ούλλους τζιαι να είστε ούλλοι καλά. Ούλλοι περνούμε πράματα, η ζωή είναι δύσκολη. Πρέπει να πιάσουμε τον σταυρόν μας τζιαι να πάμε που τον δύσκολο δρόμο, που τον πόνο, μακριά που τα εύκολα, τα εύκολα πάνιν στην καταστροφή. Πάμε για την ουσία, τζιαι για την πραγματική ζωή. Ξυπνάτε το πρωί, κάμετε ό,τι γουστάρετε, κάμετε γυ-

μναστική, τρώτε υγιεινά, κάμετε οικογένεια, μακριά από τα πάθη τζι ό,τι σας κρατά πίσω».

Αγαπημένο μου ημερολόγιο, ελπίζω η ζωή να με διαψεύσει αλλά φοβάμαι ότι κάποιοι αντιλαμβάνονται την κοινοβουλευτική θητεία ως σεμινάριο αυτοβελτίωσης. Κι ας έμεινε εκτός Βουλής ο πρύτανης του είδους Χριστόφορος Τορναρίτης, άλλως Τόρνος, άλλως Never Surrender. Ο οποίος εμφανίστηκε με μαύρο κοστούμι και παπιγιόν δηλώνοντας με το γνωστό ταμπεραμέντο του: «Ευχαριστώ τον Θεό που με άφησε μακριά από αυτόν τον βόθρο». Ο Θεός γενικά παίζει σε

αυτές τις εκλογές, προσοχή μόνο να μη ρίξει φωτιά να μας κάψει. Εκ παραλλήλου άλλωστε, στον Οίκο του Κυρίου, γίνονταν το σύστριγγλο...

Τα βάσανα της Πάφου δεν είναι μόνο πολιτικά, με το πουλέν που της έλαχε να την εκπροσωπεί στη νέα Βουλή. Είναι και εκκλησιαστικά, καθώς το σίριαλ Τυχικού δεν λείει να σταματήσει. Ο τέως μπτροπολίτης σε διάγγελμά του προς τον λαό αποκάλυψε ότι είδε όραμα τον Απόστολο Παύλο κι έλαβε «μήνυμα» από τον Θεό μέσω του Χριστού. Κάποια στιγμή νομιζώ πρέπει να μας απασχολήσει, αγαπημένο μου ημερολόγιο,

ο κοσμικός χαρακτήρας του ευρωπαϊκού μας κράτους με αυτούς που μπλέξαμε.

«Δεν θα πεις τίποτε για τη στιλιστική εξωστρέφεια της Νταϊάνας Κωνσταντινίδη στο μνημειώδες catwalk;» με προκάλεσε η σιεροκουτάλα η Κούταλου, ενώ παρακολουθούσαμε την τελετή ανακήρυξης των νέων βουλευτών. «Δεν θα πω γιατί εγώ είμαι Κυρία με Κ κεφαλαίο». «Είσαι θύμα του καθωσπρεπισμού και της πολιτικής ορθότητας». «Είμαι θύμα των συνθηκών, μάνα μου».

«Μπορώ να έχω λίγο τον λογαριασμό; Κι ένα σφηνάκι τελευταίο να πληρώσω...» εκτέλεσε (εξ επαφής) η Καλαμαρού το υπέρτατο σουξέ της Κατερίνας Λιόλιου και η Κουλλίτσα, επίσης ντίρλα, της έκανε δευτερες. «Ας κρατήσουμε επιτέλους ένα άλλο επίπεδο κοπέλες» τόλμησα να προτείνω, με όση αστική αξιοπρέπεια μου απόμεινε. «Μα αφού αυτό είναι το θέμα: ποιος θα πληρώσει τον λογαριασμό», αντέτειναν οι άλλες και απουσία πειστικών επιχειρημάτων αναγκάστηκα να συγκρατηνέωσω σιωπηλά.

Τα χαμένα κόμματα των εκλογών είναι γνωστά. Το ερώτημα είναι, σε ποιους πρέπει να σταλεί ο λογαριασμός; Στο VOLT ο παραλήπτης έχει ονοματεπώνυμο: Μακάριος Δρουσιώτης, για τη σαπουνόπερα SandyGate (παιδερασία, Αδελφότητα κι άλλα εξίσου φαιδρά και ατεκμηρίωτα). Στην ΕΔΕΚ ο λογαριασμός χρεώνεται στον Μαρίνο Σιζόπουλο για το μπάχαλο που παρέδωσε. Στους Οικολόγους δεν υπάρχει αναγνώρισιμος παραλήπτης (αυτό είναι και το πρόβλημα), ενώ στη ΔΗΠΑ για τον Μάριο Καρογιάν ταιριάζει καλύτερα το «καλά, εσύ έφυγες νωρίς». Καταγράφηκε.

Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

31-5-1936

Πράκτωρ: Το ταξίδιον του υπουργού των Εξωτερικών της Πολωνίας κ. Ιωσήφ Μπεκ εις το Βελιγράδιον προεκάλεσεν ευρύτατα σχόλια εις το εξωτερικόν. [...] Η εφημερίς «Ποπουλαίρ», όργανον του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Γαλλίας, επιτίθεται κατά του κ. Μπεκ, τον οποίον χαρακτηρίζει ως πράκτορα του Χίτλερ και βεβαιοί ότι το ταξίδιον του έχει σκοπόν να παρασύρην την Γιουγκοσλαυίαν εις το άρμα της γερμανικής πολιτικής.

Προπαρασκευή: Εις το Πανεπιστήμιον του Τουρίνου ιδρύθη μεγάλη κλινική διά τας τροπικάς ασθενείας ήτις όχι μόνον θα περιθάλπη ασθενείς αλλά θα προπαρασκευάζη και τους ιατρούς οι οποίοι θέλουν να μεταβούν εις Αιθιοπίαν. Παρόμοιοι κλινικοί των οποίων η σπουδαιοτέρα θα ευρίσκειται εν Ρώμη θα ιδρυθούν εις όλας τας μεγάλας πόλεις της Ιταλίας.

Στοιχεία: Θεσσαλονίκη - Εις γνώσιν των αρχών περιήλθον στοιχεία, καθ' α νέα απεργία των βενιζελικών και κομμουνιστών ετοιμάζεται επί τη βάσει σχεδίου κατά το οποίον θα την εκτρέψη εις οχλοκρατικές εκδηλώσεις. Κατά την διάρκειαν της απεργίας οι βενιζελικοί πυρήνες, προετοιμασθέντες από τους αποτάκτους αξιωματικούς, θα επιχειρήσουν ανατρεπτικήν κίνσιν προς κατάλυσιν των αρχών.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ

/ Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Η ξανθιά Παναγιά και ο υπερόπτης μικρός Νίκος

Κτύπησαν την πόρτα στον Τυχικό για να του επιδώσουν επιστολή έξωσης. Αυτός δεν απάντησε (ο άνθρωπος ίσως έχει βαρύ ύπνο, είχε προηγηθεί και αγρυπνία) και έτσι του την έστειλαν μέσω βάιμπερ! Με βάιμπερ, ρε παιδιά; Είναι λίγο... outdated το βάιμπερ και εξ όσων γνωρίζω ο Τυχικός χρησιμοποιεί μόνο Whatsapp! Καρου eleos!

Εδώ και καιρό υποβόσκει μια κόντρα -ας πούμε μια αμοιβαία καχυποψία- ανάμεσα σε αρχηγό Αστυνομίας και υπουργό Δικαιοσύνης. Τις φήμες ήλθε να επισημοποιήσει η... διάψευση του Προέδρου. Διότι, ως γνωστόν, τίποτα δεν μετατρέπει τις φήμες σε πρωτοσέλιδο όσο μια επίσημη διάψευση που συνήθως λειτουργεί σαν πιστοποιητικό αυθεντικότητας.

Το μαύρο κατασκοπευτικό μου βαν μου έφερε ξεκάθαρες πληροφορίες. Πριν βγει το καλοκαίρι ο Πρόεδρος θα αναγκαστεί να επιλέξει ποια Ιφιγένεια θα θυσιάσει. Και για να είμαι όσο ξεκάθαρος όσο και ο μικρός μας Νίκος, θα πω «ήξεις αφήξεις ουκ εν τω πολέμω θνήξεις».

Αφού υπάρχει τόσο παρασκηνίο και δυστοκία στην εξεύρεση του/της επόμενου/ης προέδρου της Βουλής εισηγούμαι να βάλουμε τον εθνικό μας κλόουν για να μην έχει κανένας παράπονο. Θα ανεβαίνει στο βήμα, θα μας λέει να του δώσουμε χρόνο να μάθει (πολιτικά και ελληνικά είναι οι αδυναμίες του αλλά nobody is perfect) και

Επιτέλους και μια καλή είδηση.

στο τέλος θα σχηματίζει με τα δάκτυλα την καρδούλα και θα μας λέει «αγαπώ σας»! Διερωτώμαι, πάντως, όταν στο Ευρωκοινοβούλιο τον ρωτήσουν κάτι και δεν έχει ιδέα, τι απαντά; I Love you!? Oh God have mercy!

Ο πονηρός Οδυσσέας πάντως μάς τα αλλάζει τώρα και ενώ δεν θα μιλούσε με κανένα στον χώρο της Δεξιάς, τώρα μιλά όχι μόνο με τον Νικόλα (με τον οποίο σφάχθηκε -χωρίς καν γάντι- στην προεκλογική), αλλά ακόμη και με το «χρυσουγίτικο» ΕΛΑΜ. Είναι γλυκό το πιστό της αμαρτίας (και της εξουσίας) ποιος είναι αυτός που δεν λαχτάρσε

να πει... Την ίδια ώρα επίσης λείει πως «θα αλλάξει τον κανονισμό» να δικαιούται κοινοβουλευτική ομάδα. Ουπς, δεν είναι κανονισμός, είναι το Σύνταγμα και δεν αλλάζει κατά το δοκούν, μίστερ. Εκτός και αν ο κυρ Τσούκας τον συμβούλευσε πως είναι «παράσημο» και η παραβίαση του συντάγματος.

Ξανθιά Παναγιά μου, ο Συναγερμός πρέπει να αποφασίσει τι τον ενδιαφέρει περισσότερο, η προεδρία της Βουλής ή η προεδρία της Δημοκρατίας; Ή το καλό της παράταξης και του τόπου (λέμε τώρα). Διότι συχνά, σε ιστορικές στιγμές, ο θρίαμβος από τον όλεθρο

απέχουν ελάχιστα.

Αυτά βλέπει ο μικρός υπερόπτης Νίκος και ξεθάρρεψε, ο οποίος τη νύκτα των εκλογών δεν έκλεισε μάτι. Γιατί όπως πάει το πράγμα, με την παραδοσιακή Αριστερά πεισμένη, τη woke Αριστερά διαλυμένη και τη σοσιαλιστική προς διάλυση, ο καβγάς στη Δεξιά για το πάπλωμα δεν θα έχει τέλος. Άρα το λάθος της Αννίτας να αυτοεγκλωβιστεί με απόλυτο τρόπο στα «θέλω» της, μεταφράζεται σε περιώριο κινήσεων για τον μικρό υπερόπτη Νίκο.

Την ίδια ώρα τα μερσεντές και μπεεμβέ δεν έχουν σταματημό έξω από το σπίτι του λαοφιλή ηγέτη της ορθολογιστικής ελληνορθόδοξης δεξιάς, Δημήτρη Μπάρρο, ο οποίος θα αποφασίσει την ανάδειξη του Νικόλα Παπαδόπουλου στην προεδρία της Βουλής. Δημήτρη Σούγλη, εσύ είσαι δεδομένος.

Και ενώ όλα αυτά συμβαίνουν στα παρασκηνία, και η woke φυλή δεν πιστεύει αυτά που ακούει και βλέπει, ο Πούτιν στη Μόσχα στο άκουσμα πως ο Φειδίας θα είναι στο Εθνικό Συμβούλιο της Κύπρου, χαίδεει με ευχαρίστηση, μετά από πολύ καιρό τη λευκή του γάτα.

Ο Ζαχαρίας Κουλιás (για μερικούς ό,τι πιο γλυκό και για άλλους ό,τι πιο κουλό έχουμε στη Βουλή) είναι πια ο αρχαιότερος βουλευτής. Είναι 75 ετών και εκλέγεται κυριολεκτικά από τον περασμένο αιώνα, αφού είχε πρωτοδιαβεί την είσοδο της Βουλής το 1999.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ
ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΥΠΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΕΤΟΥ ΧΡΕΟΣ Η ΑΥΤΗ
ΕΤΗΝ ΠΟΤΗ
ΕΗ ΧΑΥΡΕΦΑ

«ΜΕΣΟΙΩΝΙΚΗ ΛΕΥΚΩΣΑ:
ΓΕΝΕΘΛΙΑ
ΠΟΛΗ»

ΕΩΣ 24 ΙΟΥΝΙΟΥ 2026

ΤΕΤ. & ΠΑΡ. 16:00 - 19:00

ΣΑΒ. & ΚΥΡ. 10:00 - 13:00

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΠΑΛΑΙΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ, ΠΡΟΜΑΧΩΝΑΣ D'AVILA

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Το επικρατέστερο μέχρι πρόσφατα σενάριο του παρασκηνίου, το οποίο ήθελε τον ΔΗΣΥ να «παρκώσει» την προεδρία της Βουλής στο ΔΗΚΟ, στο πλαίσιο ενός φλερτ που είχαμε δει να καλλιεργείται τον τελευταίο χρόνο από ηγεσίες και στελέχη πρώτης γραμμής των δύο κόμμάτων, στη βάση του οποίου θα «κλείδωνε» συνάμα και η προοπτική συνεργασίας για το 2028, φαίνεται πως ανατρέπεται πλήρως.

Το «φλερτ» που δεν ευτύχησε

Το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών της 24ης Μαΐου, το οποίο χάρισε στον ΔΗΣΥ μια καθαρή επικράτηση με 27,1%, οδήγησαν την Πινδάρου να αξιολογήσει όλα τα πολιτικά δεδομένα που προέκυψαν από την κάλπη, να συνεκτιμήσει τις δυναμικές που αναδύθηκαν και να προβεί σε επαναξιολόγηση των σχεδιασμών του. Η εσωκομματική διεργασία είχε ως αποτέλεσμα ο Δημοκρατικός Συναγερμός να ανακοινώσει ότι επαναδιεκδικεί την προεδρία της Βουλής με την Αννίτα Δημητρίου. Η επίσημη απόφαση του ΔΗΣΥ, που πάρθηκε ομόφωνα από το Εκτελεστικό Γραφείο και την Κοινοβουλευτική Ομάδα του κόμματος, εξέλειψε ταυτόχρονα την όποια πιθανότητα σύμπλευσης με το ΔΗΚΟ, στο πλαίσιο του προαναφερθέντος σεναρίου. Πηγές από την Πινδάρου αφήνουν να εννοηθεί ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος και το Δημοκρατικό Κόμμα εμφανίζονταν διστακτικοί, όχι στο να δεσμευτούν από τώρα για τις προεδρικές εκλογές του 2028, αλλά ως προς τον χρόνο που θα «αποδεσμεύονταν» από την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη. Στην Πινδάρου προσμέτρησαν επίσης το γεγονός ότι το ΔΗΚΟ, ενώ παρασκηνιακά παραπονιέται και δηλώνει ανικανοποίητο από τη στάση που τηρεί ο Νίκος Χριστοδουλίδης απέναντί του, όταν είχε στο παρελθόν τις ευκαιρίες εκείνες που του επέτρεπαν να αποχωρήσει από την κυβέρνηση και μάλιστα με τρόπο που η απόφασή του θα ήταν νομιμοποιημένη στα μάτια της κοινωνής γνώμης (βλέπε πυρκαγιές 2025, καθώς και την αναβλητικότητα του Καλωδίου Ηλεκτρικής Διασύνδεσης, μιας και ο ίδιος ο Νικόλας Παπαδόπουλος είχε αποφασίσει ότι ήταν λόγος να υψώσει τους επικριτικούς τόνους προς την κυβέρνηση), δεν το έπραξε.

Αποτροπή νέου πόλου εξουσίας

Υπό αυτές τις συνθήκες, η ηγεσία του ΔΗΣΥ διέβλεψε ότι εάν χάριζε τη δεδομένη στιγμή την προεδρία της Βουλής στο ΔΗΚΟ, θα έκαναν ένα τεράστιο δώρο σε έναν εν δυνάμει αντίπαλο, που εξακολουθεί να αποτελεί τον κύριο πυλώνα που στηρίζει την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη, με την ίδια την Πινδάρου να επενδύει απλώς στην «προοπτική» μιας μελλοντικής συνεργασίας. Ως πρόεδρος της Βουλής, ο Νικόλας Παπαδόπουλος

Στο μυαλό της Αννίτας Δημητρίου και των στενών συνεργατών της, η προεδρία της Βουλής και η θεσμική ορατότητα που προσφέρει θεωρείται το ιδανικό πολιτικό όχημα μέχρι το 2028

«Σκακιέρα» με πολύπλοκες εξισώσεις η προεδρία της Βουλής

Το ρίσκο της Αννίτας Δημητρίου, η υπέρβαση που δύσκολα θα κάνει το ΑΚΕΛ και το σχέδιο που ισχυροποιεί Νίκο Χριστοδουλίδη

θα είχε την πλατφόρμα για να κυριαρχήσει στο Κέντρο και να αναδειχτεί ο ίδιος ρυθμιστής ή και υποψήφιος του 2028. Και πολύ απλά αρνήθηκε να εκτραφεί ένας νέος προεδρικός διεκδικητής με τις δικές της ψήφους.

Ιδανικό «βάθρο» προεδρικής υποψηφιότητας

Πέραν τούτου, στο μυαλό της Αννίτας Δημητρίου και των στενών συνεργατών της, η προεδρία της Βουλής και η θεσμική ορατότητα που προσφέρει θεωρείται το ιδανικό πολιτικό όχημα μέχρι το 2028. Ο πρόεδρος της Βουλής, ως ο δεύτερος τη τάξει θεσμός του κράτους, εκπροσωπεί την Κύπρο στο εξωτερικό, υποδέχεται ξένους ηγέτες και βρίσκεται καθημερινά στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας με θεσμικό και σοβαρό προφίλ. Και με μηδενικό πολιτικό κόστος. Σε αντίθεση με την εκτελεστική εξουσία (κυβέρνηση), η προεδρία της Βουλής δεν ενέχει μεγάλο κίνδυνο να φθείρει πολιτικά τον κάτοχό της. Ο πρόεδρος της Βουλής δεν παίρνει αντι-

λαϊκές αποφάσεις, δεν διορίζει και δεν ελέγχει την καθημερινότητα, επιτρέποντάς του να κάνει «ανώδυνη» προεκλογική εκστρατεία.

Δεδομένου ότι ο μεγάλος αντίπαλος του ΔΗΣΥ για τον χώρο της Κεντροδεξιάς ενόψει του 2028 παραμένει ο Νίκος Χριστοδουλίδης, η Αννίτα Δημητρίου και η ηγεσία της Πινδάρου θεωρούν ότι η προεδρία της Βουλής, σε περίπτωση επανεκλογής, θα αποτελέσει θεμέλιο του στρατηγικού τους σχεδιασμού για το 2028. Με την Αννίτα Δημητρίου στην προεδρία της Βουλής και τον ΔΗΣΥ πρώτο κόμμα, στέλνεται το μήνυμα στους συναγερμικούς ψηφοφόρους ότι η «αυθεντική παράταξη» επέστρεψε και είναι έτοιμη να ανακτήσει τα νήια του κράτους. Αυτό, εκτιμούν, στερεί από τον Νίκο Χριστοδουλίδη τη δυνατότητα να εμφανιστεί το 2028 ως ο φυσικός ηγέτης της ευρύτερης Δεξιάς.

Εσωκομματικές επιφυλάξεις εντός του ΔΗΣΥ

Παρά την ομόφωνη επίσημη στήριξη από το Εκτελεστικό Γραφείο,

στο παρασκηνίο έμπειρα στελέχη και παράγοντες του ΔΗΣΥ εκφράζουν σοβαρούς προβληματισμούς για την «all-in» στρατηγική που αποφασίστηκε, η οποία, σημειώνουν, ενέχει σημαντικό πολιτικό ρίσκο.

Προειδοποιούν ότι η συγκεκριμένη στάση εγκλωβίζει τον ΔΗΣΥ, προκαλεί πικρία στο ΔΗΚΟ, ενδεχομένως να οδηγήσει στην πορεία και σε τροχιά σύγκρουσης, γεγονός που θα περιορίσει τις όποιες πιθανότητες για μια μελλοντική συνεργασία. Επιμένοντας στην υποψηφιότητά της και αρνούμενη να μοιραστεί την πίτα της εξουσίας με τον Νικόλα Παπαδόπουλο, τινάζει στον αέρα την προοπτική μιας μεγάλης κεντροδεξιάς συμμαχίας, σημειώνουν.

Φοβούνται, επίσης, ότι αν το ΔΗΚΟ οδηγηθεί τελικά σε συμμαχία με το ΑΚΕΛ, ο ΔΗΣΥ θα βρεθεί απομονωμένος. Επιπλέον εκτιμούν ότι, εάν η Αννίτα Δημητρίου χάσει την ψηφοφορία της ερχόμενης Πέμπτης επειδή δεν έκανε συμβιβασμούς, η κίνηση αυτή θα ερμηνευθεί ως πολιτική απληστία που

οδήγησε τον ΔΗΣΥ στην απομόνωση και το πλήγμα για την προσωπική της εικόνα και το κύρος του κόμματος θα είναι τεράστιο.

Η «υπέρβαση» που δύσκολα θα κάνει το ΑΚΕΛ

Ο Νικόλας Παπαδόπουλος και το ΔΗΚΟ, βλέποντας ότι από πλευράς ΔΗΣΥ δεν υπάρχει περιθώριο συνεργασίας, άνοιξε διαύλους με το ΑΚΕΛ, το κατεχόνην αντιπολιτευτικό κόμμα. Το ενδεχόμενο να στηρίζει το ΑΚΕΛ τον Νικόλα Παπαδόπουλο για την προεδρία της Βουλής είναι μια πιθανότητα, η απόφαση όμως παραμένει εξαιρετικά δύσκολη και αμφίροπη. Αν και το ΑΚΕΛ παρουσιάζεται επίσημα ανοικτό στον διάλογο για να αποτραπεί η εκλογή της Αννίτας Δημητρίου, εντούτοις αντιμετωπίζει έντονα εσωτερικά διλήμματα που δεν θα επιτρέψουν εύκολα ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

Τα επιχειρήματα υπέρ της υπέρβασης εστιάζουν στα εξής: Μπλόκο στον ΔΗΣΥ, διάνοιξη του κλοιού απομόνωσης ΑΚΕΛ, ρήγμα στη συγκυβέρνηση, άνοιγμα διαύλου επικοινωνίας και συνεργασίας και εν δυνάμει δημιουργία μετώπου ενόψει 2028. Κι αυτό, καθώς η ψήφιση του Νικόλα Παπαδόπουλου αποτελεί το πιο ρεαλιστικό σενάριο για να ανατραπεί η επικράτηση του ΔΗΣΥ και της Αννίτας Δημητρίου. Κι αυτό είναι εφικτό ακόμα κι αν το ΕΛΑΜ δεν θα ψηφίσει υποψήφιο που στηρίζει το ΑΚΕΛ, ακόμα κι αν το ΑΛΑΜ έχει διαμηνύσει ότι δεν ψηφίζει Νικόλα Παπαδόπουλο.

Τα μεγάλα εμπόδια που κάνουν το ΑΚΕΛ να διστάζει, είναι τα ακόλουθα: Το ΔΗΚΟ είναι ο βασικός εταίρος της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, κατέχει υπουργεία και στηρίζει το κυβερνητικό έργο. Το ΑΚΕΛ, από την άλλη, ασκεί δομική και σκληρή αντιπολίτευση, με απώτερο στόχο την πολιτική αλλαγή. Η στήριξη του ηγέτη ενός συγκυβερνώντος κόμματος προκαλεί σοβαρά ζητήματα πολιτικής συνέπειας.

Πώς ακριβώς θα υπερασπιστεί το ΑΚΕΛ τη στήριξη στον Νικόλα Παπαδόπουλο, τη στιγμή που ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ θα προωθεί και θα υπερασπίζεται το κυβερνητικό πρόγραμμα; Πέραν τούτου, τους χωρίζει ιδεολογικό χάσμα στην οικονομία. Πρόσφατα, το ΑΚΕΛ βασίστηκε σε προτάσεις όπως η φορολόγηση των τραπεζών, μια πολιτική στην οποία το ΔΗΚΟ αντιτάχθηκε σθεναρά. Η βάση του ΑΚΕΛ δύσκολα θα αποδεχθεί συμβιβασμό με μια καθαρά κεντροδεξιά οικονομική ατζέντα. Και μετά είναι και το Κυπριακό. Οι ιστορικές διαφορές μεταξύ των δύο κομμάτων στη διαχείριση του εθνικού θέματος παραμένουν βαθιές. Επιπλέον, στο ΑΚΕΛ φοβούνται ότι ο Νικόλας Παπαδόπουλος χρησιμοποιεί το κόμμα της Αριστεράς απλώς ως «μοχλό πίεσης» προς τον ΔΗΣΥ και το Προεδρικό, ώστε να πετύχει καλύτερα ανταλλάγματα, χωρίς να έχει πραγματική πρόθεση να συγκρουστεί με την κυβέρνηση.

Ο «σκιώδης» ρόλος του Προεδρικού

Το σενάριο που δίνει και πάλι το «πάνω χέρι» στον Νίκο Χριστοδουλίδη για το 2028

Για την κυβέρνηση του Νίκου Χριστοδουλίδη, η μη ευόδωση του «φλερτ» ΔΗΣΥ – ΔΗΚΟ, ήταν ένας κίνδυνος που αποφεύχθηκε. Δημόσια, το Προεδρικό Μέγαρο αποφεύγει να πάρει θέση, εμφανίζεται αμέτοχο στις διεργασίες, χαρακτηρίζοντας την εκλογή προέδρου της Βουλής ως μια αμιγώς κοινοβουλευτική διαδικασία. Ωστόσο, στο παρασκηνίο, δεν ακολουθεί την ίδια στάση. Όπως θα θυμάστε, το προηγουμένο διάστημα οι πληροφορίες για προσέγγιση των δύο κομμάτων είχαν σημάνει συναγερμό στο περιβάλλον του Νίκου Χριστοδουλίδη. Μια προσυμφωνημένη συνεργασία ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ (Βουλή τώρα στον Νικόλα, Προεδρικές το '28 στην Αννίτα) θα σήμαινε την αυτόματη πολιτική αποκαθάρωση του Νίκου Χριστοδουλίδη.

Η κυβέρνηση του θα έχανε τον βασικό της εταίρο (ΔΗΚΟ) και θα έμενε χωρίς κοινοβουλευτικό στήριγμα, μετατρέποντάς τον

πρόωρα σε πρόεδρο μειωμένης επιρροής. Γι' αυτό και όπως προκύπτει από τις πληροφορίες του ρεπορτάζ της «Κ», το προεδρικό περιβάλλον φέρεται να έδρασε προληπτικά και εν συνεχεία να επιθυμεί να δράσει καταλυτικά, σε μια προσπάθεια αποτροπής οποιονδήποτε σχεδιασμών δεν ευνοούν τον ίδιο τον πρόεδρο, την ομαλή διακυβέρνηση, καθώς και το στόχο επανεκλογής του το 2028. Σύμφωνα, λοιπόν, με τις πληροφορίες της «Κ», το σχέδιο με βάση το οποίο κινείται το προεδρικό, περιλαμβάνει τα ακόλουθα στάδια:

Φάση 1:

Η προεκλογική «ηρμιόδοτηση» του ΔΗΣΥ ως μαξιλάρι ασφαλείας

Η θεωρία ξεκινά από την κάλπη της 24ης Μαΐου. Το προεδρικό περιβάλλον, βλέποντας τις δημοσκοπήσεις να δείχνουν τάσεις κατάρρευσης για το ΔΗΚΟ, έπρεπε να εξασφαλίσει ότι η επόμενη

μέρα δεν θα άφηνε την κυβέρνηση εκτεθειμένη με έναν ΔΗΣΥ αποδυναμωμένο και ένα ΑΚΕΛ ενισχυμένο.

Η τακτική: Ενθαρρύνοντας παρασκηνιακά ένα μέρος των «χριστοδουλικών» συναγερμικών ψήφων να «επαναπατριστούν» και να ενισχύσουν τον ΔΗΣΥ, κράτησε τη δεξιά παράταξη ψηλά (27,1%).

Το σκεπτικό: Αυτό λειτουργήσει ως «μαξιλάρι». Αν το ΔΗΚΟ κατέρρεε πλήρως, ο Νίκος Χριστοδουλίδης θα είχε έναν ισχυρό ΔΗΣΥ στη Βουλή με τον οποίο φρόντισε να φλερτάρει προεκλογικά, αφήνοντας να διαρρεύσουν σκέψεις και προθέσεις για εκ νέου πρόσκληση συμμετοχής στην κυβέρνηση.

Φάση 2:

Η μετεκλογική «παγίδα» της Αννίτας

Η επιτυχία του ΔΗΣΥ γέμισε με αυτοπεποίθηση την Αννίτα Δη-

μητρίου, η οποία, νιώθοντας κυρίαρχη, αρνήθηκε να κάνει συμβιβασμούς και να θέσει τον ισχυρό ΔΗΣΥ στις «υπηρεσίες» είτε του ίδιου του Νίκου Χριστοδουλίδη, είτε του Νικόλα Παπαδόπουλου, επιλέγοντας, την κατά τ' άλλα φυσιολογική, αυτόνομη πορεία που θα ακολουθούσε κάθε ενισχυμένο και ισχυρό κόμμα εξουσίας. Εξού και η απόφαση για επαναδιεκδίκηση της προεδρίας της Βουλής.

Η κίνηση ματ: Οι πληροφορίες του ρεπορτάζ της «Κ» θέλουν το προεδρικό να αξιοποιεί τις γέφυρες που διατηρεί με το ΕΛΑΜ και έκτισε με τον Φειδία Παναγιώτου (καθόλου άσχετη η σπουδή να συνομιλήσει μαζί του και συζητήσει ακόμα και για την παρουσία του στο Εθνικό Συμβούλιο) και να ασκεί την επιρροή του προκειμένου να επιτευχθεί στήριξη του Νικόλα Παπαδόπουλου. Κάτι τέτοιο «παροπλίζει» πολιτικά την Αννίτα Δημητρίου. Ήττα, απώλεια θεσμικού βάθρου, απομόνωση ΔΗΣΥ, πλήγμα εικόνας

και γοήτρου, εσωστρέφεια, αμφισβήτηση...

Φάση 3:

Η αναβάθμιση του Νικόλα και η θωράκιση του 2028

Με τη συμμαχία των 20 εδρών (ΔΗΚΟ 8, ΕΛΑΜ 8, Φειδίας 4), ο Νικόλας Παπαδόπουλος εκλέγεται πρόεδρος της Βουλής.

Απαλλάσσεται από το ΑΚΕΛ: Δεν υποχρεώνεται να στηριχθεί στην Αριστερά, γλιτώνοντας από τις κατηγορίες περί πολιτικής σχιζοφρένειας (αφού το ΔΗΚΟ συγκυβερνά και το ΑΚΕΛ κάνει σκληρή αντιπολίτευση).

Προσπερνά τον ΔΗΣΥ: Εκλέγεται χωρίς να χρωστάει χάρη στην Αννίτα Δημητρίου και χωρίς να αποδεχθεί την κυριαρχία της Πινδάρου.

Πιστό στον Πρόεδρο: Το ΔΗΚΟ παίρνει το κορυφαίο θεσμικό δώρο που ζητούσε, αλλά παραμένει «κλειδωμένο» στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

Ωφελημένο το ΕΛΑΜ
Μια τέτοια πολιτική εξέλιξη θα είναι γι' αυτό μέγιστης πολιτικής σημασίας:

Το «μπλόκο» στην Αννίτα: Το ΕΛΑΜ θέλει να καταφέρει ένα στρατηγικό πλήγμα στον ΔΗΣΥ, τιμωρώντας την Πινδάρου για την επιθετική προεκλογική εκστρατεία εναντίον του.

Ρυθμιστικό προφίλ: Εκδηλώνει με το καλημέρα τον ρυθμιστικό του ρόλο και δεν αφήνει περιθώρια πρωτοβουλιών στο ΑΚΕΛ, το οποίο αποτελεί τον μόνιμο ιδεολογικό του εχθρό.

Το κέρδος για

τον Νίκο Χριστοδουλίδη

Αν το παζλ ολοκληρωθεί έτσι στις 4 Ιουνίου, ο Νίκος Χριστοδουλίδης πετυχαίνει το απόλυτο restart για το 2028, καθώς ανατρέπει την εις βάρος του δυναμική που πήγε να αναπτυχθεί μετά το αποτέλεσμα της κάλπης της 24ης Μαΐου.

5 + 1 μηνύματα της κάλπης

Η κάλπη των βουλευτικών εκλογών της 24ης Μαΐου 2026 απευθύνθηκε προς όλους, ψηφοφόρους και υποψηφίους

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Το **αποτέλεσμα** της βουλευτικής κάλπης στην Κύπρο δεν επιβεβαίωσε τελικά τις προβλέψεις περί «συντέλειας» του παραδοσιακού κομματικού συστήματος. Παρά το προεκλογικό κλίμα αμφισβήτησης, την έντονη κοινωνική δυσάρεσκεια και τις δημοσκοπικές ενδείξεις που κατέγραφαν μετατόπιση προς αντισυστημικές και ετερόδοξες επιλογές, οι ψηφοφόροι φάνηκαν να λειτουργούν με την περίοδο της μεγάλης οικονομικής κρίσης που είχε ως αποκορύφωμα το κούρεμα των καταθέσεων του 2013, όταν παρά το σοκ και την οργή δεν εκδηλώθηκαν ακραίες κοινωνικές εκρήξεις. Επαναλάφθηκε και στην περίοδο της πανδημίας, όπου, παρά τις αντιδράσεις, η πλειοψηφία λειτουργήσε τελικά με αυτοσυγκράτηση και προσαρμοστικότητα.

Αυτό το μοτίβο επανεμφανίστηκε και τώρα, στις βουλευτικές εκλογές. Όταν οι πολίτες αντιλήφθηκαν ότι το πολιτικό σύστημα μπορούσε να οδηγηθεί σε μια ασταθή και απρόβλεπτη αναδιάταξη, ενεργοποιήθηκε αυτό που θα μπορούσε κάποιος να περιγράψει ως «συντριπτικό ένστικτο επιβίωσης». Η λογική της σταθερότητας υπερίσχυσε της διάθεσης για πειραματισμούς. Και το μήνυμα που τελικά εκπέμφθηκε από την κάλπη ήταν σαφές: αλλαγές με μέτρο, όχι άλματα στο κενό.

Το ένδοξο παρελθόν δεν τρέφει το μέλλον

Ο **εκτοπισμός** της ιστορικής ΕΔΕΚ, του κόμματος που ίδρυσε ο Βάσος Λυσσαρίδης, ενός κόμματος με συνεχή παρουσία από το 1969, όπως επίσης και του Κινήματος Οικολόγων Περιβαλλοντιστών, αφήνει έντονο συμβολικό και πολιτικό αποτύπωμα. Και συνάμα διδάσκει πολλά. Εκ των οποίων το βασικότερο είναι το εξής: Η ιστορία δεν χρωστά τίποτα και σε κανέναν. Εάν δεν είσαι σε θέση να διατηρήσεις την προοπτική σου, εάν δεν είσαι σε θέση να πείσεις ότι έχεις και λόγο και ρόλο στο παρόν και στο μέλλον και απλώς έχεις μετατραπεί

σε αχθοφόρο ένδοξου παρελθόντος, το σήμερα θα σε προσπεράσει. Αργά ή γρήγορα. Η ΕΔΕΚ απώλεσε τον σοσιαλιστικό χαρακτήρα της και ειδικότερα τα τελευταία χρόνια συναγωνιζόταν σε εθνικιστική υστερία το ΕΛΑΜ. Όταν όμως έχεις το ΕΛΑΜ, γιατί ο θιασώτης τέτοιων αντιλήψεων να επιλέξει να παραμείνει στην ΕΔΕΚ; Δυστυχώς, οι κομματικές έριδες και η μικροπολιτική εξοβέλισε στην πάροδο του χρόνου σπουδαία στελέχη, που είχαν και βάθος και ουσία, με αποτέλεσμα το κόμμα να παραμείνει ένα κέλυφος χωρίς περιεχόμενο.

Ανάλογη πορεία ακολούθησε και το Κίνημα Οικολόγων Περιβαλλοντιστών. Έχοντας μια πλούσια οικολογική δράση, που μετέδωσε και εμπέδωσε σε όλους μας μηνύματα περιβαλλοντικής συνείδησης, υποχρεώνοντας άλλα κόμματα και κυβερνήσεις να ασχοληθούν με ζητήματα που χωρίς την παρουσία του ενδεχομένως να αδιαφορούσαν να ασχοληθούν, άρχιζε σιγά-σιγά να κάνει τον προσανατολισμό του, να μεταδίδει μπερδεμένα μηνύματα ως προς την αποστολή του. Αποστασιοποιήθηκε το ίδιο από τις καταβολές του και παρά το σπουδαίο και παραγωγικό έργο ορισμένων στελεχών του μέχρι τέλους, το «σήμα» δεν έφτανε στους αποδέκτες. Κι αυτό, ενώ ζούμε στον αστερισμό της πράσινης μεταβάσης και σε μια εποχή αυξημένης οικολογικής ευαισθητοποίησης.

Η αποτυχία τους να επιβιώσουν κοινοβουλευτικά δεν είναι μόνο αριθμική, αποτυπώνει ακριβώς τη δυσκολία των παραδοσιακών μικρών κομμάτων που έχουν στο μεταξύ απολέσει την ιδιαιτερότητά τους να πείσουν ότι έχουν διακριτό πολιτικό ρόλο σε ένα περιβάλλον αυξημένης πόλωσης και πολιτικής ρευστότητας.

Από τη Θεοχάρους στη Χαραλαμπίδου

Η **κάλπη** της περασμένης Κυριακής απέδειξε για ακόμα μια φορά ότι οι θηριώδεις σταυροδοσίες εντός των μεγάλων κομμάτων δεν μεταφέρονται αυτούσιες σε νέους, προσωποπαγείς σχηματισμούς.

Το 2016, η Ελένη Θεοχάρους αποχώρησε από τον Δημοκρατικό Συναγερμό (ΔΗΣΥ) έχοντας ως παρακαταθήκη τις δεκάδες χιλιάδες προσωπικές ψήφους των Ευρωεκλογών. Πίστευε ότι θα τις μεταφέρει αυτούσιες στο δικό της σχήμα (Αλληλεγγύη), όμως η σκληρή πραγματικότητα της κάλπης περιόρισε τη δυναμική της σε ελάχιστες χιλιάδες ψηφοφόρους. Η Ειρήνη Χαραλαμπίδου κινήθηκε λίγο ως πολύ ακριβώς στα ίδια χνάρια. Μετά το διαζυγίο της με

Όταν οι πολίτες αντιλήφθηκαν ότι το πολιτικό σύστημα μπορούσε να οδηγηθεί σε μια ασταθή και απρόβλεπτη αναδιάταξη, ενεργοποιήθηκε αυτό που θα μπορούσε κάποιος να περιγράψει ως «συντριπτικό ένστικτο επιβίωσης».

το ΑΚΕΛ, λόγω του ορίου θπειλών, επέλεξε να συμπλεύσει με το ΑΛΜΑ, θεωρώντας ότι το πιστό κοινό που την ακολουθούσε επί χρόνια και την αναδείχνε πρώτη σε σταυρούς προτίμησης, θα μετακινηθεί μαζί της.

Η σκληρή κομματική πραγματικότητα απέδειξε για ακόμη μία φορά ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ψηφοφόρων μπορεί να εκδηλώνει αδυναμίες και προτιμήσεις, πάντα όμως με βάση την κομματική ιδεολογία και στέγη. Η αποτυχία της να κεφαλαιοποιήσει την προσωπική της δημοφιλία εκτός των τεικών του ΑΚΕΛ επιβεβαιώνει τον οριζόντιο πραγματισμό της κάλπης.

Η σημασία να εκπέμπεις καθαρό πολιτικό στίγμα

Μπήκε στην πολιτική με μια δόση φρεσκάδας, υποσχόμενο να μιλάει καθαρά, ειλικρινά και χωρίς βαριδία. Είχε σαφείς θέσεις σε κάποια θέματα, και ήθελε να διατυπώσει προτάσεις για πολλά άλλα. Μάζεψε γύρω του άτομα αξιόλογα, άσπληα και ικανά, τα οποία δεν είχαν ασχοληθεί με την πολιτική στο παρελθόν, κυρίως λόγω μιας κοινής τους αποστροφής προς τα πιο μαρά χαρακτηριστικά της πολιτικής, το αλισβερίσι, τη διαπλοκή και την αξιοποίηση πολιτικών ρόλων για την αποκό-

μιση προσωπικού οφέλους. Πολλοί το είδαν ως μια καλή πρόταση για τον τόπο, ή τουλάχιστον ως μια καλή εναλλακτική της οποίας να αξιοπρεπώς παρουσία θα μπορούσε να συμβάλει με θετικό πρόσημο στον διάλογο και στην ανάπτυξη πολιτικής. Η καθαρή φωνή, η οποία σταδιακά αποκτούσε και συγκεκριμένο λόγο, ήταν κάτι που άξιζε παραπάνω από το 3,1% που πήρε. Ακόμα και άτομα που δεν υπήρξαν μέλη ή άμεσοι υποστηρικτές τους, εύχονταν και να πάνε καλά και τους πρότειναν ως μια γνήη «άλλη» επιλογή. Ανάμεσά τους και ο γράφων.

Το Volt αποτελεί ένα τρανταχτό παράδειγμα πολιτικής αυτοχειρίας, διότι αρνήθηκε να παραμείνει ειλικρινές ή συνεπές στην ταυτότητά του. Εκεί που πρότεινε έναν καθαρό λόγο και ένα κρυστάλλινο ύφος, εισήγαγε στους κόλπους του την τοξικότητα. Εκεί όπου συστήθηκε στην κοινωνία ως «το άλλο», στην πιο κρίσιμη στιγμή λειτουργήσε ως κάτι χειρότερο από «τα ίδια». Και, εκεί που ήθελε να λειτουργήσει ως φορέας διαλόγου, εξέπεμπε σήματα ακαμψίας, εκεί που ήθελε να λειτουργήσει διαλεκτικά, εξέπεμπε σήματα αδιαλλαξίας, εκεί που ήθελε να λειτουργήσει ως φορέας σύγκλισης, εξέπεμπε σήματα απόκλισης. Εν ολίγοις, υιοθέτησε ό,τι καλούσε την κοινωνία να

αφήσει πίσω της, μετατράπηκε σε ό,τι ήρθε να απορρίψει και ενδόθηκε τον ρόλο αυτού που αποστολή είχε να πολεμήσει. Αδικώντας τον εαυτό του, τον λόγο ύπαρξής του, τα αξιόλογα στελέχη του, το όραμά του, τους ψηφοφόρους του, τους υποστηρικτές του.

Το γεγονός ότι ο ψηφοφόρος τιμώρησε το Βολτ τόσο αμείλιχτα, δεν οφείλεται ούτε στην συσπείρωση, ούτε στους μηχανισμούς των μεγάλων κομμάτων, αλλά ακριβώς στο γεγονός ότι έδειξε ατομία να υπερασπιστεί την ταυτότητά του, το καθαρό πολιτικό του στίγμα. Το αναπόφευκτο και δύσκολο μάθημα για όλους ίσως τελικά να είναι πως δεν μπορείς να είσαι αυτό που πρεσβεύεις μόνο όταν ο δρόμος είναι βατός και εύκολος, αλλά κυ-

Η λογική της σταθερότητας υπερίσχυσε της διάθεσης για πειραματισμούς. Και το μήνυμα που τελικά εκπέμφθηκε από την κάλπη ήταν σαφές: αλλαγές με μέτρο, όχι άλματα στο κενό.

ρίως όταν οι συνθήκες απαιτούν να επιδείξεις τόλμη στη συνέπεια.

Οι «σταυροί» διαβάζονται κι ανάποδα

Η **ηγεσία** του Δημοκρατικού Συναγερμού μπορεί να πανηγυρίζει για την πρωτιά και το πολύ θετικό αποτέλεσμα της κάλπης. Η Αννίτα Δημητρίου πέτυχε τον βασικό της στόχο, κρατώντας τον ΔΗΣΥ στην πρώτη θέση με 27,1% και διατηρώντας τις 17 έδρες του. Όμως τα εσωτερικά μηνύματα μπορεί μερικές φορές να είναι και σύνθετα. Η σαρωτική πρωτιά σε σταυρούς προτίμησης στελεχών όπως ο Δημήτρης Δημητρίου (σταθερά πρώτος σε σταυρούς – αυτή τη φορά με 13.157 ψήφους) και ασφαλώς η ισχυρή τοποθέτηση του Γιώργου Παμπορίδη στη δεύτερη θέση, ενδεχομένως να αποκρύβουν μηνύματα, αν όχι αμφισβήτησης, επαναπροσδιορισμού και ανασύνταξης. «Ενός» ο Συναγερμός δεν αρθρώνει σαφή πολιτικό λόγο που να εμπνέει το εκλογικό σώμα δεν θα μπορεί να ανακτήσει τις απώλειές του. Ο κόσμος μας δεν έφυγε γιατί βρισκόταν απήκνησι οι πολιτικές των άλλων, αλλά γιατί πάψαμε εμείς να παράγουμε και να παίζουμε τον ρόλο της νηέτιδας πολιτικής δύναμης που διαδραματίσαμε διαχρονικά», δήλωσε ο

Γιώργος Παμπορίδης πριν από λίγους μήνες στην «Καθημερινή». Ανάλογη ήταν και η δήλωση Δημήτρη Δημητρίου που προηγήθηκε του Παμπορίδη, ο οποίος είχε απαιτήσει «πιο στιβαρό πολιτικό λόγο» από την ηγεσία, ενώ ταυτόχρονα, με τόλμη, είπε mea culpa για την απολιτική περίοδο που διερχόταν επί μακρόν ο ΔΗΣΥ». Συνειώς, οι ψήφοι αυτοί δεν μπορεί να εκλαμβάνονται απλώς ως κομματική στήριξη, αλλά αποτελούν μια ισχυρή εσωκομματική τάση που ζητάει διαφορετικό βηματισμό. Την ανάγκη ανάταξης.

Το ρίσκο όταν οι μονάδες γίνονται σύνολα

Η **προσγγείωση** του Οδυσσέα Μιχαηλίδη και η αριθμητική συγκίνηση του Φειδία Παναγιώτου στέλνουν δύο σαφέστατα μηνύματα: Πρώτον, ότι η κάλπη των βουλευτικών εκλογών διέπεται από εντελώς διαφορετικούς κανόνες σε σχέση με την «ανώδυνη» (στα μυαλά των Κυπρίων) κάλπη των Ευρωεκλογών, που «προσφέρεται» για ξεδίπλωμα των επαναστατικών διαθέσεων. Το 2024, η ψήφος στον Φειδία ήταν μια τιμωρητική ψήφος χωρίς άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή του Κύπριου ψηφοφόρου – ενώ την ίδια μέρα, στις εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης, ο Κύπριος ψηφοφόρος δεν ρίσκαρε το ποιος θα ήταν ο κοινοτάρχης του. Όπως δεν ρίσκαρε να αποθεώσει το φαινόμενο του 2024 και το 2026, κατανώντας τις επιπτώσεις. Το δεύτερο μήνυμα, που αυτό αφορά και στην περίπτωση Οδυσσέα Μιχαηλίδη, έχει να κάνει με τη μετάβαση από «πρόσωπο» σε «κόμμα», η οποία είναι μια ενέργεια που ενέχει μεγάλο ρίσκο. Το πρόσωπο προβάλλεται ως σύμβολο, το κόμμα απαιτεί ομάδα.

Η υψηλή δημοφιλία του προσώπου δεν εγγυάται πως θα ισχύσει το ίδιο και το κόμμα. Ένα κόμμα, δεν μπορεί ασφαλώς να είναι μονοθεματικός ενόπτης. Θα πρέπει να παρουσιάσει προτάσεις για ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που απασχολούν τον τόπο και την κοινωνία και να πείσει ότι είναι σε θέση να ανταπεξέλθει σ' αυτά. Στη συνέχεια, το πιο κρίσιμο, πρέπει να πείσει διά των προσώπων που θα απαρτίσουν το ψηφοδέλτιο του κόμματος ότι είναι σε θέση να ανταποκριθεί στον χειρισμό τους. Κάθε δημόσια αστοχία μειώνει την «υπερβατική αξιοπιστία». Κάθε στραβοπάτημα μπορεί να προκαλέσει αμφιβολίες στους ψηφοφόρους για τη συνέπεια και τη σοβαρότητα του κόμματος, να μειώσει την αξιοπιστία του, να φανερώσει ευθραδυσότητα και να οδηγήσει σε απόσυρση της εμπιστοσύνης τους ως σοβαρή επιλογή.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Η δημοκρατική αντιμετώπιση των προβλημάτων λαϊκισμού

Του **ΧΡΙΣΤΗ Θ. ΛΟΤΤΙΔΗ***

Η **άνοδο**ς του λαϊκισμού είναι ένα διαχρονικό φαινόμενο και θα συνεχίσει να υφίσταται στον βαθμό που οι μεγάλες παγκόσμιες προκλήσεις δεν έχουν μια δημοκρατική διέξοδο, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, του κλίματος, της διατήρησης της ειρήνης, της μετανάστευσης, της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Είναι γεγονός αναμφισβήτητο, ότι σήμερα πλέον τα μεγάλα ζητήματα προς επίλυση δεν περιρίζονται στο πλαίσιο ενός εθνικού κράτους, αλλά διακένονται σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως ενδεικτικά μεταξύ εταιρειών του διαδικτύου και κρηστών, της παγκόσμιας οικονομίας και του φυσικού περιβάλλοντος, του κρατικού κεφαλαίου και της κοινωνικής εργασίας. Ο παραπάνω συλλογισμός μάς οδηγεί περαιτέρω στη σκέψη ότι η άσκηση της πολιτικής δεν μπορεί να περιοριστεί μόνο

στα εθνικά σύνορα, αλλά η διαμόρφωση και η ολοκλήρωση της βούλησης του λαού συναρτάται και από την έκβαση και την επίλυση μεγάλων και κρίσιμων παγκόσμιων προβλημάτων.

Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο, σε περιόδους κρίσης, οι πολιτικοί προστρέχουν στη γνώση των τεχνολογιών. Διαφορετικά η παραπάνω σκέψη: τα πολιτικά κόμματα που έχουν και λαϊκίστικα στοιχεία αγνοούν ορισμένες φορές την ιδιαίτερη τεχνική γνώση που απαιτείται σήμερα πλέον για τη λήψη ταχύτατων αποφάσεων στην ήδη ιδιαίτερα πολύπλοκη και κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα.

Θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη, ότι όσο μεγιστοποιείται η δυσπιστία έναντι των δημοκρατικών θεσμών και η μη επίλυση των μεγάλων προβλημάτων του πολίτη, καθώς και το ενδεχόμενο ατόπημα της φήμησης των ανησυχιών των πολιτών με το

προσωνύμιο του λαϊκισμού, τόσο το λαϊκίστικα στοιχεία των πολιτικών κομμάτων και γενικότερα ο λαϊκισμός θα μεγεθύνεται με συνέπεια την ενδεχόμενη απώλεια της εκλογικής δύναμής τους. Διότι όλοι οι αμέσως παραπάνω προβληματισμοί των πολιτών με ενδεχόμενα λαϊκίστικα αιτήματα οφείλουν να αποτελέσουν την κινητήρια δύναμη των πολιτικών κομμάτων.

Τούτο διότι, με την ενδυνάμωση της ενδοκομματικής δημοκρατίας, με την αύξηση της συμμετοχής στα πολιτικά κόμματα και στις εκλογές, και με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών και την επιλογή του πολιτικού προσωπικού των πολιτικών κομμάτων με δημοκρατικές διαδικασίες, καθώς επίσης και κυρίως με τη θεσμοθέτηση διαδικασιών διαλόγου με όλα τα συγγόμενα μέσα του διαδικτύου, μπορεί να βελτιωθεί η διαρκής και ζωντανή σύνδεση μεταξύ των πολιτών και

των πολιτειακών οργάνων. Διότι όσο περισσότερο στα παραδοσιακά πολιτικά κόμματα εξασθενεί η δυναμική της ενσωμάτωσης των λαϊκίστικων αιτημάτων που έχουν έστω και ελάχιστο έρεισμα στην κοινωνία των πολιτών, τόσο περισσότερο θα πολώνεται το νομοθετικό σώμα και τόσο πιο δύσκολη θα γίνεται η διαπραγμάτευση για την επίτευξη του συμβιβασμού κατά τη θέσπιση ενός νομοσχεδίου στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Αν μπορεί κάποιος να προτείνει έναν τρόπο προσέγγισης των πολιτικών κομμάτων με λαϊκίστικα στοιχεία, αυτός δεν είναι άλλος από το να αντιμετωπίζονται αυτά ισότιμα, όπως δηλαδή και όλα τα υπόλοιπα που συμμετέχουν στην άσκηση του πολιτικού γίγνεσθαι.

Βέβαια έχει εκφραστεί και η άποψη, ότι τα λαϊκίστικα κόμματα ενδιαφέρονται για την κάλυψη της εξουσίας και τη νομιμοποίη-

ση της νέας ελίτ, της οποίας θα ηγείται ο χαρισματικός ηγέτης της και τελικά δεν θα συμμετέχουν όλες εκείνες οι ομάδες που είχαν μέχρι πρότινος αποκλειστεί από την εξουσία.

Το δίλημμα εάν ένα πολιτικό κόμμα είναι λαϊκίστικο και επιδιώκει να διαβρώσει το δημοκρατικό ήθος του λαού και να επιβάλει μια ομογενοποιημένη και αποκλειστική ερμηνεία της βούλησης που ακραία συνθήματα για τις μειονότητες, για τις φυλετικές και θρησκευτικές διακρίσεις, θέτοντας σε κίνδυνο τη δημοκρατική αρχή ή εάν τα λαϊκίστικα χαρακτηριστικά ενός πολιτικού κόμματος συνιστούν απλώς το μέσο για την πρόσβαση στην εξουσία, είναι ζήτημα που οι πολίτες ενός κράτους οφείλουν συνεχώς και αδιάλειπτα να θέτουν στους εαυτούς τους. Εξάλλου, η «έγκαιρη αναγνώριση του εχθρού αποτελεί το καθοριστικό κριτήριο για την άσκηση της πολιτικής».

Τελικά, όσο πιο ευαίσθητα και πολύπλοκα είναι τα κοινωνικά, οικονομικά, πολιτικά ζητήματα, τόσο τα δημοκρατικά κόμματα οφείλουν να παρουσιάσουν με διαφάνεια τις θέσεις τους. Διότι η διαφάνεια είναι η προϋπόθεση της ελευθερίας της πολιτικής βούλησης. Όταν λείπει η ορατότητα των δημόσιων υποθέσεων (res publica), τότε όσο και αν είμαστε ελεύθεροι να εκφράσω τη θέλω, αδυνάτω να τη διαμορφώσω, αφού στερούμαι από τις γνώσεις του πεδίου για το οποίο καλούμαι να αποφασίσω.

*Ο Χρήστος Θ. Λοττίδης είναι εκ των εκδωτών της εφημερίδας Η Καθημερινή και συγγραφέας των νομικών συγγραμμάτων «Θεμελιώδη Ζητήματα Κυπριακού Δικαίου», Εκδόσεις Σάκουλα 2026 και «Η Αναθεώρηση του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας, η πολυπλοκότητά του και η ανεπιτυχής αναθεώρησή του το 1963», ανατύπωση 2019.

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«**Λαμβάνοντας** υπόψη τους νέους συσχετισμούς δυνάμεων στη Βουλή, το ΔΗΚΟ, όχι μόνο διατηρεί, αλλά έχει ενισχύσει τον ρυθμιστικό του ρόλο», δηλώνει στην «Κ» ο πρόεδρος του Δημοκρατικού Κόμματος Νικόλας Παπαδόπουλος. Χαρακτηρίζει, ωστόσο, πλήγμα τη μη είσοδο της ΔΗΠΑ και της ΕΔΕΚ στη Βουλή. Δεν ανοίγει τα χαρτιά του για την προεδρία της Βουλής, σημειώνοντας ότι οι αποφάσεις θα ληφθούν στα συλλογικά όργανα του κόμματος, όταν θα έχουν ενώπιόν τους όλα τα δεδομένα. Αναγνωρίζει ότι η απόφαση για την προεδρία της Βουλής στέλνει πολιτικά μηνύματα, όμως, αποσυνδέει αυτό το θέμα από τις προεδρικές εκλογές. Αναφέρει ότι μετά την εκλογή προέδρου της Βουλής θα επικοινωνήσει με τους αρχηγούς των κομμάτων του Κέντρου που έμειναν εκτός Βουλής για να αρχίσουν επίσημες επαφές και να διερευνήσουν το ενδεχόμενο συνένωσης του κεντρώου χώρου.

—Θετικό για το ΔΗΚΟ υπό τις περιστάσεις το αποτέλεσμα των εκλογών, το οποίο εν πολλοίς πιστώνεται και σε εσάς προσωπικά λόγω της δημόσιας παρουσίας σας τις τελευταίες δεκαπέντε μέρες.

—Το εκλογικό αποτέλεσμα έχει στείλει σημαντικά μηνύματα και σε εμάς αλλά και ευρύτερα στο πολιτικό σύστημα. Διαβεβαιώνουμε τον κόσμο ότι στην επόμενη Βουλή θα επικεντρωθούμε στο να δώσουμε λύσεις στα προβλήματα που ταλαιπωρούν τους πολίτες. Όντως τις τελευταίες μέρες αυξήθηκε σημαντικά η συσπείρωση του κόμματος, γεγονός που οδήγησε στην αύξηση των ποσοστών που τελικά καταγράφηκαν στην κάλπη. Σε ό,τι αφορά εμένα προσωπικά, έπραξα απλώς το καθήκον μου και υπερασπίστηκα το κόμμα μου.

—Διατηρεί τον ρυθμιστικό του ρόλο το ΔΗΚΟ;

—Λαμβάνοντας υπόψη τους νέους συσχετισμούς δυνάμεων στη Βουλή, το ΔΗΚΟ, όχι μόνο διατηρεί, αλλά έχει ενισχύσει τον ρυθμιστικό του ρόλο. Αυτή τη στιγμή μη είναι το μοναδικό κόμμα που στηρίζει την κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και το μοναδικό κόμμα του Κέντρου που βρίσκεται στη Βουλή. Αυτό δημιουργεί μεγαλύτερη ευθύνη στο ΔΗΚΟ για την υλοποίηση του κυβερνητικού έργου και για την κοινοβουλευτική εκπροσώπηση ενός πολύ σημαντικού πολιτικού χώρου.

να υπάρχουν ιδεολογικές διαφορές, όμως αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορούμε να συνεννοηθούμε για ζητήματα που αφορούν την εύρυθμη λειτουργία της Βουλής.

—Πώς ήταν η συνάντηση με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη μετά την έντονη αντιπαράθεση της προεκλογικής;

—Πήγε ως αναμενόμενα. Ήταν μια εποικοδομητική συνάντηση. Είναι σεβαστές όλες οι απόψεις.

—Οι πληροφορίες αναφέρουν ότι η πρόεδρος του ΔΗΣΥ σάς είπε να τη στηρίξετε για την προεδρία της Βουλής. Πώς δικαιολόγησε αυτή τη θέση; Πρότεινε κάτι στο ΔΗΚΟ; Θεωρεί ότι θα αναγκαστείτε τελικά να την ψηφίσετε;

—Δεν πρόκειται να πω δημόσια τι λέχθηκε σε μια κατ' ιδίαν συζήτηση, γιατί θεωρώ πως αυτό δεν είναι σωστό έναντι των συνομιλητών μας.

—Κυριακή βράδυ φαίνονταν πιο απλά τα πράγματα. Στηριξη ΔΗΣΥ σε ΔΗΚΟ για την προεδρία της Βουλής και συνεννόηση των δύο κομμάτων ενόψει προεδρικών εκλογών. Απομακρύνεται, πλέον, αυτό που ΔΗΣΥ-ΔΗΚΟ λέγατε προεκλογικά για κεντροδεξιά συμμαχία;

—Ανεξαρτήτως τι θα γίνει με την προεδρία της Βουλής, εμείς επιδιώκουμε να έχουμε μια παραγωγική και εποικοδομητική

Δεν είναι προσωπικό θέμα η προεδρία της Βουλής. Θα αποφασίσουμε συλλογικά στο κόμμα, όταν θα έχουμε μπροστά μας όλα τα δεδομένα.

ΝΙΚΟΛΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ, πρόεδρος ΔΗΚΟ

Στέλνονται πολιτικά μηνύματα με την προεδρία της Βουλής

Το ΔΗΚΟ όχι μόνο διατηρεί, αλλά ενισχύει τον ρυθμιστικό του ρόλο

—Με δεδομένο ότι μόνο το ΔΗΚΟ είναι στη Βουλή από τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση, θα ζητήσετε ενισχυμένη συμμετοχή στο κυβερνητικό σχήμα;

—Η συμμετοχή του ΔΗΚΟ με περισσότερους υπουργούς στην κυβέρνηση είναι κάτι που αφορά αποκλειστικά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Εμείς θέλουμε να βοηθήσουμε στην υλοποίηση του κυβερνητικού προγράμματος, το οποίο συντάχθηκε με μεγάλη συνεισφορά του ΔΗΚΟ και θα το πράξουμε με το έργο μας στη Βουλή και με τη συμμετοχή μας στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη.

—Ζητήσατε ανασχηματισμό από

τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και μεγαλύτερη συμμετοχή του ΔΗΚΟ στην κυβέρνηση;

—Δεν έχουμε συζητήσει αυτό το θέμα, αλλά έχουμε μιλήσει με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για τα αποτελέσματα των εκλογών και τα μηνύματα που κατά την άποψή μας έχει στείλει το εκλογικό σώμα. Συζητήσαμε τα επόμενα βήματα που κατά την άποψή μας πρέπει να αναληφθούν, έτσι ώστε και η ίδια η κυβέρνηση να ανταποκριθεί στις προσδοκίες του κόσμου. Η αντιμετώπιση των προβλημάτων της καθημερινότητας των πολιτών πρέπει να αποτελεί ύψιστη προτεραιότητα για την κυβέρν-

ση. Ζητήματα όπως το συνταξιοδοτικό, το κόστος του ρεύματος, το στεγαστικό, το κόστος ζωής θα πρέπει να μπου άμεσα στην ατζέντα της κυβέρνησης και να προωθήσουμε τις σχετικές μεταρρυθμίσεις και λύσεις που απαιτούνται.

—Είναι αποδυναμωμένη η κυβέρνηση και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας από το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών;

—Το γεγονός ότι δύο κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση, η ΔΗΠΑ και η ΕΔΕΚ, απέτυχαν να μπου στη Βουλή δεν μπορεί να μας ικανοποιεί. Συνεπώς, αυτό το γεγονός σίγουρα αποτελεί πλήγ-

μα και εμάς ως ΔΗΚΟ μας λυπεί ιδιαίτερα καθώς είχαμε αναπτύξει μια αγαστή σχέση συνεργασίας με αυτά τα κόμματα. Όμως, από την άλλη, το εκλογικό σώμα επέλεξε σταθερότητα και αυτό είναι ένα μήνυμα που επίσης πρέπει να ληφθεί υπόψη.

—Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στηριξε το ΔΗΚΟ σε αυτή την εκλογική αναμέτρηση;

—Θεωρώ πως χαρμικά ήταν σωστό το ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επέλεξε να μην αναμειχθεί στην προεκλογική εκστρατεία. Σίγουρα δεν μπορώ να μιλήσω εκ μέρους του προέδρου Χριστοδουλίδη σε ό,τι αφορά τις κοιμητικές του προτιμήσεις.

—Έχετε παράπονο;

—Όχι.

—Ακούγονται πάντως διάφορα για τη στάση του Προεδρικού προς το ΕΛΑΜ.

—Δεν επιθυμώ να σχολιάσω φημολογίες.

—Γίνεται η υπουργός Γεωργίας να έχει αποδεχθεί θέση στην εκπαίδευση και να παραμένει ακόμη στο υπουργείο; Δεν έπρεπε να έχει γίνει αμέσως ανασχηματισμός; Ή να είναι κενή η θέση του διευθυντή Γραφείου του Προέδρου της Δημοκρατίας για τόσο καιρό; Με ποια δικαιολογία θα διοριστεί κάποιος μετά, αφού τόσο καιρό η θέση ήταν κενή;

—Ο ανασχηματισμός της κυβέρνησης και ο τρόπος λειτουργίας του Γραφείου του Προέδρου είναι θέματα που αφορούν τον ίδιο τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Εάν ερωτηθούμε ως κόμμα που στηρίζει την κυβέρνηση να δώσουμε την άποψή μας, θα την πούμε στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

—Αν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης αποφασίσει να επαναδιεκδικήσει την προεδρία της Δημοκρατίας είναι δεδομένη η στήριξη του ΔΗΚΟ;

—Δεν έχουμε πάρει αποφάσεις για τις προεδρικές εκλογές και είναι πρόωπη αυτή η συζήτηση. Ακόμα δεν γνωρίζουμε καν αν θα είναι ξανά υποψήφιος ο κ. Χριστοδουλίδης, καθώς ο ίδιος δεν έχει τοποθετηθεί γι' αυτό το θέμα. Επομένως, θα αναμένουμε να δούμε τι θα ανακοινωθεί, ποιοι θα είναι πιθανοί υποψήφιοι και την κατάλληλη στιγμή εμείς θα πάρουμε τις αποφάσεις μας συλλογικά. Στην παρούσα φάση συμμετέχουμε στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και συνεχίζουμε την προσπάθεια υλοποίησης του κυβερνητικού προγράμματος.

Δεν έχουμε πάρει αποφάσεις για τις Προεδρικές και είναι πρόωπη η συζήτηση. Ακόμα δεν γνωρίζουμε καν αν θα είναι ξανά υποψήφιος ο κ. Χριστοδουλίδης. Επομένως, θα αναμένουμε να δούμε τι θα ανακοινωθεί, ποιοι θα είναι πιθανοί υποψήφιοι και θα πάρουμε τις αποφάσεις μας συλλογικά.

Οι συναντήσεις με Αννίτα Δημητρίου και Στέφανο Στεφάνου

—Τι προκύπτει μέχρι στιγμής από τις επαφές σας με αρχηγούς κομμάτων για την προεδρία της Βουλής;

—Έχω συναντηθεί με όλους τους αρχηγούς των κοινοβουλευτικών κομμάτων. Σε αυτό το στάδιο προσπαθούμε να διαπιστώσουμε τις προθέσεις των υπολοίπων κομμάτων για να έχουμε πλήρη εικόνα, έτσι ώστε να καταλήξουμε στις δικές μας αποφάσεις στα συλλογικά όργανα του κόμματος.

—Άρα το ΕΛΑΜ θεωρείται πλέον ισότιμος συνομιλητής για το ΔΗΚΟ ακριβώς όπως και τα υπόλοιπα κόμματα;

—Δεν έχουμε λειτουργήσει ποτέ με τη θεωρία των αποκλεισμών. Υπενθυμίζω ότι το ΔΗΚΟ από τις προηγούμενες βουλευτικές είχε αποδεχτεί ως θέση αρχής ότι το ΕΛΑΜ θα έπρεπε να πάρει προεδρία κοινοβουλευτικής επιτροπής όπως είχαν πάρει και τα υπόλοιπα κόμματα ανάλογου μεγέθους.

—Είχατε υιοθετήσει σκληρή ρητορική κατά του ΕΛΑΜ στο παρελθόν ότι είναι παράρτημα της νεοναζιστικής εγκληματικής οργάνωσης Χρυσής Αυγής κτλ.

—Έντονες αντιπαράθεσεις είχαμε και με άλλα κόμματα. Και με τον ΔΗΣΥ και με την κυβέρνηση Αναστασιάδη και με το ΑΚΕΛ για διάφορα πολιτικά ζητήματα. Αυτό είναι θεμιτό. Είναι λογικό

Έχει αλλάξει ο κανονισμός της Βουλής και πλέον οι προεδρίες των επιτροπών κατανέμονται στα κόμματα που έχουν κοινοβουλευτική ομάδα με βάση το Σύνταγμα, δηλαδή επτά βουλευτές και πάνω. Θα πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως ο σχετικός κανονισμός.

συνεργασία με τον Δημοκρατικό Συναγερμό στη Βουλή και να διαφυλάξουμε αυτή τη σχέση συνεργασίας που στο παρελθόν έφερε θετικά αποτελέσματα για τον τόπο.

—Ο Συναγερμός προστατεύει τώρα αυτή τη σχέση ή την υπονομεύει;

—Ό,τι κι αν γίνει με την προεδρία της Βουλής εμείς θα συνεχίσουμε να επιζητούμε τη συνεργασία με όλα τα υπόλοιπα κόμματα στη Βουλή, έτσι ώστε να προωθήσουμε το κυβερνητικό έργο. Η ψηφοφορία για την προεδρία της Βουλής είναι μόνο μία απόφαση. Έχουμε μπροστά μας ακόμη πέντε χρόνια κοινοβουλευτικού έργου.

—Σας ενοχλεί η στάση του ΔΗΣΥ;

—Είναι καθόλα σεβαστή.

—Η στάση του ΔΗΣΥ δίνει τώρα την ευκαιρία στο ΑΚΕΛ να προσεγγίσει πολιτικά ξανά το ΔΗΚΟ, παρά τις έντονες διαφωνίες των τελευταίων χρόνων. Έγινε κάποια πρόταση προς εσάς προσωπικά από τον κ. Στεφάνου;

—Θεωρώ ότι και η συνάντηση με τον κ. Στεφάνου ήταν εποικοδομητική και σε φιλικό κλίμα, ανεξαρτήτως των ιδεολογικών μας διαφορών, όπως εξάλλου είναι πάντα οι συναντήσεις μας. Όπως και με τους άλλους αρχηγούς των κομμάτων ανταλλάξαμε απόψεις και συζητήσαμε διάφορα ζητήματα που αφορούν την προεδρία αλλά και τη λειτουργία της Βουλής.

—Σας ενδιαφέρει η προεδρία της Βουλής; Η υποψηφιότητά σας είναι στο τραπέζι;

—Δεν είναι προσωπικό το θέμα. Θα αποφασίσουμε συλλογικά στο κόμμα για την προεδρία της Βουλής, όταν θα έχουμε μπροστά μας όλα τα δεδομένα.

—Προτάθηκε η κα Χριστιάνα Ερωτοκρίτου;

—Όπως σας είπα, δεν πρόκειται να πω δημόσια τι λέχθηκε σε μια κατ' ιδίαν συζήτηση, γιατί θεωρώ πως αυτό δεν είναι σωστό έναντι των συνομιλητών μας.

—Μπαίνει το 2028 στις συζητήσεις για την εκλογή προέδρου της Βουλής;

—Όχι για εμάς. Κατανοούμε ότι σίγουρα με την προεδρία της Βουλής στέλνονται πολιτικά μηνύματα από τέτοιες σημαντικές και σοβαρές αποφάσεις, αλλά δεν θεωρούμε ότι οι δύο εκλογές είναι συνδεδεμένες.

—Εξαγγείλατε πρωτοβουλία για συνένωση του Κέντρου. Ποιους αφορά και πώς θα γίνει πρακτικά;

—Αφορά κυρίως ΔΗΠΑ, ΕΔΕΚ, Οικολόγους και Κυνηγούς. Σίγουρα υπάρχουν διαφορές με όλα αυτά τα κόμματα, όμως, θεωρούμε ότι υπάρχουν και συγκλίσεις. Με κάποια από αυτά είναι πολύ περισσότερα εκείνα που μας ενώνουν παρά εκείνα που μας χωρίζουν. Δεν χαίρουμε που ιστορικά κόμματα απέτυχαν να μπου στη Βουλή, αντιθέτως, θλιβόμαστε γι' αυτό και θεωρούμε πως είναι καθήκον μας να καταβάλουμε προσπάθεια έτσι ώστε αυτός ο πολιτικός χώρος να έχει στο μέλλον μια σημαντική εκπροσώπηση στη Βουλή.

—Πάντως, άτομα από αυτά τα κόμματα, σάς επιρρίπτουν ευθύνη για το κακό αποτέλεσμά τους;

—Είμαστε έτοιμοι να ακούσουμε κριτική και δεν διστάζουμε ποτέ να κάνουμε την αυτοκριτική μας. Όμως το ζητούμενο για εμάς είναι η επίτευξη συγκλίσεων και όχι η ανάδειξη διαφορών.

—Η πρότασή σας αφορά ένταξη αυτών των κομμάτων στο ΔΗΚΟ;

—Είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε οποιοδήποτε σενάριο θα επιτρέψει τη συνεργασία των πολιτικών δυνάμεων που συναποτελούν τον χώρο του Κέντρου. Αυτός ο πολιτικός χώρος είναι σημαντικός για τον τόπο. Σε κρίσιμες στιγμές αυτός ο χώρος έχει βγάλει τη χώρα από αδιέξοδο.

—Έγινε κάποια επαφή αυτές τις μέρες;

—Είχα τηλεφωνική επικοινωνία με τους αρχηγούς της ΕΔΕΚ, της ΔΗΠΑ και των Οικολόγων και είπαμε ότι θα επικοινωνήσουμε ξανά μετά την εκλογή προέδρου της Βουλής για να προγραμματίσουν επίσημες επαφές.

—Υπάρχει κάποιο χρονοδιάγραμμα γι' αυτή την προσπάθεια;

—Όχι.

—Μπορούν να δοθούν προεδρίες κοινοβουλευτικών επιτροπών στα δύο μικρότερα κόμματα στη Βουλή όπως γινόταν μέχρι τώρα;

—Έχει αλλάξει ο κανονισμός της Βουλής και έχει γίνει πιο αυστηρός καθώς είχε διαπιστωθεί δυσλειτουργία στον τρόπο λειτουργίας των επιτροπών. Πλέον, οι προεδρίες των επιτροπών κατανέμονται στα κόμματα που έχουν κοινοβουλευτική ομάδα με βάση το Σύνταγμα, δηλαδή επτά βουλευτές και πάνω. Η δική μας θέση είναι ότι θα πρέπει να εφαρμοστεί πλήρως ο σχετικός κανονισμός.

26.

TRANSITION AS
A RESPONSIBILITY
(NOT A TREND)

 KATHIMERINI

JUNE 4

green agenda

 CYPRUS SUMMIT

BY

Altia

BOOK TICKET
agenda.cy

HILTON NICOSIA

PLATINUM SPONSORS

EUROBANK

ALPHA BANK

GOLD SPONSORS

invest
Cyprus

 CYFIELD

SILVER SPONSORS

ΕΚΛΟΓΗ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΒΟΥΛΗΣ

Μια ιστορία πολιτικής παραδοξότητας

«Ανίερες συμμαχίες», ιδεολογικές υπερβάσεις και αιφνιδιασμοί στη λογική του αποκλεισμού του αντιπάλου

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Η ανύδειξη του προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων αποτελεί διαχρονικά μια δύσκολη άσκηση αριθμητικής και παρασκηνιακών συμμαχιών που ενίοτε καταλήγει σε ένα κορυφαίο πολιτικό παζάρι που χαρακτηρίζεται από «ανίερες συμμαχίες», ιδεολογικές υπερβάσεις και αιφνιδιασμούς με γνώμονα τον αποκλεισμό του αντιπάλου και μόνο. Αυτό συμβαίνει, πρώτον, λόγω της φύσης του πολιτικού συστήματος και της απουσίας ισχυρών πλειοψηφιών από ένα μόνο κόμμα, κυρίως όμως επειδή τα κόμματα μεταχειρίζονται την εκλογή του δεύτερου τη τάξει αξιωματούχου του κράτους είτε ως πρόβα τζενεράλε για τις επόμενες προεδρικές εκλογές είτε ως πεδίο τακτικισμών και συμμαχιών της στιγμής.

«Αντιδιζωνικός» εν μια νυκτί

Μια από τις πιο χαρακτηριστικές στιγμές πολιτικής παραδοξότητας και παρασκηνίου, ήταν αυτή της εκλογής του Δημήτρη Συλλούρη το 2016, η οποία αποτελεί κλασικό μάθημα για το πώς η «λαϊκή βούληση» υποτάσσεται στην πολιτική σκοπιμότητα. Το ημερολόγιο έδειχνε Πέμπτη, 2 Ιουνίου 2016. Εκείνη τη χρονιά οι διεργασίες για την προεδρία της Βουλής είχαν ξεπεράσει ακόμα και τις μηχανορραφίες των αρχιεπισκοπικών εκλογών του 2006. Και όπως εκεί συνέργησε τελικά το Άγιο Πνεύμα και το αποτέλεσμα ήταν ο πρώτος να καταστεί έσχατος και το αουτσάιντερ πρώτο, έτσι και η εκλογή Συλλούρη, με τις 18 ψήφους ΔΗΣΥ και τις 3 (μόλις) της «Αλληλεγγύης», επιτεύχθηκε χάρη στην επιφοίτηση πνεύματος Νίκου Αναστασιάδη και συνεργίας Αβέρωφ Νεοφύτου. Ο τελευταίος απέσυρε τη δική του υποψηφιότητα την τελευταία στιγμή, προκειμένου να αποκλείσει το ενδεχόμενο να εκλεγεί στη θέση ο Μαρίνος Σιζόπουλος, τον οποίο θα επιχειρούσε να αναδείξει η αντιπολίτευση και έριξε τις ψήφους του ΔΗΣΥ στον παρλίγο πολιτικά ανύπαρκτο Δημήτρη Συλλούρη.

Η παραδοξότητα της ημέρας δεν τέλειωσε εκεί. Το βράδυ στις τηλεοπτικές εκπομπές, ο κυβερνητικός εκπρόσωπος, Πρόδρομος Προδρόμου, σε μια προσπάθεια να δικαιολογήσει με πολιτικά επιχειρήματα την εκλογή στο υψηλό αξίωμα ενός «αποστάτη» και πολέμιου της κυβερνητικής παράταξης, είχε δηλώσει τα εξής: «Η απόφαση ήταν ξεκάθαρη. Έπρεπε στο δεύτερο τη τάξει πολιτικό αξίωμα της χώρας να μην είναι κάποιος που είναι αντιδιζωνικός». Η «ασθε-

Η πιο συχνή και ιστορική συμμαχία στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό, είναι μεταξύ ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ. Όποτε το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ συμφωνούσαν για τον πρόεδρο της Βουλής (π.χ. 1977, 1981, 1996, 2001), η συμμαχία αυτή λειτουργούσε σχεδόν πάντα ως ο πολιορκητικός κριός για να κερδίσουν τις επόμενες προεδρικές εκλογές.

νής μνήμη» δεν ήταν κάτι που χαρακτήριζε τον Πρόδρομο Προδρόμου, εντούτοις, τη δεδομένη στιγμή δεν θυμόταν τις ομιλίες Συλλούρη το 2009. Στις οποίες το «νεοβαπτισθέν» στην αντιδιζωνική κολυμπήθρα πολιτικό ον, δήλωνε «πρωτοπόρος στον αγώνα ανατροπής των σχεδίων διζωνικής, δικαιοδικής προσέγγισης». Και διακήρυττε πως: «Μια μορφή έχει η ΔΔΟ, είναι ο αγγλικός σχεδιασμός για προώθηση των αγγλοτουρκικών συμφερόντων». Ο Πρόδρομος Προδρόμου δεν θυμόταν ούτε το κάλεσμα Συλλούρη στις βουλευτικές του 2006 προς όσους ήταν αντίθετοι με τη ΔΔΟ, ζητώντας τους να ταχθούν στο πλευρό του νεοσύστατου κόμματός του, «του μοναδικού αντιδιζωνικού κόμματος», όπως αυτοσυστηνόταν. Μα ούτε και την άρνηση Συλλούρη να υπογράψει το προσχέδιο συμφωνίας που είχε θέσει ενώπιόν του ο Μάριος Καρογιάν το 2012, στο πλαίσιο των διεργασιών του ενδιάμεσου για τις προεδρικές του 2013, επειδή υπήρχε ο όρος «Διζωνική Δικονομική Ομοσπονδία». Την οποία στο τέλος υπέγραψε αφού πρώτα ζήτησε να προστεθεί η διευκρίνιση «Το ΕΥΡΩΚΟ διαφωνεί στην αναφορά της ΔΔΟ». Για να βρεθεί, τελικά, λίγες ημέρες αργότερα, να υποστηρίζει τον πάλοι ποτέ εχθρό του, τον «ανανιστά» Νίκο Αναστασιάδη. Γεγονός στο οποίο οφειλόταν, μάλλον, η διαγραφή από τον σκληρό δίσκο του Πρόδρομου Προδρόμου του αντιδιζωνικού παρελθόντος του Δημήτρη Συλλούρη και η ανακήρυξή του εν μια νυκτί σε υπέρμαχο της διζωνικότητας.

Το «θρίλερ του 1985»

Το 1985 η Βουλή βρέθηκε σε ένα πρωτοφανές αδιέξοδο. Μετά τις βουλευτικές εκλογές της 8ης Δεκεμβρίου 1985, η Βουλή (που μόλις είχε αυξηθεί στις 56 έδρες σε 80 – οι 24 των Τουρκοκυπρίων παρέμειναν κενές) συνήλθε στις 12 Δεκεμβρίου για την εκλογή του προέδρου του Σώματος. Την

προεδρία διεκδίκησαν οι Γλαύκος Κληρίδης (ΔΗΣΥ), Γεώργιος Λαδάς (ΔΗΚΟ), Εζεκίας Παπαϊωάννου (ΑΚΕΛ) και Βάσος Λυσσαρίδης (ΕΔΕΚ).

Ήταν η πρώτη φορά στην κοινοβουλευτική ιστορία της Βουλής των Αντιπροσώπων Κύπρου που και τα τέσσερα κοινοβουλευτικά κόμματα κατέβηκαν στην ψηφοφορία με αυτόνομες υποψηφιότητες. Η συνεδρίαση κατέληξε σε ναυάγιο, καθώς κανένας υποψήφιος δεν συγκέντρωνε την πλειοψηφία και τότε, στην αλλαγή των εδρών, δεν είχαν προνοήσει για ξεκάθαρο κανονισμό που να προβλέπει τι συμβαίνει στην πε-

Τα κόμματα μεταχειρίζονται την εκλογή του δεύτερου τη τάξει αξιωματούχου του κράτους είτε ως πρόβα τζενεράλε για τις επόμενες προεδρικές εκλογές είτε ως πεδίο τακτικισμών και συμμαχιών της στιγμής.

ρίπτωση που κάποιος δεν συγκεντρώνει την πλειοψηφία των 29 ψήφων. Μπροστά στο απόλυτο κοινοβουλευτικό «μπλακ-άουτ», η συνεδρίαση διακόπηκε, αποφασίστηκε η αλλαγή του κανονισμού και στις 30 Δεκεμβρίου οι βουλευτές επέστρεψαν στη Βουλή, ψήφισαν ομόφωνα την εισαγωγή «τρίτου γύρου», όπου θα εκλεγόταν όποιος συγκέντρωνε τις περισσότερες ψήφους (σχετική πλειοψηφία) και στη συνέχεια διεξήγαγαν την ψηφοφορία για την ανάδειξη του προέδρου του Σώματος. Και καθώς ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ είχαν κοινό ζητούμενο την μη επανεκλογή του ΔΗΚΟϊκού Γεώργιου Λαδά, ο οποίος υπήρξε πρόεδρος της προηγούμενης περιόδου και διεκδικούσε εκ νέου το αξίωμα, στον τρίτο γύρο, το ΑΚΕΛ έκανε τη στρα-

τηγική στροφή και απέσυρε τον Παπαϊωάννου, ρίχνοντας τις 15 ψήφους του στον Βάσο Λυσσαρίδη. Με τις 6 ψήφους της ΕΔΕΚ και τις 15 του ΑΚΕΛ, ο Λυσσαρίδης συγκέντρωσε 22 ψήφους έναντι 16 του Γιώργου Λαδά (που ψηφίστηκε μόνο από το ΔΗΚΟ), ενώ ο ΔΗΣΥ τήρησε αποχή.

Το «Deal του 2001» που έβγαλε Πρόεδρο το 2003

Η εκλογή του Δημήτρη Χριστόφια το 2001 δεν ήταν απλά μια κοινοβουλευτική μάχη, αλλά η ληξιαρχική πράξη γέννησης μιας ιστορικής αλλαγής, καθώς έσπασε ένα ιστορικό «ταμπού» δεκαετιών και άλλαξε για πάντα τον πολιτικό χάρτη. Στις βουλευτικές εκλογές της χρονιάς, το ΑΚΕΛ πέτυχε μια ιστορική νίκη, καταλαμβάνοντας την πρώτη θέση με ποσοστό 34,71%. Ο γενικός γραμματέας του κόμματος, Δημήτρης Χριστόφιας, αποφάσισε να κάνει το μεγάλο βήμα: να διεκδικήσει το αξίωμα του προέδρου της Βουλής. Μέχρι τότε, κανένας αριστερός πολιτικός δεν είχε καθίσει σε αυτή την καρέκλα, καθώς οι δυνάμεις της Δεξιάς και του Κέντρου έβρισκαν πάντα τρόπο να τους αποκλείουν.

Για να συγκεντρώσει τις απαραίτητες ψήφους, ο Χριστόφιας έπρεπε να ξεκλειδώσει τον παραδοσιακό ρυθμιστή της Κύπρου, το ΔΗΚΟ. Οι διαβουλεύσεις με τον τότε αρχηγό του ΔΗΚΟ, Τάσσο Παπαδόπουλο, ήταν έντονες και διεξάγονταν κάτω από άκρα μυστικότητα. Και το αποτέλεσμα τους ήταν αυτό το κοινοβουλευτικό deal, που ανέδειξε τον Δημήτρη Χριστόφια στην προεδρία της Βουλής, να αποτελέσει το «προϊμιο» και την πρόβα τζενεράλε για τις επόμενες προεδρικές εκλογές. Δύο χρόνια αργότερα, το αντάλλαγμα της στήριξης του Χριστόφια στη Βουλή το 2001, εξαρώθηκε με τη στήριξη του ΑΚΕΛ προς τον Τάσσο Παπαδόπουλο – τον πάλοι ποτέ σφοδρό πολέμιο κομμουνιστών και ΑΚΕΛ– για την προεδρία της Δημοκρατίας. Μάλιστα, παρά τη μεταξύ τους αμ-

φισβήτηση και σφοδρή σύγκρουση στο τέλος της πενταετίας της προεδρικής θητείας του Τάσσου Παπαδόπουλου, το ΔΗΚΟ οδήγησε το 2008 τον ίδιο τον Χριστόφια στο προεδρικό μέγαρο. «Για το καλό του τόπου και του λαού μας», όπως διακήρυττε τότε ο Νικόλας Παπαδόπουλος.

Ο αιφνιδιασμός του 2021

Σε ένα από τα πιο έντονα παρασκηνία, ο τότε πρόεδρος του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου, αιφνιδίασε την αντιπολίτευση. Ενώ υπήρχαν πληροφορίες για πιθανή συνεργασία άλλων κομμάτων, πέτυχε την εκλογή της Αννίτας Δημητρίου, αναδεικνύοντας την στην ηγεσία της Βουλής μέσω – και κάποιων πρωτοφανών η αλήθεια να λέγεται– συναινέσεων.

Η εκλογή της Αννίτας Δημητρίου το 2021 στην προεδρία της Βουλής δεν ήταν απλώς μια ιστορική πρώτη επειδή εξέλεξε η πρώτη γυναίκα στο αξίωμα. Ήταν ένα πολιτικό «μπλίτς» του ΔΗΣΥ, που άφησε άφωνη την αντιπολίτευση μέσα σε ελάχιστα λεπτά, ανατρέποντας εβδομάδες παρασκηνιακών συζητήσεων.

Το χρονικό της απόλυτης ανατροπής εξελίχθηκε μέσα από ένα στρατηγικό σαμποτάζ. Μετά τις βουλευτικές εκλογές του Μαΐου 2021, το πολιτικό σκηνικό ήταν πιο κατακερματισμένο από ποτέ. Σχεδόν κάθε κόμμα είχε τον δικό του υποψήφιο για την καρέκλα του προέδρου. Ο Άντρος Κυπριανού (ΑΚΕΛ), ο Νικόλας Παπαδόπουλος (ΔΗΚΟ), ο Χρίστος Χρίστου (ΕΛΑΜ), ο Σιζόπουλος (ΕΔΕΚ), ο Θεοπέμπτου (Οικολογικοί) και ο Καρογιάν (ΔΗΠΑ) είχαν ριχτεί στη μάχη. Όλοι περίμεναν ένα μακρύ ντέρμπι γεμάτο καρμπόλες, με σκοπό να αποκλειστεί ο κυβερνών ΔΗΣΥ. Βλέποντας τα κόμματα της αντιπολίτευσης να είναι εγκλωβισμένα στους δικούς τους εγωισμούς και να μην μπορούν να τα βρουν μεταξύ τους, ο τότε πρόεδρος του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου, έκανε μια κίνηση ματ. Αντί για κάποιο «βαρύ» και παραδοσιακό στέλεχος, έριξε στην αρένα την Αννίτα Δημητρίου –ως ένα πρόσωπο άφθαρτο, εξαιρετικά δημοφιλές, με μετριοπαθές προφίλ. Η στρατηγική του ήταν απλή και έπιασε τους πάντες στον ύπνο. Στις 10 Ιουνίου 2021, η Ολομέλεια συνήλθε σε ένα κλίμα ακραίας νευρικότητας. Στον πρώτο γύρο, όπως αναμενόταν, κανένας δεν συγκέντρωσε τις 29 ψήφους. Η ψηφοφορία οδηγήθηκε στη δεύτερη φάση, όπου το όριο έπεφτε στις 23 ψήφους. Το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ πίστευαν ότι η διαδικασία θα πήγαινε «σβηστά» στην τρίτη φάση, οπότε συνέχισαν να ψηφίζουν ξεχωριστά τους δικούς τους αρχηγούς. Το ΕΛΑΜ και η ΔΗΠΑ όμως έκαναν την έκπληξη. Αποφάσισαν να μην ψηφίσουν τους δικούς τους υποψηφίους και ένωσαν τις δυνάμεις τους με τον ΔΗΣΥ. Η εκλογή κλείδωσε ακαριαία στη δεύτερη φάση, αφήνοντας σύζυλη την αντιπολίτευση, που δεν πρόλαβε καν να αντιδράσει ή να αποσύρει υποψηφιότητες για να συσπειρωθεί.

Τα 3 μοντέλα συμμαχιών που επαναλαμβάνονται

Της «προοπτικής»

Η πιο συχνή και ιστορική συμμαχία στο κυπριακό πολιτικό σκηνικό, μεταξύ ΔΗΚΟ και ΑΚΕΛ. Όποτε το ΑΚΕΛ και το ΔΗΚΟ συμφωνούσαν για τον πρόεδρο της Βουλής (π.χ. 1977, 1981, 1996, 2001), η συμμαχία αυτή λειτουργούσε σχεδόν πάντα ως ο πολιορκητικός κριός για να κερδίσουν τις επόμενες προεδρικές εκλογές.

Το «αποκλεισμού»

Η πρακτική ενός μεγάλου κόμματος, όπως ο ΔΗΣΥ και το ΑΚΕΛ, που προκειμένου να μην εκλεγεί ο υποψήφιος του βασικού αντιπάλου, επιλέγουν τη μέθοδο του αποκλεισμού, και σε αντίθεση με ό,τι σήμερα πράττει η Αννίτα Δημητρίου, αποποιούνται την πρωτοκαθεδρία και προκρίνουν «μικρότερης» κομματικής εμβέλειας υποψηφίους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το 1986 (Λυσσαρίδης), το 2011 (Ομήρου) και το 2016 (Συλλούρης) όπου ο ΔΗΣΥ προτίμησε να «χαρίσει» την προεδρία σε μικρότερα κόμματα, αρκεί να μην εκλεγεί υποψήφιος του ΑΚΕΛ.

Το «ρυθμιστή»

Το ΔΗΚΟ αποτελεί τον διαχρονικό πρωταγωνιστή των συμμαχιών. Είτε συμμαχώντας με τα αριστερά, είτε με τα δεξιά, έχει καταφέρει να αναδείξει τους περισσότερους προέδρους Βουλής στην ιστορία του Σώματος, εξοργίζοντας τα ποσοστά του με το δεύτερο τη τάξει αξίωμα.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Το 1991, ο ΔΗΣΥ του 36%, ανέδειξε πρόεδρο της Βουλής τον Νίκο Γαλανό του ΔΗΚΟ.

Το 1996, ο ΔΗΣΥ του 34,5% ανέδειξε πρόεδρο της Βουλής τον Σπύρο Κυπριανό του ΔΗΚΟ.

Το 2011, ο ΔΗΣΥ του 34% ανέδειξε πρόεδρο της Βουλής τον Γιαννάκη Ομήρου της ΕΔΕΚ.

Το 2016, ο ΔΗΣΥ του 31% ανέδειξε πρόεδρο της Βουλής τον Δημήτρη Συλλούρη της Αλληλεγγύης.

ALMIRAL[®] FORTE

2,32% γέλη
δισαιθλαμμωνιούχος δικλοφαινάκη

MEDOCHEMIE

Κινήσου ελεύθερα, απόλαυσε τη ζωή!

NEO
ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΟ

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Ευρύτερες διαστάσεις προσλαμβάνει η εκλογή από την Ιερά Σύνοδο του αρχιμανδρίτη Γρηγόριου Ιωαννίδη ως νέου μητροπολίτη Πάφου. Το κενό που έχει δημιουργηθεί εδώ και ένα χρόνο στη Μητρόπολη Πάφου και θα καλύψει ο νέος ποιμενάρχης, είναι μόνο η μια πτυχή των ζητημάτων που εμφανίσθηκαν μετά την απομάκρυνση του Τυχικού. Οι έντεκα ψήφοι που έλαβε ο αρχιμανδρίτης Γρηγόριος ισχυροποιούν τις λεπτές ισορροπίες που υπήρχαν εντός της Ιεράς Συνόδου, τόσο σε τοπικό επίπεδο όσο και σε ζητήματα που έχουν να κάνουν με την παρουσία και τον ρόλο της αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Κύπρου εντός της Ορθοδοξίας. Αν αναζητηθούν χαμένοι και κερδισμένοι, αναμφίβολα η πλευρά του αρχιεπισκόπου Γεώργιου εμφανίζεται να έχει το πάνω χέρι έναντι της γνωστής ομάδας των «ανταρτών» ιεραρχών που είχε μορφοποιηθεί με αφορμή την αλλαγή πλεύσης της Εκκλησίας της Κύπρου έναντι του Πατριαρχείου Μόσχας στο ουκρανικό ζήτημα.

Ένα θέμα που είχε προκαλέσει τριγμούς και δημιουργούσε συνθήκες διασάλευσης των σχέσεων της κυπριακής Εκκλησίας με το Φανάρι. Απειλή που είχε προκαλέσει και την αντίδραση του Οικουμενικού Πατριάρχη Βαρθολομαίου με τη γνωστή επιστολή

Συρρίκνωση καταγράφεται στην ομάδα των ιεραρχών της Συνόδου, οι οποίοι είχαν υποστηρίξει με τη στάση τους το Πατριαρχείο Μόσχας στο θέμα του ουκρανικού ζητήματος, διαφωνώντας ανοιχτά με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

σε ιδιαίτερα ασυνήθιστο έντονο ύψος εναντίον Συνοδικών που αντιδρούσαν στην απόφαση του μακαριστού Χρυσόστομου Β΄ να συνταχτιστεί με τον Οικουμενικό Θρόνο στην αναγνώριση του αυτοκέφαλου της ουκρανικής Εκκλησίας. Από τότε μέχρι σήμερα η ομάδα των διαφωνούντων έχει συρρικνωθεί, εξέλιξη που μεταφράζεται ως ενίσχυση της αγιοπνευματικής παράδοσης της Εκκλησίας της Κύπρου έναντι της επιδίωξης του Πατριαρχείου Μόσχας, μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, να επεκτείνει την επιρροή του σε τοπικές Ορθόδοξες Εκκλησίες.

Γρηγόριος και Σταυροβούνι

Ο αρχιμανδρίτης Γρηγόριος ήταν προσωπική επιλογή του ίδιου του αρχιεπισκόπου Κύπρου και σίγουρα η στήριξη του δεν μπορεί να περιορίζεται μόνο στα ανοικτά ζητήματα που αφορούν

τη Μητρόπολη Πάφου. Το πρόσωπο που θα διαδεχόταν τον Τυχικό αποτελούσε ένα θέμα που προβλημάτιζε ιδιαίτερα τόσο τον Γεώργιο όσο και τοπικούς φορείς της Πάφου, για διαφορετικούς λόγους. Οι προσπάθειες που έγιναν προς σίγουρες επιλογές, όπως αυτή του ηγουμένου της Μονής Αγίου Νεοφύτου, δεν ευοδώθηκαν, ο δε κίνδυνος να εμφανιστούν ανεπιθύμητες εξελίξεις από το μεικτό σύστημα εκλογής αρχιερέων ήταν υπαρκτός. Η άρον-άρον τροποποίηση του Καταστατικού Χάρτη της Εκκλησίας, όση προσπάθεια και αν καταβλήθηκε να αιτιολογηθεί ως ανάγκη εκσυγχρονισμού του, αποσκοπούσε να ελεγχθεί η εκλογή αρχιερέων από την Ιερά Σύνοδο και να μην επαναληφθούν απρόσμενες καταστάσεις όπως αυτή με τον Τυχικό. Ωστόσο, ιδιαίτερη αξία έχει το σκεπτικό επιλογής του αρχιμανδρίτη Γρηγόριου και η σημασιολογία που τη συνοδεύει. Από τους εν δυνάμει μνηστήρες

που είχαν αποκαλυφθεί, ο αρχιεπίσκοπος επέλεξε να υποστηρίξει έναν κληρικό άφθαρτο, ο οποίος προέρχεται από μια περιφέρεια που θεωρείται προπύργιο της αγιοπνευματικής παράδοσης της Εκκλησίας της Κύπρου, το Σταυροβούνι. Ως πρωτοσύγκελος της Μητρόπολης Τριμυθούντος ο Γρηγόριος ήταν και είναι εκφραστής των θέσεων του οικείου μητροπολίτη Βαρνάβα, ο οποίος μέσω του πρωτοσύγκελου του είχε εκφραστεί δημόσια υπέρ της εκλογής του Γεώργιου στον αρχιεπισκοπικό θρόνο, ενώ ήταν απέναντι στην ομάδα των τεσσάρων.

Οι «αντάρτες» ιεράρχες

Στο πρόσωπο του αρχιμανδρίτη Γρηγόριου ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου εντόπισε τον ιεράρχη ο οποίος θα επαναφέρει την ηρεμία στη Μητρόπολη Πάφου, θα αντιμετωπίσει τις συνεχιζόμενες

ενστάσεις τόσο του Τυχικού όσο και εκείνων που συνεχίζουν να αμφισβητούν την απομάκρυνσή του από τη Μητρόπολη Πάφου, θα κόψει τους δεσμούς με αποτειχισμένους με τους οποίους, σύμφωνα με καταγγελίες, διατηρούσε δεσμούς ο Τυχικός, ενώ θα επαναφέρει την ηρεμία στις σχέσεις με το Φανάρι με πρώτο δείγμα γραφής την απόρριψη της εκκληίου προσφυγής που υπέβαλε ο Τυχικός με την απόφαση της Ιεράς Συνόδου να τον απομακρύνει. Με βάση τα νέα δεδομένα αλλά και κινήσεις που έγιναν από την εκλογή Γεώργιου, ο αρχιεπίσκοπος πέτυχε να ισχυροποιήσει τη θέση του εντός της Ιεράς Συνόδου και να περιορίσει την παρουσία της ομάδας των «ανταρτών» ιεραρχών, η οποία έκανε την επίσημη παρουσία της με τη μνημόνευση του μητροπολίτη Κιέβου και πάσης Ουκρανίας Επιφάνιου πρώτου προκαθημένου της αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Ουκρανίας. Στην απόφαση

του μακαριστού Χρυσόστομου Β΄ να συνταχτιστεί με τον Οικουμενικό Πατριαρχείο είχαν αντιδράσει τέσσερις μητροπολίτες. Ο Λεμεσού Αθανάσιος, ο Μόρφου Νεόφυτος, ο Ταμασού και Ορεινής Ησαΐας και Κύκκου και Τηλλυρίας Νικηφόρος, οι οποίοι αρνήθηκαν τη μνημόνευση του Επιφάνιου.

Το ρήγμα

Η αταξία στους κόλπους της Εκκλησίας συνεχίστηκε στο παρασκήνιο και μετά την εκλογή του αρχιεπισκόπου Γεώργιου. Το πρώτο σοβαρό ρήγμα στην ομάδα των τεσσάρων σημειώθηκε τον περασμένο μήνα όταν η Ιερά Σύνοδος βράβευσε τον Κύκκου Νικηφόρο με το Χρυσό Παράσημο του Αποστόλου Βαρνάβα που αποτελεί την ανώτατη τιμητική διάκριση της Εκκλησίας της Κύπρου. Στην εκδήλωση εκείνη ο Νικηφόρος επέκρινε έντονα όσους επιχειρούν να αλλοιώσουν, κατά την έκφρασή του, την παραδοσιακή πνευματική ταυτότητα της Εκκλησίας της Κύπρου, με την υιοθέτηση και προσπάθεια εισαγωγής ξένων, άγνωστων για την Εκκλησία της Κύπρου νοοτροπιών, που όπως χαρακτηρίστικά είπε: «Τυχόν, επικράτησή τους, θα οδηγήσουν την Κυπριακή Εκκλησία σε μια απομονωτική εσωστρέφεια, απούσα από τα σύγχρονα δρώμενα της εποχής μας». Άποψη που μεταφράσθηκε πως συνιστά μετακίνηση προς τους αρχιεπισκοπικούς της Συνόδου.

Αίνιγμα η στάση του μητροπολίτη Ησαΐα

Αν και η ψηφοφορία για εκλογή του νέου μητροπολίτη Πάφου ήταν μυστική, οι τέσσερις λευκές ψήφοι θεωρείται πως αντιπροσωπεύουν τους μητροπολίτες Λεμεσού και Μόρφου και δύο επισκόπους, Αμιαθούντος και ηγουμένου Μαχαιρά, που βρίσκονται στη σφαίρα επιρροής του Λεμεσού. Αν οι εκτιμήσεις έχουν βάση, αυτό σημαίνει πως και ο μητροπολίτης Ταμασού και Ορεινής μετακινήθηκε προς την αρχιεπισκοπική ομάδα της Συνόδου, χωρίς αυτό να συνιστά πως ο ιεράρχης εγκατέλειψε την πάλη ποτέ ομάδα των τεσσάρων. Στο παρελθόν και ο Ταμασού και Ορεινής είχε γίνει αποδέκτης σκληρής κριτικής από τον Οικουμενικό Πατριάρχη για τις απόψεις του στην αναγνώριση του αυτοκέφαλου της ουκρανικής Εκκλησίας. Συνάμα δεχόταν έντονες επικρίσεις για την παρουσία ρωσικού στοιχείου στη μητροπολιτική του περιφέρεια σε βαθμό που να υποστηρίζεται πως η Ταμασού και Ορεινής αποτελεί την κερκόπορτα διείσδυσης της ρωσικής Εκκλησίας στην Κύπρο. Εκκλησιαστικές πηγές εκτιμούν πως η διαφαινόμενη υποστήριξη της αρχιεπισκοπικής πλευράς στην εκλογή μητροπολίτη Πάφου ενδεχομένως να είναι περιστασιακή μιας και στο παρελθόν ο Ταμασού Ησαΐας διαφοροποιήθηκε από τον πνευματικό του πατέρα Κύκκου Νικηφόρο.

ΑΡΘΡΟ

Προκλητικοί μισθοί, συντάξεις και εφάπαξ βουλευτών

Του ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΙΑΚΩΒΙΔΗ*

Ένα θέμα που επανήλθε στην επικαιρότητα μετά τη διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών και την αποχώρηση δεκαεφτά βουλευτών και την μη επανεκλογή άλλων, είναι το θέμα της σύνταξής τους, το εφάπαξ που δικαιούνται, αλλά και η μισθοδοσία των νέων μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων. Έχω αρθρογραφήσει για το θέμα αυτό στο παρελθόν, χαρακτηρίζοντας τα ωφελήματα σκανδαλώδη, αλλά, φυσικά, κανένας βουλευτής δεν τόλμησε να τα υπερασπιστεί. Σύμφωνα με όσα έχουν δημοσιευθεί, ο ακαθάριστος ετήσιος μισθός των μελών του Κοινοβουλίου, μαζί με τα επιδόματα αγγίζει τις 100 χιλιάδες ευρώ (€99.612). Αναλυτικά, ο ακαθάριστος

ετήσιος μισθός, χωρίς τα επιδόματα, ανέρχεται στις 56.310 ευρώ. Σε αυτόν προστίθεται «επίδομα παραστάσεως» ύψους 20.503 ευρώ, πλέον 5.804 ευρώ τιμάρθμος επιδόματος παραστάσεως. Καταρχάς, τι είναι αυτό το «επίδομα παραστάσεως», πώς και πού το ξοδεύουν οι βουλευτές; Επιπλέον, 5.804 ευρώ τιμάρθμος επιδόματος παραστάσεως; Σοβαρά τώρα;

Οι βουλευτές έχουν κοινοβουλευτικό συνεργάτη που πληρώνεται από το κράτος, αλλά δικαιούνται και επίδομα γραμματειακών υπηρεσιών! Όντως, έχουν δλοι γραμματέα, ή... Με τα επιδόματα αυτά ο καθαρός ετήσιος μισθός των βουλευτών, από 56.310 ευρώ που ήταν ακάθαρτος, ανεβαίνει στις €68.684 καθαρά.

«Θα βρεθεί έστω και ένας βουλευτής να τα δικαιολογήσει; Αμφιβάλλω. Δεν έχει κανένας τα κότσια».

Ένα άλλο προκλητικό επίδομα είναι αυτό των οδοιπορικών, το οποίο ανέρχεται στα €7.791 ετησίως! Αλήθεια, πόσοι και ποιοι εργαζόμενοι πληρώνονται για να πάνε στη δουλειά τους και μάλιστα να λαμβάνουν το επίδομα αυτό και όταν ακόμα δεν λειτουργεί η Βουλή; Σημειώνεται δε ότι οι περισσότεροι βουλευτές, ασκούν παράλληλα με τα κοινοβουλευτικά τους καθήκοντα και το επάγγελμά τους, δικηγόροι, λογιστές, γιατροί κ.λπ.

Ας δούμε τώρα την προίκα όσων φεύγουν από το Κοινοβούλιο. Ένας βουλευτής που αποχωρεί με μία μόνο θητεία και με εισφορά στο Ταμείο Σύνταξης 3%, δικαιούται σύνταξη ύψους 1.600 ευρώ τον μήνα, ενώ για όποιον υπηρέτησε δύο ή περισσότερες θητείες, η σύνταξη ανέρχεται στις 4.500 ευρώ τον μήνα. Πόσοι εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα παίρνουν σύνταξη αν εργαστούν για μόνο πέντε χρόνια; Κανένας. Και πόσοι παίρνουν μηνιαία σύνταξη ύψους 4.500 ευρώ αν εργαστούν δέκα χρόνια; Κανένας. Οι βουλευτές γιατί να δικαιούνται; Ερχόμαστε τώρα στο εφάπαξ των βουλευτών. Καταρχάς, γιατί να δικαιούνται εφάπαξ (το λένε φιλοδώρημα); Παίρνουν ψηλό μισθό, παίρνουν «έξοδα παραστάσεως», παίρνουν οδοιπορικά, δεν

είναι άκρως προκλητικό να παίρνουν και φιλοδώρημα, το οποίο δεν είναι ένα καρτζιλίκι; Για μία θητεία, το εφάπαξ του βουλευτή ανέρχεται στις 90.000 ευρώ, ενώ για δύο θητείες ή περισσότερες, το «φιλοδώρημα» εκτοξεύεται στις €250.000. Σημειώνεται μάλιστα, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, ότι με βάση τους κανονισμούς του ΑΚΕΛ κάθε βουλευτής του κόμματος που αποχωρεί από το Κοινοβούλιο, θα πρέπει να καταθέσει το εφάπαξ που λαμβάνει από το κράτος, στα ταμεία του κόμματος. Δηλαδή, ο φορολογούμενος πολίτης, πρέπει να χρηματοδοτεί το ΑΚΕΛ κάθε φορά που αποχωρεί κάποιος βουλευτής του. Ο καθένας κάνει τα χρήματά του ό,τι θέλει, αλλά, άλλο να τα δίνει οικειοθελώς στο κόμμα, και άλλο να υποχρεώνει-

ται από τους εσωτερικούς κανονισμούς να το πράξει. Διαφορετικά, ο οδοστρωτήρας θα είναι αμειλικτός.

Το άκρον άωτο της προκλητικότητας είναι ότι εγκρίνουν τους μισθούς αυτούς και τα ωφελήματα οι ίδιοι οι βουλευτές. Δεν σκέφτηκε κάποιος ότι το γεγονός αυτό είναι καραμπινάτη σύγκρουση συμφερόντος (conflict of interest); Δεν βαριέσαι! Ποιος ασχολείται με ψιλά γράμματα!

Θα βρεθεί κάποιος βουλευτής να έχει το θάρρος να βγει και να δικαιολογήσει όλες αυτές τις προκλήσεις; Αμφιβάλλω. Δεν έχει κανένας τα κότσια, όπως λέμε, «εν της παπαθιάς τα ξύλα».

* Ο Κυριάκος Ιακωβίδης είναι δημοσιογράφος / πολιτικός επιστήμονας.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Στα τέλη του 2026, με την ολοκλήρωση της θητείας του, ο γ.γ. ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες αναμένεται – σύμφωνα με ενημέρωση του προέδρου Χριστοδουλίδη στο Εθνικό Συμβούλιο– να αφήσει «παρακαταθήκη» στον διάδοχό του, για την επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Η εντύπωση που έδωσε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης στο Εθνικό Συμβούλιο είναι ότι ο κ. Γκουτέρες προσανατολίζεται να υποβάλει έγγραφο με στόχο την επανέναρξη των απευθείας συνομιλιών, χωρίς αναφορά στη μορφή λύσης και χωρίς παραπομπή στο Κραν Μοντανά, κάτι που εκ των πραγμάτων παραπέμπει σε μια πρωτοβουλία που χαρακτηρίζεται από «εποικοδομητική ασάφεια». Στόχος του κ. Γκουτέρες, σύμφωνα με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη, είναι όπως το εν λόγω έγγραφο αποτελέσει παρακαταθήκη για τον νέο γ.γ. ΟΗΕ και καταστεί το πλαίσιο έναρξης συζητήσεων μεταξύ των μερών, με απώτερο στόχο την επίλυση του Κυπριακού.

Στη συνέχεια και 12 μέρες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης σε συνέντευξη στον «Άλφα», επέλεξε να δημοσιοποιήσει το ζήτημα, ρίχνοντάς το στα βαθιά της προεκλογικής ατζέντας και δίνοντας μια πολύ πιο ενισχυμένη εκδοχή, των όσων είχε αναφέρει στο Εθνικό Συμβούλιο. Στη συνέντευξή του, λοιπόν, υποστήριξε ότι βρίσκεται σε εξέλιξη πρωτοβουλία του Αντόνιο Γκουτέρες για λύση του Κυπριακού, μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, εκφράζοντας την εκτίμησή ότι «μπορεί να είμαστε κοντά σε εξελίξεις που θα οδηγήσουν σε ένα σχέδιο λύσης, κάτι ότι «ενδεχομένως να μας οδηγήσει σε κάτι πολύ συγκεκριμένο και να κληθούμε να λάβουμε αποφάσεις», εντός των προσεχών έξι μηνών. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φρόντισε μάλιστα να επισημάνει ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες είχε συναντηθεί με τον Ταγίπ Ερντογάν, δημιουργώντας την εντύπωση ότι ο Τούρκος πρόεδρος έχει ανάψει πράσινο φως στον γ.γ. ΟΗΕ, προκειμένου να προχωρήσει με τον σχεδιασμό του. Στις δηλώσεις του ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης υποστήριξε ότι η «πρωτοβουλία» Γκουτέρες θα κινείται στο πλαίσιο ΔΔΟ, κάτι που βρίσκεται σε αντίθεση με όσα είχε αναφέρει στο Εθνικό Συμβούλιο.

Ξένος διπλωμάτης, ο οποίος λαμβάνει πρωτογενή ενημέρωση για το Κυπριακό, από τα ενδιαφερόμενα μέρη, εμφανίστηκε μάλλον κουμπωμένος, όταν κλήθηκε από την «Κ» να τοποθετηθεί γύρω από τις πιθανές εξελίξεις, σημειώνοντας τα εξής: «Αυτό που εμείς γνωρίζουμε, είναι ότι ο Ταγίπ Ερντογάν εμφανίζεται έτοιμος να προχωρήσει σε λύση του Κυπριακού, υπό την αυστηρή προϋπόθεση να ληφθούν υπόψη οι πραγματικότητες, όπως

Το «σπασμένο τηλέφωνο» για σχέδιο λύσης Κυπριακού το 2026

Τι είπε ο Ερντογάν, τι εισέπραξε ο Γκουτέρες, τι ανέφερε ο Χριστοδουλίδης και τι πραγματικά επιδιώκει η Άγκυρα

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φρόντισε να επισημάνει ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες είχε συναντηθεί με τον Ταγίπ Ερντογάν, δημιουργώντας την εντύπωση ότι ο Τούρκος πρόεδρος έχει ανάψει πράσινο φως στον γ.γ. ΟΗΕ, προκειμένου να προχωρήσει με τον σχεδιασμό του.

αναφέρει, στο νησί». Η ίδια πηγή υπογράμμισε ότι «οι πραγματικότητες, όπως έχει ειπωθεί επανειλημμένα, συνίστανται στην κατοχύρωση της “κυριαρχικής ισότητας” της τουρκοκυπριακής κοινότητας, ενώ δεν είναι μυστικό ότι η τουρκική πλευρά έχει ζητήσει επανειλημμένα από την ελληνοκυπριακή πλευρά, και μέσω των Ηνωμένων Εθνών, όπως συναινέσει σε απευθείας εμπόριο, απευθείας πτήσεις και σύναψη απευθείας σχέσεων των Τουρκοκυπρίων με τη διεθνή κοινότητα». Πρόσθεσε δε, ότι «οι θέσεις αυτές είναι γνωστές, έχουν ουσιαστικά προσλάβει χαρακτήρα προϋποθέσεων και εξ όσων μας έχει μεταφερθεί δεν έχουν διαφοροποιηθεί». Σύμφωνα με την ίδια ξένη διπλωματική πηγή, «ο κ. Ερντογάν, αλλά ακόμη περισσότερο ο κ. Φιντάν, επανέλαβαν εξ όσων γνωρίζουμε προς τον κ. Γκουτέρες, τις εν λόγω θέσεις της Άγκυρας». Ως εκ τούτου, «θα ήταν μάλλον παράξενο να θεωρηθεί από οποιονδήποτε ότι η

Τουρκία εμφανίζει σημάδια διαφοροποίησης των θέσεών της στο Κυπριακό».

Πόσο μάλλον, όταν την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο ο Ερντογάν επενδύει σε πρόωρες εκλογές και σε μια ακόμη θητεία στην προεδρία της χώρας, ενώ παράλληλα σκληραίνει τη στάση του, δρομολογώντας μια νέα νομοθεσία για τη «Γαλάζια Πατρίδα», κωδικοποιώντας τις τουρκικές διεκδικήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο, περιλαμβανομένης και της θαλάσσιας περιοχής Κύπρου, ως επίσης και στο Αιγαίο. Άλλωστε, όπως έχουμε δημοσιεύσει, η Άγκυρα –πέραν του κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου– διεκδικεί εξίσου αυθαίρετα και θαλάσσιες περιοχές, απέναντι από τον Ακάμα, έχοντας καταθέσει χάρτες και συντεταγμένες, από το 2011.

Όπως λοιπόν συνάγεται αβίαστα, βρισκόμαστε ενώπιον ενός πολύ «σπασμένου τηλεφώνου», χωρίς κανείς να είναι σε θέση να πει ποιος είναι ο υπαίτιος της ρωγμής που προκλήθηκε στην επικοινωνία, μεταξύ Ερντογάν-

Γκουτέρες και Γκουτέρες-Χριστοδουλίδη. Τι δηλαδή μετέφερε ο κ. Ερντογάν στον γ.γ. του ΟΗΕ, τι εισέπραξε ο κ. Γκουτέρες και τι μετέφερε με τη σειρά του στον Νίκο Χριστοδουλίδη. Και τι βεβαίως εισέπραξε ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας από τη συνάντησή του με τον κ. Γκουτέρες μεταφέροντάς το αφενός στο Εθνικό Συμβούλιο και αφετέρου στις δημόσιες του δηλώσεις, με τον τρόπο που προαναφέραμε.

Σε κάθε πάντως περίπτωση, οι τελευταίες κινήσεις του προέδρου της Τουρκίας προκειμένου να παραμείνει γαντζωμένος στην εξουσία, ως επίσης και η πρόθεσή του να καταστήσει παντουρκική εθνική πολιτική τις αυθαίρετες διεκδικήσεις στην Ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο, δύσκολα θα μπορούσαν να συνάδουν με το αφήγημα που μετέφερε ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Σύμφωνα με το οποίο, ο Ταγίπ Ερντογάν άναψε πράσινο φως στον Αντόνιο Γκουτέρες, προδιαγράφοντας μάλιστα εξελίξεις στο Κυπριακό, πριν από το τέλος της θητείας του γ.γ. ΟΗΕ,

στα τέλη του 2026. Εκτός βεβαίως κι αν ο Ταγίπ Ερντογάν έχει λόγους να πιστεύει ότι ο Αντόνιο Γκουτέρες θα «τετραγωνίσει τελικά τον κύκλο» του κυπριακού προβλήματος, προσεγγίζοντας θετικά τις τουρκικές προτάσεις για μια λύση που θα δημιουργεί συνθήκες «κυριαρχικής ισότητας» για την ούτω καλούμενη «ΤΑΒΚ».

Την ίδια ώρα, σε επίπεδο συζητήσεων, γνωστοποιήθηκε ότι στις 6 Ιουνίου θα βρίσκεται στην Κύπρο η Μαρία Άνκελα Ολγκίν και στις 8 Ιουνίου αναμένεται να αρχίσει κύκλο επαφών με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων. Θεωρείται πιθανή η μετάβασή της σε Αθήνα και Άγκυρα, ενώ η Λευκωσία προσδοκά σε νέα άτυπη πολυμερή διάσκεψη, πριν από τις θερινές διακοπές.

Τρία προεδρικά ερωτηματικά

Τρία ερωτηματικά αναδεικνύουν οι δηλώσεις στις οποίες επέλεξε να προβεί ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, αποκαλύπτοντας την ενεργοποίηση πρωτοβουλίας του γ.γ. ΟΗΕ για τη λύση του Κυπριακού, πριν το τέλος της θητείας του, το 2026:

• **Το πρώτο** ερωτηματικό προκαλείται εκ του γεγονότος ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είπε άλλα στη συνέντευξή του στον Άλφα και άλλα στο Εθνικό Συμβούλιο, όπου μοιράστηκε λιγότερη και διαφορετική πληροφόρηση με τους πολιτικούς αρχηγούς, σε σύγκριση με τις δημόσιες δηλώσεις του. Όπως πληροφορούμαστε, στο Εθνικό Συμβούλιο παρέπεμψε στην εκπόνηση ενός εγγράφου από τον απερχόμενο γ.γ. ΟΗΕ, ως παρακαταθήκη για τον διάδοχό του, στο Κυπριακό. Στη συνέντευξή του στην Αιμιλία Κερεβέζου, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης έκανε λόγο για πρωτοβουλία του ίδιου του Αντόνιο Γκουτέρες, στη δύση της θητείας του, με πιθανή μάλιστα υποβολή σχεδίου λύσης του Κυπριακού στα τέλη του τρέχοντος έτους.

• **Το δεύτερο** ερωτηματικό προκύπτει εκ του γεγονότος ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωσε μεν ότι η πρωτοβουλία Γκουτέρες βρίσκεται μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, αλλά φρόντισε ο ίδιος να ανάψει τους προβολείς και να τη φωτίσει. Δημιουργώντας εύλογους συνειρμούς για τους λόγους που τον ώθησαν να δημοσιοποιήσει μια πρωτοβουλία που ο ίδιος αποδίδει στον γ.γ. ΟΗΕ, υποστηρίζοντας μάλιστα ότι εκκολλάπεται στο παρασκήνιο.

• **Το τρίτο** ερωτηματικό σχετίζεται με το χρονικό σημείο που επέλεξε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, για να δημοσιοποιήσει την πληροφόρηση που όπως είπε έλαβε από τον Αντόνιο Γκουτέρες. Δώδεκα μόλις μέρες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, γνωρίζοντας προφανώς τις αναταράξεις που θα δημιουργούσε στο εσωτερικό μια τέτοιου είδους «αποκάλυψη».

Πρόωρες εκλογές-παραμονή στην εξουσία οι προτεραιότητες Ερντογάν

Η πρόσφατη δικαστική και αστυνομική επίθεση του καθεστώτος Ερντογάν κατά της αντιπολίτευσης στην Τουρκία, φέρεται να στοχεύει σε αποδεδειγμένη των βασικών πολιτικών αντιπάλων του Τούρκου προέδρου. Βάσει του τουρκικού συντάγματος, ο κ. Ερντογάν διανύει την τελευταία του θητεία και δεν μπορεί να θέσει ξανά υποψηφιότητα το 2028, εκτός εάν προκηρυχθούν πρόωρες εκλογές. Κάτι που προφανώς επιχειρεί να δρομολογήσει ο Τούρκος πρόεδρος, επενδύοντας στην εξουδετέρωση οποιασδήποτε απειλής θα ήταν δυνατόν να τον εμποδίσει να ελέγξει το εκλογικό αποτέλεσμα.

Μετά λοιπόν από τη φυλάκιση Ιμάμογλου, τον Μάρτιο 2025, ο κ. Ερντογάν, μέσω της εξαρτημένης δικαστικής εξουσίας της χώρας, κατάφερε ένα ακόμη πλήγμα στην αντιπολίτευση. Εφετείο της Τουρκίας ακύρωσε αναδρομικά τις εσωκομματικές εκλογές του 2023 στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα (CHP), απομακρύνοντας τον εκλεγμένο αρχηγό του, Οζ-

Η Ε.Ε. επικρίνει μεν τις κινήσεις που καταγράφονται τις τελευταίες μέρες στην Τουρκία, αλλά επί του παρόντος τουλάχιστον, δεν δείχνει διατεθειμένη να διαισυνδέσει το ζήτημα με τα ευρωπαϊκά ντοσιέ.

γκιούρ Οζέλ, και διατάσσοντας την αντικατάστασή του από τον 77χρονο Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου. Έναν πολιτικό, ο οποίος θεωρείται «βολικός αντίπαλος» για τον Ερντογάν, καθώς έχει χάσει συνολικά 12 φορές από το 2010-2023, σε διάφορες αναμετρήσεις, προεδρικών εκλογών, δημοτικών εκλογών και βουλευτικών εκλογών, από το κυβερνών κόμμα ΑΚΡ. Κατά συνέπεια, θεωρείται ως δεδομένο ότι ο κ. Κιλιτσντάρογλου, που φέρει την ταυτότητα του «μονίμως πτηνέ-

Ο «μονίμως πτηνέμος» Κεμάλ Κιλιτσντάρογλου θεωρείται ότι θα οδηγήσει την αντιπολίτευση σε εσωστρέφεια, καθιστώντας ευκολότερο το έργο του Ταγίπ Ερντογάν να παραμείνει στην εξουσία. Στη φωτογραφία ο εκδιωχθείς ηγέτης της αντιπολίτευσης, Οζγκιούρ Οζέλ, μετά την εξώσή του από τα κεντρικά γραφεία του κόμματος στην Άγκυρα

νου», θα οδηγήσει την αντιπολίτευση σε εσωστρέφεια, καθιστώντας ευκολότερο το έργο του Ταγίπ Ερντογάν να παραμείνει στην εξουσία, εάν τελικά επιλέξει

να προκηρύξει πρόωρες εκλογές. Αυτή λοιπόν φαίνεται να είναι η πρώτη προτεραιότητα του Ταγίπ Ερντογάν και όλες οι κινήσεις που δρομολογούνται πλέον από

την τουρκική προεδρία, κινούνται στη σφαίρα διασφάλισης των ανανέωσης της θητείας του, επιστρατεύοντας την πρόνοια των «πρόωρων εκλογών». Πληγί στην έδρα της Ε.Ε., απέδιδε μάλιστα τη διαρροή της δρομολογούμενης νομοθεσίας για τη «Γαλάζια Πατρίδα» για εδραίωση των αυθαίρετων διεκδικήσεων σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο, και στην προείληψη του εδάφους για παραμονή του Ερντογάν στην εξουσία.

Η Ε.Ε. επικρίνει μεν τις κινήσεις που καταγράφονται τις τελευταίες μέρες στην Τουρκία, αλλά επί του παρόντος τουλάχιστον, δεν δείχνει διατεθειμένη να διαισυνδέσει το ζήτημα με τα ευρωπαϊκά ντοσιέ και κυρίως με την αναβάθμιση της Τελωνειακής Ένωσης που απαιτεί ο Τούρκος πρόεδρος. Εκπρόσωπος της Ε.Ε., σε γραπτή δήλωση, υπενθύμισε τις υποχρεώσεις της Τουρκίας «να τηρεί τα υψηλότερα δημοκρατικά πρότυπα και πρακτικές», σημειώνοντας ότι η δημοκρατία, το κράτος δι-

καίου και ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατέχουν κεντρική θέση στη διαδικασία ένταξης στην Ε.Ε.». Όπως αναφέρεται, η πρόσφατη απόφαση του Εφετείου, «σε συνδυασμό με προηγουμένες κατηγορίες, συλλήψεις, διώξεις και παύσεις από τα καθήκοντά τους εκλεγμένων αξιωματούχων και προσωπικοτήτων της αντιπολίτευσης, συμπεριλαμβανομένου του δημάρχου της Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμογλου, εγείρει ερωτήματα σχετικά με το κράτος δικαίου, τα θεμελιώδη δικαιώματα, τον δημοκρατικό πλουραλισμό και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης». Η γραπτή δήλωση της Ε.Ε., από την οποία απορρέει για μια ακόμη φορά το «διά ταύτα», καταλήγει επισημαίνοντας ότι «νομικές και διοικητικές διαδικασίες δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται για τον εκφοβισμό των κομμάτων και των πολιτικών της αντιπολίτευσης, ούτε να εμποδίζουν τη συμμετοχή τους στην πολιτική διαδικασία επί ίσοις όροις με τα κυβερνώντα κόμματα».

“

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δήλωσε μεν ότι η πρωτοβουλία Γκουτέρες βρίσκεται μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, αλλά φρόντισε ο ίδιος να ανάψει τους προβολείς και να τη φωτίσει.

“

Την ίδια ώρα, σε επίπεδο συζητήσεων, γνωστοποιήθηκε ότι στις 6 Ιουνίου θα βρίσκεται στην Κύπρο η Μαρία Άνκελα Ολγκίν και στις 8 Ιουνίου αναμένεται να αρχίσει κύκλο επαφών με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων.

Οπαδοί του Οζγκιούρ Οζέλ αντιμέτωποι με τα κανόνια νερού της τουρκικής αστυνομίας, στη Σμύρνη, παραδοσιακό προπύργιο του CHP. Η δικαστική απόφαση με την οποία αναιρέθηκε η εκλογή του Οζέλ στην ηγεσία του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης απάλλαξε τον Ερντογάν από έναν ακόμη αξιόμαχο αντίπαλο, μετά τον Εκρέμ Ιμάμογλου.

Εσωτερικός «Απτίλας»

Ο Ερντογάν συνεχίζει την επιχείρηση εξουδετέρωσης κάθε αντιπολίτευσης, με στόχο την ισόβια προεδρία

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Φιλοτεκνεί το πορτρέτο του ισχυρού ηγέτη στο εξωτερικό, διασκεδάζοντας τη λαϊκή δυσαρέσκεια από τις χαμηλές επιδόσεις στο εσωτερικό. Συνθλίβει την αντιπολίτευση, καταλύει τον πλουραλισμό. Κινδυνεύει μόνο από την οικονομία. Ο Ερντογάν τα έχει βάλει με θεούς και δαίμονες. Μέχρι και τα πανεπιστήμια έθεσε στο στόχαστρο για να πετύχει τον σκοπό του. «Σουλτάνος» μέχρι το 2033.

Ο κύβος ερρίφθη. Σε μια ιστορική απόφαση που εκδόθηκε στις 21 Μαΐου, το εφετείο της Αγκυρας ακύρωσε τα αποτελέσματα του 38ου Συνεδρίου του Ρεπουμπλικανικού Λαϊκού Κόμματος (CHP), το οποίο διεξήχθη τον Νοέμβριο του 2023. Ανάιρεσε έτσι την εκλογή του Οζγκιούρ Οζέλ ως επικεφαλής της αξιωματικής αντιπολίτευσης της Τουρκίας, μαζί με όλες τις κομματικές αποφάσεις που έκτοτε ελήφθησαν υπό την ηγεσία του. Η νομική βάση της απόφασης ήταν ο ισχυρισμός ότι στο πλαίσιο του συνεδρίου σημειώθηκαν διαδικαστικές παραβάσεις και εξαγορά ψήφων, κατηγορία την οποία το CHP έχει κατηγορηματικά απορρίψει ως πολιτικά κατασκευασμένη.

Χαριστική βολή

Ήταν αυτή η χαριστική βολή στην τουρκική αντιπολίτευση ενόψει των εκλογών του 2028; «Οι εκλογές είχαν ήδη υπονομευθεί καιρίαι από τη στιγμή της σύλληψης του Εκρέμ Ιμάμογλου. Το προεδρικό μέγαρο φαίνεται να σχεδιάζει ένα σύστημα στο οποίο θα υπάρχει μια “πιστή” αντιπολίτευση, ικανή να κινητοποιεί το ενδιαφέρον του κόσμου σε προεκλογικές περιόδους, αλλά τελικά θα κάνει με προβλέψιμο τρόπο. Η χειραγώγηση του CHP αποτελεί μία από τις προϋποθέσεις για να λειτουργήσει αυτό το μοντέλο», τονίζει στην «Κ» ο Σελίμ Κορού, αναλυτής στο Ίδρυμα Ερευνας Οικονομικής Πολιτικής (TEPAV) της Τουρκίας.

Για τους αναλυτές που παρακολουθούν επιμελώς τις εξελίξεις

στη γείτονα, πρόκειται για ένα ακόμη σημαντικό σημείο ρήξης στην πορεία της χώρας προς το καθεστώς μιας «κλειστής απολυταρχίας». Από τις διαδηλώσεις στο πάρκο Γκεζί το 2013, μεσολάβησε μια εκστρατεία εξουδετέρωσης των μέσων ενημέρωσης, ακολουθούμενη από τη «σταδιακή υποταγή» της δικαστικής εξουσίας. Στο μεταξύ, υπήρξε μια ισχυρότερη συγχώνευση μεταξύ του ισλαμιστικού AKP και των εθνικιστικών-απομονωτικών πυρήνων του κράτους, όπως αυτοί εκπροσωπούνται από το ακροδεξιό MHP. Η απόπειρα πραξικοπήματος έδωσε στο καθεστώς Ερντογάν την ευκαιρία για μαζική εκκαθάριση στα υπουργεία Παιδείας, Υγείας και Αμυνας, όπου οι στόχοι δεν ήταν μόνο οι Γκιουλενιστές, αλλά και οι Αλαουίτες, οι Κούρδοι, οι αριστεροί, οι φιλελεύθεροι και οι μεταρρυθμιστές κοσμικοί.

Καρότο και μαστίγιο

Ο Γιαβούζ Μπαιντάρ, Τούρκος δημοσιογράφος, βραβευμένος με το European Press Prize και blogger στο Mediapart της Γαλλίας, περιγράφει στην «Κ» ως εξής τους σταθμούς της επιχείρησης Ερντογάν για μια θεαματική παράταση της παραμονής του στην εξουσία: «Μετά το δημοψήφισμα του 2017, άνοιξε ο δρόμος για μια απολυταρχική διακυβέρνηση. Από τις εκλογές του 2023, μόνο ένα εμπόδιο υπήρχε για τον Ερντογάν και τον σύμμαχό του Μπαχτσέλι: μια Τουρκία που θα κυβερνάται από αυτό που αποκαλούν “Εσωτερικό Μέτωπο”, ένα ενοποιημένο τμήμα πολιτικών κομμάτων που παρατάσσονται ως “κομπάρσοι”. Στα τέλη του 2014, είχε τεθεί το σκηνικό για ένα παράλληλο παιχνίδι: το φιλοκουρδικό κόμμα, DEM, προσεγγίστηκε με υποσχέσεις να δώσει στον φυλακισμένο Αμπντούλάχ Οτσαλάν κάποιο ρόλο σε αυτό που το καθεστώς θεωρεί “Τουρκία χωρίς τρομοκρατία” – σε απλά λόγια, ο αφοπλισμός και η διάλυση του PKK. Αυτό έγινε οικειοθελώς αντιληπτό από το DEM ως μια “ειρηνευτική πρωτοβουλία” και, κατά συνέπεια,

το κόμμα παραιτήθηκε από τον ρόλο του ως σημαντικού πυλώνα της αντιπολίτευσης. Όμως η κύρια πρόκληση ήταν το CHP. Σε συνδυασμό με την κίνηση προς το DEM, ο Ερντογάν ξεκίνησε την καταστολή του Εκρέμ Ιμάμογλου, τον οποίο θεωρούσε σοβαρό αντίπαλο, και των δέμων που κατείχε το CHP γενικότερα. Στην πραγματικότητα, η στρατηγική του “εξημερώνει” το κουρδικό κίνημα και ποινικοποιεί το CHP. Με άλλα λόγια, καρότο για το DEM και μαστίγιο για το CHP. Μέχρι στιγμής, η “διαδικασία αφοπλισμού” φαίνεται να μην οδηγεί πουθενά. Αυτό αφήνει τη γραμμή Οτσαλάν - DEM σε αυξανόμενη σύγχυση και τη βάση της σε δυσπιστία. Αλλά, ως πατριαρχικό κίνημα, όλα θα αποφασιστούν από τον Οτσαλάν. Πιέζει για μια συνέχεια, πράγμα που σημαίνει ότι το DEM στο Κοινοβούλιο υποκύπτει σε εργαλειοποίηση για να εξασφαλιστεί μια νέα προεδρική θητεία για τον Ερντογάν, έως το 2033».

Διαιρεί και βασίλευε

Επιμέρους ερώτημα αποτελεί στο μεταξύ πώς θα εξελιχθεί το πολιτικό παιχνίδι ανάμεσα στον Οζέλ και στον δικαστικά διορισμένο ηγέτη του CHP Κεμάλ Κιλισντάρογλου. Το πιθανότερο, θα ακολουθήσει μια επώδυνη και μακρά εσωτερική διαμάχη, η οποία προφανώς θα εξυπηρετήσει τον Ερντογάν και τον κύκλο εξουσίας του. Από τους 138 βουλευτές του CHP στο τουρκικό κοινοβούλιο, οι 22 έχουν ήδη παραταχθεί πίσω από τον Κιλισντάρογλου και οι 116 στο πλευρό του Οζέλ. Η διάσπαση θεωρείται πλέον de facto. Ο Κιλισντάρογλου φαίνεται να στοχεύει σε ευρεία εκκαθάριση, γεγονός που σημαίνει ότι μπορεί να αποβάλει από το κόμμα τον Οζέλ και την παράταξή του. Εάν ο Οζέλ συνεχίσει να αγωνίζεται, μπορεί να ιδρύσει νέο κόμμα. Αλλά γνωρίζει ότι, ως αποτέλεσμα της δικαστικής απόφασης για την απομάκρυνση της ηγεσίας του, αντιμετωπίζει την άρση της βουλευτικής ασυλίας και πιθανώς φυλάκιση ή στην καλύτερη περίπτωση «απαγό-

ρευση πολιτικής δραστηριότητας» για πέντε χρόνια – δεν θα προλάβει τις επόμενες εκλογές.

Μέχρι στιγμής, η πολιτική μηχανική του Ερντογάν έχει λειτουργήσει εξαιρετικά. Το DEM «εξημερώνεται» και το CHP σύρεται σε μια επίπονη εσωτερική διαμάχη. Απώτερος σκοπός είναι να εξουδετερωθεί η αντιπολίτευση, να αναγκαστεί να ενταχθεί σε ένα «εθνικό μέτωπο» και να εξασφαλιστεί η νίκη για μια ενοποιημένη, σκληροπυρηνική διακυβέρνηση. Το τελευταίο εμπόδιο για το καθεστώς Ερντογάν ήταν ο πλουραλισμός της πολιτικής σκηνής, ο οποίος πλήττεται βανάουσα.

Υπόθεση Μπιλγκί

Μέσα σε αυτό το σκηνικό, προκάλεσε αίσθηση το γεγονός ότι η τουρκική κυβέρνηση προς στιγμήν επεδίωξε την απαγόρευση λειτουργίας ενός ιδιωτικού φιλελεύθερου πανεπιστημίου. Όμως έκανε πίσω. «Είναι δύσκολο να ξέρουμε ποια ήταν ακριβώς τα κίνητρα σε αυτήν την περίπτωση. Φαίνεται πως έχουν μια λίστα με “εκκρεμότητες” από βαθιά αντιδημοφιλή πράγματα που θέλουν να εφαρμόσουν. Συσσωρεύονται για λίγο καιρό και κάποια στιγμή βγαίνουν όλα μαζί από το συρτάρι. Με αυτόν τον τρόπο, η προσοχή της κοινής γνώμης εστιάζεται κάθε φορά στην πιο επιθετική ενέργεια, εν προκειμένω στο CHP, και τα υπόλοιπα περνούν σχετικά κάτω από το ραντάρ. Νομίζω ότι εδώ υποτίμησαν την αντίδραση για το Μπιλγκί, συμπεριλαμβανομένων και των δικών τους ελίτ. Εκαναν έτσι ένα βήμα πίσω. Πιθανότατα εκπνούν τώρα εναλλακτικά σχέδια για το συγκεκριμένο πανεπιστήμιο», μας είπε ο Σελίμ Κορού.

Αντίπαλος η οικονομία

Η υπόθεση του Μπιλγκί ανήκει προς το παρόν στις εξαιρέσεις του κανόνα που θέλει τον Ερντογάν να εφαρμόζει με σχετική ευκολία τη στρατηγική του. Σε σημείο που διερωτάται κανείς: Δεν επωμίζεται πολιτικό κόστος; «Το έδαφος παραμένει γόνιμο για να

συνεχίσει ο Ερντογάν την πορεία του προς την ισόβια προεδρία. Για δύο βασικούς λόγους. Πρώτον, η πολιτική της ακροβασίας στην εξωτερική πολιτική αποδίδει καρπούς με βάση τη γεωπολιτική συγκυρία – περίοδος Τραμπ και μια πιο “πραγματοστική” Ε.Ε. μέσα σε αυτό το περιβάλλον. Ο Ερντογάν επιχειρεί να αναδείξει τον ρόλο της Τουρκίας ως απαραίτητο για την αμυντική συνεργασία.

Και γνωρίζει ότι στην πλειοψηφία τους οι Τούρκοι ψηφοφόροι επιθυμούν έναν ισχυρό ηγέτη και στοιχηματίζουν σε αυτόν. Δεύτερον, στο εσωτερικό, κρατάει την αντιπολίτευση διαχασμένη, αποπροσανατολισμένη και χωρίς ηγεσία. Οι ψηφοφόροι έχουν επίσης, σε μεγάλο βαθμό, χάσει την πίστη τους στην πολιτική τάξη της χώρας. Οι αναποφάσιστοι παραμένουν περίπου στο 25%-30%, αποτελώντας το δεύτερο ή τρίτο μεγαλύτερο κόμμα. Με τη θεσμική αποσάθρωση της πολιτικής σφαίρας, δεν μένουν ιδιαίτερα περιθώρια για κοινωνική αντίσταση. Η μόνη αντιπολιτευτική δυναμική προκύπτει από την οικονομία. Εκεί θα βρούμε τις απαντήσεις για το πώς θα διαμορφωθεί το μέλλον της Τουρκίας», εξηγεί ο Γιαβούζ Μπαιντάρ, δίνοντας τη σκυτάλη στον Σελίμ Κορού: «Η κοινή γνώμη καταλαβαίνει ότι οι εκλογές δεν είναι πλέον αντιπροσωπευτικές της αληθινής πολιτικής βούλησης στη χώρα. Αυτά που βλέπουμε, συμβαίνουν για πρώτη φορά μετά το 1950», λέει ο Σελίμ Κορού, αναλυτής στο Ίδρυμα Ερευνας Οικονομικής Πολιτικής (TEPAV) της Τουρκίας.

Για την ιστορία, η μοναδική αντίδραση που κατεγράφη στο εσωτερικό του κυβερνώντος κόμματος αυτές τις μέρες προήλθε από τον Μπουλέντ Αρίντς, έναν από τους ιδρυτές του AKP. Προειδοποίησε ότι η επίμαχη δικαστική απόφαση μπορεί να προκαλέσει πολιτικό χάος. Όμως πρόλαβε να αποκαταστήσει ο ίδιος την τάξη, αφού ολοκλήρωσε την παρέμβασή του επαινώντας το κόμμα του ενός ανδρός.

Η οικονομία θα αντιδράσει

«Με τη θεσμική αποσάθρωση της πολιτικής σφαίρας, δεν μένουν ιδιαίτερα περιθώρια για κοινωνική αντίσταση. Η μόνη αντιπολιτευτική δυναμική προκύπτει από την οικονομία», σημειώνει ο βραβευμένος με European Press Prize δημοσιογράφος και blogger στο γαλλικό Mediapart Γιαβούζ Μπαιντάρ.

Επιστροφή στο 1950

«Η κοινή γνώμη καταλαβαίνει ότι οι εκλογές δεν είναι πλέον αντιπροσωπευτικές της αληθινής πολιτικής βούλησης στη χώρα. Αυτά που βλέπουμε, συμβαίνουν για πρώτη φορά μετά το 1950», λέει ο Σελίμ Κορού, αναλυτής στο Ίδρυμα Ερευνας Οικονομικής Πολιτικής (TEPAV) της Τουρκίας.

Το πραγματικό στοίχημα της επόμενης μέρας

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Το αποτέλεσμα των εκλογών μπορεί να έδωσε ανάσες και λόγους πανηγυρισμού στα παραδοσιακά κόμματα, που διατήρησαν ή ενίσχυσαν τις δυνάμεις τους – ούτε οι ίδιοι δεν το πίστευαν– η πραγματική όμως πρόκληση τώρα αρχίζει. Και δεν είναι καθόλου μικρή. Κάθε άλλο. Το στοίχημα της επόμενης μέρας, πέρα από τη διατήρηση των ποσοτών ή τις όποιες υποσχέσεις αλλαγής και παραδοχής λαθών, επεκτείνεται σε κάτι πολύ πιο ουσιαστικό και κρίσιμο για τη δημοκρατική πορεία του τόπου.

Και αυτό είναι στο κατά πόσο είναι σε θέση τα εν λόγω κόμματα –και δη τώρα που νιώθουν και πάλι ισχυρά– να αντιληφθούν εγκαίρως ποιος είναι ο πραγματικός κίνδυνος που διαμορφώνεται στο πολιτικό σκηνικό. Ας γίνω πιο συγκεκριμένη: Ανεξαρτήτως ποσοστών, εδρών ή επιμέρους πολιτικών αναγνώ-

φώβου, εθνικιστικής υπεραπλοΐστευσης και τοξικότητας να κανονικοποιηθεί θεωρώντας ότι μπορούσε να τη διαχειριστεί ή να την αξιοποιήσει περιστάσιακά. Αυτοί όμως οι τακτικισμοί όχι μόνο δεν απορρόφησαν το ΕΛΑΜ αλλά το ενίσχυσαν. Το ΑΚΕΛ από την άλλη, ακριβώς επειδή αντιλαμβάνεται το ΕΛΑΜ ως ακροδεξιά απειλή και θέλει να το εξαφανίσει, οφείλει να κατανοήσει ότι αυτό πλέον δεν μπορεί να γίνει μόνο μέσα από καταγγελτικό λόγο ή μια «νθική» υπεροχή.

Το κρίσιμο ερώτημα λοιπόν είναι αν αυτά τα δύο κόμματα –και ευρύτερα οι πολιτικές δυνάμεις που εξακολουθούν να κινούνται μέσα στο δημοκρατικό και ευρωπαϊκό πλαίσιο– μπορούν να συνειδητοποιήσουν ότι αυτή τη φορά ο πραγματικός αντίπαλος δεν βρίσκεται απέναντί τους με την παραδοσιακή έννοια, αλλά στην κανονικοποίηση της ακρότητας και άρα να δράσουν αναλόγως και όσο γίνεται προληπτικά.

Η ακρότητα, ο αναχρονισμός και η οπισθοδρόμηση δεν εισβάλλουν ποτέ απότομα, αλλά μπαίνουν λίγο-λίγο μέσα από τη φθορά της εμπιστοσύνης στους θεσμούς, μέσα από την ανοχή στον δικαστικό λόγο, μέσα από την πολιτική κόπωση, και κυρίως από τη στιγμή που τα δημοκρατικά κόμματα αδυνατούν να συνεννοηθούν. Και μέσα σε όλα αυτά υπάρχει και μια ακόμη διάσταση που δεν μπορεί να αγνοηθεί: το διακριτικό αλλά σταθερό κρυφό φλερτ του ΕΛΑΜ με το Προεδρικό, που εδώ και καιρό χτίζεται μέσα από μια ιδιότυπη σχέση αμοιβαίας χρησιμότητας.

Αυτό από μόνο του δημιουργεί μια νέα πολιτική συνθήκη, ακόμη πιο σύνθετη και δυνητικά επικίνδυνη. Το ερώτημα επομένως είναι σαφές: μπορούν τα παραδοσιακά κόμματα να αντιληφθούν τι διακυβεύεται ή θα αρκεστούν στους πανηγυρισμούς; Κι αν πράγματι μπορούν, αυτό θα διαφανεί στο πώς θα χειριστούν το θέμα των κοινοβουλευτικών επιτροπών που θα ζητηθεί το ΕΛΑΜ (π.χ. παιδείας). Εκεί θα δείξει αν θα συνεχίσουν να λειτουργούν με όρους κομματικής αυτάρκειας και μικροπολιτικής ή αν θα τολμήσουν –ως οφείλουν– να βάλουν απέναντί τους το πραγματικό πρόβλημα της εποχής.

Με άλλα λόγια, αντί να ασχολούνται με την εκλογική τους νίκη και την προεδρία της Βουλής, καλά κάνουν να βάλουν έγκαιρα ανάχωμα στις υπόγειες προσπάθειες του ΕΛΑΜ να επιβάλει την ακραία και επικίνδυνη ατζέντα του.

elenixenou11@gmail.com

Η υπαίθρια φωτογραφική έκθεση στον Εθνικό Κήπο για την ιστορία του Μουντιάλ δείχνει τι χρώμα θα έχει φρέτος το καλοκαίρι.

Τα παζαρέματα με την Ακροδεξιά

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Καθώς η χώρα κινείται στον αστερισμό της επικείμενης εκλογής του νέου προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων, η δημόσια συζήτηση αναλώνεται μοιραία σε ονοματολογία, παρασκηνιακές επαφές και συσχετισμούς δυνάμεων ενόψει της 4ης Ιουνίου. Αντιλαμβάνομαστε πλήρως και δεν υποτιμούμε τη θεσμική βαρύτητα της θέσης, ούτε τον ισχυρό πολιτικό συμβολισμό του προσώπου που θα κληθεί να γεμίσει την καρέκλα του δεύτερου τη τάξει αξιωματούχου της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επιπλέον, αν και δεν αντιλαμβάνομαστε την «απελπιστικά διαθέσιμη» πλειοψηφία των κομμάτων –πλην ΑΚΕΛ– να διαλαλεί δημόσια ότι επιθυμεί να συνομιλήσει με το ακροδεξιό ΕΛΑΜ, εντούτοις μπορούμε να δείξουμε μια κάποια κατανόηση, καθώς... ξέρουμε, κι συσχετισμοί δυνάμεως, οι ισορροπίες, ο αποκλεισμός και η σύνθεση μέσα από τη ζύμωση. Για πολλά και άλλα τόσα κουραφέξαλα, λοιπόν, μπορεί να δείξουμε κατανόηση στη λιγούρα που τα διακατέχει.

Οφείλουμε, ωστόσο, να προειδοποιήσουμε έγκαιρα: η αποκλειστική εστίαση στην προεδρική έδρα κινδυνεύει να λειτουργήσει ως ένα βολικό προπέτασμα καπνού. Η πραγματική νομοθετική εξουσία, εκεί όπου σφυρηλατούνται οι νόμοι, εξετάζονται οι προϋπολογισμοί και καθορίζεται η καθημερινότητα των πολιτών, ασκείται στις Κοινοβουλευτικές Επιτροπές. Και εκεί ακριβώς, μακριά από τα φώτα της Ολομέλειας, επιχειρείται σήμερα μια σοβαρή θεσμική οπισθοδρόμηση. Οι εκφρασμένες αξιώσεις του

ακροδεξιού ΕΛΑΜ και η προσήλωσή του για πολύ συγκεκριμένες επιτροπές, δεν είναι απλώς ύποπτη. Αποτελούν ευθεία απειλή για τα θεμέλια του κράτους δικαίου και της κοινωνικής συνοχής. Για παράδειγμα, η Παιδεία ενός σύγχρονου ευρωπαϊκού κράτους οφείλει να προάγει την κριτική σκέψη, την ανεκτικότητα, την επιστημονική πρό-

Καμία έκπτωση στις δημοκρατικές αρχές και αξίες για χάρη της νομής της εξουσίας. Οποιαδήποτε υποχώρηση, οποιοσδήποτε τακτικισμός που θα εκχωρεί την Παιδεία ή θα θυσιάζει την αυτονομία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στον βωμό των σκοπιμοτήτων, θα καταγραφεί ως ιστορική συνυπευθυνότητα και ως συνένοχη σιωπή.

οδο και τις ευρωπαϊκές αξίες, όχι τον δογματισμό, τον ιστορικό αναθεωρητισμό, τον ιστορικό διόμο που προσβέουν οι συγκεκριμένοι κύκλοι. Οπότε, το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος σχηματισμός διεκδικεί ανοιχτά την προεδρία της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Παιδείας αποτελεί προσβολή για το μέλλον του τόπου.

Ακόμα πιο επικίνδυνη, αν όχι απροκάλυπτα εχθρική προς τις δημοκρατικές κατακτήσεις, είναι

η επίσημη πρόταση του ΕΛΑΜ για συγχώνευση –και ουσιαστικά εξαφάνιση– της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μέσω της ενσωμάτωσής της στην Επιτροπή Νομικών. Πρόκειται για μια σαφή και μεθοδευμένη απόπειρα υποβάθμισης των θεμελιωδών ελευθεριών, των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν αποτελούν μια διεκπεραιωτική υποσημείωση της νομικής επιστήμης για να στριμκωνονται στο περιθώριο μιας ευρύτερης επιτροπής, είναι ο πυρήνας της δημοκρατίας μας. Η προσπάθεια κατάρνησης της αυτονομίας αυτής της επιτροπής μαρτυρά με τον πιο ανάγλυφο τρόπο την πρόθεση της Ακροδεξιάς: να ρίξει σκοταδι σε ό,τι αδυνατεί να ελέγξει.

Δεν δικαιούται κανείς στην πολιτική ζωή του τόπου να δηλώνει εξαφασμένος. Η ιδεολογική ταυτότητα του ΕΛΑΜ είναι κρυστάλλινη και αποτυπώνεται ανάλογα με τη συμπεριφορά της ομάδας του στο Ευρωκοινοβούλιο, μέσω της απόλυτης σύμπλευσής του με τις πιο αντιδραστικές, ευρωσκεπτικιστικές και ξενοφοβικές δυνάμεις της γηραιάς ηπείρου. Εκεί όπου καταψηφίζονται συστηματικά οι πολιτικές ισότητας, οι πρωτοβουλίες για την προστασία των γυναικών από τη φυλετική βία, τα δικαιώματα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας και οι διενεργείες συμβάσεις για τους πρόσφυγες. Αυτήν ακριβώς την ατζέντα μίσους και κοινωνικής απομόνωσης επιδιώκουν να μεταφέρουν και να επιβάλουν στις δικές μας κοινοβουλευτικές επιτροπές. Στη λογική της δημόσιας εξαγγελίας

του υποψήφιου βουλευτή τους, περί... «αντεθνικών κομμάτων».

Το μέγιστο πρόβλημα, ωστόσο, δεν εντοπίζεται μόνο στις ίδιες τις ακραίες αξιώσεις, αλλά στην ύπουλη και σταδιακή κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς από το πολιτικό σύστημα. Με το πρόσχημα της «πολιτικής πραγματικότητας», των «αριθμητικών ισορροπιών» ή της ανάγκης για συγκρότηση πλειοψηφιών για την προεδρία της Βουλής, τα υπόλοιπα πολιτικά κόμματα επιδεικνύουν μια επικίνδυνη ανοχή, μετατρέποντας το αδιανόητο σε αντικείμενο πολιτικού αλισβερισμού.

Η δημοκρατία δεν νομιμοποιείται να αυτοχειριάζεται στο όνομα των κομματικών συναλλαγών για μια καρέκλα. Κανένας συμβιβασμός δεν δικαιολογεί την παράδοση κρίσιμων θεσμικών οχυρών στους δεδηλωμένους πολέμιους των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ως δημοσιογραφική φωνή, στέλνουμε ένα σαφές, αυστηρό και κατηγορηματικό μήνυμα προς ολόκληρο το δημοκρατικό τόξο: Σας παρακολουθούμε. Οι πολίτες δεν θα ανεχτούν καμία έκπτωση στις δημοκρατικές αρχές και αξίες για χάρη της νομής της εξουσίας. Οποιαδήποτε υποχώρηση, οποιοσδήποτε τακτικισμός που θα εκχωρεί την Παιδεία ή θα θυσιάζει την αυτονομία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στον βωμό των σκοπιμοτήτων, θα καταγραφεί ως ιστορική συνυπευθυνότητα και ως συνένοχη σιωπή. Η δημοκρατία θωρακίζεται αποκλειστικά με πράξεις και ανυποχώρητες κόκκινες γραμμές, όχι με όψιμες διακηρύξεις κατόπιν εορτής.

photiouth@kathimerini.com.cy

Ένας φιλόζωος στην κυβέρνηση

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης φέρεται να κάνει σκέψεις για την πλήρωση της θέσης της υπουργού Γεωργίας, ενόψει της διαφαινόμενης αποχώρησης της Μαρίας Παναγιώτου από το κυβερνητικό σχήμα, συνεπεία της αποδοχής διορισμού στη δημόσια Εκπαίδευση, την 1η Σεπτεμβρίου. Αν και η διαφαινόμενη αντικατάσταση της υπουργού Γεωργίας δεν συνεπάγεται γενικότερο ζήλωμα του Υπουργικού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος δεν αποκλείεται να προχωρήσει σε ευρύτερο ανασχηματισμό, εάν κριθεί ότι εξυπηρετεί την προσπάθεια επανεκλογής του, στις προεδρικές εκλογές 2028.

Η επανεκλογή καθίσταται βασική προτεραιότητα του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως όλως τυχαίως και του Ταγίρ Ερντογάν στην Τουρκία, ο οποίος ωστόσο χρησιμοποιεί αθέμιτα μέσα. Ο κ. Ερντογάν, που δύναται να τρέξει για τρίτη θητεία μόνο εάν προκηρύξει πρόωρες εκλογές, επιστράτευσε την εξαρ-

τημένη τουρκική δικαιοσύνη, η οποία «αποκεφάλισε» με δικαστική απόφαση τον νγέτη της αντιπολίτευσης, Όζγκιουρ Οζέλ, και διέταξε την αντικατάστασή του από τον 77χρονο Κεμάλ Κιλισντάρ-ρογλου. Έναν πολιτικό, ο οποίος έχασε σε 12 εκλογικές αναμετρήσεις από τον Ερντογάν και το κυβερνών ΑΚΡ, φοράει δικαιωματικά την ταμπέλα του μονίμως πτυτημένου και οδηγεί την αντιπολίτευση σε εσωστρέφεια.

Ο Πρόεδρος μας, όμως, τέτοια πράγματα δεν κάνει. Έχει «καθαρά χέρια», όπως άλλωστε δήλωσε μετά το σκάνδαλο videoagate, αν και διαπιστώθηκε ότι η κυβέρνηση του παρείχε υποσχέσεις αρωγής σε ξένους επενδυτές, νοούμενου ότι θα καταβάλουν εισφορά «για σκοπούς εταιρικής κοινωνικής ευθύνης», ενίοτε και με μετρητά. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης μπορεί λοιπόν να έχει «χέρια καθαρά», όπως λέει και ο ίδιος, αλλά πολύ φοβάμαι ότι έχει «μανίκια λερωμένα». Διότι, αν και επισήμως «δεν ενεπλάκη» στις βουλευτικές εκλογές, ανεπισήμως είχε σπκώσει μανίκια και

βοήθησε υπογείως κόμματα και υποψηφίους, προσβλέποντας στη δημιουργία μιας άτυπης αυλής, 20 μήνες πριν από τις προεδρικές εκλογές.

Η επανεκλογή λοιπόν του προέδρου Χριστοδουλίδη καθορίζει πλέον όλες σχεδόν τις ενέργειές του. Όπως για παράδειγμα τη σπουδή για ένταξη της Κύπρου στη Συνθήκη Σένγκεν, εντός του 2026 ή το αργότερο το 2027, για προφανείς λόγους και ανεξαρτήτως λύσης του Κυπριακού. Εξέλιξη που αναμφισβήτητα θα διευκολύνει τα ταξίδια των Κυπρίων πολιτών, τερματίζοντας το καθεστώς ελέγχων στον χώρο Σένγκεν, αλλά θα δημιουργήσει την εικόνα ενός σκληρού συνόρου μεταξύ ελευθερών και κατεχόμενων περιοχών, στα οδοφράγματα, όπου η Κυπριακή Δημοκρατία θα αναγκαστεί να ελέγχει/σφραγίζει διαβατήρια. Κάτι που προφανώς θεωρείται ήσσονος σημασίας συγκριτικά με την προσπάθεια επανεκλογής του Προέδρου μας.

Ανάλογη επικοινωνιακή στόχευση έχει και το πυροτέχνημα της ρήτρας «αμοιβαίας συνδρομής» της Ε.Ε., το

οποίο έριξε ο ίδιος ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Δημιουργώντας εντυώσεις και προσδοκίες ότι το άρθρο 42 παρ. 7 της Συνθήκης της Ε.Ε. είναι ήδη ικανό να σχηματίσει μια ευρωπαϊκή ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας γύρω από την Κύπρο. Παρακάμπτοντας το γεγονός ότι η Συνθήκη της Ε.Ε. αφήνει στη διακριτική ευχέρεια των κρατών-μελών τον τρόπο συνδρομής τους. Άλλωστε, η Ε.Ε. και τα κράτη-μέλη δεν σχημάτισαν καμία ομπρέλα άμυνας και ασφάλειας γύρω από την Κύπρο, όταν η Τουρκία έκανε πάρτι στην κυπριακή ΑΟΖ, αλλά «συνέδραμαν» με την έκδοση ανακοινώσεων και ημίμετρα.

Επειδή δεν έχω προσδοκίες από την κυβέρνηση, ούτε σε επίπεδο Ε.Ε., αλλά ούτε και στο Κυπριακό, εκφράζω τουλάχιστον την ελπίδα, αυτή τη φορά, ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης να επιλέξει κάποιο φιλόζωο για το υπουργείο Γεωργίας. Αν μη τι άλλο, να γίνει ένα ουσιαστικό πλάινο στειρώσεων, που δεν έγινε ποτέ και να μπει ένα φρένο στους κυνηγούς και στην εγκατάλειψη σκύλων. Για να μην

προτείνω να ακολουθήσουμε μοντέλο Ιταλίας, που επιτρέπει στους εργαζόμενους να παίρνουν «πληρωμένη άδεια» όταν ο σκύλος ή ο γάτος τους ασθενεί. Ή και μοντέλο Ισπανίας, στην οποία τα δικαστήρια ορίζουν συνεπιμέλεια, δικαιώματα επίσκεψης και διατροφής για τον σκύλο, μετά από διαζύγιο.

Αυτή η κυβέρνηση, όπως και η προηγούμενη –για να μην ξεχνούμε τον προκατόχο της Μαρίας Παναγιώτου, Κώστα Καδή, που «κοσμεί» την Ε.Ε. με απόφαση Χριστοδουλίδη– δεν έκαναν καν τα βασικά. Και ουδέποτε επέδειξαν ευαισθησίες, ανάλογες με την Ισπανία και την Ιταλία. Τέτοιου είδους «πρωτίες» για την ευημερία των ζώων αφορούν άλλες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Άλλωστε, η μόνη πρωτιά που θα μπορούσε να διεκδικήσει με αξιώσεις η δική μας κυβέρνηση, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, είναι αυτή της πολιτικής ανυποληψίας. Με πολλά στελέχη. Ονόματα δεν λέμε, ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Το θερμόμετρο στο Αιγαίο και οι εμμονές της Αγκυρας

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η Αθήνα αναμένει το τουρκικό νομοσχέδιο για τις θαλάσσιες ζώνες και ταυτόχρονα θεωρεί πολύ πιθανό να ανέβει το καλοκαίρι το θερμόμετρο στο Αιγαίο. Η τουρκική πλευρά προβάλλει διάφορες δικαιολογίες για την κλιμάκωση, τόσο στα λόγια όσο και στο πεδίο. Ισχυρίζεται, για παράδειγμα, ότι έπρεπε να απαντήσει σε κινήσεις, όπως την αποστολή των Patriot στην Κάρπαθο. Υπάρχει όμως και ένα στοιχείο βασισμένο από την πλευρά της Αγκυρας. Τούρκος αναλυτής, που γνωρίζει εις βάθος τις ελληνοτουρκικές σχέσεις, υποστήριζε ότι «περιμένουμε τόσα χρόνια να καταλήξουμε σε μία συμφωνία για το Αιγαίο και βλέπουμε απλώς τον χρόνον να κυλάει χωρίς καμία πρόοδο». Υποβάθμισε, ασφαλώς εσκεμμένα, το γεγονός ότι κάθε τόσο η Αγκυρα προσθέτει κάποια νέα αξίωση από την πλευρά της.

Η biasύνη, ίσως όμως να εξηγείται και από κάτι ακόμη. Η Τουρκία βλέπει μπροστά της ένα παράθυρο δύο ετών έως όπου χάσει το τακτικό πλεονέκτημα που θεωρεί ότι διαθέτει έναντι της Ελλάδος. Η ένταξη στον στόλο των υπολοίπων γαλλικών φρεγάτων, σε συνδυασμό με την απόκτηση των ιταλικών, η απόκτηση των F-35 και η ανάπτυξη των ισραηλινών εξοπλιστικών συστημάτων την ανησυχούν. Αν μάλιστα συσχετισθούν αυτές οι εξελίξεις με την παράνοια που επικρατεί σε σχέση με τις διαθέσεις του Ισραήλ έναντι του προέδρου Ερντογάν και της Τουρκίας, η ανησυχία για το τι θα φέρει

το μέλλον αποκτά υπαρξιακές διαστάσεις. Τις τελευταίες εβδομάδες Δυτικοί διπλωμάτες κάνουν λόγο για κυριολεκτική παράνοια στα κέντρα εξουσίας της Αγκυρας, που βλέπουν παντού συνωμοσίες, επιθέσεις στην τουρκική λίρα, ακόμη και νέες απόπειρες πραξικοπήματος.

Οριομένοι, πιο κυνικοί και ρεαλιστές, πιστεύουν επίσης ότι η τουρκική κυβέρνηση έχει αποκτήσει μία εμμονή με την απόκτηση των F-35, τα οποία θεωρεί κρίσιμα για την ισορροπία τόσο έναντι της Ελλάδος όσο και έναντι του Ισραήλ. Ο Ερντογάν πιστεύει ότι το ελληνοαμερικανικό λόμπι σε συνεργασία με το φιλοϊσραηλινό έχουν μπλοκάρει το deal που πίστευε ότι είχε κάνει με τον πρόεδρο Τραμπ, με τη μεσολάβηση του πάντοτε υπερδραστήριου σημαντικού «παίκτη» που τον εκπροσωπεί στην Αγκυρα. Θα ήθελε ενδεχομένως να πιέσει, με μία ελεγχόμενη ένταση με την Ελλάδα, μία άτυπη συμφωνία που θα του επέτρεπε να προχωρήσει στη συμφωνία για τα F-35.

Όταν έχει κανείς απέναντί του ένα τόσο ρευστό, ασταθές και εν μέρει παρανοϊκό σκηνικό, η ανησυχία είναι δικαιολογημένη. Το ενδιαφέρον βέβαια είναι ότι υπάρχει και μία ευγενέστατη και διπλωματικά διατυπωμένη προσπάθεια να εμφανιστεί η Ελλάδα ως παρανοϊκή χώρα, που έχει εμμονή με μία ανύπαρκτη τουρκική απειλή. Ή, όπως έλεγε βετεράνος Τούρκος αναλυτής, «μα γιατί σας ενοχλεί να υπάρχουν θύλακοι ελληνικών νησιών μέσα σε τουρκικές θαλάσσιες ζώνες;»...

Ποια Νέα Τάξη...

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Τον φθείρει μία απόλαυση μισή, ως φαίνεται, τον πρόεδρο των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ. Λάτρης της προβολής ισχύος, ρίχνεται με ενθουσιασμό στη μάχη. Άλλοτε χρησιμοποιώντας απειλές σε Ευρωπαίους παραδοσιακούς συμμάχους της Ουάσιγκτον, που όμως προς μεγάλην έκπληξιν του προβάλλουν αντιστάσεις.

Και άλλοτε πάλι, με μοναδικό σύμμαχο τον φίλο του και πρωθυπουργό του Ισραήλ Μπίμπι Νετανιάχου, εμπλέκεται σε πόλεμο μεσοανατικό εναντίον του Ιράν, δίχως να επιτυγχάνει τον αρχικό του στόχο ανατροπής του καθεστώτος. Πέρασε κατ' ανάγκην από την πολιτική ισχύος στη real politiqué – μάλιστα δυσανασχετών.

Μία νέα παγκόσμια τάξη πραγμάτων οραματιζόταν να δημιουργήσει ο πρόεδρος Τραμπ, όπως είχε συμβεί κατ' επανάληψιν στο παρελθόν. Ειδικότερα: Η Συμφωνία της Βεστφαλίας του 1648 διαμόρφωσε την πολιτική φυσιογνωμία της Ευρώπης, μετά από πολυετείς πολέμους, και είχε διάρκεια άνω των 160 ετών.

Ακολούθησε η νέα τάξη πραγμάτων με το Συνέδριο της Βιέννης, το 1815, μετά την ήττα του Ναπολέοντος Βοναπάρτη και διήρκεσε έναν αιώνα. Εως όπου το 1914 ξέσπασε ο Μεγάλος Ευρωπαϊκός Πόλεμος, μετά το τέλος του οποίου και τη δημιουργία της Κοινωνίας των Εθνών προέκυψε μία νέα τάξη πραγμάτων.

Πριν κλείσουν είκοσι χρόνια –πάνω-κάτω– άρχισε ο Παγκόσμιος Πόλεμος και οι νικητρίες δυνάμεις δημιούργησαν την τελευταία παγκόσμια τάξη πραγμάτων. Σε όλες τις προαναφερθείσες περιπτώσεις είχαν προηγηθεί πόλεμοι εφιαλτικοί και συντριβή των αντιπάλων δυνάμεων.

Στις μέρες μας δεν υπάρχει καμία αντιστοίχιση με όσα συνέβαιναν στο παρελθόν. Υφίσταται, βεβαίως, θέμα απογαλακτίσεως κάποιας μορφής των ευρωπαϊκών κρατών στα θέματα αμύνης από την απόλυτη ηγεμονία και εξάρτηση των ΗΠΑ. Αλλά αυτό είναι θέμα εσωτερικό μιας συμμαχίας, δεν ανατρέπει την υφιστάμενη παγκόσμια τάξη πραγμάτων.

Όταν τον Οκτώβριο 1945 ιδρύθηκε ο ΟΗΕ, η μόνη πυρηνική δύναμη του πλανήτη ήταν οι ΗΠΑ. Η ΕΣΣΔ πραγματοποιήσε την πρώτη επιτυχή δοκιμή πυρηνικής βόμβας στο Καζακστάν στις 29 Αυγούστου 1949. Σήμερα στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών μετέχουν και οι τρεις μεγάλες πυρηνικές δυνάμεις του πλανήτη – ΗΠΑ, Ρωσία και Κίνα. Το σύστημα είναι σταθερό και ως εκ τούτου δεν υπάρχει κρεία δημιουργίας νέας παγκόσμιας τάξης πραγμάτων. Κάποιες προσαρμογές επουσιώδεις θα γίνουν προφανώς.

Και ενώ όλα αυτά ήταν εκ προοιμίου σαφέστατα εμφανή, ο πρόεδρος Τραμπ εξαπέλυσε έναν πόλεμο σαρωτικό εναντίον του Ιράν. Δίχως να λάβει υπ' όψιν ότι οι δύο άλλες μεγάλες πυρηνικές δυνάμεις έχουν συμφέροντα σημαντικά σε αυτή τη χώρα.

Η Μόσχα δεν ήταν δυνατόν να επιτρέψει να περιέλθει το Ιράν στη σφαίρα επιρροής των ΗΠΑ – είτε θρυμματισμένο είτε συνολικώς. Για το Πεκίνο, πάλι, το Ιράν είναι «στρατηγικό πέραςμα» του «Δρόμου του Μεταξίου» προς την Ανατολική Μεσόγειο και την Ευρώπη. Έχουν βεβαίως και οι ΗΠΑ στρατηγικά συμφέροντα στην περιοχή, που θα υπερασπισθούν στο πλαίσιο της υφιστάμενης παγκόσμιας τάξης πραγμάτων. Δεν έχει όμως τρελαθεί ο κ. Τραμπ. Είναι απλώς ιδιουσυνκρασιακός. Αλλά ανήκει στην Τριανδρία των Μεγάλων.

Για την ιστορία να θυμίσω ότι κάποτε, όχι και τόσο παλιά, οι «εισαγωγικές», ή «πανελλήνιες», ή «πανελλαδικές» σηματοδοτούσαν μια κρίσιμη καμπή στη ζωή σ' αυτόν τον τόπο. Μπορώ, δε, να υποθέσω ότι η σημασία την οποία τους αποδίδουμε ακόμη και σήμερα οφείλεται στη σημασία που κάποτε είχαν. Κάποτε η εισαγωγή σε μια ανώτατη σχολή καθόριζε το μέλλον σου, τη διαδρομή που θα ακολουθούσες στο υπόλοιπο του βίου σου. Εμπαινες στην Αρχιτεκτονική για να γήσεις ως αρχιτέκτων, στην Ιατρική ως ιατρός, στη Νομική ως δικηγόρος. Εξάιρεση αποτελούσε πάντα η Φιλοσοφική, η οποία δεν έβγαζε φιλοσόφους αλλά ως επί το πλείστον καθηγητές στη μέση εκπαίδευση που δίδασκαν γλώσσα, λογοτεχνία, ιστορία και γενικά ό,τι περίσσευε από τους υπόλοιπους. Υπήρχαν και οι υποδεέστερες σχολές οι οποίες μπορεί να μη σε οδηγούσαν σε κάποιο επάγγελμα υψηλής κοινωνικής αξίας, με το απολυτήριο που σου έδιναν όμως σου πρόσφεραν τη δυνατότητα να υλοποιήσεις το όνειρο του μέσου συμπατριώτη μας. Μια θέση στο Δημόσιο. Ας μη γελιόμαστε, το γεγονός ότι φτάσαμε στο σωτήριο έτος 2026 για να δοθεί άδεια λειτουργίας σε μη κρατικά πανεπιστήμια οφείλεται στον έλεγχο του ανθρώπινου δυναμικού που θα στέλανε το πανίερν ελληνικό Δημόσιο. Με την πτώχευση του εν λόγω Δημοσίου αυτή η υπόθεση

σταμάτησε να είναι υπόθεση, όμως είχε ήδη ενταχθεί στις διατηρητέες παραδόσεις μας. Συνελόντι ειπείν, κάποτε έμπαινες σε μια ανώτατη σχολή για να βγεις στη σύνταξη. Εν τω μεταξύ, τα ευαγή ιδρύματα αυξάνονταν και πληθύνονταν, ξεφυτρώναν σχολές όπου με κάτι απίθανες ειδικότητες έπαιρνες το χαρτί για να διεκδικήσεις μια θέση στο Δημόσιο. Η πρόσληψη ήταν υποχρεωτική, με αποτέλεσμα όσοι απόφοιτοι της Φιλοσοφικής ή της Φυσικομαθηματικής δεν είχαν διορισθεί να αποκαλούνται «αδιόριστοι εκπαιδευτικοί».

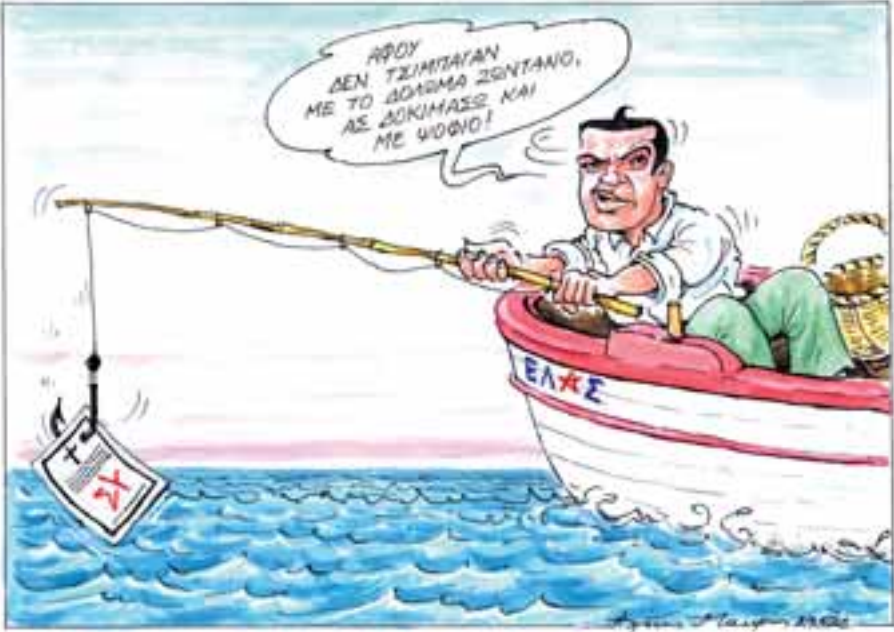
Αυτά σε γενικές γραμμές. Δεν ισχύουν τα ίδια για τον σημερινό υποψήφιο. Αυτός ξέρει, ή οφείλει να ξέρει, ότι το μέλλον του δεν εξαρτάται από τη σχολή στην οποία θα εισαχθεί. Το πιθανότερο είναι να βγει στην αγορά εργασίας κάνοντας μια δουλειά που δεν έχει σχέση με τις σπουδές του και το ακόμη πιο πιθανό είναι ότι για να φτάσει έως τη σύνταξη θα αλλάξει αρκετές φορές δουλειά. Είναι απολύτως λογικό, αντί να διεκδικήσει μια θέση στο Δημόσιο για να ακυρωθεί κοινωνικά, να φύγει σε κάποια χώρα του εξωτερικού. Ειδικά αν έχει αποφοιτήσει από κάποια σχολή ισχυρής ειδίκευσης, όπως είναι οι ιατρικές. Σ' αυτά ως προσθέσουμε και τον ψυχολογικό βομβαρδισμό που όλοι δεχόμαστε καθημερινά από την επέλαση της τεχνητής νοημοσύνης. Πόσα επαγγέλματα θα υπάρχουν ακόμη σε εί-

κοσι χρόνια; Εδώ διάβασα ότι ακόμη και οι ιατροί θα καταργηθούν. Μπούρδες, αλλά πόσες μπούρδες δεν έφτιαξαν τον κόσμο όπως τον ζούμε σήμερα.

Το ερώτημα λοιπόν που προκύπτει είναι ποιο λόγο έχει το παιδί να βασανίζεται επί διετία και να θυσιάζει κομμάτια της ζωής του για να περάσει σε μια σχολή η οποία δεν ξέρει πού θα το βγάλει. Μήπως επειδή θέλει να μορφωθεί; Ελάτε τώρα. Ποιος πιστεύει ότι το πανεπιστήμιο, έτσι όπως είναι σήμερα, προσφέρει μόρφωση. Κατ' αρχάς συμφωνήσουμε για τη σημασία της λέξης. Τι θα πει μόρφωση και ποιος είναι ο μορφωμένος άνθρωπος; Αυτός που ξέρει πότε έπεσε η Πόλη; Ή μήπως αυτός ο οποίος έχει τη δυνατότητα να κρίνει ποιότητες από τις ποσότητες της ζωής μας, να μπορεί να ξεχωρίσει το σημαντικό από το ασήμαντο; Αυτών οι παλαιότεροι τον έλεγαν «καλλιεργημένο» άνθρωπο – χαρακτηρισμός ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον όρο «κουλτουριάρης» όταν η ελληνική ενδοκωρα ανακάλυψε τον Μπρεχτ μαζί με τον Μπακαλάκο. Τι ωραία που μας τα λέει η γλώσσα μας. Γιατί καλλιεργείται ο άνθρωπος; Για να αποκτήσει μορφή η σκέψη του. Για να γίνει μορφωμένος.

Ο CEO της Nvidia είπε πως η τεχνητή νοημοσύνη θα ενισχύσει τη σημασία των κλασικών σπουδών. Για να πάρεις τις σωστές απαντήσεις από την τεχνητή νοημοσύνη θα πρέπει να θέτεις τις σωστές

ερωτήσεις. Κι αν μας μαθαίνει κάτι η αρχαία ελληνική σκέψη είναι ότι σημασία δεν έχει η απάντηση που θα πάρεις, αλλά η ερώτηση που θα θέσεις. Μην ξεχνάμε ότι τον 5ο αιώνα π.Χ. στην Αθήνα έγινε μια επανάσταση αντίστοιχη με αυτή της τεχνητής νοημοσύνης σήμερα. Η επανάσταση της σοφιστικής. Αυτοί ανακάλυψαν τη δύναμη του λόγου και τη δυνατότητα παρέμβασης στις ανθρώπινες σχέσεις με τις λέξεις. Έγιναν πλούσιοι οι περισσότεροι διότι μπορούσαν να απαντήσουν σε οποιαδήποτε ερώτηση. Ωσπου κάποια στιγμή εμφανίστηκε κάποιος Σωκράτης, ο οποίος, αν πιστέψουμε τον Πλάτωνα, τους έμαθε ότι πριν απαντήσεις πρέπει να μάθεις να ρωτάς. Πριν διοικήσεις την πόλη πρέπει να αναρωτηθείς εσύ ο ίδιος γιατί θέλεις να τη διοικήσεις και αν μπορείς να τη διοικήσεις. Μια συνοπτική, ενδεχομένως βιαστική, τοποθέτηση του ζητήματος, η οποία όμως με βοηθάει να οδηγηθώ στην κατακλείδα. Το πανεπιστήμιο, η εκπαίδευση γενικότερα, οφείλει να σταματήσει να παράγει επαγγελματίες. Διότι εκεί το παιχνίδι το έχει χάσει. Μπορεί όμως να παράγει καλλιεργημένους ανθρώπους οι οποίοι θα βρουν το επάγγελμα που επιθυμούν και μπορούν να ακολουθήσουν. Έχει το ανθρώπινο δυναμικό να κάνει μια τέτοια στροφή; Φοβάμαι πως όχι. Αξίζει τον κόπο όμως να ανοίξουμε μια τέτοια συζήτηση αντί να ψάχνουμε κατασβίδια και τουρνικέ.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Το αδιέξοδο του Τραμπ

Του **ΝΙΚΟΥ ΒΕΤΤΑ**

Ο πρόεδρος Τραμπ επιχειρεί ανεπιτυχώς να υπερβεί το αδιέξοδο στο οποίο έχει βρεθεί σε σχέση με το Ιράν και την κατάσταση στη Μέση Ανατολή. Όταν στερείσαι στρατηγικής, επιδιώκοντας γρήγορες νίκες χωρίς απαραίτητως να σε ενδιαφέρει το περιεχόμενο των συμφωνιών, άρα είσαι και ανυπόμονος για να εμφανίσεις την όποια λύση ως τεράστιο επίτευγμά σου, όταν συγχέεις εντελώς διαφορετικές καταστάσεις, όπου σε οδηγούν στην εκτίμηση ότι η ιρανική ηγεσία θα αντικαθίστατο με συντονιστές διαδικασίες και με τον ομαλό τρόπο που ανατράπηκε ο Μαδούρο στη Βενεζουέλα, όταν δημοσίως θέτεις μαζιμαλιστικούς στόχους, πιστεύοντας πως έτσι αυξάνεις την πίεση στην άλλη πλευρά, ενώ στην πραγματικότητα αυτοπαγιδεύεσαι, τότε κινδυνεύεις να περιέλθεις σε μια συνθήκη, όπου, όπως στο σκάκι (κατάσταση zugzwang), η επόμενη κίνηση σου θα σε φέρει σε δυσμενέστερη θέση απ' ό,τι βρίσκεσαι αυτή τη στιγμή. Έτσι και στην περίπτωση με το Ιράν, κάθε διαθέσιμη επιλογή μοιάζει να είναι περισσότερο βλαπτική σε σχέση με την εκεχειρία των τελευταίων επτά εβδομάδων και αυτή είναι ένας βασικός λόγος που αυτή παρατείνεται. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα πρέπει να κλιμακώσουν τις επιχειρήσεις τους ώστε να έχουν καλύτερες πιθανότητες να πετύχουν τους στόχους τους ή

να επανέλθουν στις επιθέσεις των πρώτων 37 ημερών, που όμως δεν είχαν το επιθυμητό αποτέλεσμα, ή να οδηγηθούν σε μια συμφωνία όχι από θέση αδυναμίας αλλά ούτε και από θέση ισχύος, δεδομένου ότι το Ιράν έχει πλέον στα χέρια του το ισχυρό διαπραγματευτικό ατού σε σχέση με το Ορμούζ. Και πράγματι η κίνηση της Ουάσιγκτον να μπλοκάρει τις εξαγωγές της Τεχεράνης είναι καθ' όλα εύστοχη, ωστόσο, στην όποια οριστική διευθέτηση για τα Στενά του Ορμούζ, το Ιράν θα έχει πρωταγωνιστικό ρόλο.

Οι Αμερικανοί δεν έχουν καταφέρει να αλλάξουν το καθεστώς στην Τεχεράνη, δεν έχουν ενισχύσει, μάλλον έχουν αποξενώσει τους Ιρανούς που στοικίθηκαν με παρρησία απέναντι στο θεοκρατικό καθεστώς, δεν έχουν καθορίσει τον επόμενο ηγέτη του Ιράν και όχι μόνο δεν έχουν θέσει υπό τον έλεγχό τους τα πετρέλαια της χώρας, αποστερώντας δήθεν την πρόσβαση της Κίνας σε αυτά, αλλά επέτρεψαν στους Ιρανούς να μπλοκάρουν τα Στενά του Ορμούζ, προκαλώντας τεράστια ζημία στην παγκόσμια οικονομία και ασφυξία στην αγορά ενέργειας. Ενώ ταυτόχρονα οι επιθέσεις τους απέναντι στις γειτονικές χώρες όχι μόνο κλόνισαν τις βεβαιότητες και την ασφάλεια των αραβικών μοναρχιών, αλλά και επέτειναν τις διαιρέσεις μεταξύ τους, με κορυφαία την

αντιπαράθεση μεταξύ Σαουδικής Αραβίας και Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.

Αυτός ο πόλεμος επιλογής της Ουάσιγκτον έχει θέσει εν αμφιβολή την αξιοπιστία της ως εταίρου και μάλιστα, λόγω των επιθέσεων του προέδρου Τραμπ σε συμμαχικές χώρες, έχει δυσχεράνει τη συμμετοχή τους σε διάφορα σχήματα, μέσω των οποίων θα προκαλούσε μεγαλύτερη πίεση στο Ιράν. Έχει εξίσου θέσει σε αμφισβήτηση τη δυνατότητα της υπερδύναμης να εκπληρώσει τους στρατηγικούς σκοπούς της και επίσης να αξιοποιεί με τον ορθό τρόπο τις τεράστιες στρατιωτικές της δυνατότητες. Σήμερα, λοιπόν, βρισκόμαστε σε μια μετέωρη κατάσταση, με τις πιθανότητες για παράταση της εκεχειρίας να είναι σαφώς ισχυρότερες, παρότι όλα τα σενάρια παραμένουν στο τραπέζι. Η κατάσταση του πυρός, πάντως, έχει διαρκέσει περισσότερο από ό,τι οι πολεμικές επιχειρήσεις, ενώ οι αμυχιακές, κάποιες φορές και για ειρικοινωνιακούς λόγους, δεν φαίνεται να επηρεάζουν το γενικότερο πνεύμα ακόμη, ούτε τα δύο μέρη δείχνουν διάθεση να τραβήξουν το ήδη τεταμένο σκοινί. Ένα μνημόνιο κατανόησης θα αποτελούσε τον οδικό χάρτη για τις διαπραγματεύσεις που θα ακολουθήσουν, κυρίως σε σχέση με το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν, για το οποίο ο πρόεδρος

Τραμπ ήδη επιδεικνύει μεγαλύτερη ευελιξία. Δεν γνωρίζουμε πάντως ποια είναι η κατάσταση σε σχέση με το εμπλουτισμένο ουράνιο, δεν υπάρχουν αξιοπιστες πηγές, ούτε πρόσβαση, αλλά ούτε η δυνατότητα ελέγχου από επιθεωρητές.

Αποκαλυπτική της επιθυμίας Τραμπ να μην επιστρέψουν οι ΗΠΑ στο θέατρο των επιχειρήσεων είναι η εκ μέρους του διευρυση της ατζέντας της συζήτησης για τις Συμφωνίες του Αβραάμ, ζητώντας, μεταξύ άλλων, από Σαουδική Αραβία και Κατάρ να αναγνωρίσουν το Ισραήλ, κάτι που αυτή τη στιγμή είναι εκτός πραγματικότητας. Πιθανόν αυτό γίνεται για να χρυσώσει το κάπι στον Νετανιάχου ώστε να μη λειτουργήσει ανασταλτικά έναντι της όποιας συμφωνίας, αλλά συνάμα καταδεικνύει και την πρόθεση του Αμερικανού προέδρου να συμπεριλάβει τα ζητήματα με το Ιράν σε μια ευρύτερη συζήτηση για το μέλλον της περιοχής, ώστε στο αναμενόμενο σενάριο που δεν εκπληρωθούν πλήρως οι αμερικανικές επιδιώξεις, αν μη τι άλλο, όχι μόνο να μην εμφανιστεί ως (ο μεγάλος) χαμένος, αλλά και να αποδείξει ότι οι ΗΠΑ εξακολουθούν να κινούν τα νήματα στη Μέση Ανατολή.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Στη μάχη με το παράλογο

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Μπορεί ο ορθολογισμός στην πολιτική μας ζωή να νικήσει τον ανορθολογισμό; Σε ένα βαθμό, ίσως ναι, αν κρίνουμε από το αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών της περασμένης Κυριακής, ο δρόμος όμως είναι ξεκάθαρα μακρύς, ανηφορικός και δύσβατος, με διαφόρων ειδών εμπόδια και αγκάθια.

Υπήρξαν πάντως ορισμένες ευχαρίστες και ανακουφιστικές ανατροπές που προέκυψαν από την «τενέκκα», με σημαντικότερη προφανώς την αποκαθάρωση των αντισυστημικών παρατράγουδων. Δεν είναι πως ο κίνδυνος από την περαιτέρω γελοιοποίηση και υποβάθμιση του πολιτικού επιπέδου έχει απομακρυνθεί. Να μην ξεχνάμε άλλωστε πως το πλέον λαϊκιστικό και εξευτελιστικό για το πολιτικό μας κριτήριο κόμμα, εκείνο με τους μαυροντυμένους ανθρώπους που έχει την οπισθοδρόμηση τιμή του και καμάρι του, διπλασίασε τα ποσοστά του. Αποτελεί όμως οπωσδήποτε μια κάποια ανακούφιση που τουλάχιστον αρκετοί από τους επικίνδυνους επαναστάτες της φακής έμειναν στην απ' έξω: Τόσο από το Κοινοβούλιο όσο και από θέσεις ευθύνης ευρύτερα, ελπίζουμε και ευελπιστούμε.

Όχι πως δεν αποτελεί μαχαιριά στην ψυχή ενός ορθολογιστή πολίτη η παρουσία τουλάχιστον είκοσι για να μην πω και περισσότερων παρατράγουδων που τελικά μπήκαν στη Βουλή, ενώ άλλες προσωπικότητες με αποδεδειγμένο έργο και προσφορά, σε ορισμένες περιπτώσεις δεκαετιών, έμειναν εκτός. Αυτά όμως είναι η δημοκρατία ενώ τέτοιο είναι και το εκλογικό μας σύστημα.

Τέτοιο, στο σημείο που ένας ομολογουμένως αλλόκοτος τύπος από την Πάφο έγινε βουλευτής μόλις με 280 ψήφους, ενώ σπουδαίες γυναίκες που απέσπασαν χιλιάδες ψήφους –μου έρχονται τουλάχιστον τρεις– έμειναν έξω.

Ειδικού σχολιασμού χρήζει σίγουρα και το ζήτημα της γυναικείας εκπροσώπησης. Όπως έγραψε μια από τις πολύ αξιόλογες γυναίκες που ευτυχώς κατάφεραν να μπουν στη Βουλή, η κα Αργεντούλα Ιωάννου από τη Λεμεσό, μια γυναίκα με πολετική και ανιδιοτελή προσφορά και δράση, οι υποτιμητικοί για τη νοημοσύνη μας τίτλοι ειδήσεων που κυκλοφόρησαν την εβδομάδα που πέρασε για το γεγονός ότι για πρώτη φορά 11 γυναίκες εκλέγονται βουλευτρίες, δεν αφαιρεί από το κάδρο τη μεγάλη, οπισθοδρομική ει-

κόνα, που όπως σημείωσε η κα Ιωάννου, είναι το γεγονός ότι ως Κύπρος βρισκόμαστε περίπου στον πάτο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το ζήτημα της εκπροσώπησης των γυναικών στην πολιτική.

Οφείλουμε να δημιουργήσουμε μέριμνες, σημείωσε η νεοεκλεγείσα βουλευτρία, «ώστε οι γυναίκες να θέλουν να μπαιίνουν στον πολιτικό στίβο χωρίς να τους φαίνεται ως ένα έξτρα βάρος στην καθημερινότητα. Ως Αριστερά οφείλουμε να παράσουμε νομοθετικό έργο έτσι ώστε και λιγότερο προνομιούχες γυναίκες αλλά και άτομα από ολόκληρο το φάσμα των θηλυκοτήτων να νιώθουν την ασφάλεια να εκφράσουν τη θέση και να συμμετέχουν στην πολιτική».

Την ίδια ώρα, ο αποκλεισμός χρησίων και ωφέλιμων, για να μην πω απαραίτητων, για το Κοινοβούλιο προοδευτικών δυνάμεων όπως το Volt και το Κίνημα Οικολόγων είναι σίγουρα μια ακόμα μαχαιριά στην ψυχή ενός ορθολογιστή που αντιλαμβάνεται τη σημασία της κοινωνικής όπως και της κλιματικής δικαιοσύνης και πόσο αλληλένδετα είναι όλα μεταξύ τους. Ακριβώς επειδή ο ανορθολογισμός, η ασυναρτησία και η γκανγκστερική Ακροδεξιά αποκτούν δύναμη, πλέον και εξουσία, χρειάζονται γερές αντιστάσεις. Η απώλεια και η αποτυχία, συνεπώς, τέτοιων δυνάμεων μόνο ως δυσάρεστη μπορεί να εκληφθεί. Ειδικά το ψηφοδέλτιο του Volt, που καθώς ταυτίστηκε μόνο με την υπόθεση «Σάντη», είχε αρκετούς πολύ αξιόλογους υποψηφίους, με φρέσκιες και σημερινές, προοδευτικές θέσεις, που θα μπορούσαν να φανούν πολύ ωφέλιμοι εντός Κοινοβουλίου.

Μεγάλο συνεπώς το βάρος που πέφτει τώρα στο ιστορικό κόμμα της Αριστεράς, όπως φυσικά και στις υπόλοιπες ομάδες του δημοκρατικού τόξου που εκλέγηκαν. Αν κάτι ίσως χρειάζεται να γίνει από όλα τα προοδευτικά και νηφάλια στρώματα της κοινωνίας μας, είτε εντός είτε εκτός Κοινοβουλίου, για να αναχαιτιστεί όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα η μαυρίλα του απάνθρωπου παράλογου, είναι ίσως μια μάχημη εκκαίκευση των ορθολογιστικών ιδεών. Το ευρύ κοινό και ειδικά τα λαϊκά στρώματα πρέπει να αντιληφθούν με κατανομή τη επικείμενη τη ζημιά της ψήφου στους μαυροντυμένους ανθρώπους. Η συγκατάβαση με την ακρότητα δεν ενδεικνύεται. Χρειάζεται μάχη, πειστική και συνεχής.

demetriadesp@sppmedia.com

ΕΡ/ΑΔΑΜ ΜΑΥΡΙΑΝ

Ενορίτες του Saddleworth συμμετέχουν στη λιτανεία «Whit Walk» στο χωριό Uppermill της Βρετανίας, στις 29 Μαΐου 2026. Οι μπάντες χάλκινων πνευστών συνοδεύονται από εκκλησιαστικές χορωδίες για να σηματοδοτήσουν την πρώτη Παρασκευή μετά την εορτή της Πεντηκοστής, η οποία πέφτει την έβδομη Κυριακή μετά το Πάσχα.

Βέτο ή όχι;

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Οι εξελίξεις τρέχουν: Η Γερμανία εντείνει τις πιέσεις για βαθιές θεσμικές αλλαγές στην Ε.Ε., και εξουσία, χρειάζονται γερές αντιστάσεις. Η απώλεια και η αποτυχία, συνεπώς, τέτοιων δυνάμεων μόνο ως δυσάρεστη μπορεί να εκληφθεί. Ειδικά το ψηφοδέλτιο του Volt, που καθώς ταυτίστηκε μόνο με την υπόθεση «Σάντη», είχε αρκετούς πολύ αξιόλογους υποψηφίους, με φρέσκιες και σημερινές, προοδευτικές θέσεις, που θα μπορούσαν να φανούν πολύ ωφέλιμοι εντός Κοινοβουλίου.

Μεγάλο συνεπώς το βάρος που πέφτει τώρα στο ιστορικό κόμμα της Αριστεράς, όπως φυσικά και στις υπόλοιπες ομάδες του δημοκρατικού τόξου που εκλέγηκαν. Αν κάτι ίσως χρειάζεται να γίνει από όλα τα προοδευτικά και νηφάλια στρώματα της κοινωνίας μας, είτε εντός είτε εκτός Κοινοβουλίου, για να αναχαιτιστεί όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερα η μαυρίλα του απάνθρωπου παράλογου, είναι ίσως μια μάχημη εκκαίκευση των ορθολογιστικών ιδεών. Το ευρύ κοινό και ειδικά τα λαϊκά στρώματα πρέπει να αντιληφθούν με κατανομή τη επικείμενη τη ζημιά της ψήφου στους μαυροντυμένους ανθρώπους. Η συγκατάβαση με την ακρότητα δεν ενδεικνύεται. Χρειάζεται μάχη, πειστική και συνεχής.

Μια άλλη διάσταση: Η τουρκική οικονομική ερημερία Dünya υποστηρίζει ότι η μετάβαση στο σύστημα της «ειδικής πλειοψηφίας» μπορεί να αλλάξει πλήρως τις ισορροπίες και να περιορίσει τη δυνατότητα της Κυπριακής

Δημοκρατίας να μπλοκάρει αποφάσεις που αφορούν την Άγκυρα. Το δημοσίευμα επικαλείται δηλώσεις του Γερμανού ΥΠΕΞ Γκόχαν Βάντεφουλ ότι «μια μόνο χώρα δεν μπορεί να κρατά όμηρο την Ευρώπη». Η εφημερίδα συνδέει ευθέως την αλλαγή αυτή με το Κυπριακό και τις ευρωτουρκικές σχέσεις, υποστηρίζοντας ότι «για χρόνια οι Βρυξέλλες χρησιμοποιούσαν το βέτο της Κυπριακής Δημοκρατίας ως θεσμική πρόφαση για το πάγωμα της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, της τελωνειακής ένωσης και της αμυντικής συνεργ-

Η στρεβλή αντίληψη προέρχεται από την «πίστη» ότι η Κύπρος είναι μια αναδυόμενη υπερδύναμη που ενδιαφέρεται να υπαγορεύει τους όρους της στους άλλους.

γασίας» (Εδώ Τουρκία, 26/4).

Το πολιτικό πλαίσιο στην ευρωπαϊκή πρακτική: Η χρήση του βέτο αφορά μια ρεαλιστική αντίρρηση, αφορά τη διεκδίκηση ενός εφικτού ανταλλάγματος, μια καλύτερη ρύθμιση, ανώτερη (από ενδεχόμενη) χρήση του. Κατά συνέπεια, ισούται με διεκδικήσεις, με επωφελείς συμβιβασμούς, ώστε στη συνέχεια η αντίρρηση να αίρεται στο πλαίσιο μιας διαρκούς εξέλιξης του

ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Αλλιώς, αν τα κράτη-μέλη είχαν την ίδια αντίληψη για το βέτο που έχουν αρκετοί στην Κύπρο, τότε, πολύ απλά, η Ε.Ε. δεν θα υπήρχε. Η συζήτηση συνδέεται με τη φύση, τα χαρακτηριστικά, τις αντιλήψεις που έχει κάθε χώρα για τη μελλοντική εξέλιξη της Ε.Ε., ποια οπτική γωνία διαθέτει, και εάν εντάσσει το δικό της «επιμέρους» αίτημα, στο ευρύτερο κοινοτικό συμφέρον.

Η Κύπρος χρειάζεται να μελετά με προσοχή και να αξιοποιεί όλα τα διπλωματικά μέσα στο ευρωπαϊκό γήπεδο και να θυμάται: 1ο, Ότι και τα άλλα κράτη-μέλη έχουν τα ίδια δικαιώματα. 2ο, Ότι η Κύπρος έγινε μέλος της Ε.Ε., επειδή κανένα Κοινοβούλιο στους τότε «15», δεν άσκησε βέτο. 3ο, Ότι η Κύπρος ενώ ήταν μέσα και η Τουρκία έξω, ο τότε Πρόεδρος πέταξε στον γκρεμό το σημαντικότερο διαπραγματευτικό χαρτί της Κύπρου, καθώς ψήφισε στις 5/10/05 έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων Ε.Ε.-Τουρκίας με αντάλλαγμα το μπέν! 4ον, Ότι οι πρωθυπουργοί της Ελλάδας, Α. Παπανδρέου και Κ. Σημίτης αξιοποίησαν το βέτο της Ελλάδας, προς όφελος της Κύπρου, δύο φορές. Ως εξής: 1η, Έναρξη των Ενταξιακών Διαπραγματεύσεων της Κύπρου έναντι Τελωνειακής Ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας, 6/3/95. 2η, Ένταξη Κύπρου στην Ε.Ε., με ή χωρίς λύση, με ορισμό χρονοδιαγράμματος για έναρξη ενταξιακών διαπραγματεύσεων Ε.Ε.-Τουρκίας, 11/12/99. Και στις δύο μεγάλες επιτυχίες, η πολιτική που κέρ-

δισε ήταν αυτή του αμοιβαίου οφέλους («win win»).

Η λογική της «τιμωρίας» και του «βραβείου» βρίσκεται μόνο στην ε/κ φαντασία και δεν έχει καμία σχέση με την κοινωνική μέθοδο. Κατά συνέπεια, το σενάριο «πίεση» στην Τουρκία, «βραβείο» στην Κύπρο απλώς δεν υπάρχει, δεν επιτεύχθηκε στα 22 χρόνια της συμμετοχής της νήσου στην Ε.Ε.

Η στρεβλή αντίληψη προέρχεται από την «πίστη» ότι η Κύπρος είναι μια αναδυόμενη υπερδύναμη που ενδιαφέρεται να υπαγορεύει τους όρους της στους άλλους. Δεκαετίες τα ίδια και τα ίδια, ηχηρές διακηρύξεις, σιωπή στα μεγάλα, ανυποχώρητο στα εσθουσιώδη. Στη νήσο οι συνθηματολόγοι λατρεύουν το βέτο – γιατί θέλουν μια Ε.Ε. που να την καθοδηγεί το τελευταίο βαγόνι του τρένου, ή, που να κλωσιεργεί και έτσι να παγιδευτεί στον χρόνο. Η Λευκωσία μπορεί να κερδίσει πόντους από τη στιγμή που μπει στο παιχνίδι με αποφασιστικότητα, προτείνοντας διαφοροποίηση στον μηχανισμό λήψης των αποφάσεων στην Ε.Ε., λ.χ. μια πρόταση να περνά όταν συγκεντρώνει τον αριθμό 20 στα 27 μέλη. Είναι μια ρεαλιστική πρόταση το 20, είναι μια απόλυτη βεβαίωση ότι θα διασφαλιστεί η ισχυρή πλειοψηφία. Αλλιώς, κάποια στιγμή, η πρόταση της Γερμανίας θα περάσει και η Κύπρος θα καθυστερήσει να νοσταλγεί το «βέτο mas» που έφυγε...

www.larkoslarkou.org.cy

Οι ανατροπές θέλουν ηγέτες

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Πέρα από τις τεχνικές αναλύσεις για την επικοινωνία, τους μηχανισμούς και τις δυναμικές που έφεραν τα αποτελέσματα της περασμένης Κυριακής, είναι καλό να δούμε και τα εις βάθος, πραγματικά, πολιτικά τους μηνύματα. Ήδη έχουμε αναλύσει αρκετές φορές, ότι το κυρίαρχο διακύβευμα των βουλευτικών εκλογών ήταν αν οι Κύπριοι πολίτες θα προχωρούσαν σε μια ριζική ανατροπή του πολιτικού σκηνικού με αβέβαιες προεκτάσεις, ή αν θα επέλεγαν ξανά τη σταθερότητα που υπόσχεται το «κουρασμένο» πολιτικό μας σύστημα. Είναι πραγματικότητα, ότι και τα τέσσερα κόμματα που αμφισβητούσαν –με τον τρόπο του το καθένα– το σύστημα, το ΕΛΑΜ, το Άλμα, η Άμεση Δημοκρατία και το Βολτ, έκαναν ό,τι περνούσε από το χέρι τους για να τρομοκρατηθεί η κοινωνία και να επιστρέψει στη σιγουριά αυτού που ήδη ξέρει.

Είναι όμως αυτό το αποτέλεσμα λευκή επιταγή στον ΔΗΣΥ, το ΑΚΕΛ το ΔΗ-

ΚΟ, αλλά και την κυβέρνηση, να συνεχίσουν να πορεύονται όπως ήδη πράττουν; Έπαψε να είναι αίτημα της κοινωνίας μια βαθιά και ουσιαστική αλλαγή στον τρόπο που ασκείται η πολιτική και λειτουργούν οι θεσμοί στην Κύπρο; Η οργή και αγανάκτηση που κυριαρχούσαν κάποιους μήνες πριν και έχουν πλέον μικρότερη ένταση, αντικαταστάθηκαν από ικανοποίηση και ευχαρίστηση; Σε όλα αυτά τα ερωτήματα, η απάντηση θεωρώ πως είναι ξεκάθαρα όχι.

Η κοινωνική ανάγκη για ανατροπές και ριζικές διαφοροποιήσεις υπάρχει και είναι τεράστια. Αυτό που δεν έχει ακόμα διαφανεί, είναι η στιβαρή ηγεσία που θα τις επιφέρει. Να μην ξεχνάμε ότι αυτή ήταν η αιτία που οι πολίτες έδωσαν από νωρίς στον κ. Χριστοδουλίδη το «ρεύμα» για να προσφέρει να διεκδικήσει την προεδρία της Δημοκρατίας το 2023. Και ο ίδιος αυτό υποσχόταν, άσχετο εάν ως γνωστότατο τέκνο του κατεστημένου, δεν θα μπορούσε ποτέ να το υλοποιήσει. Κάτι που αποδείχθηκε στην πορεία.

Αυτή ήταν η αιτία που η κοινωνία

έδωσε απλόχερα στις Ευρωεκλογές 20% σε ένα νέο και άπειρο άνθρωπο, τον Φειδία Παναγιώτου. Νιώθοντας ότι σε εκλογές «χαμηλού ρίσκου» θα ταρακουνούσε το σύστημα και θα του έδινε την ευκαιρία να τραβήξει μαζί του τα κόμματα σε σύγχρονες μεθόδους άσκησης πολιτικής και μεγαλύτερη λογοδοσία. Απογοήτευσε όμως και αυτός, με την παντελή άγνοια σε κορυφαία ζητήματα και ένα ψηφοδέλτιο που δεν εξέπεμπε σοβαρότητα.

Αυτός ήταν ακόμα ο λόγος που ο κ. Οδυσσέας Μιχαηλίδης απολάμβανε «Μακαριακή» δημοτικότητα όσο ήταν γενικός ελεγκτής, αλλά και μετά την καθαιρέσή του. Όταν όμως ήρθε η ώρα να ηγηθεί πολιτικού ρεύματος, απέτυχε. Τα έβαλε ως «μαινόμενος ταύρος» με όλους και όλα, επικεντρώθηκε στην προσωπική ανάγκη δικαιοσύνης για το παρελθόν και επιβεβαίωσε όσα το Ανώτατο Δικαστήριο του είχε προσάψει. Μια τοξικότητα που αλλοτρίωσε σαρωτικά και όλο τον χαρακτήρα του Βολτ. Προσωπικά, δεν παραξενεύτηκα καθόλου που δεν μπήκε

στη Βουλή. Η υπόθεση «Σάντη» ήταν η χαρακτηριστική βολή ενός –προηγούμενος– ευγενούς κινήματος.

Το ΕΛΑΜ έκανε προσπάθεια να μετακινηθεί από κόμμα άρνησης σε δημιουργική πολιτική δύναμη. Ήταν όμως πολύ αργά και με συστατικά που δεν βοήθησαν. Είτε αυτά ήταν οι μετεγγραφέντες «παροπλισμένοι» Συναγερμικοί, είτε η πρόσδεση στο «άρμα» Χριστοδουλίδη. Δεν είναι γι' αυτά που θα επέλεγαν ΕΛΑΜ όσοι το σκέφτονταν, ούτε τα κρίσιμα χαρακτηριστικά της «νέας δεξιάς» που ήθελε να πλάσσει.

Οι δραστηριότητες αλλαγής θέλουν ηγέτες με αυτοπεποίθηση. Ανθρώπους με βαθιά γνώση του τι θέλουν να κάνουν και γιατί θέλουν να το κάνουν. Που εμπνέουν στη βάση ενός αφηγήματος για το ελπιδοφόρο μέλλον που θέλουν να δημιουργήσουν, αντί στην εκδίκηση για ένα παρελθόν που θέλουν να καταδικάσουν.

Αυτή η λαϊκή προσδοκία, από τις 24 του Μάη, δεν αφορά πια στους «αμφισβητίες». Επέστρεψε και εναποτίθεται ξανά στην κ. Αννίτα Δημητρίου, τον κ. Στέφα-

νο Στεφάνου και τον κ. Νικόλα Παπαδόπουλο. Για να αλλάξουν το σύστημα από μέσα, αντί από έξω. Ο κόσμος έδωσε και στους τρεις απλόχερα και για πολλοστή φορά, νέα ευκαιρία.

Θα καταφέρει η κα Δημητρίου, με τη λαϊκή εντολή του 27%, να γυρίσει επιτέλους σελίδα στον Συναγερμό και να γίνει η ίδια ηγέτης; Θα καταφέρει ο κ. Στεφάνου, τώρα που ανεστράφη η πτωτική πορεία του ΑΚΕΛ, να «σπάσει» την πεποίθηση ότι, όσα προβλήματα και αν έχει η Δεξιά, αυτή θα διαχειρίζεται την εξουσία; Και θα καταφέρει ο κ. Παπαδόπουλος να είναι ξανά ο ρυθμιστής, με τρόπο μάλιστα που δεν θα διασφαλίζει τη λιμνάζοντα νερά αλλά θα επιφέρει πρόοδο;

Οι ανατροπές θέλουν ηγέτες. Θα δούμε αν κάποιος ανταποκριθεί, με πρώτη πράξη την εκλογή προέδρου της Βουλής. Κυρίως, όμως, αν κάποιος επιτέλους καταφέρει να πείσει με την πολιτεία του ότι, αυτή τη φορά, πράγματι έλαβε το μήνυμα των εκλογών. Οι ευκαιρίες, τελειώνουν.

michalis@michalis.com

«Λαμπάδα» στον Φειδία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Οι «μεγάλοι» κομματάρχες θα πρέπει να πάνε και αυτοί στον Άγιο Κυπριανό στο Μένοικο και να ανάψουν μια μεγάλη λαμπάδα για τον Φειδία Παναγιώτου. Οι «μικροί» κομματάρχες θα πρέπει να πάνε και αυτοί στον Άγιο Κυπριανό στο Μένοικο και να ανάψουν μια μεγάλη λαμπάδα για τον Φειδία Παναγιώτου. Οι «μικροί» κομματάρχες θα πρέπει να πάνε και αυτοί στον Άγιο Κυπριανό στο Μένοικο και να ανάψουν μια μεγάλη λαμπάδα για τον Φειδία Παναγιώτου. Οι «μικροί» κομματάρχες θα πρέπει να πάνε και αυτοί στον Άγιο Κυπριανό στο Μένοικο και να ανάψουν μια μεγάλη λαμπάδα για τον Φειδία Παναγιώτου.

Παλαιμάχος δημοσιογράφος έλεγε ότι το «μυστικό», το οποίο άλλαξε και τη ροή των δημοσκοπήσεων και τα ποσοστά των κομμάτων, ήταν η παρουσίαση του Φειδία στις τηλεοπτικές συζητήσεις, μαζί με τους «μεγάλους» αρχηγούς των κομμάτων. Στις Ευρωεκλογές η δύναμη η οποία «εκτόξευσε» τον Φειδία ήταν τα βιντεάκια, ο μπηδενισμός στις δημοσκοπήσεις και ο αποκλεισμός από τις τηλεοπτικές συζητήσεις. Στις βουλευτικές εκλογές, συνέβη ακριβώς το αντίθετο. Η εμφάνιση του Φειδία στις τηλεοράσεις ήταν «καταστροφική», τόσο για το κόμμα του, όσο και για τον ίδιο. Η ιστορία θυμίζει τον «αποκλεισμό» του ΔΗΣΥ και του Γλαύκου Κληρίδη από τη Βουλή, από το 1976 έως το 1981, γεγονός το οποίο συσπείρωσε το κόμμα και «ξέπλυνε» τους «Εοκαβητατζήδες», οι οποίοι στεγάστηκαν στον ΔΗΣΥ. Το 1993 ο Γλαύκος Κληρίδης, παρά τα «επίθετα» τα οποία του «έσερναν», ανήλθε και στην Προεδρία της Δημοκρατίας.

Οι πολίτες σήμερα βιώνουν τον φόβο από τους πολέμους στη Μέση Ανατολή και την Ουκρανία και διαισθάνονται ότι τα πολύ δύσκολα ακόμη δεν ήλθαν. Βιώνουν στο πετσί τους την ακρίβεια, τη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Αδυνατούν να αποκτήσουν στέγη, μια πρακτική αιώνων, ακόμη και στην εποχή των αδίστακτων τοκογλύφων. Παλαιότερα για ένα κεραμίδι πάνω από το κεφάλι, έκτιζαν για πολλά χρόνια συγγενείς και φίλοι, ενώ μετά την εισβολή εδραιώθηκε το «ξημέρωμα» (δώρο χρήματα) ως μια μορφή κοινωνικής αλληλεγγύης, για να κτίσει ή να αγοράσει σπίτι το νέο ζευγάρι. Σήμερα οι γάμοι έγιναν για λίγους και τα «ξημέρωματα» αρκούν μόνο

για τα κέντρα αναψυχής. Η παρουσία του Φειδία στις τηλεοπτικές συζητήσεις ήταν η μεγάλη «παγίδα», στην οποία έπεσε ο πρόεδρος της Άμεσης Δημοκρατίας.

Οι ατιμήμετες εμφανίσεις και οι συννηθισμένες «ασυναρτησίες» προκαλούσαν τρόμο για το τι μπορεί να συμβεί, αν εξασφάλιζε μεγάλο αριθμό εδρών, αν ερχόταν πρώτο το κόμμα του, όπως έλεγε, αν υλοποιούσε τις «μεγαλοστομίες» του και εγκατέλειπε την Ευρωβουλή για την Κυπριακή Βουλή. Ο «τρόμος» τον οποίο προκαλούσε στους «σοβαρούς» πολίτες, οδήγησε τους ψηφοφόρους στα λεγόμενα παραδοσιακά κόμματα και απέτρεψε τους πολίτες να «δοκιμάσουν» ξανά τα μικρά κόμματα. Η πολιτική ψυχολογία λέει ότι όταν υπάρχουν εθνικοί ή άλλοι κίνδυνοι, οι πολίτες συσπειρώνονται γύρω από την ηγεσία τους, έστω και αν διαφωνούν με τη δράση της και σε αυτή την περίπτωση στα παραδοσιακά κόμματα. Ακόμη και το 1974 οι γνήσιοι «μακαριακοί» και «γριβικοί» έτρεξαν για να πολεμήσουν τον εχθρό και πολλοί θυσιάστηκαν για την πατρίδα. Αντιθέτως, τα «πονηρά λιοστρόφια», τα οποία «λείχουν και έρπουν» όποιον είναι στην εξουσία, κρύφτηκαν είτε στα βουνά είτε σε πονηρά «καταγώγια».

Η είσοδος της Άμεσης Δημοκρατίας στο Κοινοβούλιο αποτελεί από μόνη της έναν άλλο, αν αναλογιστεί κανείς τους κόπους, τους μόχθους και τις μεγάλες δαπάνες «παλαιών» κομμάτων. Το τρέξιμο του Φειδία σε όλη την Κύπρο έφερε αποτελέσματα, όχι όμως τα αναμενόμενα. Η μεγάλη συνεισφορά του Φειδία Παναγιώτου στο πολιτικό γίγνεσθαι, είναι η εισαγωγή σύγχρονων τεχνολογικών μέσων και ο «εξαναγκασμός» εμπειρών πολιτικών να χρησιμοποιήσουν τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, για να επικοινωνήσουν με τους ψηφοφόρους τους. Έγινε η πρώτη αρχή και σίγουρα στο μέλλον θα εισέλθουν στον χώρο του πολιτικού μάρκετινγκ, νέοι άνθρωποι με εξειδικευμένες σπουδές.

Η υπόθεση Φειδίας κατέδειξε ότι ακόμη στην Κύπρο ο «βασιλιάς» της πολιτικής επικοινωνίας εξακολουθεί να είναι η τηλεόραση. Οι εφημερίδες, οι οποίες στο παρελθόν καθόριζαν γραμμή και «έλεγχαν» την επικοινωνία, υποχωρούν συνεχώς. Τα διαδικτυακά μέσα μπορεί να αναπτύσσονται ραγδαία, αλλά δεν έχουν ακόμη τη δύναμη να καθορίζουν καταστάσεις. Η περίπτωση «Σάντη» και Μακάριος Δρουσιώτης, οι «αποκαλύψεις» στο διαδίκτυο και οι «απύθμενες» βρισιές, δεν στάθηκαν ικανές να αλλάξουν τα δεδομένα. Αντιθέτως, προκαλούσαν φόβο και συσπείρωσαν τα μεγάλα κόμματα. Και η ζωή συνεχίζεται...

kaparispan@yahoo.gr

Η νέα εποχή της μάθησης: πώς η ΤΝ αλλάζει το σχολείο

Του ΑΝΤΡΟΥ Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ*

Η ραγδαία ανάπτυξη της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) επηρεάζει καθοριστικά τον χώρο της εκπαίδευσης, δημιουργώντας νέα δεδομένα τόσο για τους εκπαιδευτικούς όσο και για τους μαθητές/ες. Το ζήτημα αυτό αποτέλεσε το επίκεντρο ευρωπαϊκού σεμιναρίου που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα στο Ταλίν της Εσθονίας, με τη συμμετοχή πενήντα εκπαιδευτικών από δεκατρείς χώρες, στο πλαίσιο ανταλλαγής καλών πρακτικών του προγράμματος Erasmus +.

Κεντρικό συμπέρασμα του σεμιναρίου ήταν ότι η ΤΝ συνιστά ένα ιδιαίτερα χρήσιμο υποστηρικτικό εργαλείο για τη μαθησιακή διαδικασία, χωρίς ωστόσο να μπορεί να αντικαταστήσει την ανθρώπινη σκέψη, την παιδαγωγική σχέση και την ακαδημαϊκή γνώση. Η τεχνολογία δημιουργήθηκε από τον άνθρωπο για να τον υποστηρίξει και όχι για να υποκαθιστά τον ρόλο του, μια διαπίστωση που απασχολεί έντονα τη σύγχρονη εκπαιδευτική κοινότητα.

Η αξιοποίηση της ΤΝ προσφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στη διδασκαλία και στη μάθηση. Οι μαθητές/ες αποκτούν άμεση πρόσβαση σε πληροφορίες, κατανοούν ευκολότερα σύνθετα κείμενα και έχουν τη δυνατότητα να βελτιώνουν δεξιότητες όπως η ορθογραφία, η γραμματική και η χρήση ξένων γλωσσών, ιδιαίτερα της αγγλικής. Παράλληλα, η μάθηση αποδεσμεύεται από τα στενά όρια της παραδοσιακής σχολικής αίθουσας, καθώς τα ψηφιακά εργαλεία επιτρέπουν τη συνέχισή της σε διαφορετικά μαθησιακά περιβάλλοντα και συνθήκες.

Αντίστοιχα, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να αξιοποιήσουν την ΤΝ για την ταχύτερη προετοιμασία σχεδίων μαθήματος, ασκήσεων, διαγωνισμάτων και ερωτηματολο-

γίων, καθώς και για την υποστήριξη της αξιολόγησης των μαθητών/ών. Επιπλέον, ενισχύεται η συνεργασία μεταξύ συναδέλφων από διαφορετικές χώρες μέσω της ανταλλαγής εκπαιδευτικού υλικού και της αποτελεσματικότερης οργάνωσης διδακτυακών εκπαιδευτικών δράσεων. Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η συμβολή της ΤΝ στη μείωση του διοικητικού και οργανωτικού φόρτου εργασίας, επιτρέποντας στους εκπαιδευτικούς να αφιερώνουν περισσότερο χρόνο στην ουσιαστική παιδαγωγική προετοιμασία και στη διδακτική διαδικασία. Παρά τα πολλαπλά οφέλη, η αλόγιστη χρήση της ΤΝ προκαλεί εύλογους προβληματισμούς. Η υπερβολική εξάρτηση από αλγορίθμους ενδέχεται να περιορίσει την ανάπτυξη της κριτικής και δημιουργικής σκέψης, ενώ η ανεξέλεγκτη υιοθέτηση πληροφοριών μπορεί να οδηγήσει σε παραπληροφόρηση και γνωστικές στρεβλώσεις. Επιπρόσθετα, η συνεχής έκθεση στις οθόνες επηρεάζει σημαντικά τη συγκέντρωση, τη μαθησιακή διαδικασία και την κοινωνική αλληλεπίδραση των μαθητών/ών.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε επίσης στη δυνατότητα της ΤΝ να συμβάλει στη δημιουργία πιο συμπεριληπτικών μαθησιακών περιβαλλόντων. Οι σύγχρονες σχολικές τάξεις χαρακτηρίζονται από αυξημένη πολυμορφία ως προς το γλωσσικό υπόβαθρο, τα επίπεδα αλφαριθμητικού και τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών/ών. Μέσα από εργαλεία εξατομικευμένης μάθησης, η ΤΝ μπορεί να λειτουργήσει υποστηρικτικά, προσφέροντας προσαρμοσμένες μαθησιακές εμπειρίες και διευκολύνοντας τη συμμετοχή όλων των εκπαιδευομένων. Ωστόσο, καθοριστικός παραμένει ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ο οποίος καλείται να

διαθέτει επαρκή κατάρτιση και παιδαγωγική κρίση, ώστε να αξιοποιεί υπεύθυνα τις τεχνολογικές δυνατότητες.

Συμπερασματικά, η ΤΝ αποτελεί ένα πολύτιμο εργαλείο για τη σύγχρονη εκπαίδευση, όταν χρησιμοποιείται με παιδαγωγικό σχεδιασμό, μέτρο και κριτική προσέγγιση.

Μπορεί να βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα της διδασκαλίας, να ενισχύσει τη μαθησιακή εμπειρία και να εξοικονομήσει πολύτιμο διδακτικό χρόνο. Σε καμία περίπτωση, όμως, δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη δημιουργικότητα, την ενσυναίσθηση και τη σύνθετη ανθρώπινη σκέψη που αποτελούν τον πυρήνα της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Το μέλλον της εκπαίδευσης διαμορφώνεται ήδη μέσα από τη συνύπαρξη ανθρώπου και τεχνολογίας. Η ΤΝ αναμένεται να διαδραματίσει ακόμη σημαντικότερο ρόλο τα επόμενα χρόνια, προσφέροντας νέες δυνατότητες εξατομικευμένης μάθησης, άμεσης υποστήριξης και πρόσβασης στη γνώση για όλους/όλες. Παράλληλα, όμως, η εκπαιδευτική κοινότητα καλείται να διαφυλάξει αξίες όπως η κριτική σκέψη, η δημιουργικότητα, η ηθική και η ανθρώπινη επικοινωνία.

Η πρόκληση δεν είναι να επιλέξουμε ανάμεσα στον άνθρωπο και την τεχνολογία, αλλά να διασφαλίσουμε ότι η τεχνολογία θα υπηρετεί τον άνθρωπο. Με σωστή καθοδήγηση και υπεύθυνη χρήση, η ΤΝ μπορεί να αποτελέσει καταλύτη προόδου για ένα πιο σύγχρονο, δημοκρατικό και συμπεριληπτικό σχολείο.

*Ο κ. Αντρός Γ. Καραγιάννης, είναι τέως δήμαρχος Δερύνειας, καθηγητής Αγγλικών με Σύμβαση, Γυμνάσιο Νεάπολης Λεμεσού.

Εκσταση μπροστά στο ομοίωμά του. Σχολιαριόπαιδα στη Βραζιλία σε «εκπαιδευτική» επίσκεψη στο Μουσείο Πελέ της πόλης Σάντος, στην ομάδα της οποίας έδωσε τα πρώτα δείγματα εκτυφλωτικής λάμψης οι «μαύροι διαμάντι» του ποδοσφαίρου. Για πολλούς -όχι όμως όλους- το κορυφαίο «10άρι» όλων των εποχών.

Γιατί χάσαμε τον πόλεμο με τα ναρκωτικά;

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ*

Σε ένα από τα τελευταία δημόσια άρθρα του στη Wall Street Journal, το 2013, ο νομπελίστας οικονομολόγος της Σχολής του Σικάγο Γκάρι Μπέκερ αναρωτιέται εάν «Χάσαμε τον πόλεμο με τα ναρκωτικά». Ο πόλεμος αυτός ξεκίνησε επίσημα στις ΗΠΑ επί Νίξον, το 1971. Έκτοτε έχει να παρουσιάσει σημαντικότερες παράπλευρες απώλειες: εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς στις ΗΠΑ, στη Λατινική Αμερική και στον υπόλοιπο κόσμο, δισεκατομμύρια δολάρια πεταμένα σε πολεμικές και αστυνομικές επιχειρήσεις κατά των καρτέλ και των εμπόρων, υπερκορεσμένα σωφρονιστικά συστήματα που κοστίζουν πανάκριβα στους φορολογούμενους. Σημαντική δε είναι και η τεράστια κοινωνική και πολιτική διαφθορά: «Τα τεράστια κέρδη που αποκομίζουν οι έμποροι ναρκωτικών που καταφέρνουν να αποφύγουν τη σύλληψη και την τιμωρία τους τούς ενθαρρύνουν να προσπαθούν να δωροδοκήσουν και να εκφοβίσουν την αστυνομία, τους πολιτικούς, τον στρατό και οποιονδήποτε άλλο εμπλέκεται στον πόλεμο κατά των ναρκωτικών». Όσο για τα αποτελέσματά, πρόσφατες δημοσιεύσεις αναλύουν γιατί παρόλες τις κατασχέσεις ρεκόρ τόνων κοκαΐνης σε Ευρώπη και Αμερική

η τιμή του ναρκωτικού αυτού μειώνεται σταθερά την τελευταία δεκαετία και από ακριβή έχει γίνει μια εύκολα προσβάσιμη ουσία. Η αιτία είναι ότι πλέον τα καρτέλ παράγουν με σχεδόν βιομηχανικό τρόπο τις ναρκωτικές ουσίες, ενώ το εμπορικό τους δίκτυο είναι μεγαλύτερο και συνεπέστερο από εκείνα των μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών.

Τα δεδομένα αυτά έρχονται σε αντίθεση με τη θέση του Μπέκερ ότι, όσο πιο σκληρός είναι ο πόλεμος, τόσο αυξάνεται η τιμή των ναρκωτικών και άρα και τα κέρδη από τα ναρκωτικά: «Το παράδοξο του πολέμου κατά των ναρκωτικών είναι ότι, όσο πιο έντονα προωθούν οι κυβερνήσεις αυτόν τον αγώνα, τόσο αυξάνονται οι τιμές των ναρκωτικών για να αντισταθμιστούν οι μεγαλύτεροι κίνδυνοι. Αυτό οδηγεί σε μεγαλύτερα κέρδη για τους διακινητές που καταφέρνουν να γλιτώσουν την τιμωρία. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο οι μεγαλύτερες συμμορίες ναρκωτικών συχνά επωφελούνται από έναν πιο σκληρό πόλεμο κατά των ναρκωτικών, ειδικά αν ο πόλεμος στοχεύει κυρίως τους μικροδιακινητές και όχι τις μεγάλες συμμορίες ναρκωτικών». Πώς μπορούν να ερμηνευθούν τα πρόσφατα δεδομένα για τη μείωση της τιμής υπό το φως αυτής της υπόθεσης; Θα πρέπει να αναλογισθού-

με ότι αυτό που έχει αλλάξει, πέραν από τις μεθόδους παραγωγής, επεξεργασίας και διακίνησης των ναρκωτικών, είναι και η καταναλωτική συμπεριφορά των παιδιών και νέων χρηστών.

Έκσταση (MDMA), μεταμφεταμίνες και ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός άλλων χημικών ναρκωτικών οικιακής ουσιαστικής παραγωγής ανταγωνίζονται πλέον τα παραδοσιακά φυτικές προέλευσης ναρκωτικά όπως την κάνναβη, τη μαριχουάνα, την κοκαΐνη ή τα οπιοΐδα. Ο εσωτερικός αυτός ανταγωνισμός ανάμεσα σε παραγωγούς ναρκωτικών μειώνει σταθερά τις τιμές την τελευταία δεκαετία, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζει την αδιάκοπη και απρόσκοπτη λειτουργία της αγοράς ναρκωτικών. Τα νέα αυτά «χειροποίητα» ναρκωτικά έχουν δημιουργήσει μια νέα κοινότητα καταναλωτών ναρκωτικών που συνδέεται με τη διασκέδαση, την ηδονή, το γκλάμουρ και την κοινωνική αποδοχή. Αυτή η «κοινότητα», το lifestyle, ο τρόπος ζωής έχουν και ένα άλλο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό. Το άρωμα παρανομίας που αποπνέει η χρήση παράνομων ουσιών, η επικινδυνότητα και το ρίσκο, ιδιαίτερα στην ερμηνεία και τις μετεφηβικές ηλικίες, οδηγούν σε περιθωριακές κοινωνικές πρακτικές που από μόνες τους λειτουργούν ως «ναρκωτικά». Η αποπoinικοποίηση της χρήσης των ναρκωτικών έχει βεβαίως βοηθήσει σημαντικά στην πρόληψη τέτοιων πρακτικών μύησης στην παρανομία και στη χρήση, αλλά είναι αμφίβολο αν από μόνη της αρκεί, χωρίς δηλαδή τη γενικευμένη αποπoinικοποίηση της αγοράς των ναρκωτικών. Ο φόβος μιας κοινωνικής κρίσης λόγω «επιδημίας» ναρκωτικών σε περίπτωση νομιμοποίησης της εμπορίας ναρκωτικών δεν θα έπρεπε να είναι αποτρεπτικός σύμφων με τον Μπέκερ: «Οι χαμηλότερες τιμές των ναρκωτικών που θα προέκυπταν από την πλήρη αποπoinικοποίηση ενδέχεται να ενθαρρύνουν την αύξηση της κατανάλωσης ναρκωτικών, αλλά θα οδηγούσαν επίσης σε μείωση των ποσοστών εξάρτησης και ίσως ακόμη και σε μείωση του αριθμού των τοξικομανών, καθώς τα άτομα με βαριά εξάρτηση θα είχαν ευκολότερη πρόσβαση στην αποτοξίνωση. Οι ειδικοί φόροι καταναλώσεως επί της πώλησης ναρκωτικών, παρόμοιοι με εκείνους που επιβάλλονται στα τσιγάρα και το αλκοόλ, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν για να μετριάσουν εν μέρει, αν όχι στο μεγαλύτερο μέρος, τυχόν αύξηση της χρήσης ναρκωτικών που θα προκαλούσε η πτώση των τιμών».

Οι τιμές των ναρκωτικών ήδη πέφτουν λόγω ανταγωνισμού, ενώ διατίθενται το ίδιο εύκολα με το αλκοόλ και τα

τσιγάρα. Με την εμμονή σε έναν ανένδοτο αλλά χαμένο από χέρι πόλεμο, το μόνο που χάνουν οι κοινωνίες μας είναι τα οικονομικά μέσα για να αντιμετωπίσουν τις επιπτώσεις από τη χρήση. Αντίθετα, τεράστια χρηματικά ποσά σπαταλούνται σε αναποτελεσματικές επιχειρήσεις κατά της εμπορίας. Χάνονται έτσι όχι μόνο χρήματα από τη φορολόγηση των ουσιών αυτών, αλλά επιπλέον τόσο τα χρήματα που διατίθενται στον πόλεμο όσο και τα κόστη των παράπλευρων απωλειών. Όταν οι δυτικές μας κοινωνίες αποφασίζουν ότι είναι προτιμότερο να αντιμετωπίσουν τα ναρκωτικά ως μια βλαβερή αλλά υπαρκτή συνήθεια, ως κάτι το καθημερινό και όχι ως κάτι το «διαβολικό», τότε θα αποκτήσουν και τα μέσα να την αντιμετωπίσουν. Η ηθικοποίηση του προβλήματος, που προέρχεται από αιώνες ευρωπαϊκού ηθικισμού, δεν επιτρέπει την κατανόηση του και δεν διευκολύνει τη λύση του. Η νομιμοποίηση της αγοράς των ναρκωτικών και ο έλεγχός τους από δημοσιονομικές υπηρεσίες τροφίμων και ποτών θα οδηγούσε αν μη τι άλλο σε περιορισμό των θανάτων.

* Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Νάρκες στα ήρεμα νερά

Ο κατάλογος των τουρκικών ενεργειών στο πεδίο, οι οποίες κλιμακώνονται τους τελευταίους μήνες

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ

Τις τελευταίες εβδομάδες η Αγκυρα κατέστησε ποικιλοτρόπως σαφές ότι η περίοδος που είχε γίνει ευρύτερα γνωστή ως αυτή των «ήρεμων νερών» στα ελληνοτουρκικά θα αποτελέσει σύντομα παρελθόν. Η συζήτηση για το επικείμενο νομοσχέδιο της αποκαλούμενης «Γαλάζιας Πατρίδας», κυρίως μέσω διαρροών, καθώς και η στοχοποίηση της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας ως «μακρών χειρών» του Ισραήλ στην πλάτη της Τουρκίας, έχουν επαναφέρει ένταση που θυμίζει την προ του 2023 ατμόσφαιρα. Τα στοιχεία που παρουσιάζει η «Κ» σήμερα, και προέρχονται από την επεξεργασία που κάνουν οι Ενοπλες Δυνάμεις, αποτυπώνουν τις διακυμάνσεις της πολιτικής αμφισβήτησης των κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας από την Τουρκία και κατά την περίοδο 2024-2026.

Ενα χαρακτηριστικό στοιχείο είναι οι παραβιάσεις των ελληνικών χωρικών υδάτων από πλοία του τουρκικού ναυτικού και της ακτοφυλακής, που πραγματοποιούν μη αβλαβείς διελεύσεις. Κατά το 2024 καταγράφηκαν 1.109 τέτοιες διελεύσεις, ενώ το 2025 ο αριθμός ήταν παρόμοιος (1.107). Μόνο στο α΄ τετράμηνο του 2026 (Ιανουάριος - Απρίλιος) έχουν ήδη καταγραφεί 423 παραβιάσεις, αριθ-

μός που αναγόμενος σε ετήσια βάση αναδεικνύει αύξηση σε σχέση με τα δύο προηγούμενα χρόνια.

Και στον αέρα

Στον εναέριο χώρο πάνω από το Αιγαίο η κατάσταση έχει επίσης επιδεινωθεί από το 2023. Οι παραβιάσεις του Εθνικού Εναέριου Χώρου (ΕΕΧ) εκτινάχθηκαν από 8 το 2024 σε 225 το 2025 (αυξήθηκαν κατά 28 φορές). Παράλληλα καταγράφονται και παραβάσεις των Κανόνων Εναέριας Κυκλοφορίας (ΚΕΚ) εντός του FIR Αθηνών (τα τουρκικά αεροσκάφη που δεν καταθέτουν σχέδια πτήσης). Οι παραβάσεις από 301 το 2024 ήταν 711 το 2025, αύξηση 410 περιστατικών σε μόλις ένα έτος. Αθροιστικά, στο πρώτο τετράμηνο του 2026 έχουν ήδη καταγραφεί 225 παραβάσεις των ΚΕΚ στο FIR Αθηνών και 159 παραβιάσεις του ΕΕΧ, τάση που εφόσον συνεχιστεί, τότε ο ετήσιος απολογισμός θα φτάσει σε επίπεδα υψηλότερα του 2025.

Οι αριθμοί αυτοί έχουν και επιχειρησιακό αντίκτυπο, καθώς τα περιστατικά παραβιάσεων απαιτούν την άμεση αντίδραση της Πολεμικής Αεροπορίας (Π.Α.). Κατά το 2024 τα μαχητικά της Π.Α. πραγματοποίησαν συνολικά 541 εξόδους για την αναχαίτιση τουρκικών αεροσκαφών και μη επανδρωμένων αεροχημάτων (UAV).

Το 2025 οι εξόδοι μαχητικών που απαιτήθηκαν για την αντιμετώπιση των εναέριων παραβάσεων - παραβιάσεων αυξήθηκαν σε 772. Ενώ το πρώτο τετράμηνο του 2026, για τις συνολικά 384 παραβατικές ενέργειες χρειάστηκε να γίνουν 431 απογειώσεις ελληνικών μαχητικών αεροσκαφών.

Στην επιφάνεια της θάλασσας, πέρα από τις παραβιάσεις των χωρικών υδάτων που αποτελούν ένα διαχρονικό στοιχείο παραβατικότητας, πλέον το τουρκικό ναυτικό παρενοχλεί αυξανόμενα ερευνητικά σκάφη και πλοία πόντισης καλωδίων με τη μέθοδο της δι' ασυρμάτου παρενόχλησης (Hailing). Το 2024 καταγράφηκαν 6 τέτοια περιστατικά, το 2025 επίσης 6, ενώ μόνο στο πρώτο τετράμηνο του 2026 τα περιστατικά έχουν ανέλθει σε 15. Καταχρηστική χρήση της μεθόδου του Hailing (όπου ζητείται δι' ασυρμάτου να διευκρινιστεί η ταυτότητα και το έργο που κάνει κάποιο ερευνητικό σκάφος) γίνεται και εντός ελληνικών χωρικών υδάτων. Το δεύτερο εξάμηνο του 2023 είχαν καταγραφεί 20 τέτοια περιστατικά, το 2024 ανήλθαν σε 32, το 2025 μειώθηκαν σε 16, ενώ το πρώτο τετράμηνο του 2026 έφτασαν τα δύο. Κατά την ανάλυση των αρμοδίων των Ενόπλων Δυνάμεων, η μείωση αυτή, σε αντιδιαστολή με την ταυτόχρονη εκτόξευση

των παρενοχλήσεων εκτός ελληνικών χωρικών υδάτων δεν αποτελεί αποκλιμάκωση, αλλά σκόπιμη μετατόπιση της τουρκικής επιθετικής τακτικής από τα χωρικά ύδατα στην αμφισβήτηση της ελληνικής υφαλοκρηπίδας. Υπενθυμίζεται ότι η πλέον προβληματική περίπτωση ήταν η παρεμπόδιση του σκάφους «İcnoli Relume» τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2024 να πραγματοποιήσει έρευνες για τη μελλοντική πόντιση καλωδίων ηλεκτρικής διασύνδεσης Κρήτης - Κύπρου (Great Sea Interconnector - GSI).

Ενα άλλο πεδίο το οποίο η «Κ» έχει καταγράψει επανειλημμένως είναι ο «χαρτοπόλεμος» NAVTEX, αντι-NAVTEX και NOTAM, δηλαδή των διεθνών συστημάτων εκπομπής ναυτικών και αεροπορικών ειδοποιήσεων, διά του οποίου προβάλλει διεκδικήσεις εντός δυνητικών ελληνικών θαλασσίων ζωνών, με αφορμή επιστημονικές έρευνες και στρατιωτικές ασκήσεις.

Μόνο για το 2024 εκδόθηκαν 58 NAVTEX και αντι-NAVTEX, το 2025 συνολικά 38 NAVTEX και αντι-NAVTEX, ενώ το πρώτο τετράμηνο του 2026 ο αριθμός αυτός άγγιξε ήδη τις 26. Αξίζει να σημειωθεί ότι, από τον Οκτώβριο του 2024, η Τουρκία έχει αλλάξει την τακτική της εκδίδοντας NAVTEX μακράς διάρκειας. Αυτές οι οδηγίες αφορούν δραστη-

ριότητες κυρίως ανατολικά του 25ου μεσημβρινού (δηλαδή στο μέσον του Αιγαίου). Χαρακτηριστικά παραδείγματα εκπομπής μακράς διάρκειας NAVTEX είναι η 0060/26 (16 Ιανουαρίου 2025) και η 0888/25 (17 Σεπτεμβρίου 2025) με τις οποίες υποστηρίζεται ότι δεν έχουν καθοριστεί θαλάσσια σύνορα μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας (ούτε βέβαια και υφαλοκρηπίδα), αλλά και εκπέμπεται ότι κακώς η Ελλάδα διατηρεί Δυνάμεις στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

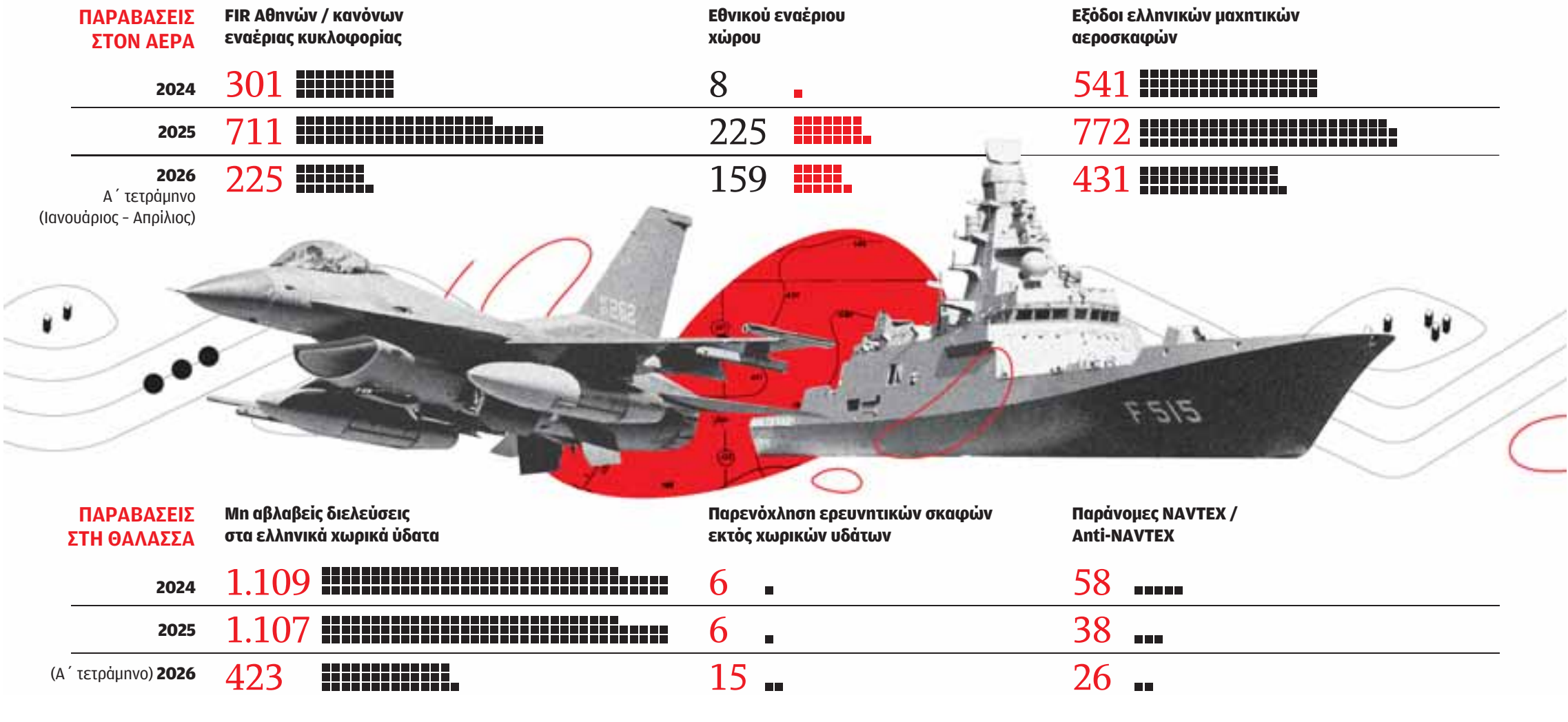
Τα διαβήματα

Η Αθήνα έχει αντιδράσει για όλα αυτά και στο διπλωματικό πεδίο. Πριν από λίγες ημέρες, στις 21 Μαΐου, πραγματοποιήθηκε τακτικό διάβημα στο υπουργείο Εξωτερικών της Τουρκίας για θέματα που αφορούν την παραβατικότητα στο θαλάσσιο πεδίο. Τότε επιδόθηκαν συνολικά 14 ρηματικές διακοινώσεις για παραβιάσεις εθνικών χωρικών υδάτων από τουρκικά αλιευτικά, τα οποία αρκετές φορές συνοδεύονταν από σκάφη της τουρκικής ακτοφυλακής. Στα διαβήματα επισημαίνεται η αύξηση της τουρκικής παραβατικότητας στη θάλασσα. Συγκεκριμένα σημειώνεται ότι τον Μάρτιο του 2026 οι παραβιάσεις αυξήθηκαν κατά 74% σε σχέση με τον Φεβρουάριο και κατά 99% σε σχέση με τον Μάρτιο του 2025.

Στρατηγικοί ελιγμοί

Το 2026 έχουν καταγραφεί μόλις δύο παρενοχλήσεις πλοίων εντός και 15 εκτός ελληνικών χωρικών υδάτων, γεγονός που αποτυπώνει τη μετατόπιση του κέντρου βάρους της τουρκικής στρατηγικής από τα χωρικά ύδατα στην αμφισβήτηση της ελληνικής υφαλοκρηπίδας.

«Γκριζάρουν» πάλι το Αιγαίο

Γιατί η Ρωσία απειλεί τώρα με εξαπλωση

Το «ατύχημα» με το ρωσικό drone στη Ρουμανία και τα επιχειρησιακά και οικονομικά αδιέξοδα του πολέμου

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Σχέδιο εκφοβισμού της Ευρώπης από τη Ρωσία βλέπουν αναλυτές πίσω από το, πιο σοβαρό μέχρι στιγμής, επεισόδιο διάχυσης του ρωσοουκρανικού πολέμου σε χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., που σημειώθηκε την Παρασκευή, όταν ρωσικό drone έπληξε πολυκατοικία στη Ρουμανία. Το χτύπημα είχε ως αποτέλεσμα να τραυματιστούν δύο άνθρωποι στην πόλη Γαλάτσι, στις όχθες του Δούναβη, κοντά στα σύνορα της χώρας με την Ουκρανία.

«Οι Ευρωπαίοι δεν θα μπορούν να κοιμηθούν ήσυχοι» όσο διαρκεί ο πόλεμος, είπε ο αντιπρόεδρος του Συμβουλίου Ασφαλείας Ντμίτρι Μεντβέντεφ. Είχε προηγηθεί η προειδοποίηση στελέχους των

βρετανικών μυστικών υπηρεσιών ότι όσο η Μόσχα δεν καταφέρνει να κερδίσει έδαφος στον πόλεμο με την Ουκρανία και γνωρίζει σοβαρές ανθρωπίνες απώλειες – οι τελευταίες εκτιμήσεις τοποθετούν τον αριθμό των νεκρών της σε μισό εκατομμύριο –, ο πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν θα επιδιώκει μια ευρύτερη σύγκρουση με την Ευρώπη, θέτοντας στο στόχαστρο κρίσιμες υποδομές και εφοδιαστικές αλυσίδες. Παράλληλα, η πρόσφατη ρωσική απειλή για συστηματικές πυραυλικές επιθέσεις στο Κίεβο, συνοδευόμενη από την έκκληση για εκκένωση ξένων πρεσβειών στην ουκρανική πρωτεύουσα, σηματοδοτεί την πρόθεση του Πούτιν για κλιμάκωση της σύρραξης παρά το βαρύ κόστος και την πιθανή διεθνή κατακραυγή. «Η σείρα

θανάτου πρέπει να σταματήσει», σχολίασε αυτήν την εβδομάδα ο γ.γ. του ΟΗΕ Αντόνιο Γκουτέρες.

Στα κακά νέα για τη Ρωσία έρχεται να προστεθεί το υπέρογκο κόστος του πολέμου, που αναμένεται να ανέλθει σε τουλάχιστον 28 δισ. δολάρια φέτος, υποχρεώνοντας το Κρεμλίνο να «παγώσει» άλλες δημόσιες δαπάνες. Η κυβέρνηση έχει αυξήσει τους φόρους και τον εγκώριο δανεισμό για να διατηρήσει το έλλειμμα του προϋπολογισμού υπό έλεγχο. Αν και ο πόλεμος των ΗΠΑ στο Ιράν έχει σημάνει απροσδόκτα έσοδα από το πετρέλαιο για τη Ρωσία, οι βασικές οικονομικές προκλήσεις για τη Μόσχα παραμένουν. «Η ζυγαριά του πολέμου γέρνει υπέρ των ουκρανικών δυνάμεων, τουλάχιστον προς το παρόν», ανέφερε σε πρό-

σφατη ανάλυσή του το Ινστιτούτο Μελέτης του Πολέμου (ISW) με έδρα την Ουάσινγκτον. «Οι ρυθμοί προέλασης των ρωσικών δυνάμεων παραμένουν στάσιμοι, ενώ οι Ουκρανοί χρησιμοποιούν νέες τακτικές και μια νέα επιχειρησιακή αντίληψη». Την ίδια στιγμή, η Ρωσία θρηνεί περισσότερους ανθρώπους κάθε μήνα από όσους μπορεί να στρατολογήσει, καθώς οι παχυλοί μισθοί δεν αποτελούν πλέον επαρκές κίνητρο για να βρεθούν εθελοντές.

Εσωτερική πλάνη

Το ISW ισχυρίζεται πως η ηγεσία του ρωσικού στρατού παραπλανά συστηματικά τον Πούτιν υπερβάλλοντας ως προς την έκταση της προέλασης των δυνάμεών του σε

τέτοιο βαθμό ώστε του έχει δημιουργηθεί η ψευδής εντύπωση ότι μέχρι το φθινόπωρο θα καταφέρει να καταλάβει ολόκληρο το Ντονέτσκ και το Λουγκάνσκ. Κατά το Ινστιτούτο, αντιθέτως, οι εξαιρετικά βραδεί ρυθμοί του ρωσικού στρατού καθιστούν αβέβαιο το πότε –ενδεχομένως και το αν– οι ρωσικές δυνάμεις θα μπορέσουν να ελέγξουν ολόκληρη την περιοχή.

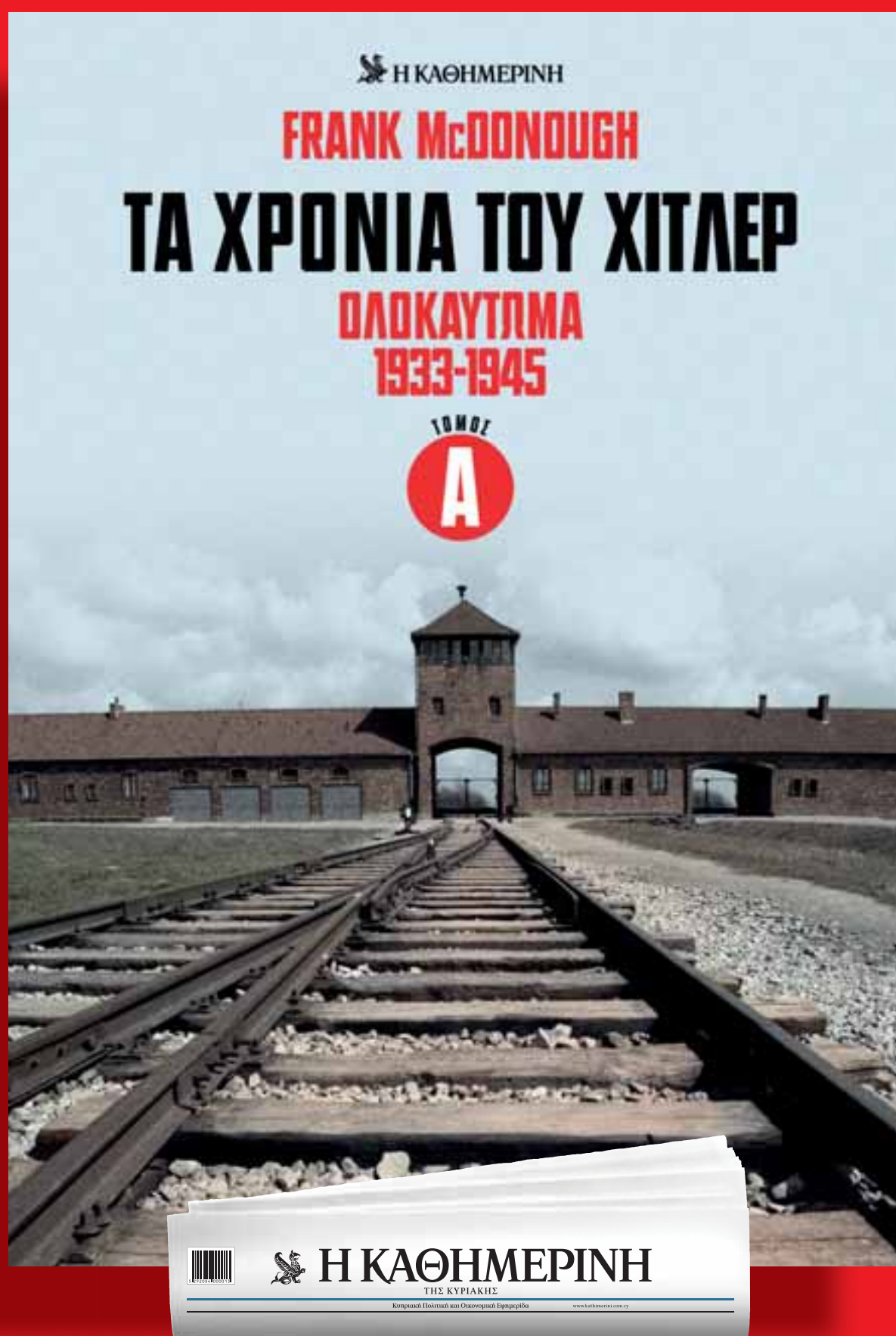
Το προχθεσινό περιστατικό ακολούθησε μια σειρά από παραβιάσεις εναέριου και θαλάσσιου χώρου κυρίως Βαλτικών αλλά και άλλων χωρών από ουκρανικά drones, τα οποία φέρεται πως «εξετρεψε» εκεί η Μόσχα. Το Βουκουρέστι έκανε λόγο για σοβαρή κλιμάκωση και, παρά την έντονη ανακοίνωση του ΝΑΤΟ, η Συμμαχία προτίμησε να υποβαθμίσει

το επεισόδιο ως «ρωσική απειροσχεψία». Αναλυτές πάντως δεν αποκλείουν το χτύπημα να είναι εσκεμμένο και να συνιστά προσπάθεια της Ρωσίας να αποσφηνίσει τις «κόκκινες γραμμές» της. Η πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, αντέδρασε οργισμένα λέγοντας πως ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας «ξεπέρασε άλλο ένα όριο». Τόσο η Ε.Ε. όσο και το ΝΑΤΟ προσπαθούν με ποικίλες πρωτοβουλίες να ενισχύσουν την αεράμυνά τους, ειδικά στα ανατολικά, κυρίως από drones, εν μέσω προειδοποιήσεων από εθνικές μυστικές υπηρεσίες ότι ο Πούτιν επιδίδεται σε έναν υβριδικό πόλεμο κατά της Γηραιάς Ηπείρου και θα μπορούσε να εξαπολύσει συμβατική στρατιωτική επίθεση πριν από το τέλος της δεκαετίας.

ΤΟ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ ΟΛΟΚΛΗΡΩΝΕΤΑΙ

*Για πρώτη φορά
στην Ελλάδα*

Ένα χρονικό της ναζιστικής φρίκης με αποκαλυπτικές μαρτυρίες,
πλήθος στοιχείων και συγκλονιστικές φωτογραφίες

Μη χάσετε τον Α' Τόμο την Κυριακή 7 Ιουνίου

Το Θησείο και το θυσιαστήριο

Ο Τσίπρας ετοιμάζει την καμπάνια του. Ο ΣΥΡΙΖΑ βρίσκεται ενώπιον του διλήμματος της αυτοδιάλυσης

Του ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ

Δεν πείραξε κανέναν στην Αμαλίας που την Τρίτη το βράδυ οι «ΕΛΑΣίτες» οι οποίοι βρέθηκαν στο Θησείο ήταν στη συντριπτική πλειοψηφία τους υποστηρικτές του ΣΥΡΙΖΑ. Τα «κλειδιά» της δεύτερης θέσης κρατάει το 20% που ψήφισε το πρώην κόμμα του Αλέξη Τσίπρα τον Μάιο του 2023. Ή το 17,8% που το στήριξε και ένα μήνα μετά. Όλοι στις τάξεις της αντιπολίτευσης θα εύχονταν σήμερα να είχαν το ποσοστό της «συντριβής» του Αλέξη Τσίπρα. Η ΕΛΑΣ εκτιμάται πως θα αποτυπωθεί δεύτερη στο κύμα των δημοσκοπήσεων που θα δημοσιευθούν μέσα στην εβδομάδα. Θα είναι, όμως μια ασφαλής εικόνα; Ο ντόρος που προκάλεσε η έκπληξη του ονόματος, η βάση των ψηφοφόρων που έχει ο Αλέξης Τσίπρας και η αδυναμία του ΠΑΣΟΚ δίνουν μια καλή αβάντα στον πρώην πρωθυπουργό. Το θέμα είναι τι θα γράψει το «κοντέρ» στις αρχές Ιουλίου.

Αυτό που έλειπε από τη συγκέντρωση στο Θησείο ήταν οι πιο νέες ηλικίες. Αν είδαν την εκδήλωση από το YouTube ίσως να είναι ένα ενθαρρυντικό στοιχείο, ωστόσο ο προβληματισμός που εκφράστηκε είναι κατά πόσον το όνομα που επέλεξε ο Αλέξης Τσίπρας θα μπορέσει να κάνει «γκελ» στη συγκεκριμένη κατηγορία κοινού. Εντονα ιστορικά φορτισμένο το ακρωνύμιο «ΕΛΑΣ», αποτελεί ένα ιδιόμορφο μείγμα με πολλές νοσηματοδοτήσεις που ίσως μπερδέψει.

Στην Αμαλίας επικρατεί ένας οργανωτικός πυρετός τόσο για τις περιοδείες (προγραμματίζεται μετά το Χαλάνδρι να βρεθεί στα δυτικά, στα νότια και στον Πειραιά) όσο και για τις επόμενες συνεντεύξεις που θα παραχωρήσει. Το όργανο που θα δίνει τις γενικές κατευθύνσεις σύντομα θα συγκροτηθεί και θα ακολουθήσουν οι τομεάρχες, αλλά και η συγκρότηση μελών-ομάδων ανά γεωγραφική περιφέρεια και θεματικές ενότητες. Στις 17 Ιουνίου, στην Κύπρο, θα πραγματοποιηθεί η καθιερωμένη διεθνής διάσκεψη του Ινστιτούτου.

Φεύγουν ή μένουν

Η «Κ» είναι σε θέση να γνωρίζει ότι αν από την Κεντρική Επιτροπή του ΣΥΡΙΖΑ της 6ης Ιουνίου δεν βγει «λευκός καπνός» ή εφό-

σον δεν υπάρξει σημάδι πως δρομολογούνται εξελίξεις στο κόμμα μετά την επανάκαμψη του Αλέξη Τσίπρα, τουλάχιστον έξι βουλευτές θα σκεφθούν σοβαρά τι θα κάνουν σε σχέση με την έδρα τους. Πρόκειται για τους Γιώργο Καραμέρο, Διονύση Καραματιανό, Αλέξανδρο Μεικόπουλο, Βασίλη Κόκκαλη, Συμεών Κεδίκογλου και Χάρη Μαμουλάκη. Οι δύο πρώτοι, σύμφωνα με άλλες πηγές, ανήκαν στα στελέχη που

μαζί με τους Στέργιο Καλπάκη, Κώστα Ζαχαριάδη, Θανάση Θεοχαρόπουλο και Γιάννη Ραγκούση πίεζαν τον Σωκράτη Φάμελλο να αναλάβει δράση πολλούς μήνες πριν παραιτηθεί ο Αλέξης Τσίπρας από βουλευτής. Ακολουθήσαν και άλλες συσκέψεις με όσους παρέμειναν στον στενό πυρήνα (στην πορεία προστέθηκε η Μαριλίζα Ξενογιαννακοπούλου) ζητώντας να γίνουν εγκαίρως οι απαραίτητες συνεννοήσεις. Οι

πως ο πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ δεν βρέθηκε από νωρίς με μια «καυτή πατάτα» στα χέρια. Στη συνέντευξη που παραχώρησε την Παρασκευή στον ΑΝΤ1 δεν άνοιξε τα χαρτιά του, τονίζοντας όμως ότι το νέο κόμμα του Αλέξη Τσίπρα και η ιδρυτική του διακήρυξη δημιουργεί τη βάση για να υπάρχει ενωτική και προοδευτική προοπτική.

Κάπως έτσι σχηματίστηκαν τα δύο στρατόπεδα στην Κουμουν-

Περιμένοντας τον Αλέξη Τσίπρα, με φόντο την αφίσα του, λίγο πριν από τα αποκαλυπτήρια του νέου κόμματος στο Θησείο. Εκτιμάται πως η ΕΛΑΣ θα αποτυπωθεί δεύτερη στις δημοσκοπήσεις που θα δημοσιευθούν μέσα στην εβδομάδα. Ο ντόρος για το όνομα, η βάση των ψηφοφόρων που έχει ο Τσίπρας και η αδυναμία του ΠΑΣΟΚ δίνουν μια καλή αβάντα στον πρώην πρωθυπουργό.

δούρου. Και αν στην πλειοψηφία οι απόψεις για το πώς θα μπορέσει να βρεθεί μια «φόρμουλα» και ο ΣΥΡΙΖΑ να ακολουθήσει τον δρόμο που χαράσσει ο Αλέξης Τσίπρας δεν είναι συγκλίνουσες, η μειοψηφία με τον Παύλο Πολάκη έχει πιο καθαρή γραμμή: το κόμμα να διατηρήσει την αυτονομία του και να κατέβει στις εκλογές με «νύχια και με δόντια». Είχαν, επίσης ζητήσει από τον πρόεδρο να μη μείνει αδρανής. Οι αφετηρίες, βέβαια, των δύο «στρατοπέδων» είναι διαφορετικές με δεδομένη την απόσταση που υπάρχει μεταξύ του Χανιώτη βουλευτή και του πρώην πρωθυπουργού. Εκτός από τον Νίκο Παππά προσφάτως ανέλαβε δράση και η Ρένα Δούρου, πιέζοντας τους συντρόφους της –με αρχηγικές εμφανίσεις κατά πολ- λούς– να παραδώσουν την έδρα τους από τη στιγμή που θέλουν να μεταπηδήσουν στην ΕΛΑΣ. Από την πλευρά της πλειοψηφίας εύκολα μπορεί να παρατηρηθεί πως αυτή την περίοδο αρκετοί κορυφαίοι έχουν προχωρήσει σε «λευκή απεργία» από τα μέσα ενημέρωσης. Οι εσωκομματικοί τους αντίπαλοι τους κατηγορούν ότι «δοξάζονται κρυπτόμενοι», ενώ οι ίδιοι δηλώνουν ότι είναι δύσκολο για αυτούς να υπερασπίζονται μια «καρικατούρα του παλαιού ΣΥΡΙΖΑ».

Μήπως συμπαρατάξιν;

Τελικά τι θα κάνουν στην Κουμουνδούρου. Η «μαρκίζα» θα διατηρηθεί, αλλά με κάποιον συμβιβασμό ο ΣΥΡΙΖΑ δεν θα κατέβει στις εκλογές, δίνοντας στήριξη στον Αλέξη Τσίπρα; Ή το κόμμα θα το αναλάβουν όσοι μείνουν πίσω και με τη συγκρότηση κάποιων συμμαχιών θα κατέβει στις εκλογές; Η σύγκρουση στη συνεδρίαση του κορυφαίου καθοδηγητικού οργάνου το ερχόμενο Σαββάτο θα είναι σκληρή. Εκτός και αν η λύση βρεθεί την τελευταία στιγμή –όπως γίνεται συνήθως στην Αριστερά– και «κρύβεται» στη λέξη «συμπαρατάξιν» του κόμματος του Αλέξη Τσίπρα. Ο επικεφαλής της ΕΛΑΣ, πάντως, δεν έχει μετατοπιστεί από την αρχική σκληρή γραμμή που είχε χαράξει. Δεν δέχεται βουλευτές-στελέχη άλλων πολιτικών δυνάμεων και δεν συνεργάζεται με κόμματα. Ετσι και αλλιώς, η εξέλιξη των πραγμάτων θα εξαρτηθεί και από το πότε θα διεξαχθούν τελικά οι εκλογές.

Τα δύο στρατόπεδα

Στην Κουμουνδούρου, η πλειοψηφία αναζητεί «φόρμουλα» ώστε ο ΣΥΡΙΖΑ να ακολουθήσει τον δρόμο που χαράσσει ο Τσίπρας. Η μειοψηφία, με τον Πολάκη, θέλει το κόμμα να κατέβει αυτόνομο στις εκλογές με «νύχια και με δόντια».

ΑΠΟΨΗ

Η ΕΛΑΣ, η Ελλάς και το πατίνι

Του ΚΩΣΤΗ ΚΑΡΠΟΖΗΛΟΥ

«**Το έθνος** είμαστε [ε]μείς». Το άρθρο αυτό που δημοσιεύθηκε στον «Ριζοσπάστη» λίγο πριν από τη δικτατορία Μεταξά συμπυκνώνει ένα από τα πιο επιτυχημένα rebranding του 20ού αιώνα. Το κομμουνιστικό κίνημα είχε γεννηθεί μέσα από την αντιπαράθεση με την εθνική ιδεολογία. Το 1935, υπό την πίεση της ανόδου του φασισμού, προχώρησε σε μια ριζική αναθεώρηση: τη ριζοσπαστική εννοιολόγηση του «έθνους», που με τη σειρά της συνοδεύονταν από την υπέρσπιση της δημοκρατίας και τη συμμετοχή σε αντιφασιστικές κυβερνήσεις. Η πολιτική αυτή, η πολιτική του Λαϊκού Μετώπου, καθόρισε την εμφάνιση των ευρωπαϊκών αντιστασιακών κινήματων που έφεραν στις σημαίες τους τον στόχο της εθνικής και κοινωνικής απελευθέρωσης. Η ελληνική περίπτωση επιβεβαιώνει το γενικό σχήμα: Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο και Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός.

Υπό αυτήν την οπτική, ο Αλέξης Τσίπρας δεν έκανε κάτι παράδοξο. Η ομιλία του και η περίφημη πλέ-

ον ΕΛΑΣ παραπέμπουν σε αυτήν ακριβώς την παράδοση: μια παράδοση που συνδέθηκε με τις πιο επιτυχημένες εκδοχές της ελληνικής Αριστεράς στην πολιτική ζωή της χώρας. Η ΕΛΑ και ο ΣΥΡΙΖΑ δεν ήταν ποτέ επαναστατικά κόμματα. Η επιτυχία τους βασίστηκε στο ότι σε στιγμές κρίσης συνάρθρωσαν την επιδίωξη ριζικών κοινωνικών μεταρρυθμίσεων με την αίσθηση ανάγκτησης της εθνικής κυριαρχίας και της συνομιλίας με το «όλον» του λαού. Δεν έχει σημασία εδώ να εξετάσουμε αν το έκαναν όντως ή να διακρίνουμε τις αντιφάσεις που παράγαγε αυτή η συνομιλία. Το κύριο είναι να κατανοήσουμε τη δυναμική του φαινομένου. Η Αριστερά ιστορικά διεκδίκησε έμπρακτα την ελληνική σημαία και η Γ' Ελληνική Δημοκρατία της αναγνώρισε το δικαίωμα αυτό. Ήταν, θεωρητικά, η επίλυση της κύριας διαιρετικής τομής –γύρω από το ποιος ανήκει και ποιος δεν ανήκει στο «έθνος»– που σφράγισε τον ελληνικό 20ό αιώνα.

Οι όροι της δημόσιας συζήτησης μετά την εκδήλωση στο Θησείο, όμως, φανερώνουν ότι τα πράγμα-

τα είναι πιο περίπλοκα. Το όνομα του νέου κόμματος ενεργοποίησε εξαρτημένα ανατακλαστικά τόσο στην Αριστερά όσο και στη Δεξιά. Στον χώρο της πρώτης, οι ενστάσεις για την πολιτική του Τσίπρα κατέληξαν στην καταγγελία της ιεροσύλιας. Ειλικρινά

Η ενδεχόμενη επιτυχία του Αλέξη Τσίπρα έγκειται στο κατά πόσο θα μεταθέσει το πεδίο της σύγκρουσης στο «κοινωνικό», καθιστώντας τη Δεξιά υπόλογη για χειροπιαστά δεδομένα.

απόρρησα όταν ένας έξυπνος συννομιλότης μου με ρώτησε αν νιώθω ότι με «προσβάλλει» το όνομα του νέου κόμματος. Υπάρχει μια δομική αντίφαση εδώ: άνθρωποι που υπερασπίζονται τη διαρκή επανανομηματοδότηση των συμβόλων μέσα από συγχρονικά περιεχόμενα –από τον ροζ χρωματισμό της ελληνικής σημαίας

μέχρι το να χορεύουμε γυμνοί με φόντο την Ακρόπολη– ξαφνικά εξανίστανται με το παιχνιδίσμα γύρω από τον ΕΛΑΣ. Κάθε πράξη επαποικειοποίησης του παρελθόντος είναι ανοιχτή, προφανώς, στην κριτική. Η προκαταβολική οριοθέτηση του χώρου του «ιερού» όμως είναι άλλο πράγμα: πούρος συντηρητισμός.

Η απάντηση της Δεξιάς κινήθηκε, με άλλο περιεχόμενο, σε ανάλογες ράγες: στην επιστροφή σε παρωχημένα ιστορικά σχήματα. Εδώ, το υπονοούμενο εξέφρασε με τον πιο ρητό τρόπο ο Αγγελος Συρίγος σχολιάζοντας την εκδήλωση στο Θησείο: «Επειδή άκουσα τον κ. Τσίπρα να αναφέρεται σε μια σειρά από πρόσωπα τα οποία είναι από ένα χρονικό σημείο και μετά, από πού ξεκινάει το ελληνικό έθνος;». Είμαστε μεγάλα παιδιά. Η ερώτηση αυτή αντλεί από ένα παρελθοντικό οπλοστάσιο όπου η Αριστερά όφειλε να απολογηθεί για τη σχέση της με την εθνική ιδεολογία. Σίγουρα, κανείς στην κυβερνητική παράταξη δεν θα το απαιτήσει αυτό ευθέως. Την ίδια στιγμή, όμως, το 2015-2019 η αντιπολιτευτική τακτική της

εμπειρείκε την κατηγορία του «αντεθνικού», με πιο εμφανικό παράδειγμα αυτό του Μακεδονικού. Αυτός ο, υπόρρητος, ψόγος επιστρατεύτηκε στη συνέχεια για να απονομιμοποιήσει την κριτική σε πολιτικές επιλογές της κυβέρνησης – όπως τα φαραωνικά εξοπλιστικά προγράμματα. Φω- νές στη Δεξιά, σήμερα, σπεύδουν να επισείσουν τον κίνδυνο που εκπροσωπεί το νέο κόμμα Τσίπρα μέσα από αναφορές σε «διχασμούς» και «εμφυλίου».

Δεν πρόκειται για πολιτική συζήτηση. Πρόκειται για θόρυβο. Θόρυβο που μεταθέτει το πλαίσιο της αντιπαράθεσης μακριά από τον πυρήνα της. Η Ελλάδα του 2026 δεν είναι δέσμια μιας «εθνικής» κρίσης. Είναι δέσμια πρωτίστως μιας κοινωνικής κρίσης. Αυτή είναι που παράγει διαχωριστικές γραμμές. Αν ο Αλέξης Τσίπρας συνεχίσει να εσωτερικεύει την κατηγορία που εκτοξεύει η Δεξιά εις βάρος του και εγκλωβιστεί στην προσπάθεια να αποδείξει ότι δεν είναι (αντεθνικός) ελέφαντας –όπως μαρτυρεί, για παράδειγμα, η επιμονή στην πατριωτική εισφορά αντί της επιθετικής φορο-

λόγησής του πλούτου– δύσκολα θα πετύχει. Η ενδεχόμενη επιτυχία του έγκειται στο κατά πόσο θα μεταθέσει το πεδίο της σύγκρουσης στο «κοινωνικό», καθιστώντας τη Δεξιά υπόλογη για πολύ χειροπιαστά δεδομένα: το κόστος ζωής, τα ενοίκια, τους όρους εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, τον παραλογισμό όπου το 10% του πληθυσμού συγκεντρώνει το 50% του πλούτου. «Το αριστερό μου αφεντικό πατίνι με έχει κάνει», ήταν ένα παλιό αναρχικό σύνθημα «και ύστερα μου λέει ότι φταίνε οι Αμερικάνοι». Στην υπερβολή του, είχε ένα point. Όλοι Έλληνες είμαστε. Και το 2026 η κοινωνική κρίση δεν είναι αποτέλεσμα ενός εξωτερικού καταναγκασμού, όπως στην εποχή των μνημονίων. Η ανισότητα προκύπτει από εγχώριες πολιτικές επιλογές και αυτό που μας διαχωρίζει σήμερα δεν είναι η σχέση μας με το έθνος, αλλά το ύψος του μισθού μας, τα προνόμια που απολαμβάνουμε και οι προοπτικές που ανοίγονται μπροστά μας.

Ο κ. Κωστής Καρπόζηλος είναι επικουρός καθηγητής Ιστορίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Στήριξη με νεύματα

Η εξωστρέφεια του Κώστα Καραμανλή, το εγχείρημα Σαμαρά και ο αφορισμός του «πάλκο»

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Π. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ποια είναι άραγε η ισορροπία του Κώστα Καραμανλή μεταξύ του «αφήνω διαρκώς σοβαρές αιχμές κατά της κυβέρνησης» και του «δεν θέλω να αποκοπώ πλήρως από την παράταξη»; Η απάντηση δεν είναι εύκολη, για δύο λόγους. Από τη μία, ο τρόπος που μιλάει ο πρώην πρωθυπουργός –αποφεύγοντας να κατονομάσει τον νυν πρωθυπουργό αλλά και την παράταξη την οποία ίδρυσε ο θείος του και της οποίας ο ίδιος ηγήθηκε επί δώδεκα χρόνια– δημιουργεί, και ορθώς, την εντύπωση ότι θέλει να κρατήσει τα προσχήματα. Σε αντίθεση με τον Αντώνη Σαμαρά, που έχει ζωστεί με «πυρηνικά όπλα». Από την άλλη, όμως, τα λόγια του κ. Καραμανλή αποδομούν όλες τις βασικές πολιτικές της κυβέρνησης, ώστε πολλοί να θεωρούν ότι ο πρώην πρωθυπουργός ασκεί τελικά την πιο σκληρή αντιπολίτευση στον Κυριάκο Μητσοτάκη. Αυτό αποτυπώθηκε και στην τελευταία του ομιλία. Ο κ. Καραμανλής «πυροβόλησε στην καρδιά» της κυβέρνησης: εξέφρασε σαφείς αμφιβολίες για την πολιτική των «ήρεμων νερών» στα ελληνοτουρκικά, ενώ ταυτόχρονα επικεντρώθηκε –για πρώτη φορά τόσο εμφαντικά σε δημόσια τοποθέτησή του– στο ζήτημα των υποκλοπών, λέγοντας ότι πλύνουν τη δημοκρατία, και μίλησε επίσης για χειραγώγηση της Δικαιοσύνης. Παρά το γεγονός ότι η ομιλία Καραμανλή ερμηνεύτηκε για μία ακόμη φορά διαφορετικά –με κάποιους να βλέπουν πως «κινήθηκε στα γνωστά πλαίσια»– οι περισσότεροι διέκριναν κλιμάκωση.

«Θα κλείσει το μάτι»

Με δεδομένο ότι ο έτερος πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς ετοιμάζει μεθοδικά το νέο κόμμα, το πρώτο ερώτημα είναι σε ποιον βαθμό και με ποιον τρόπο θα τον στηρίξει ο Κώστας Καραμανλής. «Η στήριξη θεωρείται δεδομένη», λέει στην «Κ» πηγή από τον καραμανλοσαμαρικό χώρο. Αλλά πώς; Οι δύο πρώην πρωθυπουργοί βρίσκονται βέβαια εδώ και καιρό σε κοινή τροχιά. Οι απόψεις τους σχεδόν ταυτίζονται. Ο Καραμανλής θέλει να στηρίξει το εγχείρημα Σαμαρά –εφόσον αυτό προχωρήσει οριστικά–, αλλά όχι με τρόπο που θα εγγραφεί στη συνείδηση των ψηφοφόρων της Ν.Δ. ως ταύτιση με κάτι που

πληγώνει την παράταξη. Η εξίσωση δεν είναι εύκολη, καθώς υπάρχει μια παράμετρος που δυσχεραίνει την ισορροπία: πολλοί ψηφοφόροι της Ν.Δ. εκτιμούν τον Καραμανλή και ταυτόχρονα στηρίζουν σήμερα τον Κυριάκο Μητσοτάκη. «Οι πολίτες δεν τα βλέπουν μαύρο ή άσπρο», σημειώνει στην «Κ» στέλεχος της Νέας Δημοκρατίας. Ο κ. Καραμανλής, συνεπώς, δεν θέλει να

περάσει αυτή την κόκκινη γραμμή, αλλά ταυτόχρονα, όπως λένε πηγές κοντά του, «θέλει να κλείσει το μάτι προς το κόμμα του Αντώνη Σαμαρά».

Στην πράξη αυτό σημαίνει ότι το επόμενο διάστημα θα συνεχίσει την ίδια τακτική: να αποδομεί την κυβέρνηση, χωρίς να την κατονομάζει. «Για τον Καραμανλή οι λέξεις παίζουν πρωτεύοντα ρόλο», σημειώνει άλλη

πηγή. Όσο αιχμηρές κι αν είναι, δεν θα πει ποτέ δημόσια κάτι «εναντίον της Ν.Δ.». Σύμφωνα άλλωστε με πληροφορίες, ο κ. Καραμανλής σε πρόσφατη συζήτηση με βουλευτή της Ν.Δ., με τον οποίο συνομιλεί με μεγάλη ειλικρίνεια, είπε ότι «εγώ θα είμαι πάντα Ν.Δ.» – μια φράση που επιδέχεται πολλές ερμηνείες, καθώς υπαινίσσεται και το ερώτημα κατά πόσο η σημερι-

νή Ν.Δ. είναι, κατά τον κ. Καραμανλή, Ν.Δ.

Αμοιβαίο ενδιαφέρον

Ενα άλλο κομμάτι του παζλ που σχηματίζεται μεταξύ Μαξίμου και Καραμανλή είναι το αμοιβαίο ενδιαφέρον. Σε αντίθεση με ό,τι συμβαίνει με τον Αντώνη Σαμαρά –από τον οποίο ξέρουν τι να περιμένουν–, το Μαξίμου παρακολουθεί με ιδιαίτερη προσοχή τις κινήσεις του κ. Καραμανλή, κάτι που αποκαλύπτει ότι τον θεωρούν «κρίσιμο παίκτη». Πριν από την ομιλία του, την περασμένη Τρίτη, κυβερνητικές πηγές επεδείκνυαν κινητικότητα και ενδιαφέρον για όσα επρόκειτο να πει ο πρώην πρωθυπουργός. Αντιστοίχως, και καραμανλικές πηγές δεν είναι καθόλου αδιάφορες για το πώς εισπράττει το Μαξίμου τις αιχμηρές ομιλίες του. Το Μαξίμου θεωρεί ότι προς το παρόν ο κ. Καραμανλής «κινείται εντός ορίων» και δεν υπάρχει λόγος αντίδρασης. Μπαινε, ωστόσο, ένας αστερίσκος. Εάν, όσο πλησιάζουν οι εκλογές, η Ν.Δ. κινείται γύρω στο 30% και ο πρωθυπουργός αισθάνεται ισχυρός, ενώ ο κ. Καραμανλής κλιμακώνει περαιτέρω την κριτική του, τότε δεν αποκλείεται να δούμε αλλαγή τακτικής. Ο πρωθυπουργός δέχεται εισηγήσεις να προχωρήσει σε εκλογές με ένα πιο καθαρό αφήγημα – να παρουσιάσει τα επιτεύγματα των δύο θητειών του και παράλληλα να απαντήσει ευθέως, «τραβώντας διαχωριστική γραμμή» από το παρελθόν. Αυτή η τακτική θεωρείται από τους εισηγητές της win-win: εάν η Ν.Δ. δεν πάρει αυτοδυναμία, θα πληγούν και οι δύο πρώην πρωθυπουργοί που «έβλαψαν την παράταξη» – κριτική που δέχεται ήδη ο κ. Σαμαράς. Εάν, όμως, ο πρωθυπουργός σταθεί όρθιος, θα έχει πετύχει «μεγάλη νίκη» έναντι και των δύο ισχυρών επικριτών του.

«Για κανένα»

Ολα αυτά βεβαίως θα εξαρτηθούν κυρίως από το εάν θα προχωρήσει τελικώς στην ίδρυση κόμματος ο κ. Σαμαράς. Το ερώτημα είναι: εφόσον ο κ. Σαμαράς ανακοινώσει το κόμμα του, θα δώσει το «παρών» ο κ. Καραμανλής σε κάποια προεκλογική του συγκέντρωση – κάτι που θα αποτελούσε σαφές σήμα στήριξης του νέου φορέα; Η απάντηση είναι αρνητική: ο Καραμανλής δεν βρίσκεται στο «πάλκο» της πολιτικής σκηνής και δεν θα ανέβει σ' αυτό για κανένα κόμμα.

Κώστας Καραμανλής και Αντώνης Σαμαράς στην παρουσίαση του βιβλίου των Κ. Αρβανιτόπουλου και Κ. Φίλη «Η νέα παγκόσμια τάξη - Το δίκαιο της ισχύος», την προηγούμενη Τρίτη. Ο κ. Καραμανλής από βήματος εξέφρασε αμφιβολίες για την πολιτική των «ήρεμων νερών» στα ελληνοτουρκικά, επικέντρωσε στο ζήτημα των υποκλοπών, ενώ έκανε λόγο και για χειραγώγηση της Δικαιοσύνης.

ΑΠΟΨΗ

Η μπαναλιτέ της ΑΙ στο μήνυμα των κομμάτων

Του ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΜΒΑΚΑ

Τα δύο νέα κόμματα που εμφανίστηκαν την τελευταία εβδομάδα (Ελπίδα για Δημοκρατία και ΕΛΑΣ) έρχονται να αναδιατάξουν το εγχώριο πολιτικό σύστημα ενόψει των επόμενων εκλογών, που σε κάθε περίπτωση δεν είναι και τόσο μακριά πια. Είναι ξεκάθαρο ότι και τα δύο είναι κόμματα προσωποπαγή, τα οποία επενδύουν πολύ στο επικοινωνιακό πεδίο για να δημιουργήσουν μια γρήγορη και μετρήσιμη (κατ' αρχάς στις δημοσκοπήσεις) επιρροή. Ενδιαφέρον, λοιπόν, έχει να δει κανείς εάν αξιοποιούν τα νέα μέσα και σε ποια κατεύθυνση. Τα τελευταία δεν ανακαίτισαν αλλά έδωσαν ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στην τάση που είχε αναπτυχθεί ήδη από την εποχή της «τληκρατίας». Στην ανάδειξη και επιτυχία, δηλαδή, πολιτικών πρωταγωνιστών που έχουν τη δυνατότητα να επιδείξουν τη μεγαλύτερη δυνατή οικειότητα με την κοινή γνώμη. Οι «χαρισματικοί» ηγέτες, αυτοί που έφεραν ένα τόνο διά-

πολιτικής επικοινωνίας από την τηλεόραση στα social media. Η μετατόπιση αυτή ανέδειξε καινούργιους, πολλές φορές απρόβλεπτους, παίκτες στην πολιτική σκηνή παγκοσμίως και στην Ελλάδα. Δεν θα ήταν υπερβολή να συνδέσει κανείς την αυξανόμενη επιρροή του αντισυστημισμού και του νεολαϊκισμού με αυτή την αλλαγή βαρύτητας στα εργαλεία πολιτικής επικοινωνίας από τους πρωταγωνιστές, αλλά και τους παραλήπτες που πήραν πολύ πιο παρεμβατικό ρόλο.

Όμως, δεν είναι μόνο αυτό το βασικό αποτέλεσμα της κυριαρχίας των social media. Τα τελευταία δεν ανακαίτισαν αλλά έδωσαν ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στην τάση που είχε αναπτυχθεί ήδη από την εποχή της «τληκρατίας». Στην ανάδειξη και επιτυχία, δηλαδή, πολιτικών πρωταγωνιστών που έχουν τη δυνατότητα να επιδείξουν τη μεγαλύτερη δυνατή οικειότητα με την κοινή γνώμη. Οι «χαρισματικοί» ηγέτες, αυτοί που έφεραν ένα τόνο διά-

κρισης και υπεροχής (γνωστικής, πολιτισμικής, ρητορικής ή άλλης) απέναντι στον μέσο ψηφοφόρο, δεν εξαφανίστηκαν ξαφνικά. Δεν τους πάτησε το τρένο, τους συρ-

Θα είχε ενδιαφέρον να δούμε εάν η τεχνητή νοημοσύνη θα χρησιμοποιηθεί για μια εικονική επικάλυψη ή πραγματική άμβλυνση της πολιτικής τοξικότητας.

ρίκνωσαν τα μέσα της πολιτικής οικειότητας, πρώτα η τηλεόραση και μετά, πολύ περισσότερο, τα social media.

Σήμερα όλο και περισσότερο φαίνεται ότι στην πολιτική επικοινωνία, όπως και σε κάθε άλλη κοινωνική σφαίρα, θα εισχωρήσει καθοριστικά η τεχνητή νοημοσύνη. Οι αλλαγές που θα προκα-

λέσει ακόμη δεν είναι εύκολο να προβλεφθούν, όμως είναι σίγουρο ότι θα επιφέρει μια νέα συνθήκη, όπου το σύνθημα η «φαντασία στην εξουσία» θα πάψει να αποτελεί μια αναρχική ουτοπία. Ενα μεγάλο ερώτημα είναι αν αυτό το νέο εργαλείο θα επιτείνει τον κανόνα αναζήτησης της πολιτικής οικειότητας ή θα επιφέρει μια ριζοσπαστική αποδόμηση του πολιτικού συστήματος, ακόμη μεγαλύτερη από αυτή που τα social media και η τάση τους για πολωτική αντίληψη έχει σε μεγάλο βαθμό ξεκινήσει.

Είναι σίγουρο ότι οι άπειρες δυνατότητες που δίνει η τεχνητή νοημοσύνη για παραγωγή ευφάνταστων πολιτικών μηνυμάτων από τους πρωταγωνιστές, αλλά κυρίως από τους απλούς χρήστες, θα περιπλέξει ακόμη παραπάνω τα όρια μεταξύ αλήθειας και ψεύδους, πολιτικής διασκέδασης και ενημέρωσης, σάτιρας και προπαγάνδας, ιδιωτικού και δημοσίου. Με άλλα λόγια, αυτό που ευστοχα έχει επισημανθεί από

τις αρχές του 21ου αιώνα ως το τέλος της εποχής των συναινέσεων και η συνέχιση των μεγάλων συγκύσεων και (πολεμικών) διαιρέσεων, δεν φαίνεται να αλλάζει δραστικά.

Αυτό όμως που έχει ίσως ενδιαφέρον να σημειώσει κανείς από τα πρώτα δείγματα χρήσης της τεχνητής νοημοσύνης από τα νεότευκτα κόμματα (Ελπίδα, ΕΛΑΣ) είναι μια κάπως αναπάντεχη αντίφαση. Η αναγγελία και των δύο κομμάτων έγινε μέσω εικόνων που παρήχθησαν με τεχνητή νοημοσύνη. Η Μαρία Καρυστιανού για την εναρκτήρια ομιλία της στη Θεσσαλονίκη έκανε «τεχνητή» πρόσκληση, αφήνοντας να πετάξει ελεύθερο ένα μεγαλόσχημο περιστέρι με κλαδί ελιάς, μπροστά από το Ολύμπιον (υπό την υπόκρουση του θεοδωρακικού «Σέρπικο»). Ο Αλέξης Τσίπρας, πάλι, στη δική του πρόσκληση τεχνητής νοημοσύνης χρησιμοποιεί την ποδοσφαιρική συνδάλωση που είχε ήδη ενεργοποιήσει με το θέμα των χρωμά-

των του κόμματος (βλ. Μπαρτσελόνα), αλλά αυτή τη φορά δείχνει δύο μικρά αγόρια να αγκαλιάζονται σε κερκίδα γηπέδου με μπλε φανέλες που αναγράφουν το 26-5, την ημερομηνία δηλαδή που συγκεκριμενοποιεί το σύνθημα «τώρα είναι η ώρα».

Και στις δύο περιπτώσεις τα μηνύματα που φιλοτεχνούνται αξιοποιούν σύμβολα και σημασίες μιας μάλλον ειρηνικής και λιγότερο καταγγελτικής λογικής από αυτών που οι νέοι πολιτικοί πρωταγωνιστές πρεσβεύουν. Χωρίς αυτό το δείγμα προφανώς να είναι επαρκές, θα είχε ενδιαφέρον να δούμε εάν η τεχνητή νοημοσύνη και η αισθητική μπαναλιτέ που λίγο πολύ εμπεριέχει, θα χρησιμοποιηθεί για μια εικονική επικάλυψη ή πραγματική άμβλυνση της πολιτικής τοξικότητας. Εάν συνδυάσει κανείς όλες τις μέχρι τώρα ενδείξεις, μάλλον στο πρώτο ενδεχόμενο καταλήγει.

Ο κ. Βασίλης Βαμβάκας είναι καθηγητής Κοινωνιολογίας της Επικοινωνίας, ΑΠΘ.

Οι ελπίδες για συμφωνία έριξαν την τιμή του πετρελαίου

Μηνιαία ποσοστιαία μεταβολή της τιμής του βαρελιού Μπρεντ

Ο Ντόναλντ Τραμπ μιλάει σε μέλη του υπουργικού συμβουλίου, κατά τη διάρκεια σύσκεψης στον Λευκό Οίκο, την προηγούμενη Τετάρτη. Ο Αμερικανός πρόεδρος εκτιμάται πως θα επιμείνει σε κάποιες υποχωρήσεις του Ιράν στο θέμα του πυρηνικού προγράμματος, ώστε να μπορεί να ισχυριστεί ότι η δική του συμφωνία θα είναι καλύτερη από εκείνη που πέτυχε ο Ομπάμα το 2015.

Το ξεκούρδιστο πορτοκάλι

Οι παλινωδίες του Τραμπ, από τις απειλές για βομβαρδισμούς στα παζάρια με την Τεχεράνη, δείχνουν ότι δεν του έχουν απομείνει πολλές εναλλακτικές επιλογές

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Ακόμη και με τα δεδομένα της εποχής Τραμπ, οι δύο προηγούμενες εβδομάδες ήταν η επιτομή του τραγέλαφου. Τη Δευτέρα, 18 Μαΐου ο Αμερικανός πρόεδρος αποφάσισε ένα νέο κύμα βομβαρδισμών εναντίον του Ιράν. Την ίδια ημέρα ακύρωσε την εντολή που (υποτίθεται ότι) είχε δώσει ο ίδιος, ανακοινώνοντας «σοβαρές διαπραγματεύσεις». Την Παρασκευή 22 Μαΐου γνωστοποίησε ότι δεν θα πηγαινε στον γάμο του μεγαλύτερου γιου του, στις Μπακάμες, λόγω «εξελίξεων» στο Ιράν.

Όλοι υπέθεσαν ότι οι φλόγες του πολέμου θα άναβαν ξανά στον Κόλπο. Και όμως, το Σαββατοκύριακο ο υπουργός Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο αισιοδοξούσε για επίτευξη συμφωνίας από ώρα σε ώρα. Τη Δευτέρα, το τρελό εκκρεμές βρέθηκε ξανά στο αντίθετο άκρο, με αμερικανικούς βομβαρδισμούς στα Στενά του Ορμούζ από το Ιράν και την παράδοση του ιρανικού αποθέματος ισχυρά εμπλουτισμένου ουρανίου στις ΗΠΑ.

Όταν γράφονταν αυτές οι γραμμές, ο Αμερικανός πρόεδρος συσχετιζόταν με επιτελείς του στην Αίθουσα Διαχείρισης Κρίσεων για την οριστικοποίηση των αποφάσεων του. Η κατάσταση παρέμενε εντελώς συγκεχυμένη, με το Ιράν να διαμνύει ότι η ανακοίνωση του Τραμπ ήταν «ένα μείγμα από αλήθειες και ψέματα», ώστε να εμφανίσει τις ΗΠΑ σε θέση ισχύος. Οι Ιρανοί ξεκαθάριζαν ότι δεν προτίθενται να παραδώσουν στους Αμερικανούς το εμπλουτισμένο ουράνιο και ότι δεν θα άνοιγαν τα Στενά εάν οι ΗΠΑ δεν απελευθέρωναν

δεσμευμένα ιρανικά κεφάλαια, ύψους τουλάχιστον 12 δισ. δολαρίων.

Εμπλοκή με Ομάν

Η σχιζοειδής συμπεριφορά του Τραμπ προέρχεται από το γεγονός ότι, ενώ η σύγκρουση στον Κόλπο διανύει πλέον τον τέταρτο μήνα της, η Τεχεράνη δεν εννοεί ότι η συνθηκολογήσει, αλλά ούτε καν να του επιτρέψει να σώσει τα προσχήματα. Τις τελευταίες ημέρες, έγινε γνωστό ότι το Ιράν συζητούσε με το Ομάν τον από κοινού έλεγχο των Στενών του Ορμούζ, με τις δύο χώρες να εισπράττουν τέλη από όλα τα διερχόμενα πλοία. Όταν ρωτήθηκε σχετικά, ο Τραμπ δήλωσε ότι «το Ομάν θα συμπεριφερθεί όπως όλος ο κόσμος, διαφορετικά θα πρέπει να το τινάξουμε στον αέρα». Όταν ένας Αμερικανός ηγέτης απειλεί «να τινάξει στον αέρα» μια αραβική χώρα-σύμμαχο των ΗΠΑ, η οποία εργάστηκε ως μεσολαβητής μεταξύ Ουάσιγκτον και Τεχεράνης, αντιλαμβάνεται κανείς ότι έχει χάσει τα σημεία του ορίζοντα.

Εγκλωβισμένος στο τέλμα μιας κρίσης την οποία ο ίδιος επέλεξε, ο Τραμπ καλείτο να επιλέξει μεταξύ τριών κακών εναλλακτικών. Η πρώτη θα ήταν η επιστροφή στον πόλεμο, ενδεχομένως και με τη συμμετοχή χερσαίων δυνάμεων, υπό το πρίσμα της λογικής που λέει πως ό,τι δεν καταφέραμε χθες με τη βία, μπορεί να το καταφέρουμε αύριο με περισσότερη βία. Κάτι τέτοιο, βέβαια, θα συνεπαγόταν μεγαλύτερες απώλειες Αμερικανών στρατιωτών, θα έφερνε την παγκόσμια οικονομία πιο κοντά στο χείλος της οδυνηρής ύφεσης και θα εξέθετε τα αραβικά κράτη του Κόλπου σε νέα ιρανικά πλήγματα, θέτοντας σε κίνδυνο την ίδια τους την ύπαρξη ως λειτουργικών κοινωνιών. Ο βομβαρδισμός αμερικανικής βάσης στο Κουβέιτ, την Τετάρτη, ήταν μια ισχυρή υπενθύμιση.

Εναλλακτικά, οι Αμερικανοί θα μπορούσαν να παρατείνουν τον ναυτικό αποκλεισμό, με την προσδοκία ότι τα οξυτάτα οικονομικά προβλήματα του Ιράν θα αναγκάσουν την ηγεσία του να συνθηκολογήσει. Όλοι οι σοβαροί αναλυτές, όμως, εκτιμούσαν πως ο χρόνος κυλούσε εναντίον των ΗΠΑ και ότι αν τα Στενά μείνουν κλειστά και τον Ιούλιο, ο Αύγουστος θα φέρει εκατόμβες στις διεθνείς αγορές. Τούτων δοθέντων, απομένει η τρίτη, εξαιρετικά δύσπεπτη για τον Τραμπ λύση: να συρθεί σε μια συμφωνία που θα αποτελεί, επί της ουσίας, νίκη για το Ιράν, όσο κι αν ο ίδιος θα προσπαθήσει να την εξωράσει – «να φάει το κοράκι, βαφτίζοντάς το αστακό», όπως έγραψε ο αρθρογράφος των New York Times, Τόμας Φρίντμαν.

Η φόρμουλα

Τούτων δοθέντων, ο Αμερικανός πρόεδρος προσανατολίστηκε προς την τρίτη λύση. Το «μνημόνιο συνεννόησης» που βρίσκεται στο τραπέζι προβλέπει παράταση της εκκευρίας κατά 60 ημέρες σε Ιράν και Λίβανο, άνοιγμα των Στενών και από τους δύο εμπόλεμους και απελευθέρωση των εξαγωγών ιρανικού πετρελαίου. Τα ακανθώδη ζητήματα του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος και του τελικού καθεστώτος του Ορμούζ παραπέμπονται σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις. Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε μια πρώτη σοβαρή νίκη για την ιρανική διπλωματία, που πάσχιζε εξ αρχής να μεταθέσει σε δεύτερο χρόνο τη συζήτηση για το πυρηνικό πρόγραμμα, ώστε να έχουν εξασθενήσει οι μοχλοί πίεσης των Αμερικανών.

«Το χειρότερο σφάλμα που μπορεί να διαπράξεις όταν επιδιώκεις μια συμφωνία, είναι να δείξεις ότι ποθείς απεγνωσμένα να την κλείσεις. Τότε ο άλλος θα μυριστεί αίμα και θα σε τελειώσει». Αυτά έγραφε ο Ντόναλντ Τραμπ το 1987 στο βιβλίο του «The Art of the Deal» (Η τέχνη της συμφωνίας). Στην περι-

πτωση του Ιράν, όμως, δυσκολεύτηκε να εφαρμόσει τις συμβουλές του, πράγμα που προκάλεσε έντονες αντιδράσεις από τα «γεράκια» στους κόλπους των Ρεπουμπλικανών γερουσιαστών. Ο Τεντ Κρουζ χαρακτήρισε την επικείμενη συμφωνία «ολέθριο σφάλμα», ενώ ο Λίντσεϊ Γκράχαμ παρατήρησε ότι «όλοι θα αναρωτιούνται γιατί ξεκινήσαμε τον πόλεμο». Περισσότερο δηκτικός, ο Μάικ Πομπέο, υπουργός Εξωτερικών στην πρώτη προεδρία Τραμπ, είπε ότι «θα πληρώνουμε τους Φρουρούς της Επανάστασης για να τρομοκρατούν τον κόσμο».

Εύλογα μπορεί να υποθέσει κανείς ότι οι περιορισμένοι αμερικανικοί βομβαρδισμοί της Δευτέρας και της Τετάρτης είχαν ως κύριο στόχο να κατευνάσουν την εσωτερική κριτική, δίνοντας την ψευδαίσθηση πως ο Αμερικανός πρόεδρος διαπραγματεύεται από θέση ισχύος. Προκειμένου να σώσει το ίδιο «υποχρεωτικό» και κατεπείγει σε κάποιες υποχωρήσεις του Ιράν στο θέμα του πυρηνικού προγράμματος ώστε να μπορεί να ισχυριστεί ότι η δική του συμφωνία θα είναι καλύτερη από εκείνη που πέτυχε ο Ομπάμα το 2015.

Υπό το ίδιο πρίσμα, προσέθεσε μια άλλη, ουρανοκατέβατη αξίωση. Στη διάρκεια του Σαββατοκύριακου, επικοινωνήσε τηλεφωνικά με τους ηγέτες της Σαουδικής Αραβίας, του Κατάρ και του Πακιστάν για να τους πει ότι η συμμετοχή τους στις Συμφωνίες του Αβραάμ (με το Ισραήλ) θεωρείται από τον ίδιο «υποχρεωτική» και κατεπείγουσα. Η ιστοσελίδα Axios έγραψε ότι οι συνομιλητές του έμειναν άφωνοι και απέφυγαν να απαντήσουν, ενώ λίγο αργότερα το Πακιστάν την απέρριψε κατηγορηματικά. Παρά την υποτιθέμενη εκκευρία της 10ης Οκτωβρίου στη Γάζα, το Ισραήλ συνέχισε τη γενοκτονία των Παλαιστινίων και αυτή την εβδομάδα ο Νετανιάχου ανακοίνωσε ότι σκοπεύει να καταλάβει το 70% της παλαιστινιακής γης. Κενό γράμμα είναι και η

εκκευρία της 16ης Απριλίου στον Λίβανο, όπου ο ισραηλινός στρατός βομβαρδίζει ανελέητα και εννοεί να εκκενώσει όλα τα εδάφη νότια του ποταμού Ζαχράνι – μια έκταση περίπου 2.000 τετραγωνικών χιλιομέτρων, εξαπλάσια της Γάζας. Το να πιστεύει ο Τραμπ ότι σε αυτή τη συγκυρία αρκεί να χτυπήσει ο ίδιος τα δάκτυλά του για να σπεύσουν να προσκυνήσουν τον Νετανιάχου όλοι οι Αραβες ηγέτες της περιοχής, προδίδει την πλήρη απογείωσή του από την πραγματικότητα.

Ο αντίκτυπος

Γεγονός είναι ότι ο πόλεμος όχι μόνο δεν ανέτρεψε, αλλά ενίσχυσε πολιτικά το καθεστώς του Ιράν, δίνοντάς του μια δεύτερη ευκαιρία, εκεί όπου η οικονομική κρίση και το κύμα των διαδηλώσεων το είχαν φέρει σε υπαρξιακή κρίση. Εξίσου ενισχυμένη εμφανίζεται η γεωστρατηγική θέση του. «Το Ιράν θα διαθέτει στο εξής αυξημένη επιρροή, έχοντας αποδείξει ότι μπορεί να ελέγξει τα Στενά, να πλήξει τους γείτονές του και τις αμερικανικές βάσεις στην περιοχή, προκαλώντας τεράστιες ζημιές», δήλωσε στους Financial Times ο Νταν Σαπίρο, πρώην πρεσβευτής των ΗΠΑ στο Ισραήλ.

Την περασμένη Δευτέρα, το κύριο άρθρο της γαλλικής Le Figaro, αφιερωμένο στην πολιτική των ΗΠΑ έναντι του Ιράν, είχε τίτλο «Χάρτινη τίγρη». Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Τραμπ θα προσπαθήσει με κάθε τρόπο να διασκεδάσει το ισχυρό πλήγμα που δέχεται το αμερικανικό γόπτρο στον Κόλπο με επίδειξη ισχύος κάπου αλλού, πιθανότατα στην Κούβα, όπου μια οικονομική γενοκτονία σε αργή κίνηση βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Σε κάθε περίπτωση, δύσκολα θα αποφύγει να κρεωθεί τη μεγαλύτερη γκάφα στα χρονικά της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και να φύγει από τον Λευκό Οίκο με το χειρότερο στίγμα που θα μπορούσε να φανταστεί: εκείνο του loser.

Το πυρηνικό πρόγραμμα

Τα ακανθώδη ζητήματα του ιρανικού πυρηνικού προγράμματος και του τελικού καθεστώτος του Ορμούζ φαίνεται πως παραπέμπονται σε περαιτέρω διαπραγματεύσεις. Κάτι τέτοιο θα αποτελούσε σοβαρή νίκη για την ιρανική διπλωματία.

Ανοίγουν τα Στενά

Το «μνημόνιο συνεννόησης» που βρίσκεται στο τραπέζι προβλέπει παράταση της εκκευρίας κατά 60 ημέρες σε Ιράν και Λίβανο, άνοιγμα των Στενών και από τους δύο εμπόλεμους και απελευθέρωση των εξαγωγών ιρανικού πετρελαίου.

Εμαθα να τον αρνούμαι

Η Αλίνα με τον Φιντέλ Κάστρο, την ημέρα του γάμου της, το 1973. «Στα χρόνια της επανάστασης, πολλοί φυλακίστηκαν ή οι περιουσίες τους απαλλοτριώθηκαν. Συχνά μου ζητούσαν να γίνω “αγγελιαφόρος” και να ζητήσω χάρες από τον πατέρα μου. Ετσι, από μικρή συνήθισα να αρνούμαι αυτή τη σχέση».

Αλίνα Φερνάντεζ Ρεβουέλτα

Ημουν κόρη του Κάστρο. Αλλά ήθελα να αποδράσω

Εμαθε στα δέκα της ποιος ήταν ο πατέρας της. Εφυγε στα 37 από τη χώρα. Θυμάται τη ζωή της εκεί, που ήταν «σαν στρατόπεδο». Και περιγράφει τη σημερινή «Κούβα του μπλακ άουτ»

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΕΙΚΙΔΗ**

Για δέκα χρόνια μεγάλωνε χωρίς να γνωρίζει ότι ο πατέρας της ήταν ο πιο ισχυρός άνθρωπος της Κούβας. Για την 70χρονη σήμερα Αλίνα Φερνάντεζ Ρεβουέλτα, ο άνδρας που εμφανιζόταν συχνά στο σπίτι της φορώντας στρατιωτική παραλλαγή ήταν απλώς ένας παλιός φίλος της μητέρας της από την εποχή της Κουβανικής Επανάστασης. Στα 37 της, η κόρη που γεννήθηκε από την εξωσυζυγική σχέση του Φιντέλ Κάστρο, του «El Caballo» («Το Αλογό»), όπως τον αποκαλούσαν οι σύντροφοί του, με τη Ναταλία Ρεβουέλτα, αποφάσισε να δραπέτευσει από την Κούβα με πλαστά έγγραφα και να εγκατασταθεί στις ΗΠΑ, τη χώρα που ο πατέρας της είχε ορκιστεί να πολεμήσει.

Σήμερα, δεκαετίες μετά τη φυγή της από την Κούβα, η Αλίνα παρακολουθεί τη χώρα της να βιώνει παρατεταμένες ελλείψεις βασικών αγαθών και συνεχείς διακοπές ρεύματος. Μιλώντας στην «Κ», περιγράφει τις στιγμές που έζησε δίπλα στον Φιντέλ Κάστρο, τον «δύσκολο» και συχνά απρόσιτο πατέρα της, ενώ εξηγεί πώς είναι να μεγαλώνεις κάτω από το κουβανικό καθεστώς.

Η μητέρα και ο κομαντάντε

«Πριν από την επανάσταση», αφηγείται, «είχαμε πρόεδρο τον Μπατίστα, ο οποίος λίγα χρόνια αργότερα πραγματοποιεί στρατιωτικό πραξικόπημα και επέστρεψε στην εξουσία. Εκείνη την εποχή, στην Κούβα η δημοκρατία άρχιζε να ανθεί, ο κόσμος ενδιαφερόταν για την πολιτική και τα κοινωνικά ζητήματα και σχεδόν κανείς δεν αποδεχόταν το πραξικόπημα. Μέσα από το Ορθόδοξο Κόμμα (Partido

Ortodoxo), στο οποίο συμμετείχε ενεργά η μητέρα μου, γνώρισε τον Φιντέλ Κάστρο. Η μητέρα μου ήταν ακτιβίστρια από την πρώτη στιγμή και ανήκε στη γενιά που έκανε δυνατή την επανάσταση. Ο Κάστρο ήταν ερωτευμένος μαζί της και με τη δράση της και εκείνη ερωτευμένη μαζί του».

Σε ηλικία δέκα ετών, η Αλίνα μαθαίνει ότι ο άνθρωπος που περνούσε έως και επτά ώρες μιλώντας στην εθνική τηλεόραση για τα σοσιαλιστικά ιδεώδη και που επισκεπτόταν συνεχώς το σπίτι τους ήταν στην πραγματικότητα ο βιολογικός της πατέρας. «Δεν με εξέπληξε όταν το έμαθα», λέει. «Επισκεπτόμασταν συχνά την οικογένειά του, τις αδελφές του, ακόμη και τη μητέρα του. Οπότε δεν ήταν κάποια τεράστια αποκάλυψη. Αυτό που ένιωσα περισσότερο ήταν ότι οι άνθρωποι γύρω μου μου έκρυβαν πάντα μυστικά».

Όπως εξηγεί, «ποτέ δεν ζήσαμε μαζί (με τον Φιντέλ) και ποτέ δεν είχαμε οικογενειακή ζωή. Ήταν περισσότερο ένας νυχτερινός επισκέπτης, παρά πατέρας. Δεν ήταν αυτό που θα αποκαλούσες “οικογενειάρχης”. Αν δεις τον Φιντέλ Κάστρο, θα δεις έναν αντάρτη με στολή, πάντα μόνο του. Δεν ήθελε να συνδέεται δημόσια με καμία οικογένεια και σίγουρα δεν είχε οικογενειακή ζωή μπροστά στα φώτα».

Ίσως είχε κάποιες ενοχές

«Πρέπει να καταλάβετε», προσθέτει, «ότι ο Φιντέλ ήταν ένας εξαιρετικά πολυάσχολος άνθρωπος. Το αν θα μας έβλεπε, εξαρτιόταν από τη διάθεσή του ή ίσως από κάποιες ενοχές που είχε ως πατέρας. Και όταν βρισκόμασταν, έστω και σπάνια, του άρεσε κυρίως να μιλάει για

τη δουλειά και την πολιτική του». Για πολλούς, ο Κάστρο υπήρξε η προσωποποίηση ενός νάρκισσου ηγέτη. Η Αλίνα θυμίζει την πρώτη του ομιλία μετά την επικράτηση της επανάστασης: «Η πρώτη του ομιλία κράτησε περισσότερο από τρεις ώρες, ενώ συχνά μιλούσε έως και επτά ώρες. Αυτό δείχνει ξεκάθαρα ότι του άρεσε να ακούει τον εαυτό του».

Στις 8 Ιανουαρίου 1959, οι άνδρες του Φιντέλ Κάστρο εισέρχονται θριαμβευτικά στην Αβάνα, ενώ μία εβδομάδα νωρίτερα ο πραξικοπηματίας πρόεδρος Φουλχένσιο Μπατίστα είχε εγκαταλείψει τη χώρα με προορισμό τον Άγιο Δομίνικο. Η Αλίνα θυμάται με αμφιθυμία τις πρώτες ημέρες μετά την επανάσταση.

«Έβλεπες τον κόσμο χαρούμενο στους δρόμους, αλλά ταυτόχρονα υπήρχε κάτι σκοτεινό στην ατμόσφαιρα. Βλέπαμε τους αντάρτες να κατεβαίνουν από τα βουνά και να μπαίνουν στην Αβάνα πάνω σε τανκς, φορώντας στρατιωτικές στολές. Ήταν επιβλητικοί και κάπως απειλητικοί, όμως ο κόσμος πανηγύριζε. Αυτό κράτησε περίπου δώδεκα ημέρες. Πολύ γρήγορα, όμως, αρχίσαμε να βλέπουμε εκτελέσεις στην τηλεόραση. Η ζωή μας άλλαξε δραματικά με τον θρίαμβο της επανάστασης».

«Θεωρούσαν ο Κάστρο και οι σύντροφοί του ότι ήταν “σταυροφόροι” ενάντια στον καπιταλισμό και στον δυτικό ιμπεριαλισμό», τη ρωτάμε.

«Δεν ξέρω πώς ακριβώς έβλεπε τον εαυτό του (ο Φιντέλ)», απαντάει. «Αυτό που ξέρω είναι ότι χειραγωγούσε τον κουβανικό λαό ώστε να πιστεύει ότι όλος ο κόσμος παρακολουθούσε την Κούβα σαν ένα νησί στο μικροσκόπιο που αντιπετόταν στον γίγαντα του ιμπεριαλισμού. Μας κατήκνησαν με αυτόν τον τρόπο, μας χειραγώγησαν και ξεχάσαμε πώς να ζούμε. Η μητέρα

μου αγκάλιασε αυτήν την ιδεολογία από την αρχή μέχρι το τέλος της ζωής της».

Δύο χρόνια μετά την αποκάλυψη της αλήθειας για τον βιολογικό της πατέρα, ο Φιντέλ της ζήτησε να λάβει το επίθετο Κάστρο. Η ίδια και η μητέρα της αρνήθηκαν. «Σε όποιον με ρωτούσε, έλεγα πάντα ότι δεν είχα καμία σχέση μαζί του. Οι άνθρωποι με πλησίαζαν απελπισμένοι. Στα πρώτα χρόνια της επανάστασης, πολλοί φυλακίστηκαν ή οι περιουσίες τους απαλλοτριώθηκαν και συχνά μου ζητούσαν να γίνω ο “αγγελιαφόρος” τους και να ζητήσω χάρες από τον πατέρα μου. Ετσι, από πολύ μικρή συνήθισα να αρνούμαι αυτή τη σχέση. Δεν επρόκειτο ξαφνικά, στην εφηβεία μου, να αλλάξω και να γίνω κάποια άλλη».

Ενα τεράστιο «τρελοκομείο»

Παρά το γεγονός ότι ήταν κόρη του ισχυρότερου ανθρώπου της Κούβας, η Αλίνα δεν ακολούθησε ποτέ την πορεία του στο «Κομμουνιστικό Κόμμα Κούβας (PCC)», το οποίο της δημιουργούσε δυσφορία. «Γιατί δεν ενταχθήκατε ποτέ στο κόμμα και στην ιδεολογία του;», ρωτάμε.

«Εγώ το έβλεπα εντελώς διαφορετικά», απαντάει. «Για μένα, το να μεγαλώνω εκεί ήταν σαν να μεγαλώνω μέσα σε ένα τεράστιο τρελοκομείο. Δεν μου άρεσε τίποτα από όσα ζούσα. Δεν μου άρεσαν οι παρελάσεις, οι στολές, ούτε το γεγονός ότι χάσαμε τον τρόπο ζωής μας από τη μια στιγμή στην άλλη. Δεν είχαμε φυσιολογική παιδική ηλικία. Μεγαλώσαμε σαν στρατιώτες και υποχρεωμένοι να κάνουμε διαρκώς πράγματα που δεν θέλαμε».

«Επρεπε να κάνουμε ό,τι έλεγε ο Κάστρο», συνεχίζει. «Όλος ο

πληθυσμός έπρεπε να υπακούει στις εντολές του. Δεν μπορούσαμε να σκεφτούμε διαφορετικά. Ήμασταν σαν ένας στρατός παιδιών».

Το 1993, στα 37 της, η Ρεβουέλτα καταφέρνει να διαφύγει από τη χώρα με περούκα και πλαστά έγγραφα, φτάνοντας αρχικά στη Μαδρίτη και στη συνέχεια στις ΗΠΑ. «Δεν ήταν η πρώτη φορά που προσπαθούσα να φύγω. Το 1989, όταν η Σοβιετική Ένωση εγκατέλειψε ουσιαστικά την Κούβα, η χώρα βυθίστηκε σε τεράστια κρίση. Δεν είχαμε ηλεκτρικό ρεύμα, φυσικό αέριο, σχεδόν τίποτα. Η κατάσταση ήταν τρομακτική και φοβόμουν για την κόρη μου και για μένα».

«Οι περισσότεροι δεν γνώριζαν ότι ήμουν εναντίον της κυβέρνησης και ένιωθα εντελώς εκτεθειμένη», συμπληρώνει. «Είχα προσπαθήσει ξανά να φύγω, αλλά δεν τα είχα καταφέρει. Όταν τελικά παρουσιάστηκε η ευκαιρία, ήξερα ότι έπρεπε να φύγω πρώτα εγώ, για να μπορέσω αργότερα να βγάλω και την κόρη μου από τη χώρα. Ήταν μόλις 16 ετών τότε. Ήταν μια εξαιρετικά δραματική και δύσκολη περίοδος».

«Πώς αντέδρασε ο Φιντέλ στην απόφασή σας;», ρωτάμε. «Δεν ξέρω. Δεν είχαμε καμία επικοινωνία. Ξέρω μόνο ότι με βοήθησε ο Αμερικανός πολιτικός και πάστορας Τζέσι Τζάκσον, ο οποίος πήγε στην Κούβα και κατάφερε να πείσει τον Φιντέλ να επιτρέψει στην εγγονή του να φύγει από τη χώρα».

Συζητώντας για τη σημερινή κατάσταση στην Κούβα, η Αλίνα εκφράζει ανοικτά τη συμπαιρόυσή της στους Κουβανούς που επικρίνουν το καθεστώς. «Δεν υπάρχει σύγχρονη Κούβα αυτή τη στιγμή», λέει χαρακτηριστικά. «Αυτό που υπάρχει είναι μια “Κούβα του μπλακ άουτ”. Δεν υπάρχει ηλεκτρικό ρεύμα και η κατάσταση είναι τόσο άθλια, που δύσκολα

Οπαδός του μέχρι το τέλος

Η Νατάλια Ρεβουέλτα, στο σπίτι της στην Αβάνα, ποζάρει κρατώντας μια φωτογραφία που απεικονίζει την ίδια με τη μικρή Αλίνα. Μπορεί να αρνήθηκε το επίθετο Κάστρο - μολονότι της προσφέρθηκε -, όμως «αγκάλιασε την ιδεολογία του από την αρχή μέχρι το τέλος της ζωής της», λέει η κόρη της.

μπορεί να τη φανταστείς».

«Όλα δικαιολογούνται στο όνομα της πολιτικής», δηλώνει. «Το πρόβλημα είναι ότι τα πάντα ανήκουν στο κράτος και η οικονομία ελέγχεται από τον στρατό. Η χώρα δεν παράγει σχεδόν τίποτα, δεν εξάγει ουσιαστικά τίποτα και επιβιώνει μόνο μέσω επιδοτήσεων από άλλες χώρες, όπως η Βενεζουέλα. Γι' αυτό δεν υπάρχουν πόροι για τον πληθυσμό και η οικονομία βασίζεται κυρίως στον τουρισμό και στα ξενοδοχεία που διαχειρίζεται ο στρατός».

Τη ρωτάμε αν, ως παιδί και μέχρι την ενηλικίωσή της είχε επίγνωση των ελλείψεων και της φτώχειας που επικρατούσαν γύρω της. «Η απομόνωση ήταν πάντα ένας τρόπος ελέγχου στην Κούβα. Για πολλά χρόνια το Διαδίκτυο ήταν σχεδόν απαγορευμένο. Σήμερα όμως είναι πιο δύσκολο να διατηρηθεί αυτό το τείχος σιωπής. Υπάρχουν τα κινητά τηλέφωνα, το WhatsApp, τα κοινωνικά δίκτυα. Οι Κουβανοί βλέπουν πλέον πώς ζει ο υπόλοιπος κόσμος και μπορούν να συγκρίνουν».

«Να επιστρέψω»

Η Αλίνα παραδέχεται πως, παρά τα όσα έζησε, εξακολουθεί να νοσταλγεί την πατρίδα της. «Θα ήθελα να επιστρέψω και να περάσω εκεί τα τελευταία χρόνια της ζωής μου. Είναι η χώρα μου. Είναι το μέρος που αγαπώ και που μου λείπει».

Τη ρωτάμε ποια συμβουλή θυμάται περισσότερο από τον πατέρα της. «Δεν τον αποκαλούσα ποτέ “μπαμπά”. Κατά καιρούς μου έφερνε κάποια δώρα, αλλά μέχρι εκεί. Αυτό που θυμάμαι περισσότερο είναι μια φράση που μου είχε πει: “Αν θέλεις να γίνεις καλός κομμουνιστής, να θυμάσαι ότι το κράτος δεν πρέπει ποτέ να χάσει τον έλεγχο του εμπορίου”».

Της **ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ**

«**Η τεχνητή** νοημοσύνη (ΑΙ) πρέπει να αφοπλιστεί». Με αυτό το μήνυμα τοποθετήθηκε αυτήν την εβδομάδα ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ στη μεγαλύτερη πρόκληση της εποχής με την πρώτη εγκύκλιο της θητείας του, διακηρύσσοντας ότι η ΑΙ «δεν είναι ουδέτερη» και μπορεί να αποκτήσει σοβαρές συνέπειες εάν πέσει στα λάθος χέρια. Με 42.300 λέξεις υπενθυμίζει ότι η ΑΙ δεν είναι άνθρωπος, ότι πρέπει να προστατευθούν η αξιοπρέπεια στην εργασία και η δίκαιη αμοιβή της, ενώ προειδοποιεί πως δεν πρέπει να οικοδομηθεί ένας νέος «πύργος της Βαβέλ», που θα φτάνει έως τον ουρανό και θα εξασφαλίζει ισχύ σε όσους μιλούν τη μία και μοναδική γλώσσα.

Εχοντας στο πλευρό του έναν από τους συνιδρυτές της θηκής –υποτίθεται– εκδοχής της ΑΙ, της Anthropic, η οποία σημειωτέον έχει γι’ αυτόν τον λόγο μπει στη μαύρη λίστα του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ και του Πενταγώνου, τον Κρίστοφερ Ολακ, ο Ποντίφικας καταφέρθηκε κατά της χρήσης της ΑΙ στην κούρσα των εξοπλισμών. Η Μιρέλα Ολίβα, καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο καθολικό Πανεπιστήμιο Σεν Τόμας στο Χιούστον, επιμένει παρ’ όλα αυτά ότι η εγκύκλιος δεν συνιστά μια παπική απόρριψη της ΑΙ. «Αναγνωρίζει ότι πρόκειται για μια νέα εποχή στον πολιτισμό μας. Η κατανόηση και η καθοδήγηση μιας ιστορικής στιγμής όπως η νέα εποχή της ΑΙ είναι ζωτικής σημασίας για κάθε χριστιανό. Παράλληλα, η καθολική παράδοση βλέπει τον άνθρωπο ως ένα πνευματικό ον που δημιουργήθηκε κατ’ εικόνα Θεού. Ως εκ τούτου, ο άνθρωπος είναι σε θέση να δημιουργήσει εργαλεία που εξυπηρετούν την ανθρωπότητα». Ο τίτλος της εγκυκλίου του είναι Magnifica Humanitas («Υπέροχη Ανθρωπότητα»): «Ο Πάπας μάς υπενθυμίζει ότι είμαστε υπέροχα ανθρώπινα όντα, προικισμένα με νοημοσύνη. Καλούμαστε να ζήσουμε μια ακμάζουσα ζωή. Εφνύραμε την ΑΙ για να μας βοηθάει, όχι για να κυριαρχεί, και πρέπει να βρούμε τον σωστό δρόμο για να τη χρησιμοποιούμε υπεύθυνα», συμπληρώνει η κ. Ολίβα στην «Κ».

Λομπίζετε στην Αγία Εδρα

Όλο το προηγούμενο διάστημα, ενώπιε της παρουσίας της εγκυκλίου, στελέχη τεχνολογικών κολοσσών παρήλασαν από το Βατικανό κι είχαν επαφές με τον ίδιο τον Ποντίφικα και συνεργάτες του. Το λόμπινγκ πάντως δεν απέδωσε καρπούς, γιατί όλοι οι αναλυτές συμφωνούν πως είναι αδύνατον να επιπρεάσει τη Σίλικον Βάλεί. Ούτε έχει ο Πάπας τη δυνατότητα να ελέγξει το άναρχο προς το παρόν πεδίο, το οποίο εξελίσσεται καθημερινά και προβληματίζει ακόμη και τους ειδικούς.

Ο Ποντίφικας επέλεξε, όχι τυχαία, να αναφερθεί στον Αγγλο συγγραφέα Τζ. Ρ. Ρ. Τόλκιν κατά την παρουσίαση της εγκυκλίου-ανοικτής επιστολής προς τους 1,4 δισ. πιστούς. Επικαλούμενος τον Γκάνταλφ, μάγο στον «Αρχοντα των Δακτυλιδιών», έκανε λόγο για την οικοδόμηση ενός «πολιτισμού αγάπης». Και αυτό ερμηνεύθηκε ως έμμεση απάντηση στην Palantir, τον αμερικανικό τεχνολογικό κολοσσό που βαφτίστηκε έτσι προς τιμήν της ομώνυμης κρυστάλλινης μπάλας στον «Αρχοντα των Δακτυλιδιών».

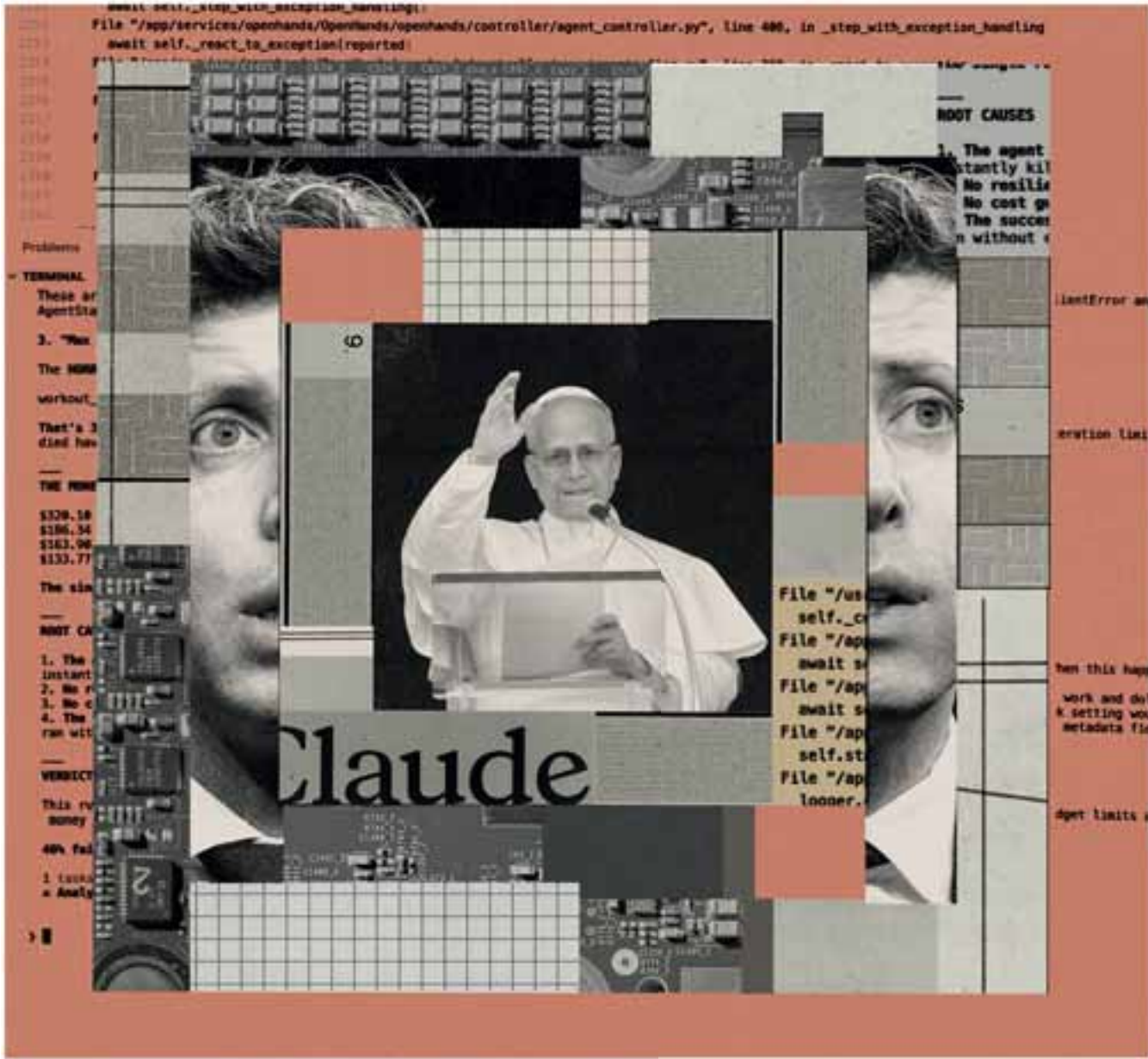
Νέα πηγή ισχύος

Γι’ αυτόν τον λόγο άλλωστε ο Θανάσης Δαβαλός, ακαδημαϊκά υπεύθυνος προγραμμάτων ΑΙ του Πανεπιστημίου Αιγαίου, εξετάζει αντιπαραβολικά δύο σύγχρονα «μανιφέστα»: «Από τη μία την παπική εγκύκλιο και, από την άλλη, το μανιφέστο των 22 σημείων της Palantir – μιας εκ των ισχυροτέρων εταιρειών τεχνολογίας, με κομβική παρουσία στη διαχείριση μεγάλων δεδομένων και σε αμυντικά συστήματα ΑΙ. Τα δύο αυτά κείμενα δεν

έχουν απλώς διαφορετική οπτική γωνία. Συγκρούονται ευθέως ως προς τον ίδιο τον αξιακό προσανατολισμό του τεχνολογικού μας μέλλοντος». Κατά τη γνώμη του, «η Palantir ενσπάρκνει το παράδειγμα της “Βαβέλ” της τεχνοκρατικής ισχύος, ενώ η παπική εγκύκλιος προτάσσει την “Ιερουσαλήμ” της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Στο πρώτο σημείο του μανιφέστου της, η Palantir διακηρύσσει ανενδοίαστα πως “η Σίλικον Βάλει οφείλει ένα ηθικό χρέος στη χώρα που έκανε δυνατή την άνοδό της” και ότι η τεχνολογική ελίτ της επέχει “καταφατική υποχρέωση να συμμετάσχει στην άμυνα του έθνους”. Η διατύπωση αυτή είναι αποκαλυπτική των προθέσεων. Η ΑΙ καθίσταται το νέο θεμέλιο ισχύος στη μετα-πυρηνική εποχή. Το λογισμικό μιας νέας γεωπολιτικής ισορροπίας τρόμου. Στον αντίποδα αυτής της λογικής, η εγκύκλιος του Πάπα Λέοντος ΙΔ΄ δεν δαιμονοποιεί την τεχνολογία. Τουναντίον, αναγνωρίζει ρητά τις τεράστιες δυνατότητές της να θεραπεύσει, να γεφυρώσει ανισότητες, να εκπαιδεύσει. Διατυπώνει όμως μια κομβική φράση-κλειδί: “Η τεχνολογία δεν είναι ποτέ ουδέτερη”. Παίρνει πάντα τη μορφή, τις προκαταλήψεις και τα χαρακτηριστικά εκείνων που τη σχεδιάζουν και την ελέγχουν». Τονίζει ο κ. Δαβαλός στην «Κ». Κατά την άποψή του, με αυτόν τον τρόπο τίθεται ενώ-

Ο Πάπας, ο Γκάνταλφ και η Βαβέλ της ΑΙ

Μπορεί η εγκύκλιος του Βατικανού να «φρενάρει» την τεχνητή νοημοσύνη; Μπορεί να είναι σημείο σύγκλισης με το Φανάρι;

Ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ ζητεί από τους κολοσσούς της Σίλικον Βάλει, όπως η OpenAI του Σαμ Αλτμαν, να θέσουν ως όριο στην τεχνολογία που «καλλιεργούν» –χωρίς να την ελέγχουν– το μέτρο της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Εκείνοι εξαντλούν όλα τα μέσα της επιρροής τους ώστε να αποφύγουν κάθε ρύθμιση.

“

Να μας βοηθάει, όχι να κυριαρχεί

Ο Πάπας μάς υπενθυμίζει ότι είμαστε υπέροχα ανθρώπινα όντα, προικισμένα με νοημοσύνη. Καλούμαστε να ζήσουμε μια ακμάζουσα ζωή. Εφνύραμε την ΑΙ για να μας βοηθάει, όχι για να κυριαρχεί.

Μιρέλα Ολίβα

Καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο καθολικό Πανεπιστήμιο Σεν Τόμας στο Χιούστον

Η τεχνολογία δεν είναι ουδέτερη

Η εγκύκλιος του Πάπα διατυπώνει μια φράση-κλειδί: «Η τεχνολογία δεν είναι ποτέ ουδέτερη». Παίρνει πάντα τη μορφή, τις προκαταλήψεις και τα χαρακτηριστικά εκείνων που τη σχεδιάζουν και την ελέγχουν.

Θανάσης Δαβαλός

Ακαδημαϊκά υπεύθυνος προγραμμάτων ΑΙ του Πανεπιστημίου Αιγαίου

πρόν μας το μεγαλύτερο δίλημμα του 21ου αιώνα: Η επιλογή δεν συνοψίζεται σε ένα απλό «ναι» ή «όχι» στην τεχνολογική εξέλιξη, αλλά αφορά την επιλογή «ανάμεσα στην κατασκευή της Βαβέλ και στην ανοικοδόμηση της Ιερουσαλήμ». Δηλαδή, «τη σύγκρουση ανάμεσα σε μια αλγοριθμική δομή εξουσίας που αποσκοπεί στην κυριαρχία και σε μια συλλογική προσπάθεια επαναπροσδιορισμού των όρων της κοινωνικής συμβίωσης, της δικαιοσύνης και της ανθρώπινης ευημερίας».

Θέτει ερωτήματα

«Η εγκύκλιος δεν επιχειρεί να προσφέρει συγκεκριμένες πολιτικές λύσεις. Είναι απλώς μια προσπάθεια διαλόγου με τον κόσμο – ιδιαίτερα με τις τεχνολογικές εταιρείες και τις κυβερνήσεις. Ο Πάπας προσπαθεί να θέσει θεμελιώδη ερωτήματα και να διασφαλίσει ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν θα ξεχαστεί σε αυτές τις συζητήσεις. Προσεγγίζει το θέμα ως ποιμένας με θηκές αρχές, όχι ως πολιτικός με προτάσεις πολιτικής», επισημαίνει από την πλευρά του στην «Κ» ο Κρίστοφερ Γουάιτ, αναπληρωτής διευθυντής της Πρωτοβουλίας για την Καθολική Κοινωνική Σκέψη στο Πανεπιστήμιο Τζορτζτάουν των ΗΠΑ. Η Μέγκαν Σάλιβαν, καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Νοτρ Νταμ, εκτιμά πως ο Πάπας θα αποτε-

λέσει «την ηθική συνείδηση για τον κλάδο, συντονίζοντας τους διεθνείς ηγέτες που αγωνίζονται να κατανοήσουν αυτήν την τεχνολογία και δίνοντας φωνή για όλους όσους αυτήν τη στιγμή αισθάνονται ανήμποροι».

Περιγράφοντας το ιστορικό πλαίσιο του κειμένου, ο Ντάνιελ Ρομπέρ, αναπληρωτής καθηγητής στο ιδιωτικό καθολικό Πανεπιστήμιο Sacred Heart με έδρα το Κονέκτικατ, αναφέρει ότι ο Πάπας Λέων ΙΔ΄ ακολουθεί την παράδοση της Καθολικής Κοινωνικής Διδασκαλίας που χρονολογείται από τον Πάπα Λέοντα ΙΓ΄ (1878-1903), ο οποίος ανησυχούσε για παρόμοια ζητήματα, όπως το κεφάλαιο και η εργασία κατά την εκβιομηχάνιση. Εκτοτε οι επόμενοι Πάπες εξέδωσαν ανάλογες εγκυκλίους, με το Laudato Si του Πάπα Φραγκίσκου, για την υπερκατανάλωση, την ανεύθυνη οικονομική ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή, να είναι το πιο πρόσφατο παράδειγμα. Ο Ρομπέρ θυμίζει πως ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος ήταν ένας εξαιρετικός συνεργάτης του Πάπα Φραγκίσκου σε περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες. «Δεν θα εκπλαγώ, λοιπόν, εάν θα προσφέρει τώρα παρόμοια υποστήριξη στον Πάπα Λέοντα, καθώς ο ίδιος έχει σχολιάσει εκτενώς την ΑΙ», σημειώνει στην «Κ». Κύκλοι του Πατριαρχείου επιβεβαιώνουν στην «Κ» ότι είναι όντως εξόχως πιθανή μια τέτοια σύγκλιση στο μέλλον. Μέσα στις επόμενες εβδομάδες αναμένεται σχετική ανακοίνωση για το θέμα από το Πατριαρχικό Ιδρυμα Πατερικών Μελετών. Υπενθυμίζουν όμως ότι το Φανάρι έχει τους δικούς του –βραδείς– ρυθμούς, μεταξύ άλλων επειδή εκπροσωπεί διαφορετικά πατριαρχεία και αυτοκέφαλες εκκλησίες που καλούνται να συντονιστούν.

Η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει πραγματοποιήσει ήδη κάποια δειλά βήματα στην ΑΙ. «Η πρόκληση της τεχνητής νοημοσύνης δεν είναι μόνο τεχνολογική, αλλά βαθιά ανθρωπολογική και πνευματική. Γι’ αυτό και η συμβολή της Εκκλησίας στον δημόσιο διάλογο είναι αναγκαία και επιτακτική, ώστε η πρόοδος της τεχνολογίας να συνοδεύεται πάντοτε από σεβασμό προς τον ανθρώπινο πρόσωπο και τις αξίες της ζωής», σχολιάζει στην «Κ» η Ιερά Μητρόπολη Νέας Ιωνίας, Φιλαδελφείας, που εγκαινίασε πρόσφατα το έργο «ΛΟΓΟΣ-LOGOS». Πρόκειται για ένα ψηφιακό εργαλείο πνευματικής αναφοράς, που προσφέρει γνώση σε θεολογικά, εκκλησιαστικά και πνευματικά ζητήματα.

Ορθόδοξο μπιστο

Ο κ. Δαβαλός ήταν εκείνος που ανέλαβε την υλοποίηση του έργου. Σε μια πρόχειρη «δοκιμή» του LOGOS, διαπίστωνα (π.χ. στην ερώτηση «Μπορείς να μου αποδείξεις ότι υπάρχει Θεός;»), η απάντηση ήταν: «Η Ορθόδοξη Εκκλησία διδάσκει ότι η βεβαιότητα για την ύπαρξη του Θεού δεν έρχεται μόνο μέσα από λογικά επιχειρήματα, αλλά κυρίως μέσα από προσωπική εμπειρία, καθαρή καρδιά και σχέση με τον Θεό» ότι οι απαντήσεις είναι κάπως «ξύλινες». Το έθεσε υπόψη του. «Κατανοώ την παρατήρησή σας, ωστόσο θα μου επιτρέψετε να πω ότι είναι απολύτως στοχοπροσηλωμένες και θεσμικά αυστηρά ευθυγραμμισμένες με τις ορθόδοξες πηγές και το συγκεκριμένο θεολογικό πλαίσιο που οριοθέτησε εξ αρχής η Μητρόπολη Νέας Ιωνίας. Το LOGOS δεν δημιουργήθηκε για να επιτελέσει ρόλο “ψηφιακού influencer”, παρέχοντας γοητευτικές ή εμπορικά ελκυστικές απαντήσεις. Δομήθηκε σκόπιμα ως ένας ασφαλής, επιστημολογικά και θεολογικά θωρακισμένος ψηφιακός βοηθός. Προσωπικά, πιστεύω πως το ζήτημα δεν είναι να μεταλλαχθεί η Εκκλησία σε ένα ευχάριστο chatbot, που απλώς θα μιμείται μια τεχνητή κοινωνικότητα. Το πραγματικό στοιχείο είναι η ενσωμάτωση των εργαλείων της ΑΙ με τρόπο που σέβεται και αναδεικνύει την πνευματική, θεσμική και ανθρωπολογική κληρονομιά της, χωρίς αλλοιώσεις», εξηγεί στην «Κ».

Ο εταίρος της Threshold Ventures και αντιπρόεδρος της Endeavor Greece Ανδρέας Σταυρόπουλος υποδέχεται τα μέλη της ελληνικής αποστολής στα γραφεία της εταιρείας του στο Πάλο Αλτο. Επί ένα τριήμερο, ιδρυτές εταιρειών με μέσο όρο ηλικίας τα 30 χρόνια, βρέθηκαν στο επίκεντρο των εξελίξεων της τεχνητής νοημοσύνης.

«Βάπτισμα» στη Σίλικον Βάλει

Δεκαοκτώ ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις τεχνητής νοημοσύνης ταξίδεψαν στη Μέκκα της τεχνολογίας, επισκέφθηκαν εταιρείες - κολοσσούς και συναντήθηκαν με επενδυτές. Η «Κ» ήταν εκεί

Του απεσταλμένου μας
στο ΣΑΝ ΦΡΑΝΣΙΣΚΟ
ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

«**Αν η Αμερική** διαθέτει κάποιον πόρο εν αφθονία, αυτός είναι η αισιοδοξία», γράφει ο δημοσιογράφος Ερρίκ Γουίνερ στο βιβλίο του «Η γεωγραφία της μεγαλοφυΐας». Η αισιοδοξία αυτή αφθονεί ιδιαίτερα στη Δυτική Ακτή των ΗΠΑ και πιο συγκεκριμένα στη Σίλικον Βάλει, τον τόπο όπου συνωστίζονται οι πιο επιτυχημένες τεχνολογικές εταιρείες του πλανήτη. Για τους φιλόδοξους επιχειρηματίες, η επίσκεψη στη Σίλικον Βάλει είναι ένα ταξίδι επιβεβαίωσης και τόνωσης της αυτοπεποίθησής τους. Εδώ, μια καλή ιδέα, πλαισιωμένη από μια ικανή ομάδα και αρκετή τύχη, μπορεί να σε μεταμορφώσει σε παγκόσμιο κολοσσό. Βεβαίως, στη Σίλικον Βάλει η αισιοδοξία συνοπάρει πάντα με μια σκληρή πραγματικότητα: οι περισσότερες νεοφυείς επιχειρήσεις αποτυγχάνουν, οι ρυθμοί είναι εξαντλητικοί και η απόδοση μεταξύ μιας καλής ιδέας και μιας βιώσιμης εταιρείας παραμένει τεράστια. Παρ' όλα αυτά, η περιοχική εξακολούθηση λειτουργεί σαν μαγνήτης γι' αυτούς που πιστεύουν ότι μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο.

Με αυτήν ακριβώς τη διάθεση ταξίδεψαν από τις 18 έως τις 22 Μαΐου στην Καλιφόρνια εκπρόσωποι δεκαοκτώ ελληνικών νεοφυών επιχειρήσεων τεχνητής νοημοσύνης, με τους πάνω από 40 ιδρυτές τους. Altrovia, Dikaio.ai, Hermetica, HouseMaster, HumanBound, HumanLike, Matilda Edu, Mantic, Navos.ai, Nudge Care, Orom.ai, Qwest, Sally, Sporo Health, Synthesa, Tacit Intelligence, Uplodio, Voice Logica. Σημειώστε αυτά τα ονόματα γιατί ανάμεσά τους βρίσκονται πιθανώς μερικές αξιοσημείωτες μελλοντικές ιστορίες επιτυχίας. Επί ένα τριήμερο οι ιδρυτές των εταιρειών, με μέσο όρο ηλικίας τα τριάντα χρόνια, βρέθηκαν στο επίκεντρο των εξελίξεων της τεχνητής νοημοσύνης για να νιώσουν τον παλμό της Σίλικον Βάλει και να πάρουν μια ισχυρή τονωτική ένεση. Όπως είπε ο Γιάννης Ιωσφάκης της Nvidia, «η AI στιγμή της Ελλάδας είναι τώρα!».

Στο πούλμαν που μεταφέρει την ομάδα των επιχειρηματιών, ο Δημήτρης Μάρνης, εκπαιδευτικός και ιδρυτής της εκπαιδευτικής πλατφόρμας τεχνητής νοημοσύνης Matilda Edu, παρατηρεί με μάτια ορθάνοικτα την πόλη. Είναι η πρώτη του φορά στην Καλιφόρνια. «Ταξιδεύοντας έξω από την Ελλάδα», μου λέει, «βλέπεις ανθρώπους σε διαφορετικά περιβάλ-

λοντα και πλαίσια με άλλη σκέψη – και αντιλαμβάνεσαι ότι ο κόσμος εκεί έξω δεν είναι απειλή, αλλά δύναμη. Οι ιδέες μεγαλώνουν όταν συναντούν άλλες ιδέες και αυτό συμβαίνει μόνο όταν ανοιγόμαστε σε ανθρώπους διαφορετικούς από εμάς». «Αν θέλεις να εξελιχθείς, πρέπει να είσαι εξίσου ανοιχτός στο να υιοθετήσεις νέες ιδέες όσο και στο να αναθεωρήσεις παλιές», υποστηρίζουν ο Φίλιππος Λέτσας και ο Θάνος Πετράκης, συνιδρυτές αμφότεροι της Navos AI, μιας τεχνολογικής μετάριας που απευθύνεται σε CEO, ιδιοκτήτες επιχειρήσεων, και επενδυτές. «Λίγα μέρη σε ωθούν να το κάνεις αυτό τόσο αποτελεσματικά, όσο το τεχνολογικό οικοσύστημα του Σαν Φρανσίσκο».

Το μέλλον είναι εδώ

Στο φουαγιέ της Nvidia και στα αυστηρότατα φυλασσόμενα γραφεία της OpenAI απ' όπου απουσίαζε εξωτερικά το λογότυπο της εταιρείας, οι νεαροί Έλληνες ιδρυτές ανταλλάσσαν διαρκώς σχόλια. Άλλοι προσπαθούσαν να κλείσουν μια συνάντηση της τελευταίας στιγμής με επενδυτές κι άλλοι απλώς προσπαθούσαν να επεξεργαστούν την εμπειρία ότι βρίσκονταν ξαφνικά στο κέντρο μιας τεχνολογικής μετάριας που εξελίσσεται με ιλιγγιώδη ταχύτητα.

Στους δρόμους του Σαν Φρανσίσκο, τα αυτόνομα ταξί της Waymo γλιστρούν αθόρυβα ανάμεσα στις στρατιές των αστέγων και των τοξιμανών και αναρωτιέσαι αν αυτό είναι μια υπόσχεση ή μια προειδοποίηση. Και στις αίθουσες των εταιρειών οι άνθρωποι συζητούν για την τεχνητή γενική νοημοσύνη και τα εγκεφαλικά εμφυτεύματα σαν να πρόκειται για κάτι απολύτως αναπόφευκτο. Για τους περισσότερους Έλληνες ιδρυτές, η μεγαλύτερη εκπλήξη του ταξιδιού δεν ήταν κάποια συγκεκριμένη τεχνολογία, αλλά η αίσθηση ότι το μέλλον εκεί αντιμετωπίζεται μόνιμα σαν ένα πρόβλημα που αναζητεί την καλύτερη δυνατή λύση. Επί του παρόντος η λύση έχει δύο γράμματα: AI. Στο Σαν Φρανσίσκο, όλες ανεξαιρέτως οι διαφημιστικές πινακίδες προωθούσαν αποκλειστικά δικά της προϊόντα και υπηρεσίες.

Ο Κώστας Γκοβεδάρος, ιδρυτής της Nudge Care, μιας AI πλατφόρμας που συνδέεται με κλινικά συστήματα δεδομένων και μετατρέπει τις αιματολογικές και διαγνωστικές εξετάσεις σε αξιοποιήσιμα δεδομένα τόσο για τους γιατρούς όσο και για τους ασθενείς τους, δηλώνει απολύτως ικανοποιημένος από την εμπειρία. «Το ταξίδι δεν ήταν μόνο αφορμή έμπνευσης, αλλά και ουσιαστικά

Νεαροί ιδρυτές νεοφυών επιχειρήσεων τεχνητής νοημοσύνης στην τελετή υποδοχής της αποστολής.

Εκδρομή με πλοίο έως τη γέφυρα Γκόλντεν Γκέιτ με φόντο το Σαν Φρανσίσκο. Οι επιχειρηματίες είχαν την ευκαιρία να επισκεφθούν τα γραφεία κολοσσών, όπως η Nvidia και η OpenAI.

Σύσσωμη η ελληνική αποστολή, στο πλαίσιο συνάντησης με ιδρυτές και επενδυτές της ελληνικής διασποράς της Σίλικον Βάλει, στα γραφεία της Threshold Ventures.

χρήσιμο: είδαμε από κοντά πράγματα που σύντομα θα φτάσουν παντού, από τα αυτόνομα αυτοκίνητα που κυκλοφορούν ήδη στους δρόμους μέχρι τις νέες διεπαφές ανθρώπου - υπολογιστή», λέει.

«Στο ταξίδι μας στο Σαν Φρανσίσκο ένιωσα για πρώτη φορά ότι η συζήτηση γύρω από την τεχνητή νοημοσύνη έχει αλλάξει πλήρως σε σχέση με αυτήν που έχουμε στην Ευρώπη», αναφέρει η Μαριέττα Λαζανά, ιδρύτρια της Housemaster, της καινοτόμου AI πλατφόρμας που ειδικεύεται στην αγορά ακινήτων. «Στο επίκεντρο πλέον δεν βρίσκεται το πώς θα χρησιμοποιήσουμε την AI, αλλά πώς θα μοιάζει η κοινωνία όταν η πλειονότητα της ανθρώπινης σκέψης και πράξης περάσει σε συστήματα με δυνατότητες που ίσως ξεπερνούν κατά πολύ τον άνθρωπο». Η Γεωργία Λύτρα, από την άλλη, συνιδρύτρια της Altrovia, μιας AI startup που αναπτύσσει εργαλεία για τη βελτιστοποίηση του σχεδιασμού και της υλοποίησης κλινικών δοκιμών, τονίζει τη σημασία των συναντήσεων με venture capitalists και ιδρυτές που έχουν ήδη χτίσει και πουλήσει εταιρείες. «Δεν μας εντυπωσίασε μόνο η καινοτομία ή η κλίμακα των εταιρειών, αλλά κυρίως η κοουλτούρα ανοιχτού διαλόγου, διαφάνειας και δημιουργικής αμφισβήτησης που χαρακτηρίζει το μικροκλίμα της Σίλικον Βάλει. Η φιλοδοξία αντιμετωπίζεται ως ευθύνη και οι ιδέες ανταλλάσσονται με ζέση και ειλικρίνεια, χωρίς φόβο να τεθούν δύσκολες ερωτήσεις ή να αμφισβητηθούν δεδομένα και αντιλήψεις», καταλήγει.

Τη σημασία της μεταλαμπάδευσής της αισιοδοξίας, των γνώσεων και των εμπειριών που αποκόμισαν οι ιδρυτές από τη Σίλικον Βάλει επισημαίνει ο Χρήστος Πεταλωτής, της Mantic, νεοφυούς εταιρείας που θέλει να λύσει το πρόβλημα της κλιματικής κρίσης και των δασικών πυρκαγιών. «Το ταξίδι μάς επέτρεψε να δούμε από κοντά πώς διαμορφώνουν το μέλλον της τεχνητής νοημοσύνης οι τεχνολογικοί κολοσσοί. Τα πάντα τρέχουν με γρήγορους ρυθμούς γύρω από την τεχνολογία και αυτό το κλίμα σε ωθεί να ξεπεράσεις τα όριά σου και να βγάλεις τον καλύτερο εαυτό σου. Αυτήν ακριβώς την κοουλτούρα πρέπει να μεταφέρουμε και στην Ελλάδα, ώστε η χώρα να γίνει ένα πραγματικό tech startup hub».

Ωστόσο, κάποιοι εκμεταλλεύθηκαν αμέσως την παρουσία τους στο κέντρο του τεχνολογικού κόσμου. Ο Γιώργος Ινιωτάκης είναι συνιδρυτής της Hermetica. Μαζί με τον Λουκά Μερτζάνη και τον

Θεοκάρη Βασιλάκη δημιουργούν μια υποδομή που θα επιτρέπει στους διαχειριστές κεφαλαίων private equity να εντοπίζουν ρίσκα στο χαρτοφυλάκιό τους. «Στο ταξίδι γνώρισα πολλούς ανθρώπους που θαύμαζα από το Ίντερνετ για όσα έχουν καταφέρει ως ιδρυτές και συνειδητοποίησα ότι είναι απλοί άνθρωποι σαν και εμένα και άρα μπορώ να πετύχω και εγώ όσα και εκείνοι», μου λέει ο 26χρονος επιχειρηματίας. «Μάλιστα, λίγες ώρες πριν από την πτήση της επιστροφής μας καταφέραμε να κλείσουμε τη μεγαλύτερη συμφωνία μας έως τώρα με ένα fund που διαχειρίζεται πάνω από 150 δισ. δολάρια».

Οι συντελεστές

Για να πραγματοποιηθεί η πολυμελής αποστολή ευθυγραμμίστηκαν τέσσερις σημαντικοί πλανήτες: η ελληνική κυβέρνηση, η Endeavor Greece, η OpenAI και η ΔΕΗ. «Η συνεργασία της ελληνικής κυβέρνησης με την OpenAI και την Endeavor Greece δημιούργησε ένα πρόγραμμα πρωτόγνωρο για τα ελληνικά δεδομένα: έδωσε σε Έλληνες ιδρυτές πρόσβαση σε τεχνολογία αιχμής, σε παγκόσμια δίκτυα και, κυρίως, στους ανθρώπους που βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της τεχνητής νοημοσύνης», υπογραμμίζει στην «Κ» ο Βασίλης Κουτσούμπας, σύμβουλος του πρωθυπουργού για ζητήματα ψηφιακής πολιτικής και εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης.

Οι νέοι επιχειρηματίες επισκέφθηκαν τα γραφεία τεχνολογικών κολοσσών, όπως η Nvidia και η OpenAI, άκουσαν επενδυτές της Sequoia, κάθισαν στα θρανία του Στάνφορντ. Οι επιτυχημένοι Έλληνες της διασποράς που ζουν στο Πάλο Αλτο ήταν εκεί για να τους συνδράμουν με συμβουλές και ενθάρρυνση. «Πρόκειται για το πρώτο πρόγραμμα του είδους του στην Ελλάδα», λέει στην «Κ» η Ελισάβ Κότσιβα, οργανωτικά ψυχή του προγράμματος εκ μέρους της Endeavor Greece. «Έχει σχεδιαστεί για να τοποθετήσει την Ελλάδα στον χάρτη ως ένα μέρος όπου η τεχνητή νοημοσύνη δημιουργείται και όχι απλώς καταναλώνεται». «Για τη ΔΕΗ», υπογραμμίζει στην «Κ» ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος του ομίλου και επικεφαλής Ψηφιακών και Καινοτόμων Υπηρεσιών, Αλέξανδρος Πατερράκης, «η συμμετοχή σε αυτήν την πρωτοβουλία συνδέεται με έναν ευρύτερο μετασχηματισμό γύρω από την ενέργεια, τις ψηφιακές υποδομές και την τεχνολογία, σε μια περίοδο που αυτά τα πεδία συγκλίνουν όλο και περισσότερα».

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Οι τίτλοι τέλους της εποχής Ράφα Μπενίτεθ στον Παναθηναϊκό έπεσαν μόλις επτά μήνες από την ημέρα που ο Ισπανός τεχνικός παρουσιάστηκε μετά βαΐων και κλάδων, γεμάτος ενέργεια και πείρα, για να ηγηθεί της αντεπίθεσης των «πρασίνων» με στόχο την επιστροφή τους στην κορυφή της πυραμίδας του ελληνικού ποδοσφαίρου.

Τα αποτελέσματα... αποφάσισαν διαφορετικά και ο επιλογος της σύντομης παρουσίας του στην Ελλάδα άφησε χώρο για να γραφτεί ο πρόλογος του επόμενου κεφαλαίου, με γράμματα από ένα αλφάβητο εντελώς ξένο σε σχέση με τα προηγούμενα: από το πολυφορεμένο ισπανικό μοντέλο των Μουνιόθ, Φάμπρι, Πογιάντος και Μπενίτεθ την τελευταία 20ετία, ο Παναθηναϊκός επέλεξε για πρώτη φορά στην ιστορία του Δανό προπονητή, σε εντελώς «κόντρα ρόλο» σε σχέση με τις προηγούμενες επιλογές του.

Ο 38χρονος Γιάκομπ Νίστρουπ γεννήθηκε λίγο πριν ο προκάτοχός του κλείσει την τρίτη δεκαετία της ζωής του και είναι ο νεαρότερος σε ηλικία προπονητής που εμπιστεύτηκαν ποτέ οι «πράσινοι» στα σχεδόν 120 χρόνια της ιστορίας τους.

Ηλικιακά ταιριάζει μόνο με τον Ντάνι Πογιάντος, ο οποίος αφίχθη στην Αθήνα σε ηλικία 41 ετών, και απέχει πολύ από το μοντέλο των μπαρουτοκαπνισμένων προπονητών άνω των 60 ετών (Μπενίτεθ, Τερίμ, κοντά στο όριο και ο Γιοβάνοβιτς) που εμπιστεύθηκε τα τελευταία χρόνια ο Παναθηναϊκός για να αλλάξει τη φορά του ποταμού. Υπήρξε και μια... μεσαία σκάλα με επιλογές τύπου Αλόνσο ή Βιτόρια, αλλά η αλήθεια είναι ότι όλα τα μοντέλα «κάγκαν» στην πορεία, με κοινό παρονομαστή ότι ουδείς εξ αυτών ολοκλήρωσε το συμβόλαιό του. Όλοι πήραν απολυτήριο πριν από τη λήξη του...

Πρώτη φορά «εκτός»

Ο Νίστρουπ καλείται να πετύχει εκεί που απέτυχαν πολύ πιο έμπειροι συνάδελφοί του, με πολύ βαθύτερο αποτύπωμα στο ευρωπαϊκό ποδόσφαιρο. Ο πήχυσ της δυσκολίας μπαίνει ψηλότερα για τον ίδιο, γιατί δεν είναι μόνο η πρώτη φορά που θα εργαστεί στην Ελλάδα, είναι και η πρώτη που θα δουλέψει μακριά από τη χώρα του. Θα χρειαστεί χρόνο για κατανόηση και προσαρμογή, σε ένα πειστικό και απαιτητικό περιβάλλον.

Αναλαμβάνει μια ομάδα κορυφής που έχει 16 ολόκληρα χρόνια να κατακτήσει το πρωτάθλημα και αυτήν την τόσο «καυτή πατάτα» την παίρνει στα χέρια του σε μια πολύ ιδιαίτερη εποχή. Είναι η τελευταία περίοδος πριν ο Παναθηναϊκός μπει στο νέο του γήπεδο και θέλει, όταν φτάσει εκεί, να περάσει τις πύλες του όρθιος και καμαρωτός, πανέτοιμος να αξιοποιήσει τη δυναμική του για να ανέβει πολύ ψηλότερα.

Μέσα σε αυτό το πολύ δύσκολο περιβάλλον, ο Νίστρουπ καλείται να φτιάξει μια ομάδα σχεδόν από την αρχή, χωρίς να έχει σύμμαχο τον χρόνο. Ο Παναθηναϊκός θα ξεκινήσει προετοιμασία σε περίπου 15 ημέρες και μέχρι το πρώτο του επίσημο παιχνίδι, στις 23 Ιουλίου, για τον 2ο προκριματικό του Conference League, οφείλει να κινηθεί γρήγορα για να ενισχύσει ποιοτι-

κά και ποσοτικά το ρόστερ του. Τον περασμένο Ιανουάριο έκανε ένα extreme makeover με την απόκτηση παικτών ηλικίας 20-25 ετών στην πλειονότητά τους, ταλαντούχων μεν αλλά άμαθων στον πρωταθλητισμό, χωρίς την παραμικρή ευρωπαϊκή εμπειρία. Όλοι τους συνθέτουν μια καλή βάση για να κτιστεί πάνω τους ο Παναθηναϊκός του Βοτανικού, αλλά θα χρειαστούν και έτοιμοι παίκτες, για να μικρύνουν με την εμπειρία και την προσωπικότητά τους την

Ο Γιάκομπ Νίστρουπ δίνει οδηγίες στους παίκτες της Κοπεγχάγης, στον αγώνα κόντρα στην Τότεναμ στο Λονδίνο, στο πλαίσιο της League Phase του Champions League, τον Νοέμβριο του 2025. Ο Δανός προπονητής είναι συνήθως εκδηλωτικός στη συμπεριφορά του, ενώ η ισχυρή προσωπικότητά του τον βοήθησε να επιβάλλεται σε ποδοσφαιριστές με τους οποίους είναι σχεδόν συνομήλικοι.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ναν για να μην φύγουν οι παίκτες, παρά στο γεγονός ότι η ομοσπονδία δεν μπόρεσε ν' ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Γενικότερα, πάντως, στην ΚΟΠ συμπεριφέρονται ως αν και τίποτα δεν έγινε, ποντάροντας προφανώς στο διαχρονικό κουκούλωμα που τους προσφέρει η πλειοψηφία των ΜΜΕ, όπως και στην ασθενή μνήμη του κοινού, που συνήθισε να αποδέχεται κάθε λογής «πατάτα» των αρμοδίων.

Ομολογουμένως, η όλη στάση τους, σε κάνει να σκεφτείς και αν γνωρίζουν από πού προέρχεται το λάθος. Ποιος είναι δηλαδή υπεύθυνος να λαμβάνει τις εγκυκλίους της ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας ομοσπονδίας και αναλόγως να

έριξε αμέσως το όνομά του στο τραπέζι. Με τη σύμφωνη γνώμη του Μιγκέλ Ανχελ Κορόνα και την έγκριση του Φράνκο Μπαλντίνι, ήταν εύκολη η τελική απόφαση από τον Γιάννη Αλαφούζο να αλλάξει εντελώς γραμμή πλεύσης, και από το μοντέλο προπονητών με τεράστιο όνομα αλλά στη δύση της καριέρας τους, να στραφεί σε έναν 38χρονο ανερχόμενο και πολύ φιλόδοξο τεχνικό, με σχετικά μικρή διαδρομή πίσω του και πολύ μεγαλύτερη μπροστά του.

Ο Νίστρουπ δεν επιλέχθηκε μόνο και μόνο επειδή η Κοπεγχάγη επί των ημερών του πανηγύρισε δύο νταμπλ στη Δανία και έκανε μια εξαιρετική πορεία μέχρι τους «16» του Champions League την περίοδο 2023/24, πίσω στον όμιλο μόνο από την Μπάγερν και μπροστά από τη Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ και τη Γαλατασαράι.

Τα καλά αποτελέσματα είναι μία όψη του νομίματός. Η άλλη είναι η ταυτότητα που δίνει στην ομάδα του, ο τρόπος που χειρίζεται το παιχνίδι, το προφίλ του εντός και εκτός αγωνιστικού χώρου, η ισχυρή προσωπικότητά του που τον βοήθησε να επιβάλλεται σε παίκτες με τους οποίους είναι σχεδόν συνομήλικοι. Τα χαρακτηριστικά αυτά τον έφεραν στην Αθήνα, αφού ωρρίτερα το όνομά του απασχόλησε αρκετές καλές ομάδες της Μπουντεσλίγκα, όπως η Αϊντραχτ Φρανκφούρτης και η Λειψία. Και το ότι βρίσκεται τώρα στην Ελλάδα, αντί στη Γερμανία, οφείλεται στην ταχύτητα με την οποία κινήθηκαν οι «πράσινοι» για να προλάβουν τον ανταγωνισμό, πριν η περίπτωση του εξελιχθεί σε σίριαλ.

Επιθετική φιλοσοφία

Ο Νίστρουπ έχει τη φήμη ενός ελκρινούς ανθρώπου, απ' αυτούς που εκφράζονται άφοβα ακόμα και κάτω από την πίεση δυσάρεστων καταστάσεων. Κατά καιρούς ο ίδιος έχει δηλώσει ότι θέλει να παρουσιάζει αναγνωρίσιμες ομάδες με κουλούρα νικητή και επιθετική φιλοσοφία, ένταξη στο παιχνίδι τους, κυριαρχικό ποδόσφαιρο κατοχής, με πίεση ψηλά και ξεκάθαρη ταυτότητα, ανεξάρτητα από το μέγεθος του αντιπάλου που αντιμετωπίζουν.

Θεωρεί ότι η ομαδική βελτίωση έρχεται μέσα από τη σωστή προπόνηση, με άξονα όμως την ατομική εξέλιξη κάθε παίκτη ξεχωριστά. Βάζει τον πήχυ πάντα ψηλά και δεν μοιάζει να ικανοποιείται μόνο από το καλό αποτέλεσμα, θέλει να το συνδυάζει και με ποιοτικό, επιθετικό, ποδόσφαιρο, που να αρέσει στην εξέδρα.

Τα παιχνίδια της Κοπεγχάγης κόντρα σε πιο ανταγωνιστικούς αντιπάλους είχαν συχνά μεγάλο σκορ, γιατί του επιθετικού ρίσκου έφερνε μεν δικά της γκολ, αλλά άφηνε κενά που την πλήγωναν αμυντικά. Ο παλαίμαχος εμβληματικός αμυντικός του «Τριφυλλίου» Ρενέ Χένρικσεν τον χαρακτήρισε «συναρπαστική επιλογή» και τόνισε ότι, παρά το νεαρό της ηλικίας του, είναι επαγγελματικά καταρτισμένος, έτοιμος να ανταποκριθεί στην πίεση που γεννούν μεγάλες ομάδες, όπως ο Παναθηναϊκός.

Δεδομένη τον περιμένει μια πολύ δύσκολη αποστολή, αλλά πρόκειται αναμφίβολα για έναν ταλαντούχο, φιλόδοξο και ανερχόμενο τεχνικό, από τις πιο ενδιαφέρουσες περιπτώσεις της γενιάς του.

ΜΕ ΤΗΝ «ΕΥΚΗ» ΤΟΥ ΧΕΝΡΙΚΣΕΝ

Ο παλαίμαχος, εμβληματικός αμυντικός του «Τριφυλλίου» Ρενέ Χένρικσεν τον χαρακτήρισε «συναρπαστική επιλογή» και τόνισε ότι, παρά το νεαρό της ηλικίας του, είναι έτοιμος να ανταποκριθεί στην πίεση που γεννούν μεγάλες ομάδες, όπως ο Παναθηναϊκός.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Οι ευθύνες... και η λίσκα

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΖΑΝΟΥ

Δεν είναι κανείς που προσδοκά ότι ο «καφενές» που δημιούργησε ο Κουτσοκούμης και συντήρησε ο Κούμας, θα μεταλλαχθεί υπό τον Λοϊζίδα, ως ένας σύγχρονος οργανισμός, στελεχωμένος από στρατό τεχνοκρατών που μεριμνούν διά της τεχνολογίας για κάθε τι που αφορά το άθλημα και την ανάπτυξη του! Δεν υπάρχει τέτοιου είδους αυταπάτη, μήτε ψευδαισθηση από κανένα.

Αυτό, όμως, που επιθυμεί πα συσσωμνη η ποδοσφαιρική κοινή γνώμη, είναι επιτέλους ν' αλλάξει η νοοτροπία και ο ερασιτεχνισμός μαζί του και η ταπα-

τσουλιά, ν' αρχίσουν δειλά-δειλά να διαγράφονται. Δεν είναι δυνατό, μετά από τέτοιο μεγάλο σκάνδαλο, όπως είναι ο ορισμός του τελικού κυπέλλου από την ΚΟΠ σε ημερομηνία που παραβιάζει το χρονοδιάγραμμα της ΦΙΦΑ, να πάει στο ντούκου.

Χωρίς η ΚΟΠ ν' αποδοθούν ευθύνες στον οποίο υπεύθυνο, δίκως κάποιος να πει και να εξηγήσει στον κόσμο πώς προέκυψε ένα τέτοιο σφάλμα.

Στην ομοσπονδία, πάντως, μέχρι στιγμής σφυρίζουν αδιάφορα. Ο πρόεδρος στη συνέντευξη Τύπου, δεν φάνηκε να γνωρίζει πώς προέκυψε το λάθος. Εστίασε κυρίως στις όποιες προσπάθειες έγι-

ναν για να μην φύγουν οι παίκτες, παρά στο γεγονός ότι η ομοσπονδία δεν μπόρεσε ν' ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις της. Γενικότερα, πάντως, στην ΚΟΠ συμπεριφέρονται ως αν και τίποτα δεν έγινε, ποντάροντας προφανώς στο διαχρονικό κουκούλωμα που τους προσφέρει η πλειοψηφία των ΜΜΕ, όπως και στην ασθενή μνήμη του κοινού, που συνήθισε να αποδέχεται κάθε λογής «πατάτα» των αρμοδίων.

Ομολογουμένως, η όλη στάση τους, σε κάνει να σκεφτείς και αν γνωρίζουν από πού προέρχεται το λάθος. Ποιος είναι δηλαδή υπεύθυνος να λαμβάνει τις εγκυκλίους της ευρωπαϊκής ή και παγκόσμιας ομοσπονδίας και αναλόγως να

ενημερώνει; Είναι ο διά βίου γενικός διευθυντής της ΚΟΠ, Ανθούλης Μυλωνάς; Είναι ο διάδοχός του, κύριος Μοριάς, που επίσης εργάζεται στην ΚΟΠ για δεκαετίες; Θα έπρεπε μήπως οι εκπρόσωποι των ομάδων να γνώριζαν τη σχετική δι-άταξη και να ενημερώναν;

Ποιος αλήθεια ευθύνεται;

Δεν είναι καιρός εκεί στην ΚΟΠ να εξελιχθούν, αφήνοντας πίσω τη δημοσιοπαλληλική νοοτροπία;

Μήπως και τα σωματεία, που επίσης έχουν τεράστια ευθύνη, είναι καιρός να βάλουν τα πράγματα κάτω και να βρουν τον τρόπο για να δημιουργηθεί μια λίσκα σύγχρονη, αμειψωτή επαγγελματική, που συμμορεύεται με τις ανάγκες της εποχής;

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
2,66%

Χ.Α.
4,45%

Dow Jones
0,72%

Nasdaq
2,23%

Nikkei
4,81%

Dax
1,97%

FTSE 100
-0,06%

Πετρέλαιο
-8,74%

€/ \$
0,34%

ΕΛΛΗΝΟΚΤΗΤΟΣ ΣΤΟΛΟΣ

Απόλυτη κυριαρχία στα δεξαμενόπλοια

Απόλυτη είναι η κυριαρχία του ελληνόκτητου στόλου στην αγορά των δεξαμενοπλοίων. Η αξία του εν ενεργεία ελληνόκτητου στόλου δεξαμενοπλοίων υπολογίζεται στα 66,38 δισ. δολάρια, τοποθετώντας την Ελλάδα στην πρώτη θέση του συγκεκριμένου κλάδου, και ακολουθεί η Κίνα με 39,60 δισ. δολάρια. Τα στοιχεία όμως δείχνουν ότι η κυριαρχία στον κλάδο των τάνκερ θα συνεχιστεί, καθώς η συνολική αξία των ελληνικών παραγγελιών ανέρχεται στα 39,89 δισ. δολ., έναντι κινεζικών παραγγελιών συνολικής αξίας 9,52 δισ. δολαρίων. **Σελ. 6**

ALPHA BANK

REAL ESTATE

Οι 4 αιτίες της στεγαστικής κρίσης στην Ελλάδα

Η αύξηση της ζήτησης κατοικιών από ξένους, οι βραχυχρόνιες μισθώσεις, τα πολλά κλειστά και παλαιά διαμερίσματα και η έλλειψη νέων κατοικιών κυρίως στα αστικά κέντρα αποτελούν κατά το ΔΝΤ τις βασικές αιτίες για το στεγαστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα. **Σελ. 12**

Μικρό το χαστούκι στον τουρισμό

Εξομαλύνεται η πτωτική πορεία του Μαρτίου - Εφικτός ο στόχος να καταστεί η Κύπρος ολόχρονος προορισμός

Σημάδια σταδιακής εξομάλυνσης εμφανίζει ο τουρισμός της χώρας μετά τη μείωση των αφίξεων κατά 30% που καταγράφηκε τον Μάρτιο. Σύμφωνα με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες, πλέ-

ον καταγράφεται αυξημένο ενδιαφέρον από τουρίστες, αφού τα διαθέσιμα ταξιδιωτικά πακέτα κινούνται σε πολύ υψηλά επίπεδα πληρότητας. Η Πολωνία ξεχωρίζει ως η μοναδική αγο-

ρά που κατέγραψε αύξηση, επιβεβαιώνοντας τη δυναμική της και αναδεικνυόμενη στη δεύτερη σημαντικότερη πηγή τουριστών για την Κύπρο κατά το πρώτο τετράμηνο. Την ίδια ώρα, σύμφωνα

με τα στοιχεία, η ανάπτυξη των τελευταίων ετών προέρχεται κυρίως από τους μήνες εκτός καλοκαιριού, στοιχείο που ενισχύει την άποψη ότι ο κυπριακός τουρισμός δεν περιορίζεται πλέον

στην υψηλή περίοδο, αλλά στηρίζεται όλο και περισσότερο στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου προκειμένου να καταστεί η Κύπρος ολόχρονος τουριστικός προορισμός. **Σελ. 4**

Καμπάνα 200 εκατ. ευρώ στην Temu από Ε.Ε.

Η Κομισιόν προχώρησε στην επιβολή προστίμου 200 εκατ. ευρώ στην κινεζική πλατφόρμα ηλεκτρονικού εμπορίου Temu, καθώς έκρινε ότι η εταιρεία απέτυχε να αξιολογήσει επαρκώς τους κινδύνους από παράνομα προϊόντα που διακινούνται στην ευρωπαϊκή αγορά, παραβιάζοντας τις υποχρεώσεις της βάσει του Κανονισμού Ψηφιακών Υπηρεσιών (DSA). Πρόκειται γενικά για το μεγαλύτερο πρόστιμο που έχει επιβληθεί έως σήμερα στο πλαίσιο του DSA. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΜΑΪΚ ΝΤΟΛΑΝ / REUTERS

Ο Τραμπ αλλάζει πλεύση για τη Fed

Εάν ο Ντόναλντ Τραμπ πράγματι κάνει πίσω και επιτρέψει στη Fed να κάνει ό,τι πρέπει να κάνει, τότε ο πρόεδρος των ΗΠΑ ίσως χρειαστεί να θέσει επίσης υπό αμφισβήτηση την προτίμηση της κυβέρνησής του για ένα ασθενέστερο δολάριο. Καθώς ο διορισμένος από τον ίδιο Κέβιν Γουόρς ορκίστηκε πρόεδρος της Fed την περασμένη εβδομάδα, ο Τραμπ φάνηκε να αλλάζει πλεύση στην άενη απαιτήσή του για ολόενα και χαμηλότερα επιτόκια στις ΗΠΑ και στις επίμονες επικρίσεις του προς τον προκάτοχο του Γουόρς, Τζερόμι Πάουελ, για το θέμα.

Σε σειρά συνεντεύξεων κατά τη διάρκεια της εβδομάδας και ξανά στην τελετή ορκωμοσίας την Παρασκευή, ο Τραμπ δήλωσε ότι ο Γουόρς θα έχει το περιθώριο να ενεργήσει ανεξάρτητα, όπως απαιτείται για την καταπο-

λέμηση του πληθωρισμού, υπό την προϋπόθεση ότι δεν θα συγχέει την ανάπτυξη με τον πληθωρισμό. «Μην κοιτάς εμένα, μην κοιτάς κανέναν, απλώς κάνε αυτό που θέλεις», είπε. Επανάλθε στο ίδιο μοτίβο, αργότερα, επαναδιατυπώνοντας την προτίμησή του για χαμηλότερα επιτόκια μόλις υποχωρούσαν οι τιμές της ενέργειας. Αλλά το σήμα είχε ήδη δοθεί μέχρι τότε. Για όποιον παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις, η περασμένη εβδομάδα σηματοδότησε μια σαφή αλλαγή στον τόνο. Αν μη τι άλλο, ο Τραμπ έδωσε στον Γουόρς χώρο να αντιμετωπίσει τις πιέσεις του κόστους ζωής που επηρεάζουν αρνητικά τα ποσοστά αποδοχής του. Αναγνώρισε επίσης έμμεσα ότι ο νέος επικεφαλής της Fed έχει ελάχιστη ή καθόλου κάλυψη για να υποστηρίξει μειώσεις επιτοκίων,

με τον πληθωρισμό να κυμαίνεται κοντά στο 4%. Η ελαφρώς απρόθυμη παραδοχή του Τραμπ ότι τα επιτόκια πιθανότατα δεν θα έπρεπε να μειωθούν σε αυτή τη συγκυρία, μπορεί επίσης να ανατρέψει μια άλλη προτεραιότητα της κυβέρνησης: την υποτίμηση του δολαρίου για να βοηθήσει στην επαναβιομηχάνιση της Αμερικής. Τόσο ο Τραμπ όσο και ο υπουργός Οικονομικών του, Σκοτ Μπέσεντ, ήταν σχετικά επιφυλακτικοί στις δηλώσεις τους για το δολάριο. Ένα ασθενέστερο δολάριο έχει θεωρηθεί ευρέως κεντρικό στοιχείο της εμπορικής και οικονομικής τους επανεκκίνησης και υποστηρίζεται από πολλούς συμβούλους του Λευκού Οίκου. Η παροχή ελεύθερης δράσης στον Γουόρς από τη Fed θα μπορούσε να έχει επιπτώσεις και στο δολάριο, πέρα από τα επιτόκια.

Η προτίμηση του Γουόρς για συρρίκνωση του ισολογισμού της Fed ύψους 6,7 τρις. δολαρίων θα μπορούσε να αποστραγγίσει δολάρια από το σύστημα με την πάροδο του χρόνου. Οι αμφιβολίες του σχετικά με τις γραμμές ανταλλαγής δολαρίων (currency swaps) της Fed εγείρουν επίσης ερωτήματα σχετικά με τον ρόλο της ως δανειστριάς εσχάτου ανάγκης για τον υπόλοιπο κόσμο. Η επίδραση στις συναλλαγματικές ισοτιμίες από αυτές τις κινήσεις θα μπορούσε κάλλιστα να οδηγήσει σε ένα ισχυρότερο δολάριο. Ορισμένοι οικονομολόγοι πιστεύουν ότι ο Τραμπ θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να απομακρυνθεί από οποιονδήποτε προσανατολισμό προς το αδύναμο δολάριο, καθώς αυτό επιδεινώνει τις πιέσεις που ασκούνται στο κόστος ζωής των εργαζομένων

και ζημιώνει την ήδη πιεσμένη χρηματοδότηση της κυβέρνησης από το εξωτερικό για τα τεράστια χρέη της.

Καθώς πλησιάζουν οι ενδιάμεσες εκλογές του Νοεμβρίου, ο Τραμπ πρέπει να σταματήσει να πιέζει για ένα πιο αδύναμο δολάριο, κάτι που θα επιδεινώσει τις πιέσεις για οικονομική προσιτότητα που αντιμετωπίζουν πολλοί Αμερικανοί και θα βλάψει τη δημοσιονομική θέση της χώρας, λένε οι αναλυτές. Αν ο Τραμπ δώσει στον νέο επικεφαλής της Fed κάτι περισσότερο από ένα φευγαλέο περιθώριο για να είναι επιθετικός και να περιορίσει τον πληθωρισμό, μπορεί ταυτόχρονα να εγκαταλείπει έμμεσα την πολιτική ασθενούς δολαρίου. Οι επιπτώσεις για τις χρηματοπιστωτικές αγορές θα μπορούσαν να είναι σημαντικές τους επόμενους μήνες.

pwc

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ποια ορθολογική σκέψη;

Πριν το θερινό «κλείσιμο» της Βουλής αναμένεται πως θα κατατεθεί το κυβερνητικό νομοσχέδιο για τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση. Σύμφωνα με τον υπουργό Εργασίας, ένα σημαντικό ζήτημα που θα διευθετηθεί είναι η πρόωρη σύνταξη των δικαιούχων του Ταμείου Κοινωνικών Ασφαλίσεων μειώνοντας την επιβάρυνση στο 7% ή 8%. Με βάση τα όσα ισχύουν σήμερα, για να πάρεις πλήρη σύνταξη γήρατος πρέπει να είσαι 65 χρόνων και να έχεις συμπληρώσει τις ελάχιστες ασφαλιστικές προϋποθέσεις εκτός και αν επιλέξεις πρόωρη σύνταξη από τα 63, οπότε ισχύει αναλογιστική μόνιμη μείωση 0,5% τον μήνα. Σε περίπτωση πλήρους αξιοποίησης της πρόνοιας η μόνιμη μείωση θα είναι 12%. Και είναι να διερωτάσαι, σε μια εποχή που η υπογεννητικότητα πλήττει την πατρίδα μας και η παγκόσμια τάση είναι για επέκταση των ορίων συνταξιοδότησης ποια ορθολογική σκέψη κατευθύνει τις ενέργειες της κυβέρνησης εκτός από το να γίνει αρεστή στους πολλούς;

Η «Ε6» κρύβει μια αλήθεια

Η Ευρώπη οφείλει να προχωρήσει και θα προχωρήσει με γοργό βηματισμό, προκειμένου να πετύχει μεγαλύτερη ενοποίηση των επενδύσεων και των αγορών. Προς επίτευξη του στόχου δημιουργείται ξεχωριστή δομή, η ομάδα των έξι «Ε6» όπως αποκαλείται, που περιλαμβάνει τις μεγαλύτερες οικονομίες της Ευρωζώνης. Στόχος να αρθούν τα αδιέξοδα και να μετατραπεί η Ευρώπη σε ισχυρό επενδυτικό και χρηματοπιστωτικό κέντρο. Αυτή η εξέλιξη, όσο και αν δυσαρεστεί τον δικό μας υπουργό Οικονομικών, συνιστά παραδοχή ότι η Ευρώπη στην παρούσα της μορφή και με αυτήν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων

Οι εκλογές τελείωσαν, τα προβλήματα έμειναν, με τα στοιχεία να καταγράφουν καύσιμα που προσεγγίζουν ρεκόρ και ενοίκια που ξεπερνούν τον μισθό ενός ζευγαριού.

μοιάζει περισσότερο με δεξαμενή σκέψης αντί για μια οικονομική και πολιτική ένωση κρατών.

Ο πανικός έφερε κέρδη

Ένας εξαιρετικά προσοδοφόρος κλάδος που συγκυριακά και μόνο άργησε, λόγω πανδημίας, να δείξει τη δυναμική του είναι αυτός των εταιρειών απόκτησης και διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων. Σύμφωνα με στοιχεία των αντίστοιχων ελληνικών ομίλων, παρόλο που μια εξ αυτών ενοποιεί και τις δραστηριότητες στην Κύπρο, αποκάλυψαν ότι το λειτουργικό περιθώριο κυμαίνεται πάνω από το εντυπωσιακό 50%. Και παρόλο που η περιμέ-

τρος δανείων σε Ελλάδα και Κύπρο ήταν περιορισμένη λόγω γεωγραφίας, οι δύο αυτές αγορές αποδεικνύονται χρυσωφόρες αν συγκριθούν με αντίστοιχες μεγαλύτερες αγορές (π.χ. Ιταλία). Αυτό μπορεί να εξηγηθεί από το γεγονός ότι τα ψηλά περιθώρια κερδοφορίας προέκυψαν από το βάθος του προβλήματος και την απειρία των τραπεζών, αφού εν μέσω πανικού προέβησαν σε συναλλαγές με χαμηλή μέση αξία πώλησης και ψηλή μέση τιμή εξυπηρέτησης.

Διόδια ή ύφεση

Η κρίση στη Μέση Ανατολή συνεχίζεται, με αποτέλεσμα να βρισκόμαστε στο σημείο όπου οι ελλείψεις από θεωρητικές

σύντομα θα γίνουν πραγματικές. Αναφερόμαστε ασφαλώς στο πετρέλαιο, το LNG, την πολύ σημαντική για τη γεωργία ουρία που είναι πηγή αζώτου και τα διυλισμένα πετρελαιοκάρδια προϊόντα που κατά κόρον χρησιμοποιεί η χώρα μας. Σε μια τέτοια συγκυρία η ζήτηση πρέπει να περιοριστεί, γεγονός που παραπέμπει σε αύξηση των επιτοκίων εφαρμόζοντας αυστηρή νομισματική πολιτική. Το πρόβλημα όμως είναι ότι μια αύξηση των πληθωριστικών προσδοκιών θα δημιουργήσει υφεσιακές πιέσεις στις αναπτυνμένες χώρες και κυρίως στην Ευρώπη. Συνεπώς, οι ΗΠΑ έχουν να επιλέξουν ανάμεσα στα διόδια που θα εισπράττουν οι φρουροί της επανάστασης και την ύφεση.

Η ΛΕΞΗ

ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων

Τιμή Διάθεσης Αμοιβαίων Κεφαλαίων καλείται η τιμή στην οποία ο επενδυτής αγοράζει τα μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων, και υπολογίζεται από το άθροισμα της καθαρής τιμής των μεριδίων και της προμήθειας αγοράς των Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Δεν θα του χαριστούν

Η κυβέρνηση δεν φαίνεται ικανή να αντιμετωπίσει το πρόβλημα με τον αφθώδη πυρετό πέντε μήνες μετά που εμφανίστηκαν τα πρώτα κρούσματα στις κατεχόμενες περιοχές. Οι κτηνοτρόφοι διαμαρτύρονται για την αποδόμηση των κτηνοτροφικών τους μονάδων, τα κρούσματα δεν λένε να κοπιάσουν και η κυβέρνηση παρόλο που «πλήρωσε» ακριβά την ανεπάρκειά της δεν καταφέρει να ηρεμήσει την κατάσταση. Και ενώ συμβαίνουν όλα αυτά έχουμε την υπουργό Γεωργίας να τελεί σε καθέστώς μετάβασης, αφού τον προσεχή Σεπτέμβριο θα αναλάβει χρέη λειτουργού στην εκπαίδευση λόγω του ότι έφτασε το πλήρωμα του χρόνου για διορισμό στο Δημόσιο. Και αφού δοκιμάστηκαν όλα, ο Πρόεδρος κάνει θερμή έκκληση για συνεννόηση αντιλαμβανόμενος πως οι κτηνοτρόφοι δεν πρόκειται να του χαριστούν.

Κεφάλαια άνω των 400 δισ. δολ. στο φεστιβάλ καινοτομίας της Αθήνας

Επενδυτικές ευκαιρίες σε startups αναζητούν μεγάλα funds στα Παναθήναια

Της ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ

Το σύνθημά μας είναι ότι μεγάλες εταιρείες μπορούν να δημιουργηθούν οπουδήποτε. Με αυτή τη φράση ο Μπεν Μπλιουμ, εταίρος στο ευρωπαϊκό venture capital fund Atomico, «ξεδιπλώνει» στην «Κ» τη στρατηγική του, καθώς προσγειώθηκε στην Αθήνα για να παραστεί στα Παναθήναια, στο φεστιβάλ καινοτομίας που διοργανώνεται φέτος για δεύτερη χρονιά στο Ζάππειο. Το fund των πολλών δισεκατομμυρίων έχει ήδη στρέψει το βλέμμα του σε ελληνικές νεοφυείς επιχειρήσεις, αφού πριν από περίπου δύο χρόνια επένδυσε 16 εκατ. δολ. στη Harbor Lab, εταιρεία που επιχειρεί να ψηφιοποιήσει τη ναυτιλιακή βιομηχανία. Την ίδια στιγμή, άλλη μια νέα επένδυση προστίθεται στη λίστα της φετινής χρονιάς. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», το ελληνικό Marathon Venture Capital επένδυσε 2,5 εκατ. στην ελληνική NoFire AI, συνιδρυτής της

οποίας είναι ο Αντώνης Χαλκιάπουλος. Ο κ. Χαλκιάπουλος ίδρυσε τη Lenses.io, που στα τέλη του 2021 εξαγοράστηκε από τη γερμανική Celonis. Μέσω της τεχνητής νοημοσύνης, η νεοφυής εταιρεία βοηθάει οργανισμούς να εντοπίζουν, να αποτρέπουν

Το ελληνικό Marathon Venture Capital επένδυσε 2,5 εκατ. στην ελληνική NoFire AI.

και να επιλύουν προβλήματα στις υποδομές τους (π.χ. βάσεις δεδομένων ή servers) αυτόματα. «Η ιστορία της Atomico συνδέεται με αυτή του Skype. Αυτό δημιουργήθηκε στο Ταλίν και στη Στοκχόλμη, που τότε ήταν μικρά οικοσυστήματα τεχνολογίας. Πάντα πιστεύαμε ότι αξίζει να αφιερώσουμε χρόνο σε κάθε πολλά υποσχόμενο οικοσύστημα στην Ευρώπη», αναφέρει, ερωτώμενος ο κ. Μπλιουμ

εάν έχει εντοπίσει νέες ευκαιρίες στη χώρα μας. «Επενδύουμε σε πολλούς κλάδους, αυτή τη στιγμή η AI βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντός μας», τονίζει, εξηγώντας ότι η τεχνητή νοημοσύνη έχει τη δυνατότητα να αλλάξει σχεδόν κάθε κλάδο και πως κανένας δεν θα μείνει ανεπηρέαστος. «Δεν είναι μια τεχνολογία, αλλά ένα σύνολο τεχνολογιών που επιτρέπουν την αυτοματοποίηση ή την εκτέλεση με νέους τρόπους πολλών διαφορετικών μορφών εργασίας, διαδικασιών, ακόμη και τρόπου σκέψης. Γι' αυτό δεν πιστεύω ότι υπάρχει κλάδος που να είναι πλήρως ανεπηρέαστος από την AI».

Ο ίδιος μίλησε στην «Κ» στο περιθώριο του Strictly VC Athens, που διοργανώθηκε χθες από την Endeavor σε συνεργασία με το αμερικανικό Tech Crunch, αποτελώντας μία πρώτη συνάντηση επενδυτών, αλλά και νεοφυών επιχειρήσεων που θα δώσουν το «παρών» στα Παναθήναια. Εκτός από την Atomico,

Εκπρόσωποι κορυφαίων επενδυτικών κεφαλαίων, όπως το venture capital fund Atomico, το αμερικανικό Sequoia και το ευρωπαϊκό Eurazeo δίνουν το «παρών» στα Παναθήναια.

στην Αθήνα προσεγγίστηκαν εκπρόσωποι και άλλων κορυφαίων επενδυτικών κεφαλαίων, όπως το αμερικανικό Sequoia, που έχει επενδύσει στην Apple και στην OpenAI, αλλά και το Index Ventures.

Οι φετινοί συμμετέχοντες διαχειρίζονται κεφάλαια άνω των 400 δισ. δολ. και έρχονται στην Αθήνα με την προοπτική να αναζητήσουν τις επόμενες επενδυτικές ευκαιρίες. Τέτοια είναι η περίπτωση και του ευρωπαϊκού

venture capital fund, Eurazeo, που διαχειρίζεται συνολικά πάνω από 30 δισ. δολ. Ηδη εκπρόσωποι του επενδυτικού κεφαλαίου έχουν καταρτίσει λίστα από εταιρείες τεχνολογίας που πιστεύουν ότι έχουν δυναμική. «Διατηρούμε επαφές με αρκετές εταιρείες που βρίσκονται σε πρώιμα στάδια ανάπτυξης προκειμένου να δούμε πώς αναπτύσσονται» σημειώνει στην «Κ» η Ιωάννα Γιακομπέσκου. Ο Νίκος Μπανάτσος στήνει το δι-

κό του επενδυτικό κεφάλαιο, γνωστό ως Verdict Capital, 15 χρόνια μετά την πορεία του στο αμερικανικό General Catalyst, vc που διαχειρίζεται πάνω από 43 δισ. δολ. Ο ίδιος μαζί με τον φίλο και συνεργάτη του Μαϊκλ Φέρτικ στοχεύουν να δημιουργήσουν επενδυτικό κεφάλαιο 250 εκατ. δολ. προκειμένου να εντοπίσουν τους λεγόμενους «startup freaks», ιδρυτές με ασυνήθιστες ιδέες και πολλές φιλοδοξίες.

Orthodoxou
Employment

Ideal staff from third countries for your needs!

+357 24 841 111

orthodoxouemployment.com

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΛΑ

Όπως όλα τα κράτη, έτσι και η Κύπρος μπαίνει στην τελική ευθεία για το Ταμείο Ανάκαμψης, όπου τον προσεχή Αύγουστο θα έχει το δικαίωμα να προχωρήσει στο τελευταίο της αίτημα για εκταμίευση κονδυλίων που σχετίζονται με μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις. Το Σχέδιο το οποίο δημιουργήθηκε για να «δυναμώσουν» τα κράτη σε μια περίοδο που «όλα ήταν κάτω», την περίοδο του κορωνοϊού, θα διαδεχθεί το νέο Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2028 - 2034, κατά το οποίο τα κράτη θα έχουν τη δυνατότητα να επενδύσουν στην ανάπτυξη και στην ανταγωνιστικότητα. Αυτή τη φορά το «pool» των χρημάτων θα είναι κάτι λιγότερο από τριπλάσιο από τα χρήματα που είχαν προϋπολογιστεί για όλα τα κράτη, ήτοι κοντά στα 2 τρισεκατομμύρια ευρώ, έναντι 750 δισεκατομμυρίων ευρώ που είχαν προϋπολογιστεί για το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Τα δεδομένα για το Πολυετές του 2028 - 2034 ακόμα είναι ρευστά, καθώς υπάρχει ένα «μπρα ντε φέρ» μεταξύ των χωρών για το τελικό ύψος του προϋπολογισμού λόγω των ήδη πεισμένων εθνικών προϋπολογισμών των κρατών και των οικονομικών δεδομένων διεθνώς που δυσχεραίνουν την όλη εξίσωση.

Οι διαπραγματεύσεις για τον νέο πολυετή προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματοποιούνται σε μια περίοδο έντονων γεωπολιτικών και οικονομικών προκλήσεων.

Την προηγούμενη εβδομάδα στο περιθώριο της άτυπης υπουργικής συνάντησης του ECOFIN, η οποία διοργανώθηκε στη Λευκωσία στο πλαίσιο της Κυπριακής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., διατέθηκαν επίσημα στοιχεία για τα χρήματα που έχει λάβει μέχρι σήμερα από το Ταμείο. Η Κύπρος λοιπόν έχει λάβει 589 εκατομμύρια ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, αλλά αναμένονται και άλλα 118 εκατομμύρια ευρώ, αυξάνοντας το ποσό που έχει λάβει στα

707 εκατομμύρια ευρώ. Το ποσοστό απορρόφησης στο 1 δισεκατομμύριο ευρώ που θα μπορούσε να λάβει η χώρα, αντιστοιχεί στο 70%, ενώ αυτό το ποσοστό μετά και το τελευταίο αίτημα που θα προχωρήσει πριν τα τέλη Αυγούστου θα ανέβει ακόμα περισσότερο. Υπενθυμίζεται πως, η Κύπρος αρχικά είχε συμφωνήσει να λάβει 1 δισ. χορηγιών από το ταμείο και 200 εκατ. σε δανεισμό, αλλά αποφάσισε να μην εκμεταλλευθεί τον χαμηλότοκο δανεισμό και να προχωρήσει με χορηγίες.

Η πραγματικότητα είναι πως οι διαπραγματεύσεις για τον νέο πολυετή προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης πραγματοποιούνται σε μια περίοδο έντονων γεωπολιτικών και οικονομικών προκλήσεων. Η Ε.Ε. καλείται να ισορροπήσει ανάμεσα σε πολλαπλές και κοστοβόρες προτεραιότητες, όπως η πράσινη και τεχνολογική μετάβαση, η ενίσχυση της ευρωπαϊκής άμυνας και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Την ίδια στιγμή, το μεγάλ

ο ερώτημα βρίσκεται στο κατά πόσο μπορούν να χρηματοδοτηθούν όλες αυτές οι πολιτικές μαζί. Οι αποφάσεις θα έρθουν μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους και θα αποδειχθεί εάν θα είναι ο προϋπολογισμός πάνω στα 2 τρισεκατομμύρια ευρώ, ή θα μειωθεί κοντά στα 1,8 τρισεκατομμύρια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, για το νέο Πολυετές 2028 - 2034 έχει ανοίξει εν νέου το θέμα κατά πόσο μπορεί να προχωρήσει το μοντέλο κοινού δανεισμού, το μοντέλο που είδαμε στο Τα

μείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας και να γίνει πιο «μόνιμου χαρακτήρα».

Ποσά για 2021-2027

Η Γενική Διεύθυνση Ανάπτυξης (ΓΔΑ) του υπουργείου Οικονομικών, σε συντονισμό με τα αρμόδια υπουργεία, κατόρθωσε να εξασφαλίσει για την Κυπριακή Δημοκρατία ένα σημαντικό αυξημένο χρηματοδοτικό φάκελο για την περίοδο 2021-2027. Συγκεκριμένα, κατανεμήθηκαν κονδύλια συνολικού ύψους 2,7 δισ. ευρώ (σε τιμές 2018) εκ των οποίων, 1,5 δισ. ευρώ από τον βασικό κορμό του ΠΔΠ 2021-2027 και το αρχικό 1,2 δισ. στο πλαίσιο του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, που τελικά έγινε 1 δισ. ευρώ.

Από τον βασικό κορμό του ΠΔΠ 2021-2027 και συγκεκριμένα από τις δύο κύριες επενδυτικές πολιτικές της Ένωσης (Πολιτική Συνοχής και Κοινή Αγροτική Πολιτική) η Κυπριακή Δημοκρατία εξασφάλισε κονδύλια ύψους 1,3 δισ. ευρώ, με τα 853 εκατ. ευρώ για την Πολιτική Συνοχής και 490 εκατ. ευρώ για την Κοινωνική Αγροτική Πολιτική, αντίστοιχα. Επίσης, εξασφαλίστηκαν 50 εκατ. ευρώ για τα Ταμεία Εσωτερικών Υποθέσεων και 37 εκατ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας.

Σημαντικό και το «Θάλαισ»

Το Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027» αποτελεί ένα πολυετές, πολυταμειακό, αναπτυξιακό πρόγραμμα και αναλύει την αναπτυξιακή στρατηγική για αξιοποίηση των πόρων που κατανεμήθηκαν στην Κύπρο μέσω των Ταμείων της Πολιτικής Συνοχής, για την περίοδο 2021-2027. Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται σε 1,81 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 969 εκατ. ευρώ προέρχονται από τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής της Ε.Ε., ενώ τα υπόλοιπα 842 εκατ. ευρώ αποτελούν την εθνική συνεισφορά.

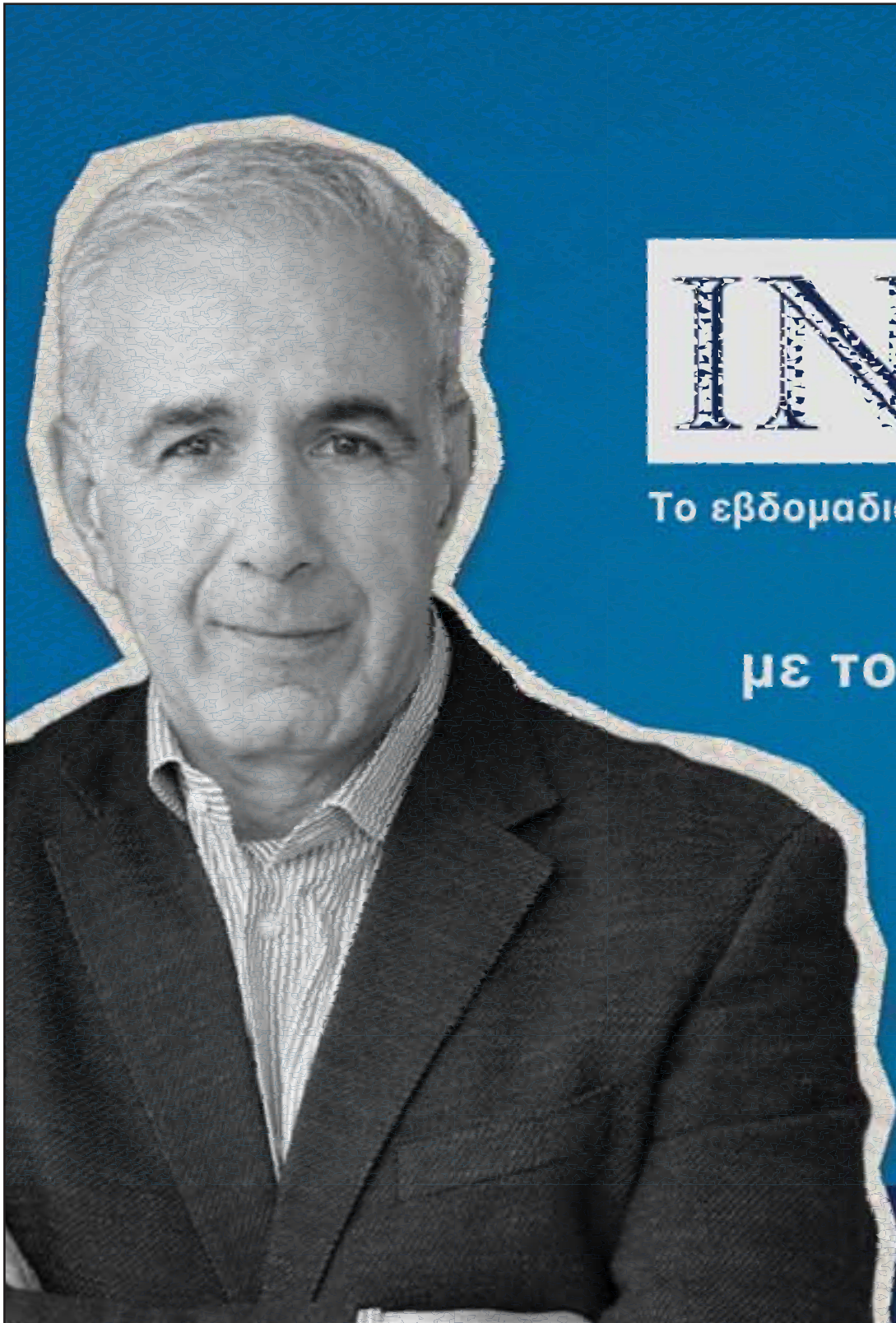
Το πρόγραμμα αποσκοπεί στη διαμόρφωση μιας εύρωστης και ανταγωνιστικής οικονομίας μέσω έξυπνων, ψηφιακών και πράσινων επενδύσεων, υπό συνθήκες υγιούς απασχόλησης και κοινωνικής συνοχής. Αποτυπώνει τις αναπτυξιακές προτεραιότητες της Κύπρου και είναι σε εναρμόνιση με τις νέες προτεραιότητες και τους πέντε Στόχους Πολιτικής της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027.

Ξεκινάει το 2028 το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο

Η Κύπρος έχει λάβει 589 εκατ. από το Ταμείο
Ανάκαμψης - Αναμένονται ακόμα 118 εκατ.

Τα δεδομένα για το Πολυετές ακόμα είναι ρευστά, καθώς υπάρχει ένα «μπρα ντε φέρ» μεταξύ των χωρών για το τελικό ύψος του προϋπολογισμού, λόγω των ήδη πεισμένων εθνικών προϋπολογισμών.

The INSIDER

Το εβδομαδιαίο podcast ανάλυσης της επικαιρότητας

με τον Ανδρέα Χατζηκυριάκο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Αντέχει ο τουρισμός παρά τις προκλήσεις

Η πτωτική πορεία που παρατηρήθηκε τον Μάρτιο στις τουριστικές αφίξεις εμφανίζει σημάδια σταδιακής εξομάλυνσης

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Μικρότερες από όσες αναμέναμε φαίνεται ότι θα είναι τελικά οι απώλειες στον τομέα του τουρισμού το 2026, καθώς οι αρνητικές επιπτώσεις στις τουριστικές αφίξεις φαίνεται να εξομαλύνονται μετά τον Μάρτιο όπου έφτασαν στο ζενίθ τους οι ακυρώσεις κρατήσεων από Ισραηλινούς και Βρετανούς κυρίως τουρίστες. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνει τις επιφυλάξεις της κυβέρνησης για ενίσχυση της ξενοδοχειακής βιομηχανίας και με δεύτερο σχέδιο στήριξης με επιδότηση ύψους 30% του μηνιαίου μισθού μέχρι και του 80% των ξενοδοχοϋπαλλήλων, καθώς οι ξενοδόχοι θα πρέπει να παρουσιάσουν μείωση ή προβλεπόμενη μείωση του κύκλου εργασιών τους πέραν του 40% ή πληρότητα κάτω του 60%. Την ίδια ώρα, τα στοιχεία καταδεικνύουν ότι ο τουρισμός χρειάζεται άμεσα κίνητρα που θα ενισχύουν τη διατήρηση της λειτουργίας των ξενοδοχείων, αλλά και των επιχειρήσεων που σχετίζονται με τον τουρισμό καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Ειδικότερα, σύμφωνα με στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία της Κύπρου που επεξεργάστηκε η «Κ», η αύξηση των τελευταίων ετών προέρχεται κυρίως από τους μη θερινούς μήνες. Αυτό εγείρει το ερώτημα κατά πόσο τα υφιστάμενα κίνητρα, που ουσιαστικά ενθαρρύνουν το κλείσιμο των ξενοδοχείων κατά τη χειμερινή περίοδο, εξακολουθούν να εξυπηρετούν τον επιδιωκόμενο στόχο ή αν θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν ώστε να ενθαρρύνουν τη συνεχή λειτουργία τους.

Δuo συν, δυo πλην

Με θετικό πρόσημο μπήκε το 2026 για τον τουρισμό, με τους δυο πρώτους μήνες τους έτους να καταγράφουν άνοδο συγκριτικά με τους αντίστοιχους μήνες του 2025. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας, τον Ιανουάριο οι αφίξεις των τουριστών ανήλθαν στις 212.625 καταγράφοντας άνοδο 8,5%, ενώ τον Φεβρουάριο οι αφίξεις έφτασαν τις 146.516 σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 9,5%. Ακολούθως η πτώση του drone στο Ακρωτήρι τον Μάρτιο έφερε απώλειες της τάξης του 30,7% σε ό,τι αφορά τις αφίξεις τουριστών συγκριτικά με τον Μάρτιο του 2025. Η κάθοδος των αφίξεων μπορεί να συνεχίστηκε και τον Απρίλιο όπου υπήρχε ακόμα αβεβαιότητα και επιφυλακτικότητα από τους ταξιδιώτες, με χαμηλότερο ωστόσο ρυθμό. Πιο συγκεκριμένα, τον Απρίλιο η πτώση στις αφίξεις τουριστών στην Κύπρο περιορίστηκε στο 27,6% και αφορούσε κυρίως το δεύτερο δεκαπενθήμερο Απριλίου καθώς το πρώτο δεκαπενθήμερο κινήθηκε σε σχετικά καλά επίπεδα λόγω του Καθολικού και του Ορθόδοξου Πάσχα. Αξί-

ζει να σημειωθεί ότι οι συνολικές αφίξεις τουριστών τον Απρίλιο υπερδιπλασιάστηκαν σε σχέση με τον Μάρτιο, καθώς έφτασαν τις 303.031 από μόλις 139.198 τον Μάρτιο. Στο μεταξύ, το Ειδικό Σχέδιο Στήριξης της Απασχόλησης στον ξενοδοχειακό τομέα συνολικού προϋπολογισμού €6 εκατ. που κάλυψε 15 χιλιάδες δικαιούχους εργαζομένους ξενοδοχειακών μονάδων, αφορούσε τον Απρίλιο. Όσον αφορά το τετρά-

Κλειδί η επέκταση της τουριστικής περιόδου – Το 2025 η ενδιάμεση περίοδος έφερε σχεδόν 3 φορές περισσότερη ανάπτυξη από το καλοκαίρι, εκτοξεύοντας τα συνολικά αποτελέσματα της χρονιάς.

μνη, τα στοιχεία καταγράφουν μείωση της τάξης του 17,9% σε σχέση με το τετράμηνο του 2025. Σήμερα, σύμφωνα με αρμόδιους φορείς του κλάδου, καταγράφεται αυξημένο ενδιαφέρον από τουρίστες, με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες να εκτιμούν ότι τα διαθέσιμα ταξιδιωτικά πακέτα θα κινηθούν σε πολύ υψηλά επίπεδα πληρότητας.

Οι αγορές και η έκπληξη

Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι κατά το πρώτο τετρά-

μνηο η μεγαλύτερη μείωση στις αφίξεις καταγράφηκε από την αγορά του Ισραήλ, καθώς οι γεωπολιτικές εξελίξεις και η συνεχιζόμενη αβεβαιότητα στην περιοχή επηρέασαν αρνητικά τη ζήτηση για ταξίδια. Ως αποτέλεσμα, η ισραηλινή αγορά, η οποία τα τελευταία χρόνια αποτελεί μία από τις σημαντικότερες πηγές τουρισμού για την Κύπρο, παρουσίασε αισθητή υποχώρηση της τάξης του 56,9% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους. Τη δεύτερη μεγαλύτερη πτώση σε ό,τι αφορά τις αφίξεις τουριστών το τετράμηνο καταγράφηκε η Ελβετία και ο Λίβανος με 25,6% μείωση, ενώ η διαχρονικά πρώτη τουριστική αγορά της χώρας δηλαδή το Ηνωμένο Βασίλειο σημείωσε πτώση στις τουριστικές αφίξεις που ανήλθε στο 20% το τετράμηνο. Ακολουθεί η μείωση των Γάλλων τουριστών (19%), ενώ οι Έλληνες και οι Γερμανοί τουρίστες κατέγραψαν μονοψήφια μείωση 6% και 2,6% αντίστοιχα, σε σχέση με το αντίστοιχο τετράμηνο του 2025.

Θετική νότα στα αρνητικά πρόσημα αποτελεί η πολύ υποσχόμενη αγορά της Πολωνίας. Ειδικότερα, η συγκεκριμένη αγορά καταγράφει άνοδο της τάξης του 9,2% το τετράμηνο φέτος, καταδεικνύοντας τη δυναμική της και ενισχύοντας τις προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης της ως σημαντικής πηγής τουριστικών αφίξεων για την Κύπρο. Δεν είναι τυχαίο, εξάλλου, ότι κατά το πρώτο τετράμηνο του έτους αfixθηκαν στην

Κύπρο 92.553 τουρίστες, καταγράφοντας τη δεύτερη μεγαλύτερη επίδοση σε αφίξεις μετά τους Βρετανούς επισκέπτες, οι οποίοι ανήλθαν στις 211.902. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της αρμόδιας υπηρεσίας, η Πολωνία καταγράφει την πιο εντυπωσιακή μεταβολή μεταξύ των κύριων αγορών, με τις αφίξεις να αυξάνονται από 80.243 το 2019 σε 373.808 το 2025, σημειώνοντας άνοδο της τάξης του 365,8%. Σημαντική ενίσχυση παρουσιάζει και η γερμανική αγορά, η οποία καταγράφει αύξηση 83,4% σε σύγκριση με το 2019, επιβεβαιώνοντας τη διευρυνση και διαφοροποίηση της τουριστικής βάσης της Κύπρου.

Η ενδιάμεση περίοδος

Διατηρούν τη δυναμική τους οι ενδιάμεσες τουριστικές περίοδοι ή πιο διαδεδομένα shoulder seasons στον κυπριακό τουρισμό, με την αύξηση των τελευταίων ετών να αποδίδεται κυρίως στους «μη καλοκαιρινούς μήνες». Για να γίνουμε πιο συγκεκριμένοι, στον τουρισμό, ο όρος shoulder season αναφέρεται στην ενδιάμεση περίοδο μεταξύ υψηλής και χαμηλής τουριστικής ζήτησης, η οποία για προορισμούς όπως η Κύπρος περιλαμβάνει κυρίως την άνοιξη (Μάρτιος-Μάιος) και το φθινόπωρο (Σεπτέμβριος-Νοέμβριος), με χαρακτηριστικά τις ηπιότερες καιρικές συνθήκες, τον χαμηλότερο συνωστισμό και τις πιο ευνοϊκές τιμές σε σχέση με την αιχμή της σεζόν.

Όπως υποδεικνύεται από τα

στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας, η ενδιάμεση τουριστική περίοδος (Απρίλιος-Μάιος και Σεπτέμβριος-Οκτώβριος) εξελίσσεται σε σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης του τουρισμού, επιβεβαιώνοντας τη μετατόπιση της ζήτησης. Ειδικότερα, το 2025, η ενδιάμεση περίοδος κατέγραψε 2.006.269 αφίξεις έναντι 1.723.532 το 2024, σημειώνοντας αύξηση 282.737 αφίξεων και αντιστοιχώντας στο 57,2% της

Η Πολωνία αποτελεί τη μεγάλη έκπληξη του κυπριακού τουρισμού, καθώς είναι η μόνη αγορά που κατέγραψε αύξηση στις αφίξεις το τετράμηνο συγκριτικά με την περσινή αντίστοιχη περίοδο.

συνολικής αύξησης του έτους. Αντίθετα, η καλοκαιρινή περίοδος Ιουνίου-Αυγούστου ενισχύθηκε με μόλις 101.256 αφίξεις (20,5%), ενώ η χειμερινή περίοδος Νοεμβρίου-Μαρτίου κατέγραψε αύξηση 109.880 αφίξεων (22,2%).

Η εικόνα αυτή ενισχύει την άποψη ότι η ανάπτυξη του κυπριακού τουρισμού δεν περιορίζεται πλέον στην υψηλή περίοδο, αλλά στηρίζεται όλο και περισσότερο στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου προκειμένου να

καταστεί η Κύπρος ολόχρονος τουριστικός προορισμός.

Τα μερίδια

Η αγορά του Ηνωμένου Βασιλείου παραμένει η κυρίαρχη δύναμη στον κυπριακό τουρισμό, με 1.440.003 αφίξεις το 2025 και μερίδιο 31,8%. Την ίδια ώρα, ωστόσο, παρά το γεγονός ότι καταγράφει ιστορικά υψηλά σε απόλυτους αριθμούς, η σχετική της βαρύτητα στο συνολικό τουριστικό μίγμα εμφανίζει σταδιακή υποχώρηση, καθώς το αντίστοιχο μερίδιο ήταν 33,5% το 2019 και 39,2% το 2015. Η εξέλιξη αυτή δεν υποδηλώνει κάμψη της αγοράς, αλλά διαφοροποίηση του ρυθμού ανάπτυξης.

Δεύτερη σημαντικότερη αγορά αναδεικνύεται το Ισραήλ, το οποίο τα τελευταία χρόνια έχει εξελιχθεί σε στρατηγικό πυλώνα του κυπριακού τουρισμού. Το μερίδιό του ανήλθε στο 13,0% το 2025, από 7,4% το 2019 και 3,7% το 2015, καταγράφοντας μια εντυπωσιακή και σταθερή ανοδική πορεία. Η εξέλιξη αυτή καταδεικνύει τη διαρκώς ενισχυόμενη σημασία της αγοράς αυτής, τόσο σε επίπεδο ζήτησης όσο και σε επίπεδο σταθερότητας ταξιδιών.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει η Πολωνία, η οποία αποτελεί την πιο χαρακτηριστική περίπτωση ραγδαίας μεταβολής στο τουριστικό μίγμα. Με 373.808 αφίξεις το 2025, έναντι 80.243 το 2019, συγκεντρώνει μερίδιο της τάξης του 8,2%, αναβαθμιζόμενη από δευτερεύουσα σε μία από τις βασικές αγορές τροφοδότες του κυπριακού τουρισμού. Η δυναμική αυτή αντανακλά τόσο την ενίσχυση της αεροπορικής συνδεσιμότητας όσο και τη διεύρυνση της ζήτησης από την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Αντίστοιχα, η Γερμανία παρουσιάζει επίσης σημαντική ενίσχυση, με αύξηση της τάξης του 83,4% σε σχέση με το 2019, επιβεβαιώνοντας ότι οι παραδοσιακές αγορές της Δυτικής Ευρώπης εξακολουθούν να διατηρούν ισχυρή παρουσία, αλλά σε ένα πλέον πιο ανταγωνιστικό περιβάλλον. Το μερίδιό της γερμανικής αγοράς το 2025 ανήλθε στο 6,1%. Τη λίστα με τις τοις πέντε αγορές της χώρας συμπληρώνει η Ελλάδα με μερίδιο 3,9%.

Συνολικά, η εικόνα των μεριδίων αποτυπώνει μια σαφή μετατόπιση του κυπριακού τουριστικού μοντέλου όπου το Ηνωμένο Βασίλειο παραμένει ο βασικός πυλώνας, ωστόσο η αυξανόμενη συμβολή αγορών όπως το Ισραήλ, η Πολωνία και η Γερμανία οδηγεί σε μεγαλύτερη διαφοροποίηση και ισορροπία στο τουριστικό μίγμα. Η εξέλιξη αυτή ενισχύει την ανθεκτικότητα του τομέα, μειώνοντας την εξάρτηση από μεμονωμένες αγορές και δημιουργώντας ένα πιο πολυδιάστατο προφίλ ζήτησης.

Σύμφωνα με στοιχεία από τη Στατιστική Υπηρεσία, η αύξηση των τελευταίων ετών προέρχεται κυρίως από τους μη θερινούς μήνες. Αυτό εγείρει το ερώτημα κατά πόσο τα υφιστάμενα κίνητρα, που ουσιαστικά ενθαρρύνουν το κλείσιμο των ξενοδοχείων κατά τη χειμερινή περίοδο, εξακολουθούν να εξυπηρετούν τον επιδιωκόμενο στόχο ή αν θα πρέπει να αναπροσαρμοστούν ώστε να ενθαρρύνουν τη συνεχή λειτουργία τους.

Αγγίζει τα 500 εκατ. το Ταμείο Δημ. Υπαλλήλων

Πραγματοποιήθηκαν επενδύσεις €350 εκατ. σε κρατικά ομόλογα και τραπεζικές καταθέσεις

Της **ΑΔΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Σε εκκρεμότητα παραμένει ο καθορισμός της επενδυτικής πολιτικής του νέου επαγγελματικού σχεδίου συνταξιοδοτικών ωφελημάτων των υπαλλήλων της κρατικής υπηρεσίας και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, τέσσερα χρόνια μετά τη θέσπισή του. Στο μεταξύ, όπως πληροφορούμαστε, το αποθεματικό του ταμείου αγγίζει σχεδόν το μισό δισεκατομμύριο. Σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, μέχρι να οριστικοποιηθεί η επενδυτική πολιτική του ταμείου, η επενδυτική επιτροπή προχώρησε σε επιλεγμένες τοποθετήσεις των κεφαλαίων καθώς όπως προβλέπεται, στόχος είναι η επίτευξη και διατήρηση σταθερής απόδοσης. Υπενθυμίζεται ότι όπως ορίζεται από τον νόμο Ν. 210(Ι)/2022 η επιτροπή επενδύσεων αποτελείται από τον γενικό διευθυντή του υπουργείου Οικονομικών, τον γενικό διευθυντή του υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και τον γενικό λογιστή. Το δικαίωμα να ενημερώνονται για τη συνολική επενδυτική πολιτική του ταμείου έχουν και οι μεγάλες οργανώσεις ΣΕΚ, ΠΕΟ και ΠΑΣΥ-ΔΥ καθώς συμμετέχουν στην ειδική επιτροπή παρακολούθησης της διαχείρισης του ταμείου. Η ειδική επιτροπή παρακολούθησης συνεδριάζει ανά τρίμηνο, ώστε να υπάρχει συνεχής ενημέρωση για τη διαχείριση των χρημάτων του ταμείου.

Το νέο επαγγελματικό συνταξιοδοτικό σχέδιο για τους εργαζομένους στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα τέθηκε σε εφαρμογή μετά τη συμφωνία του Δεκεμβρίου του 2022, έπειτα από μακροχρόνιες προσπάθειες επα-

ναφοράς του θεσμού, ο οποίος είχε καταργηθεί κατά την περίοδο της Τρόικας το 2011. Ουσιαστικά μετά την κατάργηση του προηγούμενου καθεστώτος, οι δημόσιοι υπάλληλοι παρέμειναν χωρίς επαγγελματική συνταξιοδοτική κάλυψη για σειρά ετών.

Το νέο σχέδιο λειτουργεί στη βάση εισφορών 5% από τον εργαζόμενο και 5% από τον εργοδότη, ενώ για πρώτη φορά οι εισφορές καταγράφονται σε ξεχωριστά κονδύλια και δεν ενσωματώνονται απλώς στον κρατικό προϋπολογισμό, όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Ο σύμβουλος

Όπως πληροφορούμαστε, ο επενδυτικός σύμβουλος Crowe Cyprus κέρδισε την προσφορά από τον σχετικό διαγωνισμό που προκήρυξε το υπουργείο Οικονομικών και ετοίμασε την επενδυτική πολιτική η οποία συμπεριλαμβάνει επενδύσεις σε πέντε είδη προϊόντων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Crowe παρέδωσε ήδη στον υπουργό Οικονομικών Μάκη Κεραυνό την επενδυτική πολιτική του Ειδικού Ταμείου, η οποία καταρτίστηκε υπό την καθοδήγηση της τριμελούς επιτροπής επενδύσεων. Πλέον, η ευθύνη περνά στον υπουργό, ο οποίος, βάσει του νόμου και λαμβάνοντας υπόψη τις εισηγήσεις της επιτροπής, καλείται να διαμορφώσει τη δήλωση επενδυτικής πολιτικής που θα καθορίζει το πλαίσιο διαχείρισης και επενδύσεων του ταμείου.

Σύμφωνα με πηγές από το Γενικό Λογιστήριο, το Υπουργείο θα προχωρήσει εκ νέου σε προσφορές για να προσλάβει τους εξωτερικούς διαχειριστές του τα-

H Crowe Cyprus ορίστηκε επενδυτικός σύμβουλος και καθόρισε την επενδυτική πολιτική - Χρίζει έγκρισης του υπουργού Οικονομικών που είναι ο διαχειριστής του ταμείου.

Το 2025 οι συνολικές εισφορές ανήλθαν στα €196 εκατομμύρια, ενώ οι πληρωμές για συντάξεις και φιλοδωρήματα στα μέλη του ταμείου έφτασαν τα €11,7 εκατομμύρια.

μείου οι οποίοι θα αξιολογούνται από την επιτροπή επενδύσεων.

Ο εξωτερικός διαχειριστής επενδύσεων σύμφωνα με τον νόμο οφείλει να ενεργεί προς το συμφέρον του Ειδικού Ταμείου διαθέτοντας αποτελεσματικά

τους πόρους και τις διαδικασίες που απαιτούνται για τη δέουσα διεξαγωγή των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Σημειώνεται ότι τη διαχείριση του ταμείου έχει, βάσει της σχετικής νομοθεσίας, ο υπουργός Οικονομικών, ενώ η επενδυτική πολιτική διαμορφώνεται σε συνεργασία με το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι σχετικές πρόνοιες περιλαμβάνονται στον νόμο 210(Ι)/2022 και ειδικότερα στα άρθρα που αφορούν τις επενδύσεις, τα τεχνικά αποθέματα, τη διαφάνεια και τη δημοσιοποίηση στοιχείων.

Αποθεματικό και πληρωμές

Οι συνολικές εισφορές των δημοσίων υπαλλήλων στο τα-

μείο ανήλθαν στα €196 εκατομμύρια το 2025, ενώ οι πληρωμές για συντάξεις και φιλοδωρήματα περιορίστηκαν στα €11,7 εκατομμύρια. Ως αποτέλεσμα, δημιουργήθηκε νέο αποθεματικό ύψους περίπου €185 εκατομμυρίων μέσα στη χρονιά.

Μαζί με τα αποθεματικά που είχαν συσσωρευθεί κατά τα έτη 2023 και 2024, τα οποία ανέρχονταν περίπου στα €240 εκατομμύρια στις αρχές του 2025, το συνολικό αποθεματικό του ταμείου διαμορφώθηκε στις αρχές του 2026 στα €431 εκατομμύρια. Μέχρι το τέλος Φεβρουαρίου 2026, το καθαρό αποθεματικό αυξήθηκε περαιτέρω και ανήλθε στα €457 εκατομμύρια.

Οι επενδύσεις και οι δικλίδες

Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, από το συνολικό αποθεματικό των €457 εκατομμυρίων περίπου €100 εκατ. είναι επενδυμένα σε ομόλογα της Κυπριακής Δημοκρατίας και χρεόγραφα εταιρειών χαμηλού ρίσκου και περίπου €250 εκατ. βρίσκονται κατατεθειμένα σε εμπορικές τράπεζες της Κύπρου.

Στο μεταξύ, σύμφωνα με τον σχετικό νόμο, επενδύσεις του Ειδικού Ταμείου σε κρατικά ομόλογα της Δημοκρατίας δεν δύναται να υπερβαίνουν τα €100 εκατ. ή ποσό που αντιστοιχεί στο 5% του συνολικού κεφαλαίου του Ειδικού Ταμείου, οποιοδήποτε είναι μεγαλύτερο. Ως εκ τούτου, αν έχουν επενδυθεί συνολικά €100 εκατ. τότε το ποσοστό αντιστοιχίας ανέρχεται στο 22%.

Η νομοθεσία προβλέπει συγκεκριμένες ασφαλιστικές δικλίδες για την προστασία του ταμείου. Ειδικότερα, σύμφωνα

με τη νομοθεσία οι επενδύσεις πρέπει να γίνονται με διασπορά κινδύνου, προστασία του ταμείου και στόχο τη μεγιστοποίηση των αποδόσεων χωρίς να τίθενται σε κίνδυνο τα συνταξιοδοτικά ωφέληματα των υπαλλήλων. Τα περιουσιακά στοιχεία πρέπει να επενδύονται με τρόπο που να διασφαλίζει τη διασπορά των επενδύσεων, τη μεγιστοποίηση των αποδόσεων, την προστασία του ταμείου και την τήρηση καθορισμένων επενδυτικών προτύπων. Όπως μας ανέφεραν διακεκριμένοι οικονομολόγοι, αυτό προϋποθέτει την ανεξαρτησία της διακυβέρνησης του ταμείου και επενδύσεις σε διαφορετικές επενδυτικές κατηγορίες ούτως ώστε να αποφευχθεί οποιοσδήποτε συγκεντρωτικός κίνδυνος.

Τονίζεται ακόμα ότι σε αντίθεση με άλλα συστήματα, δεν προβλέπεται δυνατότητα δανειοδοτήσεως μέσω των κεφαλαίων του ταμείου. Παράλληλα, σύμφωνα με τον νόμο η διασπορά στοιχείων δεν επενδύονται σε κινητές αξίες με τρόπο που να επιτρέπει οποιαδήποτε μορφή άμεσης αξιοποίησής τους από τρίτους.

Παράλληλα, σύμφωνα με τον νόμο διασφαλίζεται ότι τυχόν ζημιές από επενδύσεις δεν επηρεάζουν τα συνταξιοδοτικά ωφέληματα των υπαλλήλων, καθώς αυτά υπολογίζονται με βάση την πραγματική υπηρεσία τους και όχι με βάση την απόδοση των επενδύσεων.

Σήμερα, τα μέλη του σχεδίου προσεγγίζουν τις 23.000. Από αυτά, περίπου 17.600 είναι δημόσιοι υπάλληλοι, μόνιμοι και αορίστου χρόνου, ενώ περίπου 5.300 προέρχονται από τον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

AI-XRAY: Με την έμπρακτη στήριξη της Cyta, νέοι και εκπαιδευτικοί μαθαίνουν την Τεχνητή Νοημοσύνη με ασφάλεια και υπευθυνότητα

H Vernian RTI Ltd, μέσα από τη στρατηγική της συνεργασία με τη Cyta, υλοποιεί μια νέα πρωτοβουλία με στόχο την εκπαίδευση νέων και εκπαιδευτικών στην Τεχνητή Νοημοσύνη (TN) με έμφαση στην ηθική χρήση της, την εξάλειψη των προκαταλήψεων (bias) και την υπεύθυνη ψηφιακή συμμετοχή.

Το έργο ονομάζεται «Artificial Intelligence eXplainable and Responsible trAining for Youth - AI-XRAY», Εκπαίδευση νέων σε θέματα επεξηγήσιμης και υπεύθυνης τεχνητής νοημοσύνης. Η δράση υλοποιείται στο πλαίσιο της ευρύτερης πρωτοβουλίας της Cyta για την ψηφιακή συμπερίληψη, με τίτλο «Είμαι Ισότιμα Εδώ».

Στόχος του έργου είναι η καλλιέργεια μιας νέας γενιάς που θα έχει τη δυνατότητα να αξιοποιεί τα εργαλεία TN με ασφάλεια, κριτική σκέψη και υπευθυνότητα, και πλήρη επίγνωση για τα οφέλη και τους πιθανούς κινδύνους της νέας αυτής τεχνολογίας.

H Vernian RTI, σε συνεργασία με το GC School of Careers και τη Novum International, τους άλλους δύο εταίρους της κοινοπραξίας του έργου AI-XRAY, αναπτύσσουν εξειδικευμένες εκπαιδευτικές ενότητες και μια διαδραστική εκπαιδευτική πλατφόρμα. Μέσα από αυτά, μαθητές και εκπαιδευτικοί θα έχουν την ευκαιρία να κατανοήσουν πώς λειτουργούν τα συστήματα Τεχνητής Νοημοσύνης με έμφαση στην επεξηγηματικότητα και την υπεύθυνη χρήση τους. Η δράση πε-

VERNIAN

ριλαμβάνει και τη λήψη ανατροφοδότησης από τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς με στόχο την προσαρμογή και διαμόρφωση του υλικού που αναπτύσσεται στις πραγματικές τους ανάγκες.

Η πρωτοβουλία παρουσιάστηκε στις 11 Μαΐου, στο Αμφιθέατρο των Κεντρικών Γραφείων της Cyta στη Λευκωσία, στο πλαίσιο της παρουσίασης τριών νέων πρωτοβουλιών για την ενίσχυση της ψηφιακής συμπερίληψης. Η παρουσίαση πραγματοποιήθηκε με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Τηλεπικοινωνιών, που φέτος έχει θέμα «Ψηφιακές Σανίδες Σωτηρίας: Ενίσχυση της Ανθεκτικότητας σε έναν Συνδεδεμένο Κόσμο». Το AI-XRAY εντάσσεται στην ευρύτερη προσπάθεια της Cyta για την ψηφιακή συμπερίληψη, με τίτλο «Είμαι Ισότιμα Εδώ», η οποία εστιάζει στην ενίσχυση της ισότιμης πρόσβασης στη γνώση, στις ψηφιακές δεξιότητες και στις δυνατότητες που δημιουργεί η τεχνολογία.

Εκ μέρους της κοινοπραξίας, η Vernian εκφράζει τις θερμές της ευχαριστίες προς τη Cyta για τη στήριξη της πρωτοβουλίας και για τη διαχρονική της δέσμευση στην ενίσχυση της ψηφιακής συμπερίληψης, της υπεύθυνης χρήσης της τεχνολογίας και της καινοτομίας στην Κύπρο.

Skin You Love Trust the Skin professionals

- SCLEROTHERAPY
- TATTOO REMOVAL
- BOTOX
- FILLER

- PICO LASER
- MED HIFU
- LASER EPILATION
- SCAR TREATMENT

- CO2 LASER
- LASER LIFTING
- PLASMA
- ACNE SCARS

22 87 1110 |

DR. ARGYRIS MICHAELIDES

Δεν ξεχνιέται η αβεβαιότητα των πολέμων

Πιο ευαίσθητοι οι καταναλωτές σε νέα γεωπολιτικά σοκ λόγω παλαιών κρίσεων, λέει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι γεωπολιτικές εντάσεις φαίνεται να επηρεάζουν ολοένα και περισσότερο τον τρόπο με τον οποίο οι πολίτες της Ευρωζώνης αντιλαμβάνονται την πορεία της οικονομίας. Σύμφωνα με ανάλυση που βασίζεται στην Έρευνα Καταναλωτικών Προσδοκιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, τόσο ο πόλεμος στην Ουκρανία το 2022 όσο και η σύγκρουση στο Ιράν το 2026 οδήγησαν σε σημαντική επιδείνωση των προσδοκιών για την ανάπτυξη και παράλληλα σε αύξηση των φόβων για υψηλότερο πληθωρισμό. Η άνοδος των τιμών της ενέργειας, η αβεβαιότητα στις αγορές και οι φόβοι για επιβράδυνση της οικονομίας ενισχύουν τις ανησυχίες των νοικοκυριών για ένα περιβάλλον στασιμότητας πληθωρισμού. Τα ευρήματα της ΕΚΤ δείχνουν επίσης ότι οι προηγούμενες εμπειρίες έντονων κρίσεων έχουν αφήσει ισχυρό αποτύπωμα στην οικονομική ψυχολογία των καταναλωτών, καθιστώντας τους πιο ευάλωτους σε κάθε νέο γεωπολιτικό σοκ.

Τα πιο πρόσφατα στοιχεία της έρευνας της ΕΚΤ από τον Μάρτιο του 2026 δείχνουν ότι ο πληθωρισμός των καταναλωτών και οι προσδοκίες για ανάπτυξη επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις γεωπολιτικές συγκρούσεις. Αμέσως μετά την έναρξη του πολέμου στο Ιράν, τα δεδομένα αποκαλύπτουν ένα μοτίβο ενισχυμένων πεποιθήσεων σχετικά με τον στασιμότητας πληθωρισμό. Έτσι, υπάρχει μια απότομη αύξηση στις προσδοκίες για τον πληθωρισμό παράλληλα με μια σημαντική μείωση στις προσδοκίες για ανάπτυξη μετά το ξέσπασμα και των δύο συγκρούσεων. Τον Μάρτιο του 2026, ένα μήνα μετά το ξέσπασμα του πολέμου στο Ιράν, οι καταναλω-

τές αναθεώρησαν προς τα πάνω τις μέσες (διάμεσες) προσδοκίες τους για τον πληθωρισμό κατά περίπου 2,5 (1,5) ποσοστιαίες μονάδες. Ταυτόχρονα, οι προσδοκίες για την ανάπτυξη μειώθηκαν κατά περίπου 1,2 ποσοστιαίες μονάδες. «Υπάρχουν, ωστόσο, αξιοσημείωτες διαφορές από την κατάσταση το 2022 μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία», σημειώνει η ΕΚΤ. Πρώτον, οι μέσες (διάμεσες) προσδοκίες για τον πληθωρισμό τον Φεβρουάριο του 2026 ήταν 0,6 (0,7) ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερες από εκείνες τεσσάρων ετών νωρίτερα

Ο πληθωρισμός των καταναλωτών και οι προσδοκίες για ανάπτυξη επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις γεωπολιτικές συγκρούσεις.

και είχαν μειωθεί ελαφρώς πριν από το σοκ. Δεύτερον, οι προσδοκίες για την ανάπτυξη ήταν πιο απαισιόδοξες τον Φεβρουάριο του 2026 από ό,τι τον Φεβρουάριο του 2022. Συνολικά, η γενική μετατόπιση προς μια πιο στασιμότητας πληθωριστική προοπτική είναι, μέχρι στιγμής, κάπως λιγότερο έντονη από ό,τι μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία.

Οι μέσες (διάμεσες) προσδοκίες για τον πληθωρισμό σε βάθος τριετίας που καταγράφονται στην έρευνα δείχνουν επίσης αύξηση 0,87 (0,44) ποσοστιαίων μονάδων τον Μάρτιο του 2026 μετά το ξέσπασμα του πολέμου στο Ιράν, σε σύγκριση με αύξηση 0,94 (0,85) ποσοστιαίων μονάδων μετά την εισβολή στην Ουκρανία. Είναι σημαντικό,

Τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ είχαν βιώσει τόσο τη μεγαλύτερη αύξηση του πληθωρισμού των τελευταίων χρόνων όσο και έναν μεγάλο πόλεμο στην Ευρώπη.

ωστόσο, ότι μια πρόσθετη ανάληψη υποβάθρου υπογραμμίζει επίσης μια σημαντική μετατόπιση στην κατανομή των μεσοπρόθεσμων προσδοκιών για τον πληθωρισμό τον Ιανουάριο του 2026 σε σύγκριση με τον Ιανουάριο του 2022, υποδεικνύοντας ότι οι καταναλωτές ανέμεναν όλο και περισσότερο υψηλότερη πληθωρισμό μεσοπρόθεσμα κατά την έναρξη του πολέμου στο Ιράν. Οι πρόσφατες αναθεωρήσεις τον Μάρτιο ξεκίνησαν επομένως από υψηλότερο επίπεδο σε σύγκριση με την κατάσταση το 2022.

Όσον αφορά το μέλλον, η ΕΚΤ αναφέρει στην έκθεσή της πως, οι καταναλωτές τείνουν να κάνουν παρέκταση από τις βραχυπρόθεσμες στις μεσοπρόθεσμες προσδοκίες τους για τον πλη-

θωρισμό και ενδέχεται να μην έχουν ακόμη δει την πλήρη μετακύλιση στις τιμές σε επίπεδο λιανικής. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει σίγουρα κίνδυνος περαιτέρω αναθεωρήσεων προς τα πάνω στις μεσοπρόθεσμες προσδοκίες για τον πληθωρισμό στο μέλλον. Ομοίως, σε ένα πλαίσιο αυξημένης αβεβαιότητας και μεταβλητότητας, οι προσδοκίες των καταναλωτών ενδέχεται επίσης να αντιδράσουν υπερβολικά σε ορισμένες ειδήσεις. Αντίθετα, αυτό υποδηλώνει την πιθανότητα καθοδικής διόρθωσης των προσδοκιών, ειδικά εάν η κατάσταση σταθεροποιηθεί.

Η «διπλή ουλή»

Σύμφωνα με την ΕΚΤ, πολλά νοικοκυριά κουβαλούν πλέον σωρευτική εμπειρία από τα επεισό-

δια πληθωρισμού μετά την πανδημία και αυτά που σχετίζονται με την Ουκρανία. Στις αρχές του 2026, τονίζει πως, τα νοικοκυριά της ζώνης του ευρώ είχαν βιώσει τόσο τη μεγαλύτερη αύξηση του πληθωρισμού των τελευταίων χρόνων όσο και έναν μεγάλο πόλεμο στην Ευρώπη. Η έρευνα δείχνει ότι τόσο η εμπειρία όσο και η μνήμη μπορούν να έχουν διάχυτη επιρροή στην οικονομική συμπεριφορά.

Η ΕΚΤ εκτιμά ότι οι προσδοκίες των καταναλωτών διαμορφώνονται όχι μόνο από τις τρέχουσες εξελίξεις, αλλά και από τις αναμνήσεις αυτών των πρόσφατων δυσμενών γεγονότων. «Τέτοιες “ουλές” μπορεί να αυξήσουν την ευαισθησία των καταναλωτών σε νέα σοκ», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Τον Ιανουάριο του 2023, όταν ο πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ ήταν 8,6%, σχεδόν οι μισοί από τους ερωτηθέντες καταναλωτές ανέφεραν ότι έδιναν προσοχή στις μεταβολές των τιμών. Αυτό το ποσοστό είχε μειωθεί μόνο ελαφρώς, στο 41%, μέχρι τον Αύγουστο του 2025, παρόλο που ο πληθωρισμός ήταν κοντά στον στόχο της ΕΚΤ. Αυτό υποδηλώνει ότι ο πρόσφατος υψηλός πληθωρισμός είχε σημαδιακές επιπτώσεις: οι καταναλωτές που βίωσαν την απότομη αύξηση του πληθωρισμού παρακολουθούν στενά τις εξελίξεις των τιμών, ακόμη και καθώς οι συνθήκες ομαλοποιούνται. Μετά το ξέσπασμα του πολέμου στο Ιράν, και παρά το γεγονός ότι ο πραγματικός πληθωρισμός παρέμεινε κοντά στον ορισμό της ΕΚΤ για τη σταθερότητα των τιμών, η προσοχή στις τιμές επανήλθε σε σχεδόν 50% τον Μάρτιο του 2026. Αυτό δείχνει και πάλι ότι τα νοικοκυριά θυμήθηκαν γρήγορα την προηγούμενη απότομη αύξηση του πληθωρισμού που οφειλόταν στις συγκρούσεις.

Δεύτερον, τα δεδομένα δείχνουν ότι οι καταναλωτές φοβούνται συνεχώς ότι οι συνεχιζόμενοι γεωπολιτικοί κίνδυνοι θα απειλήσουν την οικονομική τους κατάσταση. Οι πολέμοι επηρεάζουν αρνητικά το καταναλωτικό κλίμα: το 35% των καταναλωτών ανέφερε ότι ανησυχούσε αρκετά (8 ή υψηλότερο σε κλίμακα 0-10) τον Μάιο του 2022, με το 25% των καταναλωτών να αναφέρει τα ίδια επίπεδα ανησυχίας τον Δεκέμβριο του 2024. Αυτό το ποσοστό παρέμεινε υψηλό τον Δεκέμβριο του 2025. «Συνεπώς, οι καταναλωτές ανησυχούσαν ήδη ιδιαίτερα για τον αντίκτυπο των γεωπολιτικών εντάσεων στην ευημερία τους λίγο πριν από τη νέα σύγκρουση», καταλήγει.

Παγκόσμια πρωτοκαθεδρία του ελληνόκτητου στόλου τάνκερ

Η αξία του φτάνει στα 66,38 δισ. δολ. και οι νέες ναυπηγήσεις στα 39,89 δισ.

Του ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ

Η ελληνόκτητη ποντοπόρος ναυτιλία ελέγχει όχι μόνο τον μεγαλύτερο σε χωρητικότητα στόλο δεξαμενοπλοίων παγκοσμίως, αλλά και τον μεγαλύτερη αξία. Στοιχείο που δείχνει την ποιοτική διαφορά με τους ανταγωνιστές της. Παράλληλα, έχει το μεγαλύτερο βιβλίο παραγγελιών ειδικά για νεότευκτα δεξαμενόπλοια. Στοιχείο που δείχνει την εξέλιξη, τον εκσυγχρονισμό και την ενδυνάμωση του στόλου. Τα δεδομένα αυτά καταγράφονται στις πρόσφατες αναλύσεις της Veson και της Clarksons, οι οποίες καταδεικνύουν ότι ο ελληνικός εφοπλισμός διανύει συνολικά την πιο ενεργή περίοδο ναυπηγήσεων από το 2008.

Ειδικότερα, η αξία του ενεργειακού ελληνόκτητου στόλου δεξαμενοπλοίων υπολογίζεται στα 66,38 δισ. δολάρια, τοποθετώντας την Ελλάδα στην πρώτη θέση του συγκεκριμένου κλάδου.

Ακολουθεί η Κίνα με 39,60 δισ. δολάρια, ενώ έπονται η Ιαπωνία με 24,52 δισ., η Σιγκαπούρη με 20,26 δισ. και η Νότια

Κορέα με 16,24 δισ. δολάρια. Ταυτόχρονα με την κυριαρχία στα πλοία μεταφοράς ενέργειας, καταγράφεται σημαντική δραστηριότητα ανανέωσης στο σύνολο του εμπορικού στόλου, καθώς μέσα σε διάστημα επτά μηνών πραγματοποιήθηκαν παραγγελίες για 328 νεότευκτα πλοία όλων των τύπων (συμπεριλαμβανομένων φορτηγών, μεταφοράς εμπορευματοκιβωτίων και αερίου), συνολικής αξίας 28,5 δισ. δολαρίων.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αφορούν το σύνολο της ναυτιλιακής βιομηχανίας ανεξαρτήτως τύπου πλοίου, παρότι η Κίνα διατηρεί την πρώτη θέση στον συνολικό όγκο υπό ναυπήγηση χωρητικότητας με 38,5 εκατ. cgt έναντι 25,7 εκατ. cgt της Ελλάδας τον φετινό Απρίλιο, το ελληνικό ναυτιλιακό κεφάλαιο καταγράφει σταθερή δραστηριότητα.

Για το σύνολο του στόλου, η κλιμάκωση των παραγγελιών σημειώθηκε από τον περασμένο Νοέμβριο, όταν καταγράφηκαν συμβόλαια για 56 νεότευκτα όλων των κατηγοριών, ενώ τον Φεβρουάριο δόθηκαν παραγγε-

PHGH: Veson Nautical

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ο ελληνικός εφοπλισμός διανύει συνολικά την πιο ενεργή περίοδο ναυπηγήσεων από το 2008, σύμφωνα με τις αναλύσεις των Veson και Clarksons.

λίες για 66 πλοία κάθε είδους, εκτιμώμενης αξίας 5,9 δισ. δολαρίων. Τα στοιχεία πιστοποιούν ότι από τις αρχές του έτους οι Έλληνες πλοιοκτήτες έχουν συμβασιοποιήσει περισσότερα νεότευκτα στο σύνολο των κατηγοριών συγκριτικά με τους Κινέζους ανταγωνιστές τους.

Επιστρέφοντας όμως ειδικότερα στον στρατηγικό κλάδο των δεξαμενοπλοίων, η πρω-

τοκαθεδρία είναι αδιαμφισβήτητη, καθώς η συνολική αξία των ελληνικών παραγγελιών αποκλειστικά για τον συγκεκριμένο τύπο πλοίου ανέρχεται στα 39,89 δισ. δολάρια. Το ποσό αυτό υπερβαίνει κατά πολύ την αντίστοιχη αξία των δεξαμενοπλοίων της Κίνας, η οποία βρίσκεται στη δεύτερη θέση με παραγγελίες ύψους 9,52 δισ. δολαρίων. Στις επόμενες θέσεις για τα δεξαμενόπλοια κατατάσσονται η Σιγκαπούρη με 8,61 δισ. δολάρια, το Χονγκ Κονγκ με 5,13 δισ. δολάρια και το Ηνωμένο Βασίλειο με 5,08 δισ. δολάρια.

Στο βιβλίο παραγγελιών δεξαμενοπλοίων του 2026, εκτός από τα μεγάλα πλοία τύπου VLCC που ανέρχονται σε 139, καταγράφονται επίσης παραγγελίες για 100 πλοία τύπου Suezmax και 46 τύπου Aframax,

γεγονός που αντανάκλα τη σταθερή ζήτηση αποκλειστικά για τη μεταφορά πετρελαίου.

Παράλληλα, ειδικά στην αγορά των δεξαμενοπλοίων, οι Έλληνες πλοιοκτήτες δραστηριοποιούνται έντονα στην αγορά μεταχειρισμένων, πωλώντας παλαιότερες μονάδες σε τιμές συγκρίσιμες με τον κύκλο του 2008 και επανεπενδύοντας κεφάλαια άνω του 1 δισ. δολαρίων σε σύγχρονο τονάζ μεταφοράς υγρών φορτίων.

Η σαφής εστίαση στα δεξαμενόπλοια στο πλαίσιο των συνολικών επενδύσεων τεκμηριώνεται από το γεγονός ότι αυτά αντιπροσώπευαν το 45% του αριθμού και το 49% της αξίας του συνόλου των ελληνικών παραγγελιών για κάθε τύπο πλοίου κατά την περίοδο από τον Οκτώβριο έως τα μέσα Μαΐου.

Η σταθερή παρουσία της ελ-

ληνικής ναυτιλίας στον τομέα της μεταφοράς ενέργειας αποτυπώνεται και στις διεθνείς οικονομικές και εμπορικές σχέσεις.

Αναφορικά με το ζήτημα αυτό, ο Βολξ Τζόσουα, ειδικός απεσταλμένος του υπουργείου Ενέργειας των ΗΠΑ, πριν από λίγες μέρες σημείωσε χαρακτηριστικά ότι περίπου το 30% των πλοίων που μεταφέρουν ενέργεια παγκοσμίως ανήκει σε ελληνικά συμφέροντα, ενώ παράλληλα το 30% της ενέργειας που διοχετεύεται στις παγκόσμιες αγορές προέρχεται από τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Όπως τόνισε, οι αριθμοί αυτοί αρκούν προκειμένου να καταστεί σαφής η δυναμική της σχέσης μεταξύ της αμερικανικής αγοράς ενέργειας και της ελληνικής ναυτιλιακής βιομηχανίας.

Από τον τουρισμό 1 στα 3 ευρώ του ΑΕΠ της Ελλάδας

Μεταξύ 71,3 και 85,9 δισ. η άμεση και η έμμεση συνεισφορά του στην οικονομία

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Στα 32,4 δισ. ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 13% του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, διαμορφώθηκε η άμεση οικονομική συνεισφορά του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2025. Παράλληλα, συνυπολογίζοντας και τα πολλαπλασιαστικά οφέλη, η συνολική άμεση και έμμεση συνεισφορά εκτιμάται μεταξύ 71,3 και 85,9 δισ. ευρώ, μεγέθη που αντιπροσωπεύουν από το 28,7% έως το 34,6% του ΑΕΠ της χώρας.

Η άμεση επίδραση του κλάδου κατέγραψε αύξηση κατά 7,3% σε σύγκριση με τα 30,2 δισ. ευρώ του 2024, μέσα σε ένα ασταθές και διαρκώς μεταβαλλόμενο διεθνές μακροοικονομικό περιβάλλον. Τα παραπάνω στοιχεία προκύπτουν από την ετήσια μελέτη που δημοσίευσε το Ινστιτούτο Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΙΝΣΕΤΕ) με θέμα τη συμβολή του τουρισμού στην ελληνική οικονομία το 2025.

Ο τομέας διατηρεί τον σταθερά εξαγωγικό χαρακτήρα του, με το 85% των συνολικών εισπράξεων να προέρχεται από τον εισερχόμενο τουρισμό, επιτυγχάνοντας την ουσιαστική κάλυψη του 70% του ελλείμμα-

τος στο ισοζύγιο αγαθών.

Εξετάζοντας αναλυτικά την άμεση συμβολή των 32,4 δισ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος προέρχεται από τη δαπάνη του εισερχόμενου τουρισμού που μαζί με την κρουαζιέρα άγγιξε τα 23,6 δισ. ευρώ. Ακολουθούν οι αερομεταφορές με 3,1 δισ. ευρώ, ο εγχώριος τουρισμός με 2,5 δισ. ευρώ και η εγχώρια προστιθέμενη αξία από τουρι-

επιπλέον 1,2 έως 1,65 ευρώ πρόσθετης οικονομικής δραστηριότητας, αυξάνοντας τελικά το ΑΕΠ κατά 2,2 έως 2,65 ευρώ.

Το αποτύπωμα αυτής της δραστηριότητας διαχέεται στην ελληνική περιφέρεια, δεδομένου ότι το 74% των εσόδων του εισερχόμενου τουρισμού εισπράττεται εκτός Αττικής, στηρίζοντας την τοπική ανάπτυξη.

Περιφέρειες όπως το Νότιο Αιγαίο με 29%, η Κρήτη με 19%, τα Ιόνια Νησιά με 8% και η Κεντρική Μακεδονία με 7% συγκεντρώνουν αθροιστικά σχεδόν τα δύο τρίτα (64%) των τουριστικών εισπράξεων. Στο μέτωπο της απασχόλησης ο κλάδος διατήρησε τις ισχυρές δυνάμεις του, με τον μέσο όρο των εργαζομένων να διαμορφώνεται στους 400.250, σημειώνοντας οριακή μείωση 0,2% έναντι του 2024.

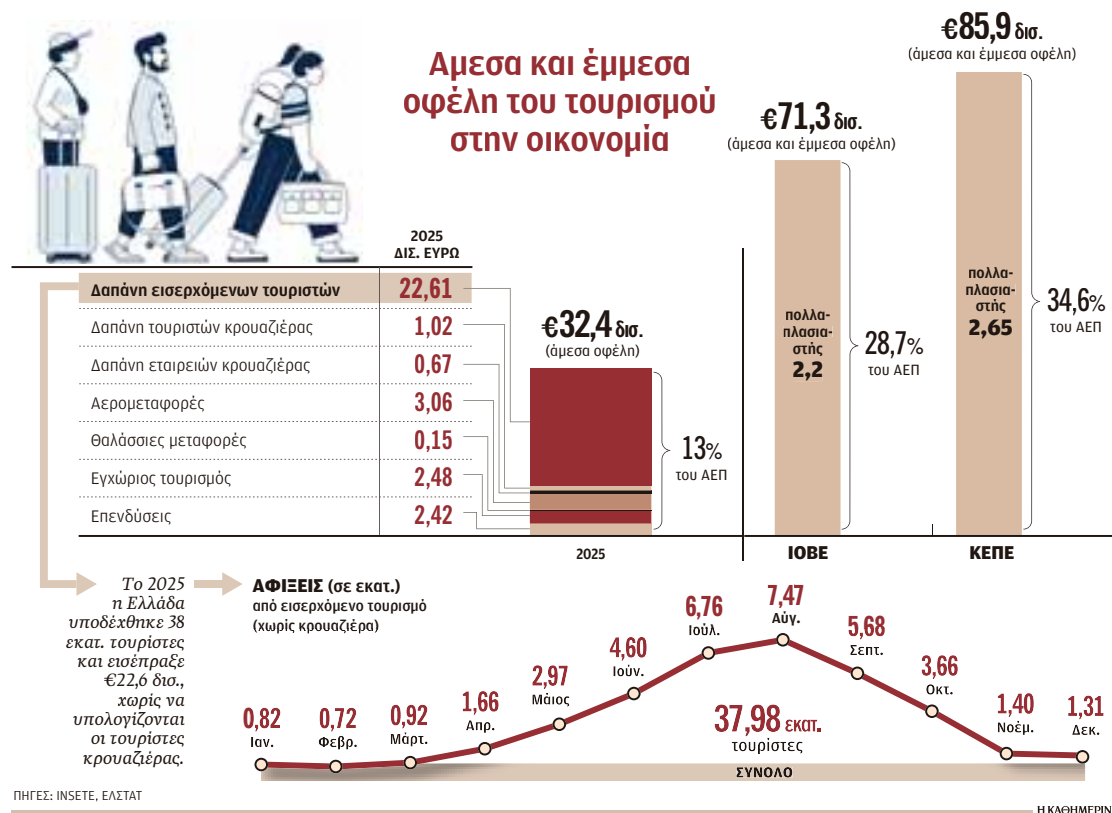
Εντούτοις, κατά το τρίτο τρίμηνο του έτους καταγράφηκε ιστορικό ρεκόρ απασχόλησης με 475.167 εργαζομένους, ο υψηλότερος αριθμός από την έναρξη της έρευνας εργατικού δυναμικού. Υπολογίζεται ότι στην κορύφωση της τουριστικής περιόδου ο τομέας δημιούργησε έως και 750.659 θέσεις

εργασίας, καλύπτοντας το 17% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα. Παρά τις επιμέρους μεταβολές, όπως η κάμψη στα καταλύματα κατά 0,8% (δηλαδή 896 λιγότεροι απασχολούμενοι) και η αντίστοιχη αύξηση στην εστίαση κατά 0,1% (με 163 νέους εργαζομένους), ο ελληνικός τουρισμός παραμένει ξεκάθαρα ο βασικός αναπτυξιακός μοχλός της εθνικής οικονομίας.

Κατά μέσον όρο απασχολούνται 400.000 εργαζόμενοι – Πάνω από 5 δισ. ευρώ ετησίως οι επενδύσεις στον κλάδο.

Η δυναμική του τουρισμού αποδεικνύεται εξαιρετικά ισχυρή, καθώς κάθε 1 ευρώ τουριστικού εσόδου δημιουργεί

στικές επενδύσεις, η οποία διαμορφώθηκε στα 2,4 δισ. ευρώ επί συνόλου επενδύσεων 5 δισ. ευρώ. Μικρότερη είναι η συμμετοχή των εταιρειών κρουαζιέρας με δαπάνες 673 εκατ. ευρώ και των θαλάσσιων μεταφορών με 147 εκατ. ευρώ.

εργασίας, καλύπτοντας το 17% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα. Παρά τις επιμέρους μεταβολές, όπως η κάμψη στα καταλύματα κατά 0,8% (δηλαδή 896 λιγότεροι απασχολούμενοι) και η αντίστοιχη αύξηση στην εστίαση κατά 0,1% (με 163 νέους εργαζομένους), ο ελληνικός τουρισμός παραμένει ξεκάθαρα ο βασικός αναπτυξιακός μοχλός της εθνικής οικονομίας.

Τα ξενοδοχεία

Σταθερό παρέμεινε το επενδυτικό αποτύπωμα του ελληνικού τουρισμού κατά τη διετία 2024-2025. Το σύνολο της επενδυτικής δραστηριότητας του κλάδου για το 2025 ανήλθε στα 5,03 δισ. ευρώ, σημειώνοντας οριακή μείωση της τάξης του 0,6% έναντι των 5,06 δισ. ευρώ του 2024. Από αυτό το συνολικό κεφάλαιο, η δαπάνη που

αφορά την εγχώρια προστιθέμενη αξία, η οποία παραμένει δηλαδή στην ελληνική οικονομία καθαρή από εισαγωγές, διαμορφώθηκε το 2025 στα 2,42 δισ. ευρώ, ελαφρώς μειωμένη κατά 0,9% σε σχέση με τα 2,44 δισ. ευρώ της προηγούμενης χρονιάς, σύμφωνα πάντοτε με τα στοιχεία του ΙΝΣΕΤΕ.

Κύριος τροφοδότης αυτών των μεγεθών παραμένει ο ξενοδοχειακός κλάδος, οι επενδύσεις του οποίου για την κατασκευή νέων και την ανακαίνιση ή επισκευή υφιστάμενων δωματίων άγγιξαν τα 2,79 δισ. ευρώ το 2025 έναντι 2,81 δισ. ευρώ το 2024 (-0,6%). Στον συγκεκριμένο εντάσεως κεφαλαίου κλάδο, η επένδυση σε όρους εγχώριας προστιθέμενης αξίας ανήλθε στο 1,67 δισ. ευρώ το 2025, καταγράφοντας κάμψη 1% από το 1,69 δισ. ευρώ του 2024.

Την ίδια στιγμή, οι επενδύσεις στους λοιπούς κλάδους του τουρισμού, οι οποίοι περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων ενοικιαζόμενα δωμάτια και βίλες, εκτιμάται ότι διαμορφώθηκαν σε 2,24 δισ. ευρώ το 2025 και 2,26 δισ. ευρώ το 2024 (-0,6%). Σε αντίθεση με τα ξενοδοχεία, οι συγκεκριμένοι κλάδοι εμφανίζουν χαμηλότερη αναλογία εγχώριας δαπάνης, καθώς τα κεφάλαιά τους κατευθύνονται αναλογικά περισσότερο σε μηχανήματα και εξοπλισμό και λιγότερο σε κτιριακές υποδομές. Ειδικότερα, η επένδυση αυτών των κλάδων που μεταφράστηκε σε εγχώρια προστιθέμενη αξία περιορίστηκε οριακά στα 0,75 δισ. ευρώ. Τα παραπάνω δεδομένα επιβεβαιώνουν ότι ο τουριστικός τομέας, παρά τις οριακές διορθώσεις, συντηρεί σταθερά ετήσιες επενδύσεις άνω των 5 δισ. ευρώ.

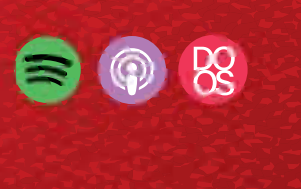

UNCUT

Το εβδομαδιαίο podcast συνεντεύξεων

με την Ελισάβετ Γεωργίου

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το ταμπού της πυρηνικής ενέργειας

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Στις 23 Νοεμβρίου 2026 στη στήλη αυτή έγραφα ένα σημείωμα για τα τρία ταμπού που έχουμε στην Ελλάδα: την **πυρηνική ενέργεια**, τη **λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές** και τα **ψηλά κτίρια**.

Στις 10 Μαρτίου 2026 ο πρωθυπουργός μιλώντας στη **Διάσκεψη Κορυφής για την Ενέργεια στο Παρίσι**, ουσιαστικά άνοιξε το θέμα. Σταχυολογώ αποσπάσματα από την τοποθέτηση του πρωθυπουργού, σαν εισαγωγή στο σημερινό θέμα:

– «**Δεν μπορούμε να πετύχουμε** αυτά που θέλουμε στην *Ευρώπη... χωρίς την πυρηνική ενέργεια*».

– «**Η Ελλάδα γυρνά σελίδα...** έχει έρθει η ώρα να εξερευνήσει αν η πυρηνική ενέργεια... μπορεί να διαδραματίσει ρόλο».

– «**Όσο κι αν επεκτείνουμε τις ΑΠΕ**, θα χρειαζόμαστε *προβλέψιμη ισχύ*».

– «**Η Ευρώπη... απομακρύνθηκε** από την πυρηνική ενέργεια. Ήταν ένα από τα μεγαλύτερα στρατηγικά μας λάθη».

– «**Η πυρηνική ενέργεια** πρέπει να είναι κομμάτι της λύσης».

– «**Σε καιρούς μεγάλων αναταραχών** όλες οι επιλογές πρέπει να είναι στο τραπέζι».

– «**Εξετάζονται μικροί αρθρωτοί αντιδραστήρες (SMRs)**».

– «**Θα δημιουργηθεί διυπουργική επιτροπή για εισηγήσεις**».

– «**Η ζήτηση ρεύματος θα αυξηθεί**».

– «**Όσο κι αν επεκταθούν οι ΑΠΕ, δεν θα επαρκούν**».

Μετά την ομιλία του πρωθυπουργού είδαμε απίθανες σκηνές στα κανάλια της ελληνικής τηλεόρασης. Δημοσιογράφοι σταματούσαν πολίτες στον δρόμο και τους ρωτούσαν τη γνώμη τους σχετικά με την πυρηνική ενέργεια. Φυσικά, οι απαντήσεις ήταν ανάλογες με την «αντίληψη» που είχε ο καθένας για το τι είναι η πυρηνική ενέργεια. Αντί να κάνουν ειδικές εκπομπές με υποστηρικτές και αντιθέτους, ώστε να ενημερωθεί το κοινό, προτίμησαν την εύκολη λύση. Αντιθέτως, δύο σοβαρές εφημερίδες, μία εκ των οποίων είναι η «Κ», είχαν εκτεταμένα άρθρα για το θέμα, τόσο από υποστηρικτές όσο και από αντιθέτους. Δυστυχώς, ο πολύς κόσμος σήμερα δεν διαβάζει εφημερίδες και η γνώση του προέρχεται από την τηλεόραση και τα social media. Έτσι, για άλλη μια φορά η τηλεόραση αντί να ενημερώνει και να επιμορφώνει, ουσιαστικά αναπαρήγαγε τις δοξασίες των ερωτωμένων, δημιουργώντας σύγχυση.

Από κοντά και τα κόμμάτα μας, που θέλουν να μας κυβερνήσουν. Ιδού οι θέσεις τους συνοπτικά.

– **ΠΑΣΟΚ - Κίνημα Αλλαγής**
Ο **Νίκος Ανδρουλάκης** κράτησε πιο ισορροπημένη στάση:

Δεν απέρριψε αρτίοι τη συζήτηση, αλλά τόνισε ότι η πυρηνική ενέργεια είναι **πολύ ακριβή και χρονοβόρα**.

Επισήμανε ότι η Ελλάδα πρέπει να επικεντρωθεί σε **ρεαλιστικές και άμεσα εφαρμόσιμες λύσεις**, όπως οι ΑΠΕ.

Ζήτησε σοβαρή **ευρωπαϊκή στρατηγική** πριν ληφθούν εθνικές αποφάσεις.

– **Σύριζα**

Ο **Σωκράτης Φάμελλος** και άλλα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ άσκησαν έντονη κριτική:

Χαρακτήρισαν την πρόταση **αποπροσανατολιστική** και εκτός των άμεσων αναγκών της χώρας.

Υποστήριξαν ότι η Ελλάδα πρέπει να επενδύσει κυρίως σε **ΑΠΕ και αποθήκευση ενέργειας**, όχι σε πυρηνικά.

Εθεσαν ζητήματα **κόστους, ασφάλειας και διαχειρίσις αποβλήτων**.

– **ΚΚΕ**

Το **Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας** απέρριψε πλήρως την ιδέα:

Κατήγγειλε την πυρηνική ενέργεια ως **επικίνδυνη για τον λαό**.

Συνδесе τη συζήτηση με τα **συμφέροντα μεγάλων ενεργειακών ομίλων**.

Επέμεινε ότι το πρόβλημα είναι συνολικά το **ενεργειακό μοντέλο** και όχι η τεχνολογία.

– **Ελληνική Λύση**

Ο **Κυριάκος Βελόπουλος** εμφανίστηκε πιο θετικός υπό όρους:

Τόνισε ότι η πυρηνική ενέργεια μπορεί να αποτελέσει **εργαλείο ενεργειακής αυτονομίας**.

Εθεσε όμως ζητήματα **ασφάλειας και εθνικού σχεδιασμού**.

– **Νέα Αριστερά**

Ο **Αλέξης Χαρίτσης** άσκησε κριτική:

Χαρακτήρισε την πρόταση **εκτός πραγματικότητας για την Ελλάδα**.

Υποστήριξε ότι η χώρα πρέπει να επενδύσει σε **καθαρή ενέργεια χαμηλότερου κόστους**.

Πριν αποφασίσουμε τι πρέπει να κάνουμε, ελάτε να δούμε ορισμένες παραμέτρους που αφορούν την ενέργεια. Η εγκυρότατη **McKinsey** προβλέπει ότι η ζήτηση για ενέργεια θα τριπλασιαστεί μέχρι το 2050 λόγω των ηλεκτρικών αυτοκινήτων, την αυξημένη χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας στη βιομηχανία, την τεχνητή νοημοσύνη και την

Η συζήτηση για τα πυρηνικά μπορεί να είναι δύσκολη, ιδεολογικά φορτισμένη και πολιτικά επικίνδυνη. Αλλά αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, πρέπει να ξεκινάει από τα δεδομένα και όχι από τους φόβους μας.

Δεν είναι τυχαίο ότι σχεδόν όλες οι χώρες επανεξετάζουν το θέμα της πυρηνικής ενέργειας υπό τις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί.

εξάπλωση των data centers. Επιπλέον, προβλέπει ότι το πετρέλαιο και το αέριο θα καλύπτουν μόλις το 45%-51% της ζήτησης μέχρι το 2050.

Η **Morgan Stanley Research** προβλέπει ότι η ζήτηση ηλεκτρικής ισχύος ΜΟΝΟ από τα data centers στις ΗΠΑ θα μπορούσε να φτάσει τα 74 GW έως το 2028, ενώ εκτιμάται ότι θα υπάρξει έλλειμμα περίπου 49 GW στη διαθεσίμη πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια. Με βάση αυτές τις προβλέψεις, η πολιτεία του Maine απαγόρευσε τη δημιουργία νέων data centers φοβούμενη ότι η ζήτηση για ενέργεια θα αυξήσει τις τιμές για τους κατοίκους της.

Ο **δαιμόνιος Elon Mask** σκέφτεται να δημιουργήσει data centers στο... Διάστημα. Το σκεπτικό αξίζει την προσοχή μας. Στο Διάστημα υπάρχει μόνη μλιακή ενέργεια αλλά και οι ανάγκες είναι περιορισμένες διότι δεν απαιτείται ψύξη από ενεργοβόρα κλιματιστικά!

Ο **πρόεδρος του ΣΕΒ Σπύρος Θεοδωρόπουλος** στην

ανοικτή Γενική Συνέλευση του 2025, στην ομιλία του που έγινε παρουσία του πρωθυπουργού, είπε μεταξύ άλλων: «**Για τη βιομηχανία –και ιδιαίτερα για την ενεργοβόρο– η πρόσβαση σε ανταγωνιστική και προβλέψιμη ενέργεια αποτελεί όρο επιβίωσης**» και «**ενίσχυσης της αποδοτικότητας και της προβλεψιμότητας του επιχειρηματικού περιβάλλοντος**». Η λέξη - κλειδί στην ομιλία είναι η «**προβλεψιμότητα**».

Οι **εξελιξεις στην Ουκρανία** έδειξαν περίτρανα ότι η εξάρτηση στην ενέργεια ήταν θανάσιμο αμάρτημα. Επιπλέον, οι πρόσφατες εξελίξεις στο Ιράν έκαναν το θέμα της ενέργειας να μπει στα επείγοντα προς λύση. Οι εκτιμήσεις για την τιμή του πετρελαίου ποικίλουν, αλλά δεν αποκλείουν τα 200 δολάρια το βαρέλι. «**Των φρονιμών τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν**». Πολύ σωστά, λοιπόν, ο πρωθυπουργός άνοιξε το θέμα γιατί πρέπει να προετοιμαστούμε. Θα μπορούμε στη συζήτηση αλλά θέλω να κάνω μια επισήμανση.

Με βάση όλα τα παραπάνω δεν είναι τυχαίο ότι σχεδόν όλες οι χώρες επανεξετάζουν το θέμα της πυρηνικής ενέργειας υπό τις νέες συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί. Η «Κ» (25/4/2026) στο άρθρο της με τίτλο «**Ελκυστική, λόγω κρίσης, η πυρηνική ενέργεια**», με χαρακτηριστικό υπότιτλο «**“Στρατηγικό σφάλμα” χαρακτήρισε η πρόεδρος της Κομισιόν την εγκα-**

τάλειψή της, 40 χρόνια μετά την έκρηξη του Τσερνόμπιλ», παραθέτει έναν πίνακα με τις 20 χώρες με τους περισσότερους πυρηνικούς αντιδραστήρες στον κόσμο. Πρώτες είναι οι ΗΠΑ με 94 και ακολουθεί η Κίνα με 58 και άλλους 33 υπό κατασκευήν. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η παρουσία δύο χωρών που φημίζονται για τις υπηρεσίες προς τους πολίτες τους: Φινλανδία με 5 και Ελβετία με 4.

Η **βασική αντίρρηση** για την Π.Ε. είναι οι κίνδυνοι που υποτίθεται ότι τη συνοδεύουν. Η Π.Ε. έχει συνδεθεί αρνητικά με τις τραγωδίες στο Chernobyl (Ρωσία - 1986) και στη Fukushima (Ιαπωνία - 2011). Ειδικά η καταστροφή που έγινε στην Ιαπωνία από το τσουνάμι που δημιουργήθηκε από σεισμό 160 χιλιάμετρα μακριά, προκάλεσε τρόμο σε όλο τον πλανήτη. Αξίζει να σημειωθεί ότι στη Fukushima είχαν προβλέψει τον κίνδυνο από τσουνάμι και δημιούργησαν προστατευτικό τείχος ύψους 10 μέτρων, αλλά το τσουνάμι που τους κτύπησε είχε ύψος 17 μέτρα! Αλλά και η καταστροφή στο Chernobyl ήταν αποτέλεσμα πολυπαραγοντικό. Κατ’ αρχάς ο σχεδιασμός ήταν πρόχειρος και ελλιπής, χαρακτηριστικό της Σοβιετικής Ενωσης. Το δυστύχημα προήλθε από ανθρώπινο λάθος και γι’ αυτό ξέφυγε από κάθε έλεγχο.

Να, όμως, που η τεχνολογία έχει αλλάξει ριζικά. Τα μεγαθήρια του 20ού αιώνα, που θέλουν

πολλά δισεκατομμύρια δολάρια και μια δεκαετία για να κατασκευαστούν, είναι πλέον ξεπερασμένα. Σήμερα μιλάμε για τα **SMR (Small Modular Reactors - Μικροί Αρθρωτοί Αντιδραστήρες)**. Σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς πυρηνικούς σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής, οι SMR μπορούσαν να κατασκευάζονται σε εργοστάσια και να συναρμολογούνται επί τόπου. Ο αρθρωτός σχεδιασμός τους σημαίνει ότι μπορούσαν να κλιμακωθούν, ώστε να ταιριάζουν στις τοπικές ενεργειακές ανάγκες, από την τροφοδότηση μιας μικρής πόλης έως την παροχή ηλεκτρικής ενέργειας για βιομηχανική χρήση. Περιλιπτικά, αποδίδουν 10-300 MW, κοστίζουν 1-2 δις. δολάρια και ο χρόνος ανάπτυξης είναι 3-5 χρόνια. Μάλιστα, μπορούν να αναπτυχθούν σε υπόγειους σταθμούς για περισσότερη ασφάλεια.

Πρέπει να έχετε διαπιστώσει ότι πάντοτε προσπαθώ να συνοδεύω τις θέσεις μου με στοιχεία. Η μεγάλη παρεξήγηση για την πυρηνική ενέργεια βρίσκεται στην επικινδυνότητα. Οι αριθμοί όμως αποδεικνύουν μια εντελώς διαφορετική εικόνα: Ιδού τα πραγματικά στοιχεία:

– **Λιγνίτης / άνθρακας**: ~**20-25 θάνατοι/TWh** (κυρίως από ατμοσφαιρική ρύπανση).

– **Φυσικό αέριο**: ~**2-3 θάνατοι/TWh**.

– **Πυρηνικά**: ~**0,03 θάνατοι/TWh** (περιλαμβάνονται Chernobyl και Fukushima).

Δηλαδή, ανά μονάδα ενέργειας ο λιγνίτης είναι περίπου **700-800 φορές πιο θανατηφόρος** από τα πυρηνικά σε όρους δημόσιας υγείας.

Βλέπετε πόσο αποκαλυπτικοί είναι οι αριθμοί. Αυτό είναι χαρακτηριστικό της ανθρώπινης φύσης: Εντυπωσιαζόμαστε για τους κινδύνους της πυρηνικής ενέργειας γιατί είναι **σπάνιοι και θαματικοί**, ενώ αγνοούμε με τους κινδύνους από τον λιγνίτη, γιατί είναι **διάχυτοι και αόρατοι** (καρδιοαναπνευστικά, καρκίνοι).

Η Ελλάδα σήμερα εγκαταλείπει τον λιγνίτη, κυρίως για περιβαλλοντικούς και οικονομικούς λόγους. Ίσως ήρθε η ώρα να αναγνωρίσουμε ότι υπήρχε και ένας τρίτος, πιο σημαντικός λόγος: **η προστασία της ανθρωπίνης ζωής**.

Η συζήτηση για τα πυρηνικά μπορεί να είναι δύσκολη, ιδεολογικά φορτισμένη και πολιτικά επικίνδυνη. Αλλά αν θέλουμε να είμαστε ειλικρινείς, πρέπει να ξεκινάει από τα δεδομένα και όχι από τους φόβους μας.

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Νέο κοινωνικό συμβόλαιο στην εποχή της ΑΙ

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΖΑΪΡΗ**

Όταν μιλούσε ο Rousseau για το «Κοινωνικό Συμβόλαιο» αναφερόταν στην εργασία λέγοντας ότι συνιστά «Βασικό παράγοντα ένταξης των ατόμων στην κοινωνία, καθώς και δυναμική παράμετρο αναδιανομής πλούτου».

Σήμερα όμως τα πράγματα μετασχηματίζονται ριζικά. Οι αλγόριθμοι, τα μεγάλα δεδομένα και τα συστήματα τεχνητής νοημοσύνης επιφέρουν δραματικές αλλαγές, όχι μόνο στο είδος εργασίας αλλά στην ποιότητα και στο περιεχόμενό της. Δεν μιλάμε απλά για τεχνολογική ανεργία ή ανεργία τριβής, όταν οι άνθρωποι βρίσκονται σε μεταβατικό στάδιο μεταξύ δύο εργασιών, αλλά για δομική ανεργία σε ένα ραγδαία εξελισσόμενο και μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Από την άλλη, νέες εξειδικεύσεις απαιτούνται που θα καλύψουν τις ανάγκες των τεχνολογικών καινοτομιών. Η δύναμη της τεχνητής νοημοσύνης δεν επαναπροσδιορίζει μόνο την εργασία, αλλά και την ίδια την οικονομία

και τις μέχρι τώρα διαμορφωμένες σχέσεις κράτους - πολίτη και το κυριότερο η οικονομική ισχύς συσσωρεύεται σε μεγάλες εταιρείες τεχνολογικού κολοσού, όπως π.χ. Google, Apple, Microsoft, Open AI, Palantir technologies με επιρροή στα data analytics, Byte Dance με επιρροή λόγω TikTok, Snap Inc., Discord Inc για Gaming, Klarna, Space X κ.ά., με την αιτούμενη ωστόσο επιμέλεια από πλευράς κυβερνήσεων να εστιάζεται στις οικονομικά αδύναμες ομάδες πληθυσμού, καθώς η οικονομία της πληροφορίας μπορεί να δημιουργεί νέο πλούτο αλλά «παράγει» και ανισότητες.

Ως εκ των ανωτέρω, συνάγεται λοιπόν η αναγκαιότητα ενός νέου κοινωνικού συμβολαίου στο πλαίσιο της διαδικασίας αναθεώρησης και αναπροσαρμογής με βάση τα νέα δεδομένα αναφορικά με τις σχέσεις κράτους - πολίτη, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών. Η αναπροσαρμογή ωστόσο

αυτή χρειάζεται προφανώς και στη χώρα μας, αφορά δε πολλούς κλάδους της οικονομίας, από τη λιανική, τις τράπεζες, τον τουρισμό μέχρι και τη δημόσια διοίκηση.

Αυτό σημαίνει ότι η παραδοσιακή δομή της ελληνικής οικονομίας, που είναι ευάλωτη στις τεχνολογικές αλλαγές

Η δύναμη της τεχνητής νοημοσύνης δεν επαναπροσδιορίζει μόνο την εργασία, αλλά και την ίδια την οικονομία.

και δημιουργεί θέσεις εργασίας χαμηλής προστιθέμενης αξίας και εξειδίκευσης, πρέπει να αλλάξει για τον απλούστατο λόγο ότι οι θέσεις αυτές θα αυτοματοποιηθούν. Στην κατεύθυνση αυτή η πολιτική βούληση και παρέμβαση κρίνεται σκόπιμη,

ειδάλλως θα προκύψει απώλεια θέσεων εργασίας και το σοβαρότερο διευρυνση των ανισοτήτων. Αναμφισβήτητα λοιπόν το νέο κοινωνικό συμβόλαιο θα έχει αφετηρία την εκπαίδευση. Η συζήτηση για τις πολυσυζητημένες ψηφιακές δεξιότητες κρίνεται ατελέσφορη και γραφειοκρατική, καθώς η ανάγκη για ένα νέο εθνικό σύστημα διά βίου μάθησης, που οδηγεί σε πραγματική αξιοποίηση των νέων ευκαιριών απασχόλησης, υπερτερεί, αφού αποτελεί την ορθή προσέγγιση στην επίλυση του προβλήματος.

Το αίτημα λοιπόν για ένα νέο κοινωνικό συμβόλαιο στη χώρα μας αγγίζει πολιτικές πτυχές και ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών που αφορούν: Πρώτον, την παρουσία, όπως είπαμε, ενός εθνικού συστήματος διά βίου μάθησης, με την εκπαίδευση συνδεδεμένη με τις νέες τεχνολογίες από τα πρώτα μαθητικά χρόνια.

Δεύτερον, τον επανασχεδιασμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, αφού η φύση της

εργασίας του μέλλοντος αλλάζει.

Τρίτον, την εξισορρόπηση της εφαρμογής συστημάτων νέων τεχνολογιών και τεχνητής νοημοσύνης, που θα πρέπει να λειτουργούν με όρους λογοδοσίας, διαφάνειας και προστασίας προσωπικών δεδομένων. Τέταρτον, το νέο κοινωνικό συμβόλαιο πρωτίστως θα πρέπει να υπηρετεί και να φέρνει στο επίκεντρο τον πολίτη μέσα από κανόνες που εμβαθύνουν περαιτέρω στη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και ενισχύουν την πίστη των πολιτών σε αυτό το νέο συμβόλαιο. Στη λογική αυτή, λοιπόν, η συνεργασία πανεπιστημίων και επιχειρήσεων, με πραγματικά κίνητρα σε εργαζομένους και ανέργους είναι απαραίτητη. Από την άλλη, η ευέλικτη εργασία δεν πρέπει να συνδέεται με την εργασιακή ανασφάλεια και η ύπαρξη μηχανισμών που διασφαλίζουν αξιοπρεπείς εγγυημένο εισόδημα και προασπίζουν τα εργασιακά δικαιώματα, ανεξαρτήτως του είδους απασχό-

λησης, θεμελιώνουν ασφαλείς προϋποθέσεις αντίστασης και ενσωμάτωσης στην επικείμενη αυτοματοποίηση της εργασίας.

Σε αυτό το πλαίσιο η τεχνητή νοημοσύνη για τη χώρα αποτελεί δύναμη ευκαιρία και μοχλό ταχείας ανάπτυξης, που θα αφορά όμως τους πολλούς, αφού θα συνδυάζει την τεχνολογική πρόοδο με την κοινωνική συνοχή. Είναι στρατηγικής σημασίας, όμως, και οι επενδύσεις σε τεχνολογία και καινοτομία, στοιχειοθετούν δε στοχευμένες πολιτικές επιλογές ώστε η χώρα να μην κινδυνεύσει να παγιδευτεί σε ένα μοντέλο χαμηλής προστιθέμενης αξίας με επιπτώσεις στη συμμετοχή της στον διεθνή καταμερισμό εργασίας, στις θέσεις εργασίας που «παράγει», καθώς και στην ανάγκη ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Ο κ. Αντώνης Ζαΐρης είναι καθηγητής Διοίκησης Επιχειρήσεων, μέλος της Ένωσης Αμερικανών Οικονομολόγων (AEA).

Ενδέκατη μεγαλύτερη αγορά η Ελλάδα για τη Revolut

Στην τελική ευθεία για
την απόκτηση ελληνικού IBAN

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στην **τελική** ευθεία για την απόκτηση ελληνικού IBAN βρίσκεται η Revolut στη χώρα μας, έχοντας επιτύχει να ξεπεράσει το ορόσημο των 2 εκατ. πελατών. Η Ελλάδα αποτελεί πλέον την 11η μεγαλύτερη αγορά της Revolut διεθνώς, με βάση τον αριθμό ιδιωτών πελατών.

Η απόκτηση ελληνικού IBAN, σύμφωνα με τον Βασίλη Αμερανή, Operations Manager της Revolut Greece, θα επιτρέψει στην Revolut να καθιερωθεί στους λογαριασμούς μισθοδοσίας αλλά και να διευρύνει την γκάμα των προϊόντων για τους Έλληνες πελάτες της.

Ήδη η Revolut λειτουργεί με γραφείο αντιπροσωπείας στην Ελλάδα, γεγονός που σε συνδυασμό με το ελληνικό IBAN αναμένεται να ενισχύει περαιτέρω την εμπιστοσύνη των εργαζομένων και των πελατών της, ικανοποιώντας παράλληλα και απαιτήσεις της ελληνικής νομοθεσίας, όπως η κάλυψη του αφορολογήτου από ηλεκτρονικές συναλλαγές. Στόχος, όπως

εξηγεί ο κ. Αμερανής, «είναι να καταστούμε η κύρια τράπεζα για τους πελάτες μας όχι μόνο για συναλλαγές ή τη μισθοδοσία, αλλά και για την παροχή επιπλέον προϊόντων. Μεταξύ αυτών ο λογαριασμός αποταμίευσης “Ευέλικτα Κεφάλαια”, που αποτελεί επενδυτικό προϊόν χαμηλού ρίσκου με μέση απόδοση από 1,2% έως 2,1%, ανάλογα με το πακέτο που επιλέγει ο πελάτης ή τα επενδυτικά προϊόντα που προσφέρονται μέσα από την πλατφόρμα της».

Σήμερα, περισσότερο από το 18% του ελληνικού πληθυσμού χρησιμοποιεί τη Revolut, γεγονός που κατατάσσει τη χώρα μεταξύ των αγορών με τη μεγαλύτερη διείσδυση της εταιρείας παγκοσμίως. Το επίτευγμα αυτό, όπως σημειώνει σε ανακοίνωσή της η παγκόσμια fintech, «εδραιώνει τη θέση της Ελλάδας ως μιας από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες αλλά και στρατηγικά σημαντικότερες αγορές της Revolut διεθνώς. Όπως δηλώνει ο επικεφαλής ανάπτυξης για τη Νότια Ευρώπη, Ιγνάσιο Ζουνζούνγκι, φιλοδοξία της Revolut

Η απόκτηση ελληνικού IBAN θα επιτρέψει στη Revolut να καθιερωθεί στους λογαριασμούς μισθοδοσίας, αλλά και να διευρύνει την γκάμα των προϊόντων για τους Έλληνες πελάτες της.

Εχει πάνω από 2 εκατ. πελάτες στη χώρα και είναι κοντά στην απόκτηση ελληνικού IBAN.

είναι να αποτελέσει μια από τις κορυφαίες τραπεζικές επιλογές στην Ελλάδα, επενδύοντας σε τοπικά προϊόντα, τοπικές υποδομές και σε μια ακόμη ισχυρότερη παρουσία στην ελληνική αγορά».

Μόνο μέσα στο 2025, η Revolut πρόσθεσε περισσότερους από 400.000 νέους ιδιώτες πελάτες στην Ελλάδα, ενώ η συνολική πελατειακή της βάση αυξήθηκε κατά περισσότερο

από 30%. Παράλληλα, η χρήση της πλατφόρμας αυξήθηκε σημαντικά, επιβεβαιώνοντας τη μετάβαση της Revolut από εργαλείο ταξιδιωτικών συναλλαγών σε μια πλατφόρμα καθημερινής διαχείρισης οικονομικών.

Η αλλαγή αυτή αποτυπώνεται ξεκάθαρα στη χρήση της εφαρμογής εντός Ελλάδας. Το ποσοστό των εγχωρίων πληρωμών αυξάνεται σταθερά σε ετήσια βάση και πλέον αντιστοιχεί στο 68% του συνόλου των πληρωμών με κάρτα, στοιχείο που δείχνει ότι οι πελάτες χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο τη Revolut για τις καθημερινές τους ανάγκες στην Ελλάδα, και όχι μόνο κατά τη διάρκεια ταξιδιών στο εξωτερικό. Το σύνολο των συναλλαγών με κάρτα αυξή-

θηκε σχεδόν κατά 50% σε ετήσια βάση το 2025, ενώ η Revolut παρέμεινε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά η δημοφιλέστερη χρηματοοικονομική εφαρμογή σε downloads στην Ελλάδα.

Παράλληλα, οι πελάτες συγκεντρώνουν ολοένα και μεγαλύτερο μέρος της ευρύτερης οικονομικής τους δραστηριότητας στην πλατφόρμα της. Οι πελάτες του Revolut Business αυξήθηκαν κατά περισσότερο από 40%, ενώ οι εταιρικές καταθέσεις σημείωσαν αύξηση της τάξεως του 60%, γεγονός που αντανάκλα την αυξανόμενη υιοθέτηση της πλατφόρμας από ελληνικές επιχειρήσεις και επαγγελματίες.

Αντιστοίχως, σημαντική ήταν και η ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας, με τον αριθμό

των επενδυτών να αυξάνεται κατά σχεδόν 60%, ενώ ο συνολικός όγκος επενδύσεων κατέγραψε άνοδο άνω του 130%. Σήμερα, πάνω από 320 εκατ. ευρώ έχουν επενδυθεί από Έλληνες πελάτες σε «Ευέλικτα Κεφάλαια».

Επίσης, η εταιρεία συνεχίζει να επενδύει στο τοπικό οικοσύστημα μέσα από συνεργασίες με κορυφαίες ελληνικές εταιρείες, όπως οι Skroutz, efood, Public και Plaisio. Μέσω της ενσωμάτωσης του Revolut Pay στη διαδικασία ολοκλήρωσης αγοράς των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων, η εταιρεία συμβάλλει στην περαιτέρω αναβάθμιση των ψηφιακών πληρωμών, ενώ παράλληλα διερευνά νέες ευκαιρίες για ακόμη δυναμικότερη παρουσία στη χώρα.

Δημήτρης Κ. Μελισσας & Χρίστης Θ. Λοττίδης

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η Δημοκρατία προϋποθέτει διαφάνεια,
προϋποθέτει αξιοπιστία,
προϋποθέτει την τήρηση των κανόνων,
που η ίδια έχει θεσπίσει,
άσχετα με το τι θέλει να
ακούσει ο κάθε πολίτης

€22

www.sakkoulas.gr

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ - ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Αθήνα
• Ιπποκράτους 23 | Τ.Κ. 10679
• Κ. Λουκάρεως 29 και Μομφεράτου 154 | Τ.Κ. 11475
Θεσσαλονίκη
• Φράγκων 1 | Τ.Κ. 54626
• ΕΒ. Αμύνων 42 | Τ.Κ. 54621
Λευκωσία
• Νικολάου Σαρρήπου 2 Γωνία @ Λεωφ. Λυκαβηττού, 2401 Έγκωμη

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
07:00 – 10:00

ΠΡΩΤΗ ΠΑΣΑ

ΑΝΤΡΕΑΣ
ΓΙΩΡΓΑΛΛΑΣ

ΓΙΩΡΓΟΣ
ΛΟΓΙΔΗΣ

ΜΙΧΑΗΛΣ
ΤΣΙΚΑΛΑΣ

ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

Πρόστιμο 200 εκατ. ευρώ στην Temu από Κομισιόν

Κρίσιμη συζήτηση σήμερα στην Ε.Ε.
για τις εμπορικές σχέσεις με Κίνα

Της ανταποκρίτριας μας
στης ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Κρίσιμη για τις εμπορικές σχέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης - Κίνας είναι η σημερινή συζήτηση προσανατολισμού (orientation debate) που διεξάγεται στην Κομισιόν υπό την πίεση πέντε κρατών-μελών να υιοθετήσουν οι Βρυξέλλες μια πιο σκληρή στάση απέναντι στο Πεκίνο. Η συζήτηση του Κολεγίου των Επιτρόπων συνέπεσε, μάλιστα, με τη χθεσινή ανακοίνωση του μεγαλύτερου προστίμου που έχει επιβληθεί ποτέ σε κινεζική εταιρεία.

Η Κομισιόν ανακοίνωσε συγκεκριμένα πρόστιμο ύψους 200 εκατ. ευρώ κατά της κινεζικής πλατφόρμας ηλεκτρονικού εμπορίου Temu, καθώς έκρινε «έπειτα από έρευνα που ξεκίνησε το 2024» ότι η εταιρεία απέτυχε να αξιολογήσει επαρκώς τους κινδύνους από παράνομα προϊόντα που διακινούνται στην ευρωπαϊκή αγορά, παραβιάζοντας τις υποχρεώσεις της βάσει του Κανονισμού Ψηφιακών Υπηρεσιών (DSA). Πρόκειται γενικά για το μεγαλύτερο πρόστιμο που έχει επιβληθεί έως σήμερα στο πλαίσιο

του DSA. Εκπρόσωποι της Επιτροπής επικύρωσαν, πάντως, να διασκεδάσουν τις εντυπώσεις ότι οι Βρυξέλλες ήθελαν να στείλουν μήνυμα προς συγκεκριμένα κράτη-μέλη ότι αντιμετωπίζουν πλέον πιο αυστηρά τις κινεζικές εταιρείες και τις πρακτικές τους.

Πέντε κράτη-μέλη –Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία και Λιθουανία– ζητούν από την Κομισιόν μια σαφώς πιο επιθετική εμπορική πολιτική απέναντι στις κινεζικές πρακτικές.

Επέμειναν ότι η κάθε σχετική απόφαση προστίμου «λαμβάνεται όταν η υπόθεση είναι έτοιμη» και όχι με βάση πολιτικές σκοπιμότητες. «Όταν δεν λαμβάνουμε αποφάσεις, κατηγορούμαστε ότι είμαστε αργοί. Όταν τις λαμβάνουμε, κατηγορούμαστε ότι βιαζόμαστε για πολιτικούς λόγους», τόνισε ο εκπρόσωπος της Κομισιόν, ενώ ωριότερα

Η Κομισιόν έκρινε ότι η κινεζική Temu απέτυχε να αξιολογήσει επαρκώς τους κινδύνους από παράνομα προϊόντα που διακινούνται στην ευρωπαϊκή αγορά, παραβιάζοντας τις υποχρεώσεις της βάσει του Κανονισμού Ψηφιακών Υπηρεσιών.

και η εκτελεστική αντιπρόεδρος της Επιτροπής, Χένα Βέρκουεν, υποστήριξε ότι η Ε.Ε. «απλώς εφαρμόζει τους κανόνες της».

Η αλήθεια είναι, ωστόσο, ότι τόσο οι Βρυξέλλες όσο και αρκετά κράτη-μέλη της Ε.Ε. προβληματίζονται για το πώς θα αντιμετωπιστεί αυτό που αρκετοί Ευρωπαίοι αξιωματούχοι αποκαλούν πλέον «China Shock 2.0» – δηλαδή, τη νέα φάση κινεζικής υπερπαραγωγής και εξαγωγικής πίεσης προς την ευρωπαϊκή βιομηχανία.

Πέντε κράτη-μέλη –Γαλλία, Ιταλία, Ισπανία, Ολλανδία και Λιθουανία– συνυπέγραψαν non paper μέσω του οποίου ζητούν από την Κομισιόν μια σαφώς πιο επιθετική εμπορική πολιτική απέναντι στις κινεζικές πρακτικές. Το έγγραφο που κυκλοφόρησε πριν από λίγες ημέρες

–αν και δεν κατονομάζει ευθέως την Κίνα– καλεί για ταχύτερη ενεργοποίηση μέτρων έκτακτης προστασίας, ευρύτερη χρήση δασμών και ποσοστώσεων, αλλά και νέα εργαλεία κατά της παράκαμψης των ευρωπαϊκών μέτρων μέσω τρίτων χωρών.

Η Γαλλία, πάντως, εδώ και καιρό υποστηρίζει μια πιο προστατευτική ευρωπαϊκή βιομηχανική στρατηγική έναντι της Κίνας, με τον Εμανουέλ Μακρόν να ζητάει ακόμη και ευρωπαϊκό, αντίστοιχο του αμερικανικού, άρθρο 301 (Section 301), βάσει του οποίου επιβάλλονται δασμοί και εμπορικά μέτρα.

Η συνυπογραφή του non paper από την Ισπανία και την Ολλανδία θεωρείται ενδεικτική της μεταστροφής εντός της Ε.Ε. έναντι της Κίνας, καθώς η Μαδρίτη έχει στενές οικονομικές

σχέσεις με το Πεκίνο και η Ολλανδία –αν και υπέρμαχος του ελεύθερου εμπορίου– βρίσκεται στην πρώτη γραμμή της συζήτησης περί οικονομικής ασφάλειας λόγω της παρουσίας εταιρειών, όπως η Nexperia.

Η Ιταλία, επίσης, εμφανίζεται πλέον πιο κοντά στη γαλλική προσέγγιση περί «στρατηγικής αυτονομίας», ενώ ερώτημα παραμένει η στάση της Γερμανίας λόγω της σύνδεσής της βιομηχανίας της με την κινεζική αγορά. Ωστόσο, στις Βρυξέλλες αυξάνονται οι εκτιμήσεις ότι το Βερολίνο ενδέχεται σταδιακά να μετακινηθεί, καθώς εντείνονται οι πιέσεις ειδικά στην αυτοκινητοβιομηχανία λόγω των κινεζικών ηλεκτρικών αυτοκινήτων.

«Οι σχέσεις Ε.Ε. - Κίνας ήταν σχεδόν πάντα ανισόρροπες. Στο παρελθόν υποτιμήσαμε το πώς

η Κίνα θα μας ξεπερνούσε», παραδέχεται στην «Κ» Ευρωπαίος διπλωμάτης από μία εκ των πέντε χωρών. «Αυτό που πραγματικά δεν θέλουμε να χάσουμε είναι οι γραμμές παραγωγής μας. Όμως, κανείς δεν μπορεί να αντέξει πλήρη σύγκρουση με την Κίνα. Η Ευρώπη είναι ανοικτή οικονομία. Επομένως, πρέπει να βρούμε τρόπο να “τετραγωνίσουμε τον κύκλο” στις σχέσεις με το Πεκίνο».

Η σημερινή συζήτηση αποτελεί προετοιμασία για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ιουνίου, όπου οι 27 ηγέτες θα κληθούν να καθορίσουν την ευρύτερη στρατηγική απέναντι στην Κίνα και ενώ στις 29 Ιουνίου αναμένεται στις Βρυξέλλες ο Κινέζος υπουργός Εμπορίου, Ουάγκ Ουεντάο, για συνομιλίες με τον επίτροπο Εμπορίου Μάρκο Σέφτσορτς.

Η Κίνα εξαγεί τώρα εργοστάσια, απειλώντας τις εταιρείες της Δύσης

Εάν το «made in China» κατέκλυσε τον πλανήτη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, στον καιρό των δασμών δίνει τη θέση του στο «made by China». Αντιμέτωπα με μια αδύναμη εσωτερική αγορά και σοβαρά εμπόδια στις εξαγωγές, τα κινεζικά εργοστάσια μεταφέρονται στο εξωτερικό, κατασκευάζοντας πλέον από ηλεκτρικές συσκευές έως αυτοκίνητα σε μέρη όπως η Βόρεια και η Νότια Αμερική, αλλά και η Ανατολική Ευρώπη. Οι Κινέζοι επιχειρηματίες το ονομάζουν «chuhaizi», που στα μανδαρινικά σημαίνει «πηγαίνοντας στη θάλασσα», δηλαδή στο εξωτερικό. Και ενώ οι κινεζικές επενδύσεις μπορεί να είναι συχνά ευπρόσδεκτες, συνοδεύονται και από ανησυχίες ότι οι επιχειρήσεις αυτές φέρνουν στις αγορές της Ευρώπης και των ΗΠΑ τον εξαντλητικό ανταγωνισμό για τον οποίο φημίζεται η κινεζική αγορά, απειλώντας τις ντόπιες εταιρείες, αλλά και ρίχνοντας τους μισθούς.

Στις ΗΠΑ, για παράδειγμα, αναμένεται να επεκταθούν περισσότερες κινεζικές επιχειρήσεις, έπειτα από τη συμφωνία στην οποία κατέληξαν στο Πεκίνο ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ και ο Κινέζος ομόλογός του Σι Τζινπίνγκ, για τη σύσταση ενός νέου διμερούς «συμβουλίου επενδύσεων».

Μεγάλες κινεζικές επιχειρήσεις παράγουν εκτός συνόρων από ηλεκτρικές συσκευές έως αυτοκίνητα.

Στη Βραζιλία και στην Ουγγαρία, η εταιρεία ηλεκτρικών αυτοκινήτων BYD έχει βρεθεί στο επίκεντρο καταγγελιών ότι οι Κινέζοι μετανάστες που εργάζονται για την κατασκευή των εργοστασίων της υπόκεινται σε

Αξιωματούχοι της Ε.Ε. φοβούνται ότι το νέο εργοστάσιο της BYD στην Ουγγαρία θα μπορούσε να υπονομεύσει τις ευρωπαϊκές αυτοκινητοβιομηχανίες.

παραβιάσεις των εργασιακών δικαιωμάτων, με τις βραζιλιανικές αρχές να μιλούν για συνθήκες που παραπέμπουν σε δουλεία.

Ορισμένοι αξιωματούχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης φοβούνται ότι το νέο εργοστάσιο της

BYD στην Ουγγαρία θα μπορούσε να υπονομεύσει τις αυτοκινητοβιομηχανίες σε όλη την ήπειρο, απειλώντας μια βιομηχανία που στηρίζει το 7% της ευρωπαϊκής οικονομίας και 13 εκατ. θέσεις εργασίας, σημει-

ώνει η Wall Street Journal. Η BYD αναφέρει ότι έχει μηδενική ανοχή στις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της εργατικής νομοθεσίας σε όλες τις δραστηριότητές της. «Η ανάπτυξη μεγαλύτερης παραγωγικής ικανότητας στο εξωτερικό είναι η τάση, είναι το επιχειρηματικό σχέδιο», δήλωσε η εκτελεστική αντιπρόεδρος της BYD, Στέλα Λι, σε συνέδριο αυτόν τον μήνα.

Η CATL έχει επίσης πρότζεκτ σε εξέλιξη στην Ουγγαρία, στην Ινδονησία και στην Ισπανία. Η εταιρεία οικιακών συσκευών Midea, η οποία έχει κατασκευάσει εργοστάσια στη Βραζιλία και την Ταϊλάνδη, ανακοίνωσε πρόσφατα μια συνεργασία με τη σουηδική Electrolux για την κοινή λειτουργία εργοστασίων στη Νότια Καρολίνα και στο Μεξικό. Αν και οι επενδύσεις αυτές είναι ευπρόσδεκτες όταν τονώνουν την οικονομική δραστηριότητα σε μια κοινότη-

τα, υπάρχουν κι εκείνοι που φοβούνται ότι οι κινεζικές επιχειρήσεις αποκτούν πρόσβαση σε επικερδείς καταναλωτικές αγορές χωρίς να δημιουργούν τόσες θέσεις εργασίας ή οικονομική αξία αντίστοιχη με εκείνη των εταιρειών τις οποίες απειλούν να εκτοπίσουν.

Πέραν, οι κινεζικές άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό αυξήθηκαν κατά 7,1%, την ώρα που οι εγχώριες επενδύσεις μειώθηκαν κατά 3,8%, σημειώνοντας την πρώτη ετήσια πτώση που έχει καταγραφεί ποτέ.

«Αυτό που χρειαζόμαστε είναι περισσότερες κινεζικές άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ευρώπη σε ορισμένους βασικούς τομείς, για να συμβάλουν στην ανάπτυξη μας, να μεταφέρουν ορισμένες τεχνολογίες και όχι μόνο να κάνουν εξαγωγές προς την Ευρώπη», δήλωσε ο Γάλλος πρόεδρος Εμανουέλ Μακρόν φέτος στο Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ.

Εκτέλεση κατασκευαστικών εργασιών στην οδό Αγίας Μαρίνας στον ιστορικό πυρήνα Στροβόλου

Ο Δήμος Στροβόλου ενημερώνει το κοινό ότι από την Τρίτη 2 Ιουνίου 2026 αρχίζουν κατασκευαστικές εργασίες στην οδό Αγίας Μαρίνας στο πλαίσιο του έργου «Ανάπλαση ιστορικού πυρήνα Στροβόλου».

Κατά τη διάρκεια των εργασιών, η οδός Αγίας Μαρίνας θα είναι κλειστή για την τροχαία κίνηση από τη συμβολή της με την οδό Αρχιεπισκόπου Κυπριανού έως το ύψος του Πεδιαίου ποταμού. Η πρόσβαση θα είναι δυνατή μόνο για τους πεζούς. Οι εργασίες θα εκτελούνται για περίπου 12 ημέρες και αποσκοπούν στην αποκατάσταση του οδοστρώματος, σε συνέχεια εργασιών εγκατάστασης αγωγού ομβρίων υδάτων.

Το μέρος της οδού Αγίας Μαρίνας όπου δεν θα εκτελούνται εργασίες θα λειτουργεί ως αδιέξοδο για τους κατοίκους της περιοχής.

Παρακαλείται το κοινό να ακολουθεί την επί τόπου οδική σήμανση και τις υποδείξεις της Αστυνομίας.

Σχετικά με το έργο, το κοινό μπορεί να ενημερώνεται στην ιστοσελίδα <https://pirinas.strovolos.org.cy/>

Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Προγράμματος Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027» με τη συγχρηματοδότηση της ΕΕ.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΟ ΣΤΡΟΒΟΛΟΥ

ΕΠΑΡΧΙΑΚΟ ΚΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ: ΛΑΡΝΑΚΑΣ ΓΝΩΣΤΟΠΟΙΗΣΗ

Γνωστοποιείται σύμφωνα με το άρθρο 25 του Περί Ακινήτου ιδιοκτησίας (Διαταχόχ, Εγγραφή και Εκτίμηση) Νόμου Κεφ. 224, ότι συμφωνήθηκε να πωληθεί το μερίδιο ή συμφέρον στα ακίνητα που αναφέρονται πιο κάτω:
Δήλωση Μεταβίβασης: 4/Π/1508/2026

Πωλητής /τές: CCSRE REAL ESTATE COMPANY LIMITED
ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ 8, 1096, ΤΡΥΠΙΩΤΗΣ, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αγοραστής : ΙΟΑΝΝΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΡΙΣΤΑΚΗΣ
ΔΑΦΝΙΔΟΣ 11 Α, 6041,ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ, ΛΑΡΝΑΚΑ

Ακίνητο: Αρ. Εγγραφής: 0/3126
Φύλλο/Σχέδ./Τμήμα/Τεμ./Κλίμ.: 0/2-242-368/7/3/7
Είδος Ακινήτου: ΧΩΡΑΦΙ
Υποδιοκτησίες: ΕΛΙΕΣ (1), ΧΡΥΣΟΜΗΛΙΕΣ (2)
Εμβαδό τ.μ.: 2309
Γεωγραφική Περιοχή: ΛΑΡΝΑΚΑ, ΨΕΥΔΑΣ
Τοποθεσία: ΠΕΡΒΟΛΙ
Μεταβιβ. Μερίδιο στο Ακιν.: 1/2
Ποσό Πώλησης: €17.000,00

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα ακίνητα ενδέχεται να υπόκεινται σε Φ.Π.Α., ο οποίος δεν συμπεριλαμβάνεται στο ποσό πώλησης.

«Καμπανάκι» Λαγκάρντ για πολιτικές πιέσεις στις κεντρικές τράπεζες

Κρίσιμη η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας τους στη νέα παγκόσμια τάξη

Η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Κριστίν Λαγκάρντ δήλωσε την Πέμπτη ότι, κατά την τελευταία δεκαετία, η «de facto ανεξαρτησία» έχει επιδεινωθεί σε σχεδόν το ήμισυ των κεντρικών τραπεζών σε χώρες που αντιπροσωπεύουν το 75% του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος.

REUTERS

Φέρνοντας ως παράδειγμα τον Βοναπάρτη και την Banque de France, η πρόεδρος της ΕΚΤ σημείωσε ότι χρειάζεται χρόνος για να χτιστεί η εμπιστοσύνη, αλλά μόνο μια στιγμή για να χαθεί.

Πενχ της Καμπότζης, επισήμανε ότι «το μάθημα της Ιστορίας είναι σαφές: χρειάζεται χρόνος για να χτιστεί η εμπιστοσύνη, αλλά μόνο μια στιγμή για να χαθεί».

Οι ανησυχίες για τις απειλές κατά της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών έχουν ενταθεί εν μέσω της αυξανόμενης πολιτικής πίεσης που ασκείται στους υπευθύνους χάραξης νομισματικής πολιτικής σε όλο τον κόσμο. Στις ΗΠΑ, ο υποψήφιος που πρότεινε ο Ντόναλντ Τραμπ, ο Κέβιν Γουόρς, ανέλαβε πρόσφατα τη θέση του Τζερόμ Πάουελ στη Fed υπό την πίεση του προέδρου των ΗΠΑ να μειώσει τα επιτόκια. Την ίδια ώρα, όμως, ο πό-

λεμος με το Ιράν έχει επίσης οδηγήσει σε αύξηση του πληθωρισμού στις ΗΠΑ.

Παρότι η αυτονομία της ΕΚΤ κατοχυρώνεται στη συνθήκη της Ευ-

ρωπαϊκής Ένωσης, ορισμένοι αξιωματούχοι ανησυχούν ότι η πολιτική παρέμβαση θα μπορούσε επίσης να αποδυναμώσει την ικανότητά τους να εκπληρώσουν την αποστο-

λή τους για τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών. Το μέλος του Εκτελεστικού Συμβουλίου Ιζαμπέλ Σνάμπελ προειδοποίησε πρόσφατα για τον κίνδυνο μιας «σιωπηλής δι-

άβρωσης» της ανεξαρτησίας μέσω της δημοσιονομικής και χρηματοπιστωτικής κυριαρχίας.

Η Λαγκάρντ σημείωσε ότι, κατά την τελευταία δεκαετία, η «de facto ανεξαρτησία» έχει επιδεινωθεί σε σχεδόν το ήμισυ των κεντρικών τραπεζών σε χώρες που αντιπροσωπεύουν το 75% του παγκόσμιου ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Επίσης, υπογράμμισε ότι το περιβάλλον για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής γίνεται λιγότερο ευνοϊκό, καθώς οι διαταραχές στην προσφορά γίνονται πιο συχνές, οι δημοσιονομικές πιέσεις αυξάνονται και η εμπιστοσύνη στους θεσμούς αποδυναμώνεται.

Εν μέσω τέτοιων αλλαγών, η αξιολογία «που κερδίζεται με πράξεις»- καθίσταται καθοριστική, δήλωσε η πρόεδρος της ΕΚΤ, η οποία αναμένεται να προχωρήσει σε αύξηση των επιτοκίων κατά τη συνεδρίαση στις 10-11 Ιουνίου. «Ακριβώς όταν οι αποφάσεις νομισματικής πολιτικής είναι πολιτικά ευαίσθητες και οικονομικά δαπανηρές, η αξιολογία είναι πιο απαραίτητη», είπε. «Και είναι τότε που η αξιολογία

Η αξιολογία «που κερδίζεται με πράξεις»- καθίσταται καθοριστική, δήλωσε η πρόεδρος της ΕΚΤ, η οποία αναμένεται να προχωρήσει σε αύξηση των επιτοκίων κατά τη συνεδρίαση στις 10-11 Ιουνίου.

είναι πιο δύσκολο να διατηρηθεί».

Περιέγραψε τρεις πρακτικές προϋποθέσεις που φαίνονται απαραίτητες για τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας:

– Σαφήνεια της εντολής.

– Άμεση επικοινωνία με τους πολίτες.

– Διατήρηση του περιθωρίου ελιγμών της νομισματικής πολιτικής.

«Αυτό το περιθώριο εξαρτάται πρωτίστως από τη δημοσιονομική ευθύνη: τα νομικά πλαίσια δεν μπορούν να διασφαλίσουν την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών όταν οι δημοσιονομικές πρακτικές καθίστανται μη βιώσιμες», επισήμανε η Λαγκάρντ.

Η Βρετανία χτίζει ξανά δεσμούς με την Ε.Ε., μία δεκαετία μετά το Brexit

Οι διαπραγματεύσεις με τις Βρυξέλλες και τα τρία μεγάλα εμπόδια

Το μεγαλύτερο «αγκάθι» στις συζητήσεις με τις Βρυξέλλες είναι η άρνηση του Λονδίνου στην ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών.

EPA

Το 58% των Βρετανών πιστεύει πλέον ότι ήταν λάθος η έξοδος από την Ε.Ε. και μόλις 29% τη θεωρεί σωστή απόφαση.

μπορεί να ήταν έως και 62%-38% υπέρ της επανένταξης.

Ο Νικ Τόμας-Σάιμοντς, υπουργός Διαπραγματεύσεων με την Ε.Ε., κάνει λόγο για μόνιμη αλλαγή στις σχέσεις ασφάλειας, που μπορεί να εκτείνονται πέραν της άμυνας, καλύπτοντας την επισιτιστική επάρκεια, την ενέργεια, τη βιομηχανία και την οικονομία. Η αλλαγή αυτή, που δρομολογήθηκε στη σύνοδο Ε.Ε. - Βρετανίας πέρυσι, κάλυπτε ζητήματα όπως τα τρόφιμα, ένα πρόγραμμα ανταλλαγής νέων, τους κανόνες εμπορίας ρύπων και τον ηλεκτρισμό. Στόχος είναι να ολοκληρωθούν αυτές οι συμφωνίες

πριν από τη δεύτερη σύνοδο, το καλοκαίρι. Ωστόσο, το συνολικό όφελος για την οικονομία εκτιμάται ότι θα περιοριστεί μόλις στο 0,3% του ΑΕΠ σε βάθος 15ετίας.

Η κυβερνητική πολιτική πλέον συνίσταται σε μεγάλο βαθμό στην ευθυγράμμιση με τους κανονισμούς της Ε.Ε., με στόχο τη

μείωση της γραφειοκρατίας, που αποτελεί εμπόδιο στο εμπόριο με το μπλοκ. Στη συνέχεια, η βελτίωση των σχέσεων ενδέχεται να επεκταθεί στην αυτοκινητοβιομηχανία, στα χημικά και στα φαρμακευτικά προϊόντα. Για την πλήρη πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά, βέβαια, απαιτείται συμφωνία

με όρους, καθώς η Ε.Ε. αποφεύγει τις επιλεκτικές διευθετήσεις και θέλει να διαφυλάξει τις συμφωνίες που έχει συνάψει με άλλες χώρες εκτός Ε.Ε. Παρά την αλλαγή «αέρα» στην κυβέρνηση των Εργατικών, οι συζητήσεις με την Ε.Ε. «κολλούν» στην άρνησή της να μπει στην ενιαία αγορά, στην

τελωνειακή ένωση και, κυρίως, να δεχθεί την ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών.

Πρώτο εμπόδιο είναι τα χρήματα, καθώς η Ε.Ε. επιμένει ότι η πρόσβαση στην ευρωπαϊκή αγορά έχει τίμημα. Για παράδειγμα, η συμμετοχή στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας συνοδεύεται από συνεισφορές στα ταμεία συνοχής για τα φτωχότερα κράτη-μέλη. Δεύτερο εμπόδιο είναι η έλλειψη πολιτικής συναίνεσης στη Βρετανία, καθώς οι Συντηρητικοί και το Reform UK δεσμεύονται να αναιρέσουν οποιεσδήποτε αλλαγές προωθήσει η κυβέρνηση για να έρθει πιο κοντά στην Ε.Ε. Και τα δύο κόμματα αντιτίθενται στην επαναφορά της συζητήσεως για το Brexit. Βέβαια, σύμφωνα με τον Τόμας-Σάιμοντς, εάν οι επιχειρήσεις ωφεληθούν από την άρση των εμποδίων στο εμπόριο με την Ε.Ε., τότε το σενάριο επαναφοράς των προηγούμενων ρυθμίσεων απομακρύνεται.

Σύμφωνα με τον Economist, οι βρετανικές φιλοδοξίες θα ταιρίαζαν περισσότερο σε ένα μοντέλο τύπου Ελβετίας, η οποία συμμετέχει στην ενιαία αγορά της Ε.Ε. για τα προϊόντα, αλλά όχι για τις υπηρεσίες. Επίσης, δεν ανήκει στην τελωνειακή ένωση, έχοντας το περιθώριο να συνάψει εμπορικές συμφωνίες με τρίτες χώρες. Οσο εκκρεμεί πάντως η έγκριση του τελευταίου πακέτου συμφωνιών της Ελβετίας με την Ε.Ε., που κατά πάσα πιθανότητα θα δοθεί το 2027, το μπλοκ δεν μπορεί να προσφέρει στη Βρετανία ευνοϊκότερους όρους. Σύμφωνα με τον Economist, άλλωστε, οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι έχουν ήδη απορρίψει το ενδεχόμενο παρόμοιας συμφωνίας για τη Βρετανία.

Οσο μαλακώνει η στάση των Βρετανών, φαίνεται ότι το μεγαλύτερο «αγκάθι» στις συζητήσεις είναι η άρνηση στην ελεύθερη μετακίνηση των πολιτών. Νέα δημοσκόπηση της Best for Britain δείχνει ότι το 63% υποστηρίζει την ελεύθερη μετακίνηση πολιτών, έναντι 22% που την απορρίπτει.

Τέσσερις λόγους από το ΔΝΤ για τη στεγαστική κρίση στην Ελλάδα

Υψηλή ζήτηση από ξένους, Airbnb, κενά ακίνητα και έλλειψη νέων κατοικιών

Της **ΘΕΛΜΑΣ ΧΑΤΖΗΘΑΝΑΣΙΟΥ**

Στεγαστική «ασφυξία» με δυσανάλογα υψηλό κόστος αγοράς και ενοικίασης σε σύγκριση με τους μισθούς εμφανίζει η αγορά κατοικίας, παρά το άφθονο απόθεμα κατοικιών. Σε αυτό το ελληνικό παράδοξο εστιάζει το ΔΝΤ σε ειδική έκθεση για την αγορά κατοικίας στο πλαίσιο της αξιολόγησης του άρθρου IV, όπου εντοπίζει τέσσερις λόγους πίσω από τη στεγαστική κρίση.

- Πρώτον, η ζήτηση συγκεντρώνεται στις πόλεις, κυρίως την Αθήνα, αλλά και στα μικρότερα σπίτια. Από το 2017 η ζήτηση για αγορά κατοικίας έχει αυξηθεί ραγδαία, με ώθηση από τους ξένους επενδυτές και τους Έλληνες της διασποράς, ενώ η εγκώρια ζήτηση –κατά κύριο λόγο από νοικοκυριά υψηλών εισοδηματικών στρωμάτων– παρέρμεινε ήπια. Παρά τη μείωση του πληθυσμού την τελευταία 15ετία, η αύξηση των μικρότερων και των μονοπρόσωπων νοικοκυριών σε συνδυασμό με το αυξημένο κόστος στέγασης ενίσχυσε τη ζήτηση για τα μικρά σπίτια. Στο μεταξύ, η τάση αστικοποίησης αυξήθηκε, κλιμακώνοντας τις στεγαστικές πιέσεις στις πόλεις, με επίκεντρο την Αττική.

- Δεύτερον, παρατηρείται χαμηλή αξιοποίηση των διαθέσιμων κατοικιών και αναποτελεσματική κατανομή τους. Εδώ τα στοιχεία αναδεικνύουν ξεκάθαρα το μέγεθος του προβλήματος: Στην Ελλάδα καταγράφεται ένας από τους υψηλότερους αριθμούς κατοικιών κατά κεφαλήν σε σύγκριση με την Ε.Ε. Το 35% δεν χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία και περίπου 12%-13% είναι εντελώς αναξιοποίητο. Ωστόσο, μεγάλο μερίδιο αυτών των σπιτιών είναι παλιά, χαμηλής ενεργειακής κλάσης και πιθανώς ακατάλληλα για να αξιοποιηθούν άμεσα, ενώ άλλα μένουν κλειστά λόγω του υψηλού κόστους τακτοποίησης πολεοδομικών και νομικών εκκρεμοτήτων. Πέραν αυτού, το ΔΝΤ επισημαίνει ενδείξεις ανατιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, καθώς μεγάλο μέρος των διαθέσιμων ακινήτων είτε είναι υπερβολικά ακριβά είτε δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες για μικρότερες κατοικίες, ιδιαίτερα σε Αττική και Θεσσαλονίκη.
- Τρίτος λόγος για τις ανισοροπίες στην αγορά είναι ο αντα-

Στην Ελλάδα καταγράφεται ένας από τους υψηλότερους αριθμούς κατοικιών κατά κεφαλήν σε σύγκριση με την Ευρωπαϊκή Ένωση, σημειώνει το ΔΝΤ. Ωστόσο, το 35% δεν χρησιμοποιείται ως κύρια κατοικία και περίπου 12%-13% είναι εντελώς αναξιοποίητες. Τα περισσότερα κτίρια είναι παλιά, χαμηλής ενεργειακής κλάσης και πιθανώς ακατάλληλα για να αξιοποιηθούν άμεσα.

Προτείνει, μεταξύ άλλων, στοχευμένες ανακαινίσεις, αντικίνητρα και φόρους για τα κλειστά ακίνητα και ενίσχυση κοινωνικής στέγης.

γωνισμός από τη βραχυχρόνια μίσθωση. Το ΔΝΤ επιβεβαιώνει ότι τα καταλύματα αυτά, που αυξήθηκαν ραγδαία τα τελευταία χρόνια, συμβάλλουν στις τοπικές πιέσεις προσφοράς ακινήτων. Ειδικότερα, σε περιοχές με έντονη παρουσία καταλυμάτων βραχυχρόνιας μίσθωσης παρατηρούνται υψηλότερες τιμές αγοράς και ενοικίασης, ιδίως όπου το ποσοστό ιδιοκατοίκησης είναι χαμηλό.

- Τέταρτος παράγοντας πίσω από τη στεγαστική κρίση είναι η περιορισμένη προσφορά νέων κατοικιών. Ενώ η δραστηριότητα στον κατασκευαστικό τομέα έχει ανακάμψει από την

ελληνική κρίση, η έλλειψη εργατών σε συνδυασμό με τη χαμηλή συμμετοχή νέων στον κλάδο εμποδίζουν την περαιτέρω αύξηση της παραγωγής και συντηρούν σε υψηλά επίπεδα τα κόστη. Αρνητικά συμβάλλουν επίσης η χαμηλή παραγωγικότητα, ο κατακερματισμός του κλάδου –με κυριαρχία πολύ μικρών επιχειρήσεων– και οι δυσκολίες χρηματοδότησης.

Το ΔΝΤ προτείνει ένα πλέγμα παρεμβάσεων με έμφαση στην αξιοποίηση των κενών ακινήτων, όπως στοχευμένη στήριξη ανακαινίσεων υπό την προϋπόθεση ενεργειακής αναβάθμισης, οικονομικά αντικίνητρα και φόροι για τα κλειστά ακίνητα και αντιμετώπιση των συχνών νομικών κωλυμάτων, όπως οι διαφορές στη συνιδιοκτησία.

Επίσης, προτείνει να ενισχυθεί η ελκυστικότητα της μακροχρόνιας μίσθωσης έναντι της βραχυχρόνιας με φορολογικά κίνητρα και αυστηρότερο ρυθμιστικό πλαίσιο. Συνιστά στήριξη της ευελιξίας στην προσφορά νέων κατοικιών και περιορισμό της αύξησης του κατασκευαστι-

κού κόστους, με στόχευση στα διαρθρωτικά προβλήματα του κλάδου. Τέλος, το ΔΝΤ εισπνγείται την ενίσχυση της κοινωνικής και προστιτής στέγης, την αναπροσαρμογή μέτρων που ενισχύουν τη ζήτηση και τροφοδοτούν τις τιμές, καθώς και καλύτερο συντονισμό της στεγαστικής πολιτικής.

Το υψηλό κόστος στέγασης αναφέρεται στην αξιολόγηση του άρθρου IV ως βασικό σημείο πίεσης για τα ελληνικά νοικοκυριά, εν μέσω του ενεργειακού σοκ από τον πόλεμο στη Μέση Ανατολή, το οποίο αποδυναμώνει περαιτέρω τους οικογενειακούς προϋπολογισμούς. Σύμφωνα με το ΔΝΤ, η Ελλάδα εισήλθε σε αυτή την περίοδο αναταραχής με αυξημένες δημοσιονομικές και μακροοικονομικές αντοχές. Προβλέπει υποχώρηση του ρυθμού ανάπτυξης στο 1,8% το 2026 και 1,7% το 2027 και αύξηση του πληθωρισμού στο 3,5% και 2,7% αντιστοίχως, προειδοποιώντας ότι οι υψηλές τιμές ενέργειας και η ασθενέστερη εξωτερική ζήτηση θα επιβαρύνουν την ιδιωτική κατανάλωση.

«Βαρίδι» 2,9 εκατ. προβληματικά δάνεια που κατέχουν servicers

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Οι τράπεζες μπορεί να «καθάρισαν», αλλά η κοινωνία δεν έχει ακόμη καθαρίσει από την κληρονομιά της κρίσης. Αυτή είναι η εικόνα που μεταφέρει το ΔΝΤ στην έκθεσή του με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης του χρηματοπιστωτικού τομέα της Ελλάδας –η πρώτη μετά το 2006– διαπιστώνοντας ότι το τραπεζικό σύστημα έχει αφήσει πίσω του την εποχή της κρίσης, οι βραχυπρόθεσμοι κίνδυνοι για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα είναι περιορισμένοι και παρά την κρίση στη Μέση Ανατολή παραμένουν διαχειρίσιμοι.

Ωστόσο, η «νέα κανονικότητα» των τραπεζών δεν έχει φτάσει σε όλη την οικονομία, καθώς η αγορά στεγαστικών και η χρηματοδότηση μικρομεσαίων επιχειρήσεων παραμένουν περιορισμένες, ενώ ένα τεράστιο κομμάτι ιδιωτικού χρέους συνεχίζει να βρίσκεται εκτός τραπεζικών ισολογισμών, στα χέρια servicers και funds. Σύμφωνα με την έκθεση, περίπου 2,9 εκατ. προβληματικά δάνεια, που αντιστοιχούν σε 2,4 εκατ. δανειολήπτες, σε μια χώρα 10,4 εκατ. κατοίκων, εξακολουθούν να αποτελούν «βαρίδι» για την οικονομία.

Ετσι, το ΔΝΤ στρέφει την προσοχή του όχι μόνο στις τράπεζες, αλλά και στους servicers, επισημαίνοντας ότι οι εταιρείες διαχείρισης δανείων διαχειρίζονται προβληματικά ανοίγματα που αντιστοιχούν στο 37,4% του ελληνικού ΑΕΠ και ζητάει αυστηρότερη εποπτεία, περισσότερη διαφάνεια και ενίσχυση του ελέγχου της ΤτΕ πάνω στον τρόπο λειτουργίας τους. Το Ταμείο «βλέπει» επίσης έναν νέο κίνδυνο να σχηματίζεται από την υπερσυγκέντρωση της χρηματοδότησης σε λίγους μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους. Η έκθεση αναφέρει ότι τα δέκα μεγαλύτερα κοινά ανοίγματα των συστημικών τραπεζών προς επιχειρήσεις αντιστοιχούν στο 81% των συνολικών κεφαλαίων Tier 1 των τραπεζών. Αυτό σημαίνει ότι οι τέσσερις τράπεζες δανείζουν περίπου τους ίδιους μεγάλους πελάτες, στους ίδιους κλάδους, με παρόμοια στρατηγική. Όσο η οικονομία αναπτύσσεται και οι μεγάλοι όμιλοι εμφανίζουν ανθεκτικότητα, το μοντέλο λειτουργεί. Αν όμως ένας ή περισσότεροι μεγάλοι επιχειρηματικοί όμιλοι βρεθούν σε πίεση, τότε ο κίνδυνος μπορεί να μεταδοθεί ταυτόχρονα σε όλο το τραπεζικό σύστημα.

Το ΔΝΤ αναγνωρίζει, πάντως, ότι οι ελληνικές τράπεζες εμφανίζονται ανθεκτικές ακόμη και σε δύσκο-

λα σενάρια με βάση τα stress tests που έχει διενεργήσει. Ακόμη και στην υπόθεση ενός γεωπολιτικού σοκ, λόγω παρατεταμένου πολέμου στη Μέση Ανατολή, οι τράπεζες παραμένουν πάνω από τα ελάχιστα εποπτικά όρια κεφαλαίων. Η υψηλή καθαρή επιτοκιακή κερδοφορία λειτουργεί σαν «μαξιλάρι» απέναντι στις αυξημένες προβλέψεις και τις πιθανές ζημιές.

Ωστόσο, το ΔΝΤ επαναφέρει το ζήτημα των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων (DTCs), δηλαδή των κρατικών εγγυήσεων που δημιουργήθηκαν την περίοδο της κρίσης και συνεχίζουν να αποτελούν σημαντικό μέρος των εποπτικών κεφαλαίων των τραπεζών. Το Ταμείο υπογραμμίζει ότι, παρότι

Οι εταιρείες διαχείρισης δανείων ασχολούνται με προβληματικά δάνεια που αντιστοιχούν στο 37,4% του ελληνικού ΑΕΠ, λέει το ΔΝΤ και ζητάει αυστηρότερη εποπτεία.

«Καμπανάκι» ΔΝΤ και για την υπερσυγκέντρωση της τραπεζικής χρηματοδότησης σε λίγους μεγάλους επιχειρηματικούς ομίλους.

το άμεσο ρίσκο θεωρείται διαχείρισιμο, σε περίπτωση σοβαρής κρίσης οι DTCs και οι κρατικές εγγυήσεις του «Ηρακλή» θα μπορούσαν να επαναφέρουν τον φαύλο κύκλο σύνδεσης κράτους και τραπεζών. Γι' αυτό ζητεί επιτάχυνση της σταδιακής απομείωσης του DTC, ώστε να βελτιωθεί η ποιότητα των κεφαλαίων και να μειωθεί η εξάρτηση του τραπεζικού συστήματος από το ελληνικό Δημόσιο. Σε ό,τι αφορά τις μη συστημικές τράπεζες, το Ταμείο επισημαίνει ότι η προσέγγιση της ΤτΕ στην υποπίεξη τους είναι ενδελεχής, συστηματική και παραμβατική, και συσπίνει την ενίσχυση της διακυβέρνησης, ιδίως ως προς τον αριθμό των ανεξάρτητων μελών του Δ.Σ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Από τις κάλπες στην πράξη: το στοίχημα της συνέργειας για την κυπριακή κτηματαγορά

Την περασμένη εβδομάδα, μέσα από αυτή τη στήλη, υπογράμμισα ότι η σταθερότητα αποτελεί το θεμέλιο πάνω στο οποίο οικοδομείται το μέλλον της κυπριακής κτηματαγοράς. Το εκλογικό αποτέλεσμα ήταν σαφές: η κοινωνία επέλεξε την πορεία της σταθερότητας και του ρεαλισμού, απορρίπτοντας τις σειρήνες του λαϊκισμού. Ωστόσο, η σταθερότητα, από μόνη της, είναι μια στατική έννοια. Για να μετατραπεί σε πραγματική οικονομική ώθηση, απαιτείται δυναμική κίνηση.

Το κρίσιμο ερώτημα που τίθεται σήμερα δεν είναι μόνο τι θα κάνει η νέα Βουλή, αλλά πώς θα αλληλοεπιδράσει αυτή με την εκτελεστική εξουσία. Στην Κύπρο έχουμε συχνά την τάση να αναζητούμε λύσεις αποκλειστικά στο Κοινοβούλιο, λησμονώντας ότι ο σχεδιασμός, η εξειδίκευση και η υλοποίηση της πολιτικής πηγάζουν από την εκτελεστική

εξουσία. Η Βουλή δεν ενεργεί σε κενό αέρος· λειτουργεί ως το τελικό στάδιο μιας διαδικασίας που ξεκινά από το Υπουργικό Συμβούλιο και τα αρμόδια υπουργεία. Η επιτυχία δεν εξαρτάται μόνο από την ψήφιση ενός νόμου, αλλά από την ικανότητα της εκτελεστικής εξουσίας να μεταφράζει τις στρατηγικές ανάγκες της αγοράς σε εφαρμόσιμες πολιτικές που αντέχουν στον χρόνο. Χωρίς την πολιτική βούληση της κυβέρνησης να προωθήσει τολμηρές αλλαγές, το νομοθετικό έργο παραμένει συχνά μια άσκηση επί χαρτόνι, αποκομμένη από τις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας, της οικοδομικής βιομηχανίας και των πολιτών.

Η μεταρρύθμιση της κτηματαγοράς –από τον εξορθολογισμό των πολεοδομικών αδειών μέχρι την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος– δεν είναι έργο ενός νομοθετικού σώματος που

«νομοθετεί και βλέπει». Είναι έργο που απαιτεί μια αδιάλειπτη ροή επικοινωνίας μεταξύ της κυβέρνησης, που κατέχει τα εργαλεία της τεχνοκρατικής ανάλυσης, και της Βουλής, που παρέχει τη νομιμοποίηση και το πλαίσιο.

Όταν η εκτελεστική εξουσία καταθέτει ώριμα νομοσχέδια, βασισμένα σε δεδομένα και όχι σε ιδεοληψίες, η Βουλή έχει το καλίστη και συναίνεση, χωρίς με τη σειρά της να είναι αγκυλωμένη σε κομματικές ιδεοληψίες ή/και ασκώντας στείρα αντιπολίτευση. Το πρόβλημα των καθυστερήσεων στις αδειοδοτήσεις, για παράδειγμα, δεν λύνεται μόνο με μια νομοθετική ρύθμιση· απαιτεί επενδύσεις σε υποδομές, ψηφιακό εκσυγχρονισμό και αλλαγή κουλτούρας στη δημόσια διοίκηση – τομείς που εμπίπτουν σχεδόν αποκλειστικά στη δικαιοδοσία της εκτελεστικής εξουσίας.

Είναι επιτακτική ανάγκη οι δύο εξουσίες να ευθυγραμμιστούν όσο γίνεται, ώστε να μην παρατηρούνται φαινόμενα όπου καλές προθέσεις προσκρούουν σε γραφειοκρατικά τείχη, καθυστερώντας την αναγκαία ανάπτυξη που έχει ανάγκη ο τόπος.

Η εμπειρία μας έχει διδάξει ότι όταν η σχέση των δύο εξουσιών διαταράσσεται, η αγορά ακινήτων «παγώνει». Οι συνεχείς αλλαγές στους κανόνες του παιχνιδιού, που συχνά προκύπτουν από μια ασυντόνιστη προσέγγιση μεταξύ κυβερνητικών προτάσεων και κοινοβουλευτικών τροπολογιών, δημιουργούν ένα κλίμα ανασφάλειας. Οι σοβαροί επενδυτές δεν φοβούνται τη ρύθμιση· φοβούνται την αβεβαιότητα.

Επομένως, το «από εδώ και μπρος» απαιτεί μια κουλτούρα διαβούλευσης και συναινετικού κλίματος πριν το νομοσχέδιο φτάσει

στην αίθουσα της Ολομέλειας. Η κυβέρνηση πρέπει να λειτουργεί ως καταλύτης μεταρρυθμίσεων, παρέχοντας τεχνοκρατικά άρθρα κείμενα, και η Βουλή να αποτελεί τον εγγυητή ότι αυτές οι μεταρρυθμίσεις θα υπηρετούν το δημόσιο συμφέρον χωρίς να ακρωτηριάζονται από μικροπολιτικές σκοπιμότητες. Η επένδυση στην εμπιστοσύνη των θεσμών είναι εξίσου σημαντική με την επένδυση στα ακίνητα αυτά καθαυτά, καθώς η αξιοπιστία της χώρας διενθώς εξαρτάται άμεσα από τη συνοχή της λήψης αποφάσεων. Είμαι σίγουρος ότι κάποια μέλη του Κοινοβουλίου θα περνάνε συχνά κάτω από τον πήχη, αλλά ελπίζω πως όσοι θα περνάνε πάνω από αυτόν, θα σχηματίζουν την αναγκαία πλειοψηφία για να μπορούμε να δούμε πραγματικό νομοθετικό έργο.

Η σταθερότητα που εξασφαλίσουμε στις κάλπες δεν είναι ο

τερματισμός, αλλά η αφετηρία. Η κτηματαγορά βρίσκεται σε ένα κομβικό σημείο όπου οι διενθεις προκλήσεις απαιτούν άμεσα αντανάκλαστικά. Αν η εκτελεστική εξουσία δεν αναλάβει την πρωτοβουλία να οδηγήσει τον εκσυγχρονισμό και αν η νομοθετική εξουσία δεν σταθεί αρωγός σε αυτή την προσπάθεια, η «ωραία πρόσοψη» που διατηρούμε θα αρχίσει να εμφανίζει ρωγμές στα θεμέλιά της.

Το μέλλον του κλάδου και η πρόσβαση των νέων μας σε μια ποιοτική κατοικία εξαρτώνται από το πόσο καλά θα συνεργαστούν αυτοί οι δύο πυλώνες της δημοκρατίας μας. Η εποχή του λαϊκισμού τελείωσε. Τώρα ξεκινά η εποχή της συνέργειας και της εργασίας.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Στα 30.000 τ.μ. του εργοταξίου καθημερινά εργάζονται 150 εργαζόμενοι, 22 διαφορετικών ειδικοτήτων, οι οποίοι κατά την ξενάγησή μας βρίσκόντουσαν παντού... αλλά λόγω της έκτασης του εργοταξίου έμοιαζαν να είναι... απλώς μερικοί...

Από την επιθυμία στην πράξη

Μια επίσκεψη στο Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Λευκωσίας, που αναμένεται να γίνει το νέο τοπόσημο της πόλης

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Περνώντας κάποιος τακτικά από την περιοχή της Λευκωσίας, όπου ανεγείρεται το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κύπρου, μπορεί να δει πώς η περιοχή αρχίζει να αλλάζει πρόσωπο... κάτι νέο συμβαίνει. Σίγουρα οι νέοι αρχιτεκτονικοί όγκοι που αρχίζουν να ορθώνονται τραβούν το μάτι του περαστικού και αν γνωρίζεις ότι αυτοί είναι το νέο Κυπριακό Μουσείο, ή όπως πλέον ονομάζεται το νέο Αρχαιολογικό Μουσείο Κύπρου, τότε η περιέργεια μάλλον θα σε κατακλύσει για το πώς θα φαίνεται η περιοχή αφού του ολοκληρωθεί το έργο –να σημειώσουμε πως το έργο κατα-

και είναι άλλο να βλέπεις από κοντά τι σημαίνει να χτίζεται κάτι σε 30.000 τ.μ. όπου καθημερινά εργάζονται 150 εργαζόμενοι, 22 διαφορετικών ειδικοτήτων, οι οποίοι κατά την ξενάγησή μας βρίσκόντουσαν παντού... αλλά λόγω της έκτασης του εργοταξίου έμοιαζαν να είναι... απλώς μερικοί...

Οι τρεις ζώνες

Το μουσείο θα έχει τρεις βασικές ζώνες, τη Ζώνη εδάφους, δηλαδή δύο υπόγεια και πλατεία στο πρώτο υπόγειο όπου θα φιλοξενούνται οι καθημερινές λειτουργίες του Μουσείου, χώροι περιοδικών εκθέσεων 1.000 τ.μ., χώροι εκπαιδευτικών προγραμμάτων, εργαστήρια συντήρησης 2.000 τ.μ., εστιατόρια/καφετέρια, γραφεία διεύθυνσης, πωλητήριο, 1 υπαίθριος και 1 στεγασμένος χώρος στάθμευσης, αποθήκες φύλαξης αρχαιοτήτων 5.000 τ.μ., βοηθητικοί και κοινόχρηστοι χώροι.

Στην Ανώτερη ζώνη, αυτή δηλαδή που θα είναι ορατή από τον καθένα, θα βρίσκονται τρεις αιωρούμενοι εκθεσιακοί όγκοι, με τις ονομασίες: «Τόπος», «Θάλασσα» και «Κόσμος». Η υπερύψωσή τους επιτρέπει την ελευθέρωση του επιπέδου της πόλης. Με τον τρόπο αυτό διαμορφώνεται η ενδιάμεση ζώνη. Στην Ενδιάμεση ζώνη θα κατασκευαστεί μεγάλη δημόσια πλατεία, υπαίθριος χώ-

ρος, χώροι πρασίνου, καθιστικοί χώροι, γυάλινος χώρος υποδοχής, ελεύθερη και ασφαλής πρόσβαση.

Το χρονικό του Μουσείου

- ✓ **1880:** «Η δε σύστασις αρχαιολογικού μουσείου εξ επιτοπίων αρχαιοτήτων είναι αναπόφευκτον βοήθημα εις τον θέλοντα να σπουδάσῃ την ιστορίαν της ιδιαίτερας ημών πατρίδος», μητροπολίτης Κitiού Κυπριανός.
- ✓ **1882:** «Άσμενοι αγέλλομεν και ημεῖς την ίδρυσιν Κυπριακού μουσείου εν Λευκωσία, ὅπερ αναγνωρισθῆσεται ὡς αναφαίρετον εθνικόν μουσεῖον της Κύπρου. Η Α. Εξ. ο Μ. Αρμοστής πάνυ προθύμως ἐδέ-

Επισκεφθείτε το Κυπριακό Μουσείο και την αναβαθμισμένη Μόνιμη Συλλογή του (συντονιστική ομάδα: Ευτυχία Ζαχαρίου, επικεφαλής, Ευθυμία Άλφα και Άννα Σατράκη). Μία έκθεση που λειτουργεί διπλά, στο εκεί και στο τώρα, αλλά και με το βλέμμα στο νέο Μουσείο (όπου θα υπάρχουν 500 προθήκες φύλαξης εκθεμάτων και 1000 βάθρα ειδικών κατασκευών για εκθέματα).

χην την προστασίαν του εν λόγω μουσείου, παρεχώρησε δε και δωμάτιον διά την συλλογήν των αρχαιοτήτων εν τῷ Κυβερνητικῷ κτιρίῳ».

- ✓ **1890:** «Εγώ κιόσθη οικία τις εν τη οδῷ Βικτωρίας εν η κατώκουν πρότερον αι ἀδελφαὶ του Ελέους ἀντὶ ἐνοικίου Λ. 21 κατ' ἔτος. [...] Μετά το πέρας των εργασιών τούτων η Επιτροπή θέλει φροντίσει ὅπως το Μουσείον ανοικθῇ εις το δημόσιον», επίτιμος γραμματέας Κυπριακού Μουσείου, κ. Χίλλ.
- ✓ **1907:** «Ἦρξατο ἤδη η ἀνέγερσις του οικήματος του Μουσείου προς το δυσμικόν μέρος της πόλεως, ἐπὶ τη βάσει του σχεδιαγράφηματος του κ. Μπαλάνου. Ὡς δε ο Μέγας Αρμοστής ἐδῆλωσεν, η αποπεράτωσις του ἔργου θα ἐπιταχυνθῇ, καθὼς ἐξησφάλισεν ἤδη το ἀναγκαῖον κρῆμα ἐπὶ τόκῳ 3 τοῖς εκατόν».
- ✓ **1960:** «Το κυπριακό μουσείο δεν είναι μονάχα ένα από τα πιο ενδιαφέροντα ιδρύματα που μπορεί να επισκεφθῇ ο ξένος, που φτάνει στο νησί μας. Είναι ταυτόχρονα ένα από τα πιο σύγχρονα, ὅσον αφορά την τοποθέτηση και την προβολή των εκθεμάτων του, ολόκληρης της Ευρώπης».
- ✓ **Φεβρουάριος του 1995:** Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της κυβέρνησης Γλαύκου Κληρίδη αποφασίστηκε η ανέγερση νέου μουσείου, στον χώ-

ρο του Γενικού Νοσοκομείου Λευκωσίας. Ο χώρος θα ήταν διαθέσιμος σε πέντε χρόνια, δηλαδή το 2000.

- ✓ **2003:** Ανακοινώνεται στην Επιτροπή Οικονομικών της Βουλής πως το νέο μουσείο θα ξεκινούσε να ανεγείρεται το 2005 και η δαπάνη θα ήταν γύρω στα 40 εκατ. λίρες
- ✓ **2017:** Το αρχιτεκτονικό γραφείο της Θεώνης Ξάνθη κέρδισε τον διαγωνισμό για το νέο Κυπριακό Μουσείο που είχε προκηρυχθεί το 2015
- ✓ **Φεβρουάριο του 2020:** «Το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τους επηρεαζόμενους Υπουργούς να δώσουν αυστηρές οδηγίες ὅπως

“
Αρχιτέκτονας του έργου είναι η Θεώνη Ξάνθη (XZA Architects), η οποία έλαβε το 1ο βραβείο στον διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό που προκηρύχθηκε το 2015.

σκευής του νέου μουσείου είναι το μεγαλύτερο που έχει αναλάβει, σε μία φάση, η Κυπριακή Δημοκρατία, με το ποσό να ανέρχεται στα 144 εκατ. ευρώ. Αυτή λοιπόν την περιέργεια ικανοποίησε την περασμένη Πέμπτη ο Project Manager του έργου και διευθυντής Cyfield, κ. Ανδρέας Κωνσταντινίδης, ο οποίος μας ξενάγησε στο εργοτάξιο.

Πριν από την περιήγησή μας εξηγήθηκε η φιλοσοφία του έργου, με τον κ. Κωνσταντινίδη να μας παρουσιάζει τις τεχνικές προδιαγραφές, τις καινοτόμες μεθόδους κατασκευής, καθώς και τις ιδιαίτερες απαιτήσεις που συνοδεύουν την ανέγερση ενός μουσείου διεθνών προδιαγραφών, τελευταίας τεχνολογίας, με σχεδόν μηδενικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Αρχιτέκτονας του έργου είναι η Θεώνη Ξάνθη (XZA Architects), η οποία έλαβε το 1ο βραβείο στον διεθνή αρχιτεκτονικό διαγωνισμό που προκηρύχθηκε το 2015. Φυσικά, είναι διαφορετικό να ακούς και να βλέπεις σε μία οθόνη νούμερα, αρχιτεκτονικά σχέδια και τομές

Στην Ανώτερη ζώνη, αυτή δηλαδή που θα είναι ορατή από τον καθένα, θα βρίσκονται τρεις αιωρούμενοι εκθεσιακοί όγκοι, με τις ονομασίες: «Τόπος», «Θάλασσα» και «Κόσμος».

“
Ο αιωρούμενος εκθεσιακός όγκος «Θάλασσα» έχει αρχίσει ήδη να αναδύεται και να γίνεται ορατός.

- ✓ **Ιανουάριος του 2023:** Ο Νίκος Αναστασιάδης ως πρόεδρος της Δημοκρατίας έθεσε τον θεμέλιο λίθο. Κόστος του έργου 144 εκατομμύρια ευρώ και αναμενόταν να ολοκληρωθεί εντός 42 μηνών, δηλαδή τον Ιούνιο του 2026.
- ✓ **Μάιος του 2026:** Το έργο πλέον βρίσκεται σε τροχιά υλοποίησης. Αναμένεται να παραδοθεί στο κράτος στο τέλος του 2027. Φυσικά, το Νέο Αρχαιολογικό Μουσείο για να λειτουργήσει όπως πρέπει και να επιτελέσει τον ρόλο του στον 21ο αιώνα θα πρέπει η Πολιτεία να εγκύψει με σοβαρότητα και σχεδιασμό στις ανάγκες του Τμήματος Αρχαιοτήτων και την έλλειψη σε προσωπικό. Γιατί δεν φτάνει να έχουμε ένα εξαιρετικό κτήριο, αλλά χρειάζονται και οι άνθρωποι που θα του δίνουν ζωή.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

31.5 - 6.6.26

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakis@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

Ένα ταξίδι
στην Καππαδοκία

Ο Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου και η Εκκλησιαστική Επιτροπή του ιερού ναού Αρχαγγέλου Μιχαήλ Παρεκκλησιάς διοργανώνουν την παρουσίαση του βιβλίου «Ένα ταξίδι στην Καππαδοκία τον Ιούλιο του 2025, μέσα από τον φακό του Μικρασίτη βυζαντινολόγου δρος Χριστόδουλου Χατζηχριστοδούλου» και την ξενάγηση στην Έκθεση Χαρακτικών για την Μικρά Ασία. Χαιρετισμοί από τον επίσκοπο Ιππώνος Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, κ. Στέφανο, τον προϊστάμενο του ιερού ναού Αρχαγγέλου Μιχαήλ, αρχιμανδρίτη Λάζαρο Γεωργίου και από την πρόεδρο του Συνδέσμου Μικρασιατών κ. Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου. Κυριακή, 7 Ιουνίου, ώρα 10:00 π.μ. **Εκκλησιαστικό Μουσείο του Ιερού Ναού Αρχαγγέλου Μιχαήλ στην Παρεκκλησιά.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Κατάδικός μου» της Ελένης Ράντου

Το θεατρόφιλο κοινό της Κύπρου θα έχει την ευκαιρία να απολαύσει την κωμωδία της Ελένης Ράντου, της Σάρας Γανωτή και του Νίκου Σταυρακούδη «Κατάδικός μου», σε σκηνοθεσία Ελένης Ράντου. Μία σύγχρονη, αιχμηρή κωμωδία με έντονους ρυθμούς και ανατροπές, που καυτηριάζει ό,τι μας κάνει και φοβόμαστε, ό,τι μας κάνει ξένους μ' εμάς τους ίδιους. Μια παράσταση βαθιά ανθρώπινη, συγκινητικά αστεία που όσο περνά ο καιρός γίνεται όλο και πιο σύγχρονη. Πρωταγωνιστούν: Νάντια Κοντογεώργη , Προκόπης Αγαθοκλέους, Λευτέρης Ζαμπετάκης, Μιχάλης Ιατρόπουλος, Ηλίας Βαλάσης. Στον ρόλο του πατέρα ο Τάσος Χαλκιάς. Παραστάσεις: Δημοτι-

κό Θέατρο Λευκωσίας, Πέμπτη 4 Ιουνίου, ώρα 9:00, Παρασκευή 5 Ιουνίου 9:00 μ.μ. Σάββατο 6 Ιουνίου και Κυριακή 7 Ιουνίου, δύο παραστάσεις, στις 6:00 μ.μ. και στις 9:00 μ.μ. Πατίτσιο Θέατρο Λεμεσού, Τρίτη 9 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. Τετάρτη 10 Ιουνίου δύο παραστάσεις, στις 6:00 μ.μ. και στις 9:00 μ.μ. Πέμπτη 11 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. Μαρκίδειο Θέατρο Πάφου, Σάββατο 13 Ιουνίου, 6:00 μ.μ. και 9:00 μ.μ. Κυριακή 14 Ιουνίου 6:00 μ.μ. και 9:00 μ.μ. Αμφιθέατρο Πανεπιστημίου UCLAN - Πύλα, Τρίτη 16 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. Τετάρτη 17 Ιουνίου, 6:00 μ.μ. και 9:00 μ.μ. Πέμπτη 18 Ιουνίου, ώρα 9:00 μ.μ. **Εισιτήρια από ticketmaster.cy & ACS COURIER**

ΕΚΘΕΣΗ

«Φωτογραφίες
τζιαι Λέξεις
ή το αντίθετο»

Το Έρμα διοργανώνει την έκθεση φωτογραφίας και ποιητικού λόγου του Ανδρέα Γρηγορά «Φωτογραφίες τζιαι Λέξεις ή το αντίθετο». Πρόκειται για μια προσωπική καταγραφή στιγμών, συναισθημάτων και σκέψεων, όπου η φωτογραφία συναντά τον γραπτό λόγο και η καθημερινότητα αποκαλύπτει τη δική της φωνή. Η ιδέα της έκθεσης γεννήθηκε μέσα από την καθημερινότητα ενός 30χρονου που ζει στη Λευκωσία. Χωρίς στημένες εικόνες ή συγκεκριμένο πλαίσιο, οι φωτογραφίες προκύπτουν αυθόρμητα, όπως έρχεται και η ίδια η ζωή. Μετά, η κάθε εικόνα αποκαλύπτει τις δικές της λέξεις: μικρά ποιήματα, σκέψεις ή μανιφέστα γραμμένα στην κυπριακή διάλεκτο όπως πραγματικά μιλιέται σήμερα, στον δρόμο, στις παρέες, στις σιωπές μας. Οι φωτογραφίες και τα κείμενα μπορούν να υπάρξουν και μόνο τους. Μαζί όμως δημιουργούν μια άλλη εμπειρία, σαν μια ιστορία όπου το ένα δίνει φωνή στο άλλο. Εγκαίνια: Τετάρτη 3 Ιουνίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 6 Ιουνίου, Έκτορος 43, παλιά Λευκωσία. **Πληροφορίες τηλέφωνο 2234677.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Τα αδιέξοδα του κ. Λάκη και οι ανάγκες του Κωστάκη

Ονομάζεται Λάκης και είναι ΠΑΣΟΚ. Φανατικός, εμμονικός, παρανοϊκός οπαδός, απολύτως δεσμευμένος στο ΠΑΣΟΚ του αείμνηστου Ανδρέα Παπανδρέου. Οτιδήποτε πάνω του αποπνέει «εϊτίλα». Παρακολουθεί ιστορικές συγκεντρώσεις και εκλογικές αναμετρήσεις στο βίντεο, ακούει στο βινύλιο Πάριο και «Να 'μουνα Θεός για λίγο...», ξέρει με ακρίβεια, όχι μόνο ημερομηνιών αλλά και ωρών, την πορεία από το ΠΑΚ στο ΠΑΣΟΚ, τον αριθμό των ψήφων, τις σαρωτικές νίκες τη δεκαετία του '80, το βρώμικο '89, έως το τέλος, τον θάνατο του Ανδρέα το '96. Απέναντί του καθλώνει έναν νεαρό καφετζή, τον Κωστάκη, που τον υποχρεώνει να ακούσει όλη την ιστορία του παπανδρεϊκού ΠΑΣΟΚ, παράλληλα με τη δική του, προσωπική πορεία που βαδίζει σε «μεταφυσικά» σχεδόν παραλήπια. Απρόθυμος ο νεαρός άνδρας, προσπαθεί να ξεφύγει από τη «δαγκάνα» του Λάκη, «χέστηκε» όπως ψιθυρίζει για όλα όσα ακούει, αλλά ο αφηνγητής είναι αμειλίκτος.

Δεν έχει σημασία –για το σχολίο μας– πώς εξελίσσεται η μικρού μήκους «Εκατό χρόνια μπροστά» του Μιχάλη Γιγνίτη, που μαζί με το «Planet Balcony» της Ιωάννας Κρυωνά και το «Χούς εϊ καί εϊς χούιν άπελένσει» του Δημήτρη Παπαθανάση συνθέτουν ένα κινηματογραφικό τρίπτυχο, διαφορετικής θεματολογίας, μια οξυδερκή ματιά στην ελληνική πραγματικότητα, υπό τον γενικό τίτλο «Ελλάδα 3.0», που θα προβάλλεται από την ερχόμενη Πέμπτη στις αίθουσες.

Πάντως, κομβικό ρόλο στο «Εκατό χρόνια μπροστά» παίζει το γεγονός ότι ο Λάκης προσπαθεί να πείσει τον «όμπρό του» (τον έχει κλειδώσει στο δωμάτιο) να μην πουλήσει σε πολυεθνική το ιστορικό θερινό σινεμά που διατηρεί η οικογένειά του στην τάρτα του μεγάρου, στο οποίο συνυπάρχουν και οι δύο τους τα τελευταία χρόνια. Μότο του, η φράση του Ανδρέα: «Οι άνθρωποι γεννηθήκαμε γενναίοι, το συμφέρον μάς έκανε δειλούς». Η εϋστοχη (μέσα στη σεναριακή υπερβολή της) σάτιρα πυκνώνει στο μονόπρακτο αυτό τη μεταπολιτευτική Ελλάδα. Τα πρόσωπα εντάσσονται σε μια κοινωνία σε σουρεαλιστικό κρεσέντο. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο σκηνοθέτης «διαφεύγει» στον παραλογισμό για να αποφύγει την κριτική ματιά το αντίθετο. Το παρελθόν, πολιτικό, κοινωνικό, ιδεολογικό, μιας παρωχημένης γενιάς, ποιος αφορά σήμερα; Οι αναμνήσεις, οι λυρικές εξάρσεις, τα επαναλαμβανόμενα τσιτάτα ενός «στρατευμένου» μεσέλικα γιατί να προκαλούν το ενδιαφέρον ενός νέου ακροατή που έχει μεγαλώσει μέσα σε έναν «άλλον» κόσμο; Οι κινηματογράφοι προβάλλουν blockbuster, ο νεαρός ιδιοκτήτης τού προς πώληση θερινού ούτε ξεχωρίζει τους τίτλους· ο Λάκης επιμένει ότι πρέπει να «επιστρέψουν» ο Παζολίνι και οι Ταβιάνι. Μπορεί να γίνει αυτό; Οχι. Ο «εμπορικός» χρόνος τους έχει παρέλθει, οι ενδιαφερόμενοι των αριστουργημάτων της Εβδομης Τέχνης θα τα αναζητήσουν στους χώρους –ή στις πλατφόρμες– που τα φιλοξενούν. Διαφορετικές οι φιλοδοξίες και οι ανάγκες του Κωστάκη, «χέστηκε» για τα διαρκή αδιέξοδα του κυρίου Λάκη. Για την αδυναμία του να βγει από το κουκούλι του παρελθόντος, από τον εγκλωβισμό στο δικό του «ηρωικό» άλλοτε. Δεν είναι ρομαντισμός, είναι καθήλωση.

Με το δημογραφικό στη χώρα μας να καλπάζει, μη αναστρέψιμο, η ιστορία που διηγείται η μικρού μήκους, δεν είναι, ακριβώς, επνονημένη. Με μετατοπίσεις, μπορεί κανείς να προβάλει εκφάνσεις του σύγχρονου πολιτικού βίου που ανακυκλώνουν τα ίδια παλιά υλικά. Που ο αφηνγητικός ιστός τους καμώνεται ότι παρακολουθεί τις αγωνίες του σήμερα, τις δυσκολίες, τις εξαιρετικά σύνθετες καταστάσεις, αλλά η σκέψη και ο λόγος αναπαράγουν στερεότυπα.

Το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού προσωπικού, απ' όποιο κόμμα κι αν προέρχεται, συντηρεί έναν «Λάκη» μέσα του. Αν τον χάσει, χάθηκε.

ΘΕΑΤΡΟ

«Η Πλατεία» από το Θέατρο ΑντίΛογος

Το Θέατρο ΑντίΛογος παρουσιάζει σε συμπαραγωγή με τη Σόλο για Τρεις την καλοκαιρινή παραγωγή με τίτλο «Η Πλατεία», σε σκηνοθεσία Ελένης Αναστασίου. Μια καινούργια και απολαυστική κωμωδία, γεμάτη γέλιο, σκέψη και τρυφερότητα. Το έργο, το οποίο γράφτηκε ειδικά για την παραγωγή αυτή, προσκαλεί τους θεατές να συμμετέχουν σε μια γιορτή, μια κοινή θεατρική εμπειρία, γεμάτη αλήθειες, μουσική και χιούμορ. Η «Πλατεία» των Ελένη Αναστασίου και Άρη Κυπριανού ζωντανεύει ιστορίες τριών γενεών Κυπρίων και φέρνει στην σκηνή όλα όσα μας απασχολούν σήμε-

ρα. Σε αυτή την «Πλατεία» θα μοιραστούμε αγωνίες, αστεία, κουτσομπολιά, φόβους και σκέψεις. Επί σκηνής: Ζωή Κυπριανού, Χάρης Κκολός, Χριστίνα Χριστόφια, Ηλιάνα Κάκκουρα, Ραφαέλλα Καβάζη, Άρης Κυπριανού, Ανδριανή Νεοκλέους και ο μουσικός Σπής. Παραστάσεις: Πλατεία Κυριάκου Καραολή (Παλιάς Αγλαντζιάς), Αγλαντζιά, δίπλα από το Καφενείο «Η μικρή ροδιά». Πρεμιέρα, 3 Ιουνίου, 8:30 μ.μ. Παραστάσεις, 4, 10, 11, 16, 17, 24 και 25 Ιουνίου, ώρα 8:30 μ.μ. **Θα ακολουθήσει περιοδεία σε όλες τις πόλεις καθώς και σε δήμους και κοινότητες της Κύπρου.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Τραγιά» του Π. Χαμπίδη

Η γκαλερί Marginalia παρουσιάζει την έκθεση του Πάβλου Χαμπίδη «Τραγιά». Καταλαβαίνει κανείς ότι ένα έργο τέχνης είναι καλό όταν όχι μόνο το βλέπει, αλλά επιπλέον το ακούει. Τα τραγιά του Πάβλου Χαμπίδη κάνουν φασαρία! Μασουλάνε και βελάζουν. Τρέχουν αγέριωκα, σκαρφαλώνουν και πηδούν ενώ ακούς τις κουδούνες τους να ηχούν! . Ο Χαμπίδης ζωγραφίζει κασίκια εδώ και δεκαετίες, αλλά μερικά από αυτά (κυρίως στα έργα μικρών διαστάσεων), τον τελευταίο καιρό πέρασαν σε άλλο επίπεδο. Έγιναν, σταδιακά, όλο και πιο αληθινά, και συγκρόηες πιο απολαυστικά και συμπαθητικά. Από απλές αιγοειδείς εκδοχές έγιναν συγκεκριμένα όντα. Οι χαρακτηρισ τους είναι ισχυρότεροι από κάθε άλλη φο-

ρά. Οι λάτρες του είδους μπορούν να διακρίνουν όχι μόνο το φύλο και το είδος, αλλά και την ράτσα τους. Εγκαίνια Παρασκευή 5 Ιουνίου, ώρα 7:30 μ.μ. Διάρκεια έως 27 Ιουνίου. Γκαλερία Marginalia, Αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15, Στρόβολος. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99657080.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Κωδικός Ανασύνθεση»

Μια μεγάλη πολυμορφική και πολυσυλλεκτική έκθεση παρουσιάζει η Γκαλερί Αποκάλυψη για το τέλος της φρενιής σεζόν. Η έκθεση αυτή θα διαρκέσει όλους τους μήνες του καλοκαιριού και φιλοδοξεί να αποτελέσει μια ευχάριστη νότα στους περιπάτους των φίλων της Τέχνης. Περιλαμβάνει έργα ζωγραφικής, έργα γλυπτικής, έργα κεραμικής, υδατογραφίες και άλλες εικαστικές δημιουργίες. Τα έργα που εκτίθενται είναι έργα υψηλών προδιαγραφών με ποιοτικές αρετές που καλύπτουν ένα μεγάλο φάσμα θεματικών και τεχνολογιών. Έχουν δημιουργηθεί από διακεκριμένους Κύπριους καλλιτέχνες που έχουν ταυτότητα και σημαντική παρουσία και θέση στην καλλιτεχνική ζωή της Κύπρου. Κάθε έργο φέρει την δική

του ιστορία και τη δική του εικαστική γραφή, που ο ίδιος ο δημιουργός του προσδίδει. Η έκθεση καταλαμβάνει δύο χώρους της γκαλερί, στο ισόγειο και 3ο επίπεδο. Γκαλερί Αποκάλυψη, Χύτρων 30, Λευκωσία. Διάρκεια έως 12 Σεπτεμβρίου 2026 **Πληροφορίες τηλέφωνο 22300150.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Λόγια παχιά και λόγια μεγάλα

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης παρευρέθηκε στα βραβεία του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου την Τρίτη 26 Μαΐου, και για ακόμη μια φορά διάβασε τα τετριμμένα και ευλόγησε τα «γένια» του, απευθύνθηκε με ζήση στο Διοικητικό Συμβούλιο που διόρισε, κάνοντας λόγο για την εξαιρετική δουλειά που έγινε –δεν μας την είπε βέβαια, αλλά υποθέτω πως τη γνωρίζει. Φυσικά, μίλησε και για το πολιτιστικό πρόγραμμα της Προεδρίας και καλά έκανε. Μίλησε γι' αυτά που ξέρει, ότι η Πολιτεία στήριξε το θέατρο με χρήματα (ΘΟΚ με 5,3 εκατ. ευρώ, ελεύθερο θέατρο με 1,4 εκατομμυρίων ευρώ). Ο κ. Χριστοδουλίδης αναφέρθηκε και στο Διεθνές Φεστιβάλ Αρχαίων Ελληνικού Δράματος, λέγοντας πως είναι ένα σημαντικό επίσημο πολιτιστικό θεσμό, «το οποίο κάθε καλοκαίρι φιλοξενεί στην πατρίδα μας ξένες και κυπριακές θεατρικές παραγωγές αρχαίας ελληνικής τραγωδίας και κωμωδίας», αφού είναι σημαντικές πολιτιστικές θεσμοί –που όντως είναι– ως ενδιαφερθεί να μάθει ποιος είναι ο προϋπολογισμός του και αν αυτός είναι αρκετός –κρίνω πως δεν είναι αρκετός, και πως δεν στηρίζεται όπως πρέπει να στηριχθεί από την Πολιτεία.

Από την πλευρά του και ο πρόεδρος

του Διοικητικού Συμβουλίου του Θεατρικού Οργανισμού Κύπρου Παντελής Βουτουρής, όπως ήταν φυσικό, στον χαιρετισμό του, έκανε ένα μίνι απολογισμό, ευχαρίστησε και εκείνος τον κ. Χριστοδουλίδη, για το ότι παρευρέθηκε στα Βραβεία και την παρουσία του τη διερμήνευσε ως «έμπρακτη εκδήλωση του προσωπικού σας ενδιαφέροντος και της στήριξης της προσπάθειας μας να αναδείξουμε το θέατρο σε σημαίνουσα παράμετρο της κοινωνικής ζωής και της πολιτισμικής ιδιοπροσωπίας του τόπου μας». Βέβαια, ο κ. Χριστοδουλίδης μέχρι και κρίσιμη συνεδρίαση για το Καλώδιο άφησε στη μέση και πήγε σε παρουσίαση βιβλίου, στα Βραβεία του ΘΟΚ δεν θα πήγαινε;

Πάντως, όπως είπε ο κ. Βουτουρής στον χαιρετισμό του, εκτός και αν διερμηνεύω λάθος τον χαιρετισμό του, όλα πάνε πριμα στον ΘΟΚ, το νυν Διοικητικό Συμβούλιο δεν άφησε τίποτε άλυτο. Βέβαια, κορωνίδα των επιτυχιών του Δ.Σ. είναι ότι ο Οργανισμός αποκατέστησε την ιστορική σχέση του ΘΟΚ με το Διεθνές Φεστιβάλ Επιδαύρου. Είναι ομολογουμένως μία μεγάλη επιτυχία, και θα πρέπει να ευχαριστήσουμε και τον κ. Μοσχόπουλο βέβαια, που υποθέτω πως θα είχε μια

καλή κωβέντα στην Αθήνα. Άλλωστε και εμείς εδώ τού φερθήκαμε με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ο κ. Βουτουρής μίλησε επίσης και για τα μεγάλα έργα που δρομολόγησαν, δηλαδή τη Δραματική Σχολή στη Λάρνακα, τη Δεύτερη έδρα στη Λεμεσό, και το Κέντρο Σκηνογραφίας στην Αγία Νάπα, για τα οποία υποθέτω ότι σύντομα θα έχουμε νέα. Μακάρι, ώστε να ανοίξουν και νέες θέσεις εργασίες, γιατί με κάποιον τρόπο θα πρέπει να λειτουργήσουν αυτές οι δομές και υποθέτω πως θα αυξηθεί και ο προϋπολογισμός του ΘΟΚ –ο κ. Χριστοδουλίδης στον δικό του χαιρετισμό είπε πως το Κρατικό Θέατρο λαμβάνει ετήσια χρηματοδότηση ύψους 5,3 εκατομμυρίων ευρώ.

Βέβαια, μπορεί –υποθέτω– να μην υπάρχει ανάγκη εκ μέρους του κ. Κεραυνού να αυξήσει τα ποσά προς τον ΘΟΚ, μιας και τα ταμεία του Οργανισμού πήγαν και αυτά πριμα το 2025. Ο κ. Βουτουρής είπε, μεταξύ των άλλων επιτευγμάτων, πως το 2025 υπήρξε η πιο επιτυχημένη χρονιά στην ιστορία του ΘΟΚ, και σημειώθηκαν τα υψηλότερα έσοδα από τις πωλήσεις εισιτηρίων στην ιστορία του Οργανισμού –πήγαν τρένο τα έσοδα, με λίγα λόγια. Βέβαια θα τα δούμε όλα αναλυτικά στον απολογισμό των πε-

πραγμένων του Δ.Σ. που θα δημοσιοποιηθεί σύντομα, όπως είπε ο κ. Βουτουρής. Φαντάζομαι εκεί θα υπάρχουν αναλυτικά οικονομικά στοιχεία για το κόστος όλων των παραστάσεων, αλλά και για τα έσοδα που η καθεμιά έφερε στο ταμείο του οργανισμού, αλλά και για το κόστος ανακαίνισης των Αποθηκών, καθώς και για τους λόγους καθυστέρησης παράδοσης του έργου, που έφερε ανακατατάξεις στις παραγωγές. Αλλά, σύντομα θα ξέρουμε τι ακριβώς έκανε το Διοικητικό Συμβούλιο το 2025 και το πρώτο εξάμηνο του 2026. Πάντως, παραστάσεις ανέβασε, αυτό δεν μπορεί κανείς να το αμφισβητήσει, εκκαθάριση αρχείων/πλεονάζοντος υλικού επίσης και το κυριότερο, κατάφερε ο ΘΟΚ να επιστρέψει στην Επίδαυρο, και μάλιστα δύο φορές, το 2025 διά της πιαγίας και το 2026 κανονικά και με τη βούλα και παράπονο δεν πρέπει να έχουμε. Μην είμαστε και πλεονέκτες.

Υγ. Τα λόγια της Χριστίνας Χριστόφια, που έλαβε το Βραβείο Ερμηνείας Γυναίκειου Ρόλου για τον ρόλο της Ζακλίν Μουσαούντ στη «Μπτέρα» του Ουαζντί Μουαουάντ, που ανέβασε ο ΘΟΚ, σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου-Καρσερά, ήταν λέξεις που έπρεπε να ακουστούν, τίποτε άλλο.

Δήμητρα Γαλάνη, τραγουδίστρια

Είμαι η Αθηνά. Και λέω ένα τραγούδι

Η «Λυσιστράτη» του Στ. Κραουνάκη, η φιλία 40 χρόνων και η αγάπη τους για την ελληνική γλώσσα

Του ΓΙΑΝΝΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

Πρόκειται για τη «Λυσιστράτη» του Σταμάτη Κραουνάκη. Ας είναι ξεκάθαρο εξ αρχής. Βασίζεται μεν στον Αριστοφάνη, αλλά είναι του Κραουνάκη. Κι αποτελεί μείζον καλλιτεχνικό γεγονός στο πλούσιο πρόγραμμα γλυκού αποκαιρετισμού στο Ηρώδειο, το οποίο για ένα μεγαλούτσικο διάστημα θα παραμείνει κλειστό ώστε να γίνει εκτεταμένη συντήρησή του.

Συνεπώς δεν είναι μια ακριβής παράσταση της «Λυσιστράτης».

Κατ' αρχάς, όλο το έργο είναι τραγουδιστό – μια εύθυμη όπερα που υποσχεται γέλιο. Εξάλλου, ο Σταμάτης Κραουνάκης έχει σταθεί αρκετά στο ότι διαβάσει το κείμενο του Αριστοφάνη ως εάν ήταν παρτιτούρα. Και αναγνωρίζει τον εγγενή ρυθμό του και τη μουσικότητά του – στοιχεία που αξιοποίησε στον πυρήνα της δικής του μουσικής σύνθεσης.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Δήμητρα Γαλάνη είναι γκεστ σhtar, που σημαίνει ότι κατέχει θέση προνομιακή, από την άποψη ότι είναι και μέσα και έξω από την παράσταση: «Θεωρώ αναμενόμενη την πρόσκλησή μου. Λόγω της σχέσης μου με τον Σταμάτη. Μας συνδέουν πολλά πράγματα. Εγώ προερχόμουν από ένα «σπίτι» –εκείνο της Columbia του Τάκη Λαμπρόπουλου– όπου οι δημιουργοί είχαν ξεχωριστή θέση. Συνέχισα λοιπόν με τον ίδιο σεβασμό και με το ίδιο σύστημα αξιών. Και μ' ενδιέφεραν πάντα οι νέοι άνθρωποι – σαν τη Λίνα Νικολακοπούλου και τον Σταμάτη Κραουνάκη, όταν γνωριστήκαμε. Είναι για εμένα πρόσωπα που σφράγισαν εκείνο το πέρασμα –τη μετάβαση– από το πολύ “βαρύ” παρελθόν, με την καλή έννοια της λέξης, επειδή ήταν εξαιρετικά αξιόλογο. Καθότι έφτανε σε εμάς από τους μεγάλους δασκάλους μας –τον Χατζιδάκι, τον Θεοδωράκη, τον Βασίλη Τσιτσάνη και τους επιγόνους τους, τον Ξαρχάκο, τον Μαρκόπουλο, τον Μούτση–, προσωπικότητες που σφράγισαν το ελληνικό τραγούδι».

Και όντως, υπήρξε τομή και μετάβαση σε νέα εποχή για τη δισκογραφία και τη μουσική: «Ο Σταμάτης και η Λίνα καλλιέργησαν το καινούργιο που έφερναν και που, όμως, κουβαλούσε το ήθος των μεγάλων δασκάλων μας. Γι' αυτό και είχε το μέγεθος και τη δύναμη ν' αλλάξει κάπως τα πράγματα. Βρέθηκαν στο ξεκίνημά τους, προτού γίνει η μεγάλη επιτυχία τους με την Αλκιστη Πρωτοψάλτη. Ημασταν φίλοι.

Και σε κοντινές ηλικίες. Οπότε τους άνοιξα την καρδιά μου και τόλμησα να τους δείξω τραγούδια που έγραφα. Κι ήταν πολύ θετικά η συνεισφορά τους στο να κυκλοφορήσουν. Ενώ μέχρι τότε έμεναν στο συρτάρι. Επειδή ντρεπόμουν κι έλεγα: “Πω πω! Μετά τον Χατζιδάκι, τον Τσιτσάνη, τον Ξαρχάκο και τον Μούτση, πώς θα τολμήσω εγώ να βγάλω τραγούδια;”. Εκείνοι, λοιπόν, μου είπαν: “Είσαι τρελή; Είναι καταπληκτικά! Προχώρα”. Κι έτσι, βγήκαν το “Χειροκρότημα”, το “Κι είμαστε ακόμα ζωντανοί” και το “Δικαίωμα”, για τα οποία η Λίνα έγραψε τους στίχους. Αυτό εμένα με απελευθέρωσε σε μεγάλο βαθμό και τους το χρωστάω.

Ο,τι και να συμβαίνει, τους το χρωστάω. Ήταν μια πόρτα που άνοιξε. Αποδεσμεύτηκα από αναστολές μου. Κι από τότε κρατιέται μεταξύ μας

μία σχέση πάρα πολύ ζεστή».

Βέβαια, έκτοτε παρήλθαν πάνω από σαράντα χρόνια. Δεν είναι μικρό το χρονικό διάστημα: «Και στον χώρο μας βρισκόμαστε και κανόμαστε. Όμως, τον τελευταίο καιρό έχουμε ανακεφαλαιώσει τη σχέση μας με εξαιρετικά συγκινητικό τρόπο, που έχει μέσα βαθιά αγάπη. Επίσης, θαυμασμό και πίστη στο χάρισμα του καθενός. Ο Σταμάτης Κραουνάκης είναι μια εξέχουσα περίπτωση. Δεν είναι απλώς ένας συνθέτης, αλλά ένα πλαίσιο γεμάτο τέχνη. Δεν ξεχωρίζει ένα μόνο στοιχείο του. Είναι σε όλα πολύ καλός! Και φέρει κάτι το πληθωρικό –μπορώ να πω– σε σχέση με την τέχνη του, που αναβλύζει από εκείνον προς

Η «Λυσιστράτη» που θα παρουσιαστεί στο Ηρώδειο βασίζεται μεν στον Αριστοφάνη, αλλά είναι μια εύθυμη όπερα την οποία υπογράφει εξ ολοκλήρου ο Σταμάτης Κραουνάκης.

τη “Λυσιστράτη”. Εγώ “επισκέπτομαι” το όλο γεγονός. Είμαι η θεά Αθηνά και λέω ένα συγκλονιστικό τραγούδι που έγραψε για τον ρόλο μου. Με έχει συγκινήσει αφάνταστα το ότι ένας άνδρας –ο Σταμάτης– έχει γράψει αυτό το τραγούδι που φανερώνει βαθιά ευαισθησία και αποδοχή της συγκλονιστικής δύναμης της γυναικείας φύσης. Κι έτσι γίνεται μια γροθιά στο πατριαρχικό μοντέλο, που είναι πεπερασμένο κι όχι απλώς très banal, αλλά και εξαιρετικά επικίνδυνο – κρίνοντας απ' όσα συμβαίνουν στο όνομα της λανθάνουσας πατριαρχίας».

Γιατί, όμως, ο Σταμάτης Κραουνάκης έχει ασχοληθεί τόσο πολύ με τη «Λυσιστράτη»; Τι εί-

το βάθος της γλώσσας μας. Εξάλλου, αυτή μας συγκρατεί και μας στηρίζει ως οντότητα, έθνος και πολιτισμό».

Δεν απαιτείται, όμως, μόνο στην τέχνη το εφόδιο της γλώσσας. Η Δήμητρα Γαλάνη το αξιολογεί πιο σφαιρικά και σε ευρύτερο πλαίσιο. «Λέει από την ήδη κωλιανούσα παιδεία μας οι άνθρωποι με επίγνωση της γλώσσας. Θεωρώ το έλλειμμα μεγάλο. Είχαμε έτσι κι αλλιώς έλλειμμα παιδείας, αλλά πλέον έχει απογίνει, ενώ η παιδεία είναι η αρχή και το τέλος της συνέχειας ενός πολιτισμού. Και σε ατομικό επίπεδο, ο άνθρωπος, για να αντιληφθεί τι του συμβαίνει μέσα και γύρω του, παίζει τεράστιο ρόλο η παιδεία του. Δεν εννοώ το να ξέρει αρχαία ή νέα και ορθογραφία. Η παιδεία είναι κάτι πιο βαθύ. Είναι το να μαθαίνεις τι συμβαίνει μέσα στη γλώσσα. Κι αυτό είναι ακόμα πιο καίριο για τη συγκεκριμένη γλώσσα του αρχαίου μας πολιτισμού. Δεν είμαι αρχαιολάτρης. Ας μη γίνει κάποιο λάθος ως προς αυτό. Απλώς φυλάω σαν τα μάτια μου το δώρο που μου έχει δοθεί: τη γλώσσα μου. Οφείλω να το κάνω αυτό. Την υπηρετώ στα 55 χρόνια μου στο τραγούδι, έχοντας πλάι μου την πνευματική παρακαταθήκη του πρώτου ανθρώπου που γνώρισα από τον κύκλο της δουλειάς μου – του Νίκου Γκάτσου. Για τον οποίο η γλώσσα ήταν πατρίδα. Και είναι όλων μας, τελικά».

Όσοι έχουν παρακολουθήσει τη Δήμητρα Γαλάνη στις ζωντανές εμφανίσεις της, σίγουρα θα έχουν παρατηρήσει ότι «εμπλουτίζει» με λίγα λόγια τα διαστήματα μεταξύ των τραγουδιών, τα οποία λόγια εκπορεύονται από έναν αδιαμφισβήτητο αυθορμητισμό που επιβεβαιώνει τη δική της αίσθηση του χιούμορ. Η ίδια, βέβαια, θέλοντας να είναι ακριβής, διαχωρίζει το χιούμορ, που είναι μια διαρκής λειτουργία του νου και των προθέσεων του, από την αίσθηση του αστείου που αναδύεται στιγμιαία κι ενδεχομένως τυχαία. Παρ' όλα αυτά, δεν χωράει αμφιβολία ότι η Δήμητρα Γαλάνη διαθέτει πηγαίο χιούμορ και η διερώνιση είναι αν αυτό ενεργοποιείται στην τωρινή εμφάνισή της: «Το τραγούδι μου ως θεά Αθηνά λέει πάρα πολύ σοβαρά πράγματα για να περιέχει κάποια διακωμώδηση. Οπότε δεν περιέχει ούτε ίχνος της. Είναι η στιγμή όπου ακούγονται σημαντικά πράγματα για το τι είναι αυτή η πόλη, της οποίας προστάτιδα είναι η Αθηνά, και για το τι είναι γυναίκα. Αλλά ας πω με την ευκαιρία ότι το λιμπρέτο που έχει φτιάξει ο Σταμάτης “παίζει” με την κωμωδία με τρόπο πολύ τολμηρό. Γιατί έρχονται στιγμές που θες να κλάψεις. Είναι το εύρος του κωμικού τέτοιου – η δυνατότητά του να περιέχει και το μεταξύ αστείου και τραγικού. Δεν είναι τυχαίο που δύο μάσκες –το εξ αρχαιότητας σύμβολο του θεάτρου, η γελαστή και η μελαγχολική– ακουμπούν η μία την άλλη. Τουναντίον, είναι έτσι για να αποκαλύπτει πώς έχουν τα πράγματα».

Θα μπορούσε λοιπόν κάποιος να υποθέσει πως το τραγούδι αυτό συμπυκνώνει το «νητικό διδάγμα» του έργου, αλλά τελικά όχι: «Γιατί το έργο αναφέρεται σε χιλιάδες σοβαρά θέματα. Σίγουρα πάντως το τραγούδι μου ως θεά Αθηνά είναι μια στιγμή σημαντική. Και είναι ένας ύμνος στην πόλη και στη γυναίκα».

Η Δήμητρα Γαλάνη θα υποδυθεί τη θεά Αθηνά και το τραγούδι που θα ερμηνεύσει είναι μία από τις κορυφώσεις της παράστασης. «Είναι η στιγμή όπου ακούγονται σημαντικά πράγματα για το τι είναι αυτή η πόλη και τι είναι γυναίκα», λέει στην «Κ».

«Λυσιστράτη - Μία ξεκαρδιστική όπερα»
Ωδείο Ηρώδου του Αττικού
12 και 13/6.
Μουσική - κείμενο - σκηνοθεσία:
Σταμάτης Κραουνάκης
Συνεργάτες στο λιμπρέτο
οι Λίνα Νικολακοπούλου
(στίχοι τραγουδιών «Πάμε
κοπέλες», «Το νήμα», «Χορικό
της συμφιλίωσης»), Γιώργος
Χατζιδάκις, Λάκης Λαζόπουλος
(στίχοι του τραγουδιού
«Όλα γι' αυτή την πόλη»).

ναι αυτό που δημιουργεί την αίσθηση μιας δικής του χαρούμενης εμμονής; «Δεν είναι ειδικά η “Λυσιστράτη”. Παθιάζεται με όλη την αρχαία ελληνική γραμματεία. Βέβαια, για τον Αριστοφάνη νιώθει κάτι περισσότερο, επειδή βρίσκει σ' αυτόν έναν σαφή και πλούσιο πολιτικό λόγο. Επιπλέον, είναι και το πλαίσιο της κωμωδίας που επιτρέπει να διανθίζεται ο λόγος του με σαρκασμό και κυνισμό. Το γενικότερο πάθος του Σταμάτη με την αρχαία γραμματεία μας σχετίζεται με το πάθος του για τη γλώσσα. Διαβάει το αρχαίο ελληνικό κείμενο. Δεν του είναι άγνωστο

“

Γροθιά στην πατριαρχία
Με έχει συγκινήσει αφάνταστα το ότι ένας άνδρας –ο Σταμάτης– έχει γράψει αυτό το τραγούδι, που φανερώνει βαθιά ευαισθησία και αποδοχή της συγκλονιστικής δύναμης της γυναικείας φύσης. Κι έτσι, γίνεται μια γροθιά στο πατριαρχικό μοντέλο.

“

Αστείο και τραγικό
Το λιμπρέτο που έχει φτιάξει ο Σταμάτης «παίζει» με την κωμωδία με τρόπο πολύ τολμηρό. Γιατί έρχονται στιγμές που θες να κλάψεις. Είναι το εύρος του κωμικού τέτοιου – η δυνατότητά του να περιέχει και το μεταξύ αστείου και τραγικού.

ATHENS
EPIDAUROS
FESTIVAL

Στα «Παιδιά της Μήδειας», ο Μίλο Ράου επιλέγει να φέρει τη φρίκη στο προσκήνιο, για να αναμετρηθεί με τα όρια της αναπαράστασης, της απώλειας και της συλλογικής ευθύνης.

Δεκαεπτά ραντεβού στην ατζέντα του καλοκαιριού

Συντάκτες της «Κ» ξεχωρίζουν παραστάσεις και συναυλίες στο πρόγραμμα του Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου

Πάνω από 100 παραγωγές και περισσότερους από 2.500 καλλιτέχνες παρουσιάζει φέτος το Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου που ξεκίνησε και τυπικά με την πρεμιέρα της παράστασης «Σλήμαν III» του Χάινερ Γκέμπελς την Παρασκευή, στην Πειραιώς 260. Τι να πρωτοδεί κανείς; Οι συντάκτες της «Κ» –Μάρω Βασιλειάδου, Ξένια Γεωργιάδου, Νικόλας Ζώης, Γιάννης Κωνσταντινίδης, Ελένη Σαμπάνη, Δημήτρης Ρηγόπουλος– σημείωσαν στο ημερολόγιό τους τις παραστάσεις στην Πειραιώς, στο Ηρώδειο και στην Επίδαυρο που θέλουν οπωσδήποτε να παρακολουθήσουν. Και σας τις προτείνουν.

3/6
Συναυλία Βίκινγκουρ Ολαφσον
Ηρώδειο

Υπάρχει καλύτερος, προσωρινός αποκαιρετισμός στο φεστιβαλικό Ηρώδειο από μια καλοκαιρινή βραδιά με Μπαχ, Μπετόβεν και Σούμπερτ, και προσκεκλημένο έναν από τους πραγματικούς σταρ του πιάνου παγκοσμίως; Ο κύριος Βίκινγκουρ Ολαφσον από την Ισλανδία, κάτοχος του τελευταίου Γκράμι (2025) για την καλύτερη σόλο κλασική ερμηνεία, έρχεται για πρώτη φορά να παίξει στην Ελλάδα για να κλείσει τη φετινή παγκόσμια περιοδεία του, που βασίζεται στο τελευταίο άλμπουμ του με τίτλο «Opus 109» – ξεκάθαρη αναφορά στη μεγαλειώδη Σονάτα για πιάνο αρ. 30 σε μι μείζονα, έργο 109 του Μπετόβεν. Ο Ολαφσον, πέρα από την αδιαμφισβήτητη δεξιότητά του, φέρει μαζί του ένα ολόκληρο αισθητικό «πακέτο»

που μετατρέπει τις ερμηνείες του σε καθηλωτικές εμπειρίες.

Δ. Ρ.

9/6
«Ηπειρος»
Ηρώδειο

Μπορεί να προτιμούσα τη σκιερή πλατεία ενός χωριού ή ένα φιλόξενο ημιμόγειο στον Κεραμικό, μπορεί να διάλεγα την πιο ζεστή λέξη «κομπανία» ή «ζυγιά» αντί για το κάπως σνομπ «ensemble», μπορεί να νοσταλγούσα εκείνη τη μαγική συνύπαρξη ηπειρώτικης και ινδικής παράδοσης στο Μέγαρο Μουσικής, ωστόσο το αφιέρωμα «Ηπειρος» στο Ηρώδειο από το Επιλεκτό Ηπειρωτικό Ensemble μοιάζει να έχει στον πυρήνα του κάτι το ιδιαίτερα ενδιαφέρον: ένα εικοσαμελές σύνολο νέων μουσικών από όλη την Ελλάδα, που θα επιχειρήσουν έναν δημιουργικό διάλογο ανάμεσα στην «αυθεντική» ερμηνεία των σκοπών της Ηπείρου και σε νέες ενορχηστρώσεις. Ο «μαέστρος» τους, εξάλλου, ο λαοτιέστας Βασίλης Κώστας, μαθήτευσε δίπλα στον πατριάρχη Πετρούκα Χαλκιά. Και ονόματα όπως αυτά του Αντώνη Κυρίτη και του Κώστα Τζήμα εγγυώνται ότι εκείνο το βράδυ στο Ηρώδειο θα φυσήσει ένα αεράκι που θα έρχεται από μακριά.

Ν. Ζ.

17/6
«Η Αμερική του Μάνου X – Μέρος Β'»
Ηρώδειο

Αυτό που τόλμησαν το 2004 οι Raining Pleasure δεν ήταν ούτε αυτονόητο ούτε καλλιτεχνικά εγγυημένο· επειδή απλώς έφερε την αύρα της μουσικής ευ-

φύιας του Μάνου Χατζιδάκι. Και όμως, η απaráμιλλη διασκευή του «Reflections» εξελίχθηκε σε μείζον μουσικό γεγονός της εποχής, δίνοντας ταυτόχρονα την ευκαιρία σε μια νέα γενιά ακροατών να μυηθεί στο σύμπαν ενός εκ των λιγότερο γνωστών έργων του Έλληνα συνθέτη. Οι Raining Pleasure το έκαναν με αυτοπεποίθηση και στυλ, χωρίς το καταστροφικό δέος που ευνουχίζει, αλλά με έναν νεανικό ενθουσιασμό που απογειώνει. Σε αυτή τη μοναδική συναστρία, με τη σύμπραξη του πιανίστα Γιώργου - Εμμανουήλ Λαζαρίδη, είμαστε καλεσμένοι 22 χρόνια μετά.

Δ. Ρ.

20-21/6
«Badke (remix)»
Πειραιώς 260

Το «Badke (remix)» των Αμίρ Σάμπρα και Ατά Χατάμπ, ένας ευρηματικός αναγραμματισμός του παραδοσιακού χορού της Ανατολικής Μεσογείου dabke, μοιάζει να έρχεται ως φυσική συνέχεια της ενέργειας που άφησε ο Ομάρ Σουλεϊμάν τον Φεβρουάριο στο Take Over της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση. Οι δύο δημιουργοί μεταμορφώνουν τον συγκεκριμένο χορό, που πραγματοποιείται σε γαμήλια γλέντια μέχρι και σε στιγμές αντίστασης στα συντρίμια της Γάζας, σε μια εκπνεκτική, σύγχρονη σκηνική πράξη, διαφορετική από ό,τι συναντά κάποιος συνήθως στην Πειραιώς 260.

Ε. Σ.

22/6
Lykke Li
Ηρώδειο

Από τις φετινές συναυλίες του φεστιβάλ, η εμφάνιση της Lykke Li είναι από εκείνες που ξεχωρίζουν. Το ελληνικό κοινό την περίμενε για χρόνια και το ότι έρχεται για πρώτη φορά –και μάλιστα στο Ηρώδειο– δίνει στη συναυλία μια ιδιαίτερη βαρύτητα. Σε ένα χώρο που συχνά φιλοξενεί μεγάλες ορχήστρες και λυρικές παραγωγές, θα παρουσιαστεί μια καλλιτέχνης της ατμοσφαιρικής pop, της οποίας η δύναμη δεν βρίσκεται στη μεγαλοπρέπεια αλλά στην υποδόρια ένταση, στις παύσεις, στις ανάσες και στην επιμελώς ανεπιτήδευτη ερμηνεία, που κάνει τα τραγούδια της να ξεφεύγουν από οτιδήποτε θυμίζει στούντιο. Το αγαπημένο «I Follow Rivers» δεν ξεχωρίζει για την πολυπλοκότητά του, αλλά για το πώς μια απλή μελωδία μπορεί να γίνει εμμονικά αξέχαστη.

Ε. Σ.

23/6
«Πρόγονοι»
Πειραιώς 260

Ο Διονύσης Σαββόπουλος λίγο πριν βγει στη σκηνή στην τελευταία συναυλία του στην Αθήνα· μια Γεωργιανή νοσοκόμα ψιθυρίζει «κοιμήσου» σε μια ασθενή· ο Ε. Χ. Γονατάς κλαδεύει ένα φυτό· ένας ηλικιωμένος συνομιλεί με τον Θεό από το τηλέφωνο· ο Βασίλης Παπαβασιλείου μιλάει για τον Τσέχοφ. Η κάμερα της Εύας Στεφανή έχει πάντα μια ευλάβεια. Είναι ο τρόπος της να παρατηρεί τους ανθρώπους· είτε πρόκειται για έναν επώνυμο είτε για μια ιερόδουλη. Σε αυτό το

αόρατο, οριακά ψευδαισθητικό σύμπαν, μας καλούν οι «Πρόγονοι» της Εύας Στεφανή. Και έχω την αίσθηση πως είμαστε πολλοί οι πρόθυμοι να βυθιστούμε σε έναν κόσμο που θα μας θυμίσει από τι είμαστε φτιαγμένοι. Εστώ και για 80 λεπτά.

Δ. Ρ.

28-30/6
«Seppuku»
Πειραιώς 260

Οι παραστάσεις της Ανχελίκα Λιντελ είναι πάντα μια δοκιμασία για το κοινό, οπότε και μόνον η παρουσία της στο φετινό φεστιβάλ αρκεί για να τη βάλει κανείς στα must see. Η Ισπανίδα περφόρμερ, που είδαμε τελευταία φορά στην Πειραιώς 260 το 2019 με το «Γένεσις 6, 6-7», επιστρέφει με το ίδιο ωμό, τελετουργικό και σκληρό ύφος, που την καθιστά μοναδική. Αυτή τη φορά αντλεί το υλικό της από το «seppuku» και συγκεκριμένα από την αυτοχειρία του Γιούκιο Μισίμα, μετατρέποντας την πράξη σε σκηνικό στοχασμό. Το νέο της έργο «Seppuku. The Funeral of Mishima or the Pleasure of Dying» συνδυάζει προσωπική εξομολόγηση και φιλοσοφική αναμέτρηση με τον θάνατο, σε μια παράσταση που δεν θα αφήσει κανέναν αδιάφορο.

Ε. Σ.

4-5/7
«Ο Ευαγγελισμός της Κασσάνδρας»
Πειραιώς 260

Πριν από τρία χρόνια, στην Ελευσίνα, η Σουηδο-Ιταλίδα ηθοποιός και σκηνοθέτις Gemma Hansson Carbone –εν πολλοίς, εγκατεστη-

μένη στην Αθήνα– παρουσίασε μια εντυπωσιακή παράσταση όπου γεφύρωνε την περφόρμανς με τον αρχαιολογικό χώρο, με στόχο να συλλάβει το μυστηριακό δέος ενός επισκέπτη σε αυτόν. Πλήθη θεατών συνέρρευσαν κι ενθουσιάστηκαν. Η τωρινή ενασχόλησή της με το σπουδαίο κείμενο του Δημήτρη Δημητριάδη παρουσιάστηκε ήδη στο εξωτερικό με επιτυχία. Και ιντριγκάρε, λόγω της υπόσχεψης ότι η σωματική διάσταση του λόγου –η «ενσάρκωσή» του, η αίσθηση του σώματος ως «σπιλιάς αντίκρουσης»– θα δονεί τον θεατή και θα του μεταφέρει μια παράξενη υπέρσδεκτη ενέργεια. Αλλά και λόγω της αντισυμβατικής και αμέριμνης σχέσης των θεατών με τον σκηνικό χώρο.

Γ. Κ.

4-5/7
«Τα παιδιά της Μήδειας»
Πειραιώς 260

Επιφυλακτική θα πάω, ομολογώ· αλλά θα πάω. Έχω μια έμφυτη απέχθεια στην προβολή της βίας, όταν δεν υπηρετεί έναν ουσιαστικό λόγο. Στην αρχαία ελληνική τραγωδία, άλλωστε, οι φόνοι δεν εκτυλίσσονταν ποτέ επί σκηνής· ακόμη και τα παιδιά της Μήδειας έμεναν αόρατα, μακριά από το βλέμμα του κοινού. Γιατί λοιπόν αυτή η παράσταση του Μίλο Ράου επιλέγει να φέρει τη φρίκη στο προσκήνιο; Ίσως γιατί ο ακτιβιστής, αμφιλεγόμενος δημιουργός του πολιτικού θεάτρου δεν επιδίδει απλώς να

σοκάρει, αλλά να αναμετρηθεί με τα όρια της αναπαράστασης, της απώλειας και της συλλογικής ευθύνης, κλείνοντας τον διάλογο με την ελληνική τραγωδία μετά την παράσταση «Ο Ορέστης στη Μοσούλη».

Μ. Β.

7-8/7
«Lee Miller in Hitler’s
Bathtub», μια τραγική
καντάτα

Πειραιώς 260

30 Απριλίου 1945: Η Λι Μίλερ ει-σβάλλει στο άδειο διαμέρισμα του Χίτλερ. «Είχα χρόνια στην τσέπη μου τη διεύθυνση του Χίτλερ και τώρα ήταν η ώρα να τη χρησιμο-ποιήσω», είχε εξηγήσει η φωτο-γράφος για μία από τις φωτογρα-φίες που ταυτίστηκαν με το τέλος της φρίκης. Βγάζει τα ρούχα της, μπαίνει στην μπανιέρα του Φύρερ και ποζάρει μπροστά στον φακό του πολεμικού ανταποκριτή Ντέ-ιβιντ Σέρμαν. Ο σκηνοθέτης Γιαν Λάουερς αντλεί από αυτήν την κομβική στιγμή για την Ιστορία και τη Μίλερ, χρησιμοποιεί μια μπανιέρα στη σκηνή και γύρω της τοποθετεί πέντε μουσικούς και δύο ερμηνεύτριες. Όμως το «Lee Miller in Hitler’s bathtub» απο-μακρύνεται συνειδητά από κάθε αγιογραφική προσέγγιση. Η ρητή αναφορά πως η παράσταση «δεν τελεί υπό την επίσημη έγκριση του Lee Miller Archive» λειτουργεί σαν πρόκληση για να δούμε μια πιο ανοιχτή εκδοχή μιας έτσι κι αλλιώς μυθιστορηματικής ζωής.

Ξ. Γ.

12-13/7
«Butchers»

Πειραιώς 260

Ήταν εκείνη που υπέγραφε τη χο-ρογραφία στο «Μυστήριο 11 ΜΑ» του Ρομέο Καστελούτσι στον αρ-χαιολογικό χώρο της Ελευσίνας

και εκείνη που επιμελήθηκε την κίνηση στην παράσταση του Μι-χαήλ Μαρμαρινού «Ζ-η-θ, ο Ξέ-νος» στο Αρχαίο Θέατρο της Επι-δαύρου τον περυσινό Ιούλιο. Η Γκλόρια Ντορλιγκούτσο συνδέ-θηκε με την κίνηση μέσα από τις ιαπωνικές πολεμικές τέχνες και ειδικά την τέχνη του σπα-θιού. Συμμετέχει και φέτος στο φεστιβαλικό πρόγραμμα με το «Butchers», μια παράσταση που εκκινεί από την ετυμολογική συγ-γένεια του χασάπικου –του «χο-ρού των χασάπιδων»– με τη χει-ρωνακτική πράξη της κοπής. Δεν υπάρχουν αίματα ή λάμες στη σκηνή, ποδιές και ζωικά κατάλοι-πα, μόνο σώματα που επαναλαμ-βάνουν ρυθμικά κινήσεις εργασί-ας, μετατρέποντας την πρακτική των χασάπιδων σε χορογραφία.

Ξ. Γ.

13-14/7
«16 & 17»

Πειραιώς 260

Η Κίνα καλπάζει στον τομέα της τεχνολογίας, η Κίνα εποφθαλμιά την Ταϊβάν, Κίνα το ένα, η Κίνα το άλλο. Μήπως να δούμε και τι κινήσεις έχει να επιδείξει χορευ-τικά μιλώντας; Όχι, ο Τάο Γιε, ο βραβευμένος με Αργυρό Λέοντα Χορού της Μπιενάλε της Βενε-τίας, δεν θα εκπροσωπήσει την ισχυρή χώρα του στο φεστιβάλ. Όμως το δίπτυχο χορού «16 & 17» αφενός αντλεί έμπνευση από την κινεζική παράδοση, «και συ-γκεκριμένα από τις σπειροειδείς, ελισσόμενες μορφές του δράκου και του φιδιού, όπως παρουσιάζο-νται στις παραδοσιακές γιορτές», και αφετέρου ακολουθεί «μια δο-μή που μοιάζει απρόβλεπτη, αλλά υπακούει σε μια βαθιά εσωτερι-κή συνοχή». Μπορεί να μοιάζουν κινέζικα όλα αυτά. Αν πάντως ο χορός είναι το εκφραστικότερο μέσο μη λεκτικής επικοινωνίας, ίσως είναι καλή ευκαιρία να τα ακούσουμε.

Ν. Ζ.

20-22/7
«Βάκχες»

Πειραιώς 260

Η σπουδαία «σπεσιαλίστα δικα-σμού του κοινού» και πανάξια δραματουργός Λένα Κιτσοπού-λου δικαιούται να συνεχίσει, χωρίς δικά μας στραβομου-τσουνιάσματα, το εκ βάθρων «υποσκαπτικό» πρότζεκτ της τής αντιληψής μας του αρχαίου δράματος. Ας προτείνει λοιπόν απροσδόκητες –συναισθητικές πορείας– «αλές» προς το πώς θα εκλαμβάνεται ως μη «μουσεια-κό &/ή προσκυνηματικό» είδος. Και ας ταραχτούν οι ευαίσθητοι. Εξάλλου, αντέχουν. Με το «γλέντι για το αδιέξοδο θεών και ανθρω-πών» που υπόσχεται να στήσει φέτος, ίσως προσφέρει την πιθα-νότητα να καλοπεράσει κάποιος και εκτός των τειχών του ασφα-λούς «κήπου» της παράδοσης.

Γ. Κ.

21-23/7
«Michel: Ασκήσεις
θνητότητας»

Σύγχρονο Θέατρο

Υπόσχεται θραυ-σμάτα καθημερι-νού λόγου σε χώρο γυμναστηρίου, σε συνδυασμό με θεωρη-τικά κείμενα, και προεξάρχον το διαβόητο «Επιτήρηση και τιμωρία» (1975) του Μισέλ Φου-κό. Σ’ αυτό, ο Γάλλος φιλόσοφος ασχολείται με το πώς η τιμωρία πολιτών και ατόμων από την εξουσία πέρασε προοδευτι-κά, από την εφαρμογή της στο σώμα, σε μια «μέθο-δο» ελέγχου σε ψυχολογικό επίπεδο, με αποτέλεσμα να

δημιουργεί ασυναίσθητες, άυλες, εσωτερικευμένες «φυλακές» δι-αρκώς υπάκουων «εν αγνοία τους κρατουμένων». Δεδομένου ότι οι ειδήμονες της ψυχικής υγείας ανησυχούν σήμερα για τα υπη-λά επίπεδα «ενασχόλησης με τον εαυτό», όπως είναι οι ατελείωτες ώρες μας στα γυμναστήρια, το ενδιαφέρον για την παράσταση του Θανάση Κριτσάκη αυξάνεται, καθώς ο «αθλητικός στόχος» των δραματικών προσώπων είναι να αποδείξουν ότι είναι ικανά και πρόθυμα μέλη μιας παραγωγι-κής κοινωνίας.

Γ. Κ.

31/7
«Τρωάδες»

Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου

Υπήρξε κάποτε η πρώτη ημέρα που χρησιμοποιήθηκαν μικρό-φωνα. Ή το πρώτο ανέβασμα έργου που δεν ανήκει στην αρ-χαία δραματουργία. Καιρός δεν ήταν, αναρωτιόμαστε, να γίνει η Επίδauρος και καθολικά προ-σβάσιμη, για πρώτη φορά στην ιστορία της; Αιτία είναι οι «Τρω-άδες», ίσως το πιο ανθρωποκε-ντρικό έργο του Ευριπίδη, που ακολουθεί την τύχη των γυ-ναικών της Τροίας μετά την άλωση της πόλης τους και ενώ επιχειρούν να ορίσουν τα σώματά τους, ακόμη και υπό κατοχή. Στην παράστα-ση του Εθνικού Θεάτρου, σε σκηνοθεσία Ελένης Ευθυμί-ου, το έργο θα ζωντανέψει από ένα σύνολο 22 ερμυ-νευτών και ερμηνευτριών (μεταξύ των οποίων μέλη της ομάδας Εν Δυνάμει), διαφορετικών ηλικιών, με και χωρίς αναπηρία. Ναι, είναι κυρίως εξωκαλλιτε-χνικά ζητήματα όλα αυ-τά. Ευτυχώς, έχει και τέ-τοια το θέατρο. Ειδάλλως κινδυνεύει να εξαντλείται σε θέματα αισθητικής.

Ν. Ζ.

7-8/8
«I-ONE»

Μικρό Θέατρο Αρχαίας Επιδαύρου

Ένας Ρώσος θεατράνθρωπος, που ακόμη κι όταν φαινομενικά κα-ταργεί την εθνική του παράδοση, στην πραγματικότητα την έχει βα-θαί αφομοιώσει, και ένας Βούλγα-ρος σκηνοθέτης του θεάτρου και του σινεμά συναντιούνται στο Μι-κρό Θέατρο της Αρχαίας Επιδαύ-ρου, ένα χώρο αφιερωμένο κάποτε σε διονυσιακές τελετές. Ο Ιβάν Βι-ριπάγιεφ και ο Γκαλίν Στόεφ φέρ-νουν εκεί σε πρώτη παρουσίαση το «I-ONE», μια δυστοπική εκδοχή της «Μήδειας» για το 2050. Τρεις ερμηνεύτριες από διαφορετικές χώρες –από την Ελλάδα η Σοφία Κόκκαλη– δίνουν στη σκηνή την αίσθηση μιας σύγχρονης πολύ-γλωσσας τελετουργίας σε αυτή την πρεμιέρα σύγχρονου διεθνούς θεάτρου, που ελπίζω ότι θα διαθε-τεί τη ζωντάνια και την τόλμη της off-Broadway σκηνής.

Μ. Β.

7-8/8
«Αντιγόνη»

Αρχαία Επίδauρος

Μια παράσταση που μοιάζει συ-ναρπαστική, ακόμη και μέσα από τα αποσπάσματα που μπο-ρεί κανείς να δει στο Διαδίκτυο. Οι επτά ξύλινοι τοίχοι του σκη-νικού λειτουργούν σαν τις επτά πύλες της Θήβας: σταδιακά δια-φθείρονται, ραγίζουν, καταρρέ-ουν. Για τον Ογιέν, αυτή η διά-λυση αντανακλά τη σύγκρουση αξιών, την αστάθεια της εξουσίας και την ηθική παράλυση που δι-απερνά τον τραγικό μύθο. Το με-γάλο ερώτημα είναι πώς μια τόσο λεπτοδουλεμένη παράσταση για κλειστό θέατρο με κίνηση, φωτι-σμούς και σκηνικά που εκτελούν ασκήσεις ακριβείας, θα μεταφερ-θεί στην ορχήστρα του αρχαίου θεάτρου μέσα στη φύση.

Μ. Β.

Η ΜΠΥΡΑ **ΚΕΟ** ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΟΥ

ΚΑΤΑΔΙΚΟΣ ΜΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ – ΣΑΡΑ ΓΑΝΩΤΗ – ΝΙΚΟΣ ΣΤΑΥΡΑΚΟΥΔΗΣ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ (ΜΕ ΣΕΙΡΑ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ):

ΝΑΝΤΙΑ ΚΟΝΤΟΓΕΩΡΓΗ
ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΑΓΑΘΟΚΛΕΟΥΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ
ΜΙΧΑΛΗΣ ΙΑΤΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΗΛΙΑΣ ΒΑΛΑΣΗΣ

ΣΤΟ ΡΟΛΟ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ
Ο ΤΑΣΟΣ ΧΑΛΚΙΑΣ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:

ticketmaster®.cy | ACS | 7777 7040

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: ΕΛΕΝΗ ΡΑΝΤΟΥ

ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΚΑΘΑΡΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
ΘΑ ΔΟΘΕΙ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΟΥ RMHC

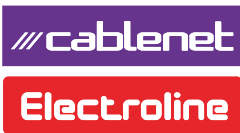
ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
4-7 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΑΡΚΙΔΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΠΑΦΟΥ:
13-14 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ
ΛΕΜΕΣΟΥ:
9-11 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ UCLAN
ΠΥΛΑ:
16-18 ΙΟΥΝΙΟΥ

ΜΕΓΑΛΟΙ
ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ:

ΧΟΡΗΓΟΣ
ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΩΝ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

ΔΕΛΤΙΟ Α-ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑΣ

Εν αγνοία της

Η νίκη της Ντάρα με το «Bangaranga» έγινε ξαφνικά σημαία για διάφορους manosphere λογαριασμούς, που τη διάβασαν ως «επικράτηση του κανονικού» απέναντι στην queer αισθητική, πανηγυρίζοντας παράλληλα για τη δέκατη θέση του Ακύλλα. Η ερμηνεύτρια από τη Βουλγαρία, όμως, όπως και το κομμάτι που κέρδισε στη Eurovision, δεν έχει καμία σχέση με αυτά τα αφηγήματα. Το μόνο που δείχνει αυτή η οικειοποίηση είναι πόσο συχνά τα σόσιαλ μίντια πνίγονται σε μια τοξική εκδοχή αρρενωπότητας, που ψάχνει παντού «νίκες» για να επιβεβαιωθεί.

Ε. Σ.

Υπαρκτός σουρεαλισμός

Ανήμερα τη γιορτή του Αγίου Κωνσταντίνου και στη λεωφόρο Αλεξάνδρας επικρατεί το γνωστό κυκλοφοριακό κομφούζιο. Ξαφνικά, στη λεωφορειολωρίδα προβάλλει το πλήθος που συμμετέχει στη λιτάνευση της ιερής εικόνας των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης του παρακείμενου ναού που βρίσκεται στο νοσοκομείο «Ελπίς». Προπορεύεται η Φιλαρμονική, ορισμένοι, λιγότερο ευσεβείς από τους πολίτες που περίμεναν στωικά στη στάση των λεωφορείων, εκφράζουν χαμηλωφώνως τη διαφωνία τους. Η Αθήνα δεν σε κάνει ποτέ να βαριέσαι.

Κ. Μ.

Ωραίο μου περίπτερο

Τα περίπτερα όπως τα ξέραμε μοιάζουν όλο και περισσότερο με ξεχασμένα τοπία μιας άλλης Αθήνας. Σε έναν μεγάλο δήμο όπως είναι η Καλλιθέα, χρειάζεται να περπατήσεις πάνω από δέκα λεπτά για να βρεις περίπτερο με Τύπο, αφού πρώτα προσπεράσεις 2-3 περίπτερα-υπερπαραγωγές, φορτωμένα με φθηνά παιχνίδια και γκουρμέ πατατάκια, που αρνούνται πεισματικά να πουλήσουν στιδήποτε δεν πίνεται, τρώγεται ή καπνίζεται (και κάποια ακόμη με κατεβασμένα ρολά, που κλείνουν αιφνιδίως). Και η πόλη βουτάει όλο και πιο νωθρά σε μια φρικτή ομοιογένεια, που κρεμάει με μανταλάκια δωροασκούλες αντί για εφημερίδες.

Ε. ΤΖ.

Διαμαντάκι εκ Κολομβίας

Για τις μεγάλες εμπνεύσεις που δεν θα επισκεφθούν ποτέ αυτόν τον «έναν», «κάποιον» ασήμαντο ποιητή-πρωταγωνιστή. Για τους ονειροπόλους γραφιάδες που, όπως στην περιπτωσή του, κάποτε κάποιοι πίστεψαν στο άστρο τους αλλά τελικά δεν έγραψαν ποτέ τίποτα σπουδαίο. Αλλά και για το πώς -απρόσμενα- η ίδια η ζωή μπορεί να παραγάγει ποίηση μέσα από την άγρια δύναμη του τυχαίου - ποίηση λυτρωτική ή καταστροφική για τον έρμο ήρωα που καταρακιά σε έναν κωμικοτραγικό κατήφορο. «Ενας ποιητής» του Σιμόν Μέσα Σότο: σαν να βλέπεις τριπαρισμένο, παλιό καλό Γούντι Αλεν προσαρμοσμένο στις φτωχογειτονιές της Κολομβίας.

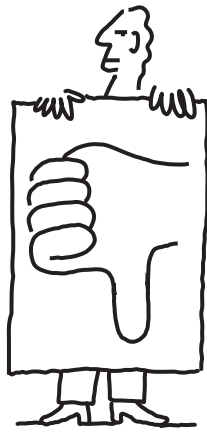
Θ. Α.

Ακριβή μου Σόφια

Ημερομηνίες και πόλη διεξαγωγής για τη Eurovision του 2027 δεν ανακοινώθηκαν ακόμη. Παρ' όλα αυτά, σκεφτήκαμε να κάνουμε μια αναζήτηση σε πλατφόρμα κρατήσεων καταλυμάτων, ένα Σαββατοκύριακο στα μέσα Μαΐου του 2027, στην πρωτεύουσα της Βουλγαρίας. Κάθε χρόνο που ταξιδεύω στη γειτονική μας χώρα παρατηρώ κάποιες μικρές αυξήσεις, οι οποίες γιγαντώθηκαν με την έλευση του ευρώ. Ωστόσο, 12.000 ευρώ για πέντε μέρες διαμονής, σε διαμέρισμα στο κέντρο της πόλης; Εντάξει, φούσκα είναι και θα σκάσει, αλλά πενταψήφιος αριθμός για μερικές μέρες λόγω της Eurovision; Η αισχροκέρδεια έχει και τα όριά της.

Π. ΤΖ.

Ου μπλέξεις

Είχαν την «τρέλα» να βάλουν και λίγη τέχνη στο πρόγραμμά τους. Να συνυπάρξουν για δύο ημέρες οι «techies» του φεστιβάλ Panatheneea με καλλιτέχνες από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι εταιρείες τεχνολογίας με ελληνικούς φορείς πολιτισμού. Για να γίνουν ομιλίες, δράσεις και εργαστήρια. Τίποτε από αυτά, όμως, δεν υλοποιήθηκε. Στα φέινι βολάν του Διαδικτύου κυκλοφορούσε μια καταγγελία για «ξέπλυμα» του Ισραήλ και του «ισραηλινού καθεστώτος» μέσα από το φεστιβάλ. Μέσα σε μια νύχτα οι καλλιτέχνες εξαφανίστηκαν και ακυρώθηκε όλη η πολιτιστική πλατφόρμα. Κανείς δεν ασχολήθηκε με το τι ισχύει και τι όχι. Όλοι προτίμησαν να μην μπλέξουν με τον διαδικτυακό όχλο, για να έχουν το κεφάλι τους ήσυχο και αταγάριστο.

Σ. Ι.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οι εννέα ωκεανοί του πλανήτη Μάλερ

Από το 1883 έως το 1911, χρονιά του θανάτου του, ο Γκούσταβ Μάλερ συνέθεσε εννέα συμφωνίες. Έργα σχοινοτενή, με απειράριθμες εναλλαγές στον ρυθμό και στην ατμόσφαιρα, με και χωρίς χορωδία, με και χωρίς φωνητικές σολίστ, με υπερμεγέθεις ορχήστρες, με ποικίλα πνευστά και ακόμη περισσότερα κρουστά. Τα καλοκαίρια, στις άδειες του από τις υποχρεώσεις του ως αρχιμουσικού, ο Μάλερ έδινε τα πάντα σε αυτές τις συμφωνίες. Κοντά τους θα πρέπει να τοποθετήσουμε και τα συμφωνικά τραγούδια του, που στο βάθος είναι και αυτά συμφωνίες

εκτός αριθμησης. Στον Μάλερ θα βρούμε ελάχιστη μουσική δωματίου, καμία όπερα και μηδέν θρησκευτική μουσική. Και πάλι όμως, οι συμφωνίες του εμπεριέχουν οπερατικά στοιχεία, όπως επίσης τα εκστατικά χορωδιακά του δεν απέχουν πάρα πολύ από το αίσθημα του ιερού. Οι συμφωνίες του Μάλερ ο κύριος Γκρι επιμένει πως έχουν κάτι ωκεάνιο. Μοιάζουν απέραντες, είναι γεμάτες κυματισμούς, συχνά τις διατρέχει μια αδιανόητη γαλήνη (οδυνηρή κάποτε, σαν ένα ανομολόγητο πένθος), αλλά και καταγιγίδες εκκωφαντικές.

Το box set των έντεκα cd με τις συμφωνίες του Γκούσταβ Μάλερ κυκλοφορεί από την Pentatone και προτείνεται σαν ένα είδος σύγχρονης ανάγνωσης του μαλερικού συμφωνικού corpus.

Όσοι δεν συμπαθούν τη μουσική ιδιοσυγκρασία του πλάνητου αφόρητα και δεν αντέχουν το υπέρμετρο αίσθημα που αναδύεται μέσα από παρατεταμένες σιωπές. Σε όσους όμως ο Μάλερ κάτι λέει, αισθάνονται ότι έχουν πετάξει σε έναν άλλο, μακρινό πλανήτη, η γη του οποίου βρέχεται από εννέα μεριές. Και το νερό του είναι απύθμενο και απέραντο. Οι Εννέα Ωκεανοί του Πλανήτη Μάλερ. Οι μεγάλοι ερμηνευτές του, από τον Μπρούνο Βάλτερ, τον Δημήτρη Μπτρόπουλο και τον Λέοναρντ Μπερνστάιν έως τον Οτο Κλέμπερερ, τον Ραφαέλ

Κούμπελικ, τον Γκέοργκ Σόλτι και τον Κλαούντιο Αμπάντο, μας έχουν δώσει πολλαπλές εκφάνσεις αυτής της τόσο ιδιαίτερης απελπισίας και συνάμα του ζωώδους πάθους που διακρίνει τη μουσική του. Τώρα όμως, μέσα από ένα box set από έντεκα cd ο σημαντικός Ρώσος αρχιμουσικός Σιμόν Μπίτσκοφ (γενν. 1952) διευθύνει τη Φιλαρμονική Ορχήστρα της Τσεχίας, πλειάδα εκλεκτών σολίστ, τη Φιλαρμονική Χορωδία της Πράγας, την Τσεχική Φιλαρμονική Χορωδία του Μπρνο και την Παιδική Φιλαρμονική Χορωδία της Πράγας, σε μια σειρά ερμ-

νειών που προτείνονται σαν ένα είδος σύγχρονης ανάγνωσης του μαλερικού συμφωνικού corpus. Ο Μπίτσκοφ έχει απόλυτη επίγνωση του πόσο βαθιά προσωπικός είναι ο συμφωνικός ήχος του Μάλερ, αλλά ότι μόνο μέσα από αυτό το δύσβατο μονοπάτι δονούνται και οι ξένες ευαισθησίες: μεταφέρεσαι σε άλλους κόσμους που μοιάζουν ξένοι, μακρινοί – προτού καταλάβεις ότι είναι οι κόσμοι με τους εννέα ωκεανούς που κρύβει μέσα σου, σαν τους κρυμμένους ωκεανούς στους δορυφόρους του Δία και του Κρόνου: τι άραγε να κρύβουν στα βάθη τους;

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΤΟΠΑΛΗ

Μια αναστοχαστική εξοικείωση με τον θάνατο

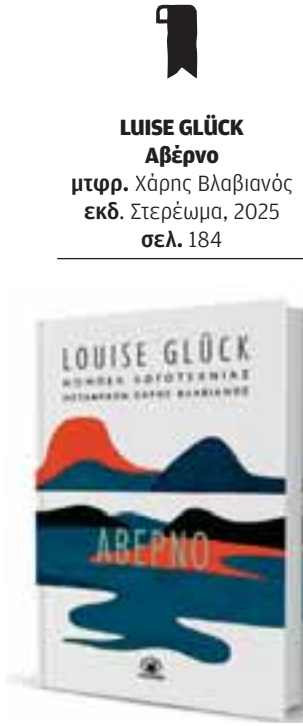
Τα έργα των σημαντικών ποιητριών συνιστούν οργανωμένα σύνολα, με γεωμετρία και συνοχή· καταπιάνονται με τα μεγάλα ζητήματα της ύπαρξης· εγγράφονται στην παράδοση την οποία, ταυτόχρονα, ανανεώνουν. Η φόρμα είναι εξίσου σημαντική με το περιεχόμενο, και η συγκίνηση που προκαλούν ανταγωνίζεται τα ερεθίσματα της σκέψης. Η ποίηση της Αμερικανίδας, με εβραϊκή καταγωγή, Λουίζ Γκλικ (1943-2023) φέρει, από τα πρώτα βήματα μέχρι το υπό συζήτηση έργο της, το «Αβέρνο» (2006), όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά. Το Νομπέλ της (2020) τιμνσε την πραγματικά μεγάλη λογοτεχνία. Η διγλωσση έκδοση και η προσεκτική, πιστή κατά το ύφος και το περιεχόμενο, μετάφραση του Βλαβιανού μάς επιτρέπουν να ελέγξουμε αυτούς τους ισχυρισμούς.

Ενώ ο έρωτας, ο θάνατος, η φύση, το τραύμα, η ψυχανάλυση, αλλά και η εικαστική ματιά, αποτελούν σταθερούς άξονες γύρω από τους οποίους η Γκλικ πλέκει τους στίχους της, μεσολαβεί, κάθε φορά, μια ευρηματική σκηνοθεσία, που μετασχηματίζει σε ποίηση τα πάθη. Αλλού είναι τα φυτά κι ο κήπος, αλλού ο μόχθος του ζωγράφου· στο «Αβέρνο», είναι μια αναστοχαστική εξοικείωση με τον επερχόμενο θάνατο. Ο μύθος Δήμητρας - Περσεφόνης και το τοπίο της ιταλικής λίμνης Αβέρνο, που οι Ρωμαίοι θεωρούσαν είσοδο στον Κάτω Κόσμο, ενεργοποιούν με θαυμαστή ποιητική οικονομία πλήθος συγκινήσεων. Ας θυμηθούμε, εδώ, ότι και ο Ρίλκε χρησιμοποίησε την τοπογραφία του Αβέρνο στο εμβληματικό ποίημα «Ορφέας.

Ευρυδική. Ερμής» που, ένας άλλος μεγάλος ποιητής, ο Γιόζεφ Μπρόντσκι, θεωρούσε ένα από τα σημαντικότερα ποιήματα της εποχής μας.

Η Γκλικ αρνείται ότι γράφει γυναικεία ποίηση· στα δοκίμιά της υποδεικνύει την όποια έμφυλη διάσταση ως αναμενόμενο στοιχείο ιστορικότητας: «Με μπερδεύει, όχι συναισθηματικά, μα λογικά, η αποφασιστικότητα των σύγχρονων γυναικών να γράφουν ως γυναίκες [...] όλη η τέχνη είναι ιστορική: τόσο στις αντιπαραθέσεις όσο και στις υπεκφυγές της, μιλάει για την περίοδό της. [...]

Το όνειρο της τέχνης δεν είναι να επιβεβαιώνει το ήδη γνωστό, αλλά να δια φωτίζει το κρυφό, και το μονοπάτι για τον κρυφό κόσμο δεν χαράσσεται κατά βούληση», γράφει («Αποδείξεις και Θεωρίες», μτφ. Γιώργος Λαμπρά-

Η βραβευμένη με Νομπέλ Λογοτεχνίας Λουίζ Γκλικ (1943-2023), πλέκοντας τους στίχους της και με ευρηματική σκηνοθεσία, κατάφερε κάθε φορά να μετασχηματίζει τα πάθη σε ποίηση.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΑΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Τα σώματα και τα δικαιώματα στον Καβάφη

«Η κοινωνία χρειάστηκε δεκαετίες για να αποδεχθεί νομικά αυτό που ο Καβάφης είχε ήδη αφηγηθεί ποietικά». Στην πρόσφατη μελέτη του, ο δικηγόρος Βασίλης Σωτηρόπουλος διεξέρχεται κάποια από τα ομοερωτικά ποιήματα του Καβάφη για να καταδείξει πως στην ποίησή του ενυπάρχει το αίτημα για ορατότητα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Όπως υποστηρίζει, ο Καβάφης έγραφε σαν να πρότεινε το μελλοντικό δικαίο και μέσω της κρυπτικής γραφής του, απότοκας προκαταλήψεων και απαγορεύσεων, άσκησε επίδραση στη σύγχρονη νομοθεσία. Ο Σωτηρόπουλος δεν ξεχνάει ότι, όταν ήταν φοιτητής στη Νομική, οι καθηγητές επεσήμαιναν ότι ο Σεφέρης και ο Ελύτης είχαν καθίσει στα ίδια έδρανα. Ήδη, λοιπόν, από τα νεανικά του χρόνια, η ποίηση και το δικαίο κάθονταν δίπλα δίπλα.

Ο Σωτηρόπουλος δεν έκανε τον Καβάφη παγκάκι, τον έκανε woke. Αστειεύομαι. Ο συγγραφέας αναγνωρίζει πως παίρνει ένα ρίσκο. Διότι το να διαβάζεις ένα λογοτεχνικό έργο με προγραμματική αναγνωστική επιδίωξη, εγκυμονεί πάντοτε τον κίνδυνο της παρερμηνείας ή της προειλημμένης κρίσης. Ο Σωτηρόπουλος στην προσπάθειά του να εκσυγχρονίσει τον Καβάφη, προσδίδοντάς του ενίοτε ακτιβιστικές προθέσεις, περιπίπτει σε ορισμένα ερμηνευτικά άλματα. Όπως όταν, λόγου χάριν, τον συγκρίνει με τους σημερινούς influencers και content creators, με το σκε-

πτικό ότι ο Καβάφης, ωσάν «ένας μπλόγκερ στην Αλεξάνδρεια», είχε την αποκλειστική επιμέλεια τόσο του έργου του όσο και της διανομής του.

Από την άλλη, δεν φαίνεται ιδιαίτερα πειστική η επιχειρηματολογία που απολήγει στο συμπέρασμα πως η γλώσσα του καθαφικού έργου «έχει περάσει στις φλέβες του γλωσσικού μας αισθητηρίου» και συνεκδοχικά στη γλώσσα του ισχύοντος δικαίου, το οποίο, όπως ακριβώς και η λογοτεχνία, είναι «μια μορφή παραγωγής λόγου, καθώς βασίζεται σε κείμενα τα οποία διατυπώνονται και ερμηνεύονται». Ο Σωτηρόπουλος μοιάζει να εκβιάζει τη λύση μιας αλυσιτελούς εξίσωσης. «[...] αν ο Καβάφης έχει επιπράξει καθολικά την ελληνική γλώσσα που αποτελεί την πρώτη ύλη της νομοθετικής διαδικασίας, τότε η εξίσωση φαίνεται προφανής και αναμένει την επίλυσή της».

Ο Σωτηρόπουλος έχει απόλυτη επίγνωση των παρακινδυνεμένων αντιπαραβολών που απειλούν τη συλλογιστική του, όμως έχει επίσης δύο γερά ερείσματα για να την υπερασπίσει, αφενός τη νομική του κατάρτιση και αφετέρου τη λατρεία του για το έργο του Καβάφη. Ως νομικός και φιλότεχνος απεχθάνεται τη σύγχρονη τάση να αρτώνονται οι νομικές σπουδές με επιφανειακές προσχώσεις από τη λογοτεχνία. «Για έναν πραγματικό λάτρη της τέχνης, δεν υπάρχει τίποτα πιο απεχθές από μια τέτοια εργαλειοποίηση, νομίζω. Θα ήθελα να δια-

κος, σελ. 23). Ίσως η ιστορικότητα απαγορεύει στην ποιήτρια να βάλει, για πρώτη φορά από όσο είμαι σε θέση να γνωρίζω, στο επίκεντρο ενός μεγάλου λογοτεχνικού έργου τη σχέση μητέρας - κόρης, και την παράλληλη σχέση ανθρώπου - γης, μαζί με όλες τις έμφυλες και οικολογικές συνδηλώσεις.

Το βιωματικό υπόβαθρο είναι επίσης ανικνεύσιμο. Όμως η διαφορά με κατώτερες μορφές ποιητικής τέχνης, που απηχούν αμάσπητο το βίωμα ή στρατεύονται ευθέως σε ιδέες είναι έκδηλη: η σκοτεινή σχέση, η κόρη ως μαρτυρική επανάληψη της αδιαστακτής μητέρας, οι αιμομικτικοί υπαινηγμοί, ο Πλούτων που γίνεται Δίας, η φύση -μήτρα και εκδικήτρια-, όλα αποκαλύπτονται αργά, ανατριχιαστικά, σαν το ένοχο μυστικό ενός εγκλήματος, που σπάει το λουκέτο της

σιωπής και, μετά από αιώνες, φτερουγίζει σαν νότες μινιμαλιστικής μουσικής, με τα λόγια της ποιήτριας: «Χιονίζει στη γη· ο κρύος άνεμος λέει/ πως η Περσεφόνη κάνει σεξ στην κόλαση.// Ξέρει πως η γη/ διοικείται από μητέρες...». Η Περσεφόνη δεν είναι απλώς μία από εμάς: η Δήμητρα-γη αποκαλύπτεται και αυτή ως μια αλλοτινή Περσεφόνη. Η φωνή που μιλάει στο ποίημα ρίχνει τη σπίθα της εξέγερσης, τη σπίθα της ελπίδας: «Όπου/ υπάρχει ρωγμή, υπάρχει ρήξη.// Τραγουδί της γης,/ τραγουδί του μυθικού οράματος της αιώνιας ζωής -// Η ψυχή μου/ συντρίβεται από την προσπάθεια/ να ανήκει στη γη-// Τι θα κάνεις εσύ/ όταν θα έρθει η σειρά σου στο λιβάδι με τον θεό;».

Η βία της γης

Το ερώτημα αυτό, στο οποίο καταλήγει η πρώτη εκδοχή του ποιήματος «Περσεφόνη η περιπλανώμενη», εμπεριέχει πνιγμένο κέλευσμα για αλλαγή, που μοιάζει να ξεχειλίζει. Επιθετικά συνεχίζει η Γκλικ στη δεύτερη εκδοχή της «Περσεφόνης», με την οποία το βιβλίο κλείνει: «Αρχίζουμε να διακρίνουμε εδώ/ την έντονη βία της γης// της οποίας η εχθρικήτητα υπονοεί/ πως δεν έχει την επιθυμία/ να συνεχίσει ως πηγή ζωής». Είναι η γη που, περιβαλλοντικά επβαρυμένη, μεταμορφώνεται σε απειλή; Είναι η γυναίκα που δεν επιθυμεί πλέον να τεκνοποιήσει; Και πολλά άλλα ακόμη. Είναι, προπάντων, ο τρόπος της Γκλικ να μας μπερδεύει κάθε τόσο με ένα επιδέξια κουρδισμένο μουρμουρητό: Ακούμε μοιρολόι ή φιλοσοφική πραγματεία; Ρυάκι που κελαρύζει ή χείμαρρο που φουσκώνει απειλητικά;

ΠΡΩΤΑ
ΣΕ ΠΩΛΗΣΕΙΣ

ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Λογοτεχνία

1 **«Έτσι τελειώνει ο κόσμος»**, της Λένας Διβάνη (Πατάκης).

2 **«Δεκατρία»**, του Χρήστου Χωμενίδη (Πατάκης).

3 **«Το μαγικό φωτογραφείο του κυρίου Χιράσάκα»**, της Σανάκα Χιράγκι (Ικαρός).

4 **«Κομπολόι στο χώμα»**, της Χίλντας Παπαδημητρίου (Μεταίχμιο).

5 **«Ξενοριτά»**, της Ερσης Σωτηροπούλου (Πατάκης).

Δοκίμιο

1 **«Λίβανος, μια ξεχωριστή χώρα»**, του Δημήτρη Κούρκουλα (Μεταίχμιο).

2 **«Ο μηχανιστικός άνθρωπος»**, του Σάββα Σαβδόπουλου (Παπαδόπουλος).

3 **«Ψυχολογία και θρησκεία»**, του Καρλ Γιουνγκ (Gunteberg).

4 **«Δημοκρατία»**, του Τζων Νταν (MIET).

5 **«Κριτική και κρίση»**, του Ράινχαρτ Κόζελεκ (Εστία).

Τα στοιχεία παρέχονται από το βιβλιοπωλείο «Adagio II» (Νότη Μπότσαρη 10, Ναύπακτος).

26/5/2017
Γιάννης Κουνέλλης,
Χωρίς τίτλο (2001)

€259.600

ΒΕΡΓΟΣ

18/5/2022
Χρύσα,
Gates of Times Square

€315.335

Ρεκόρ για καλλιτέχνη,
BONHAMS

28/11/2020
Νίκος Εγγονόπουλος,
Ομηρική σκηνή με ήρωα

€682.750

BONHAMS

20/5/2026
Κωνσταντίνος Παρθένης,
Ποίηση

€1.258.400

Ρεκόρ,
BONHAMS

22/11/2023
Γιάννης Μόραλης,
Ειδύλλιο

€660.800

Ρεκόρ για καλλιτέχνη,
BONHAMS

25/5/2023
Νικόλαος Γύζης,
Τιμωρία του ορνιθοκλέπτη

€466.575

BONHAMS

1/6/2023
Γιάννης Τσαρούχης,
Μάης

€475.542

ΒΕΡΓΟΣ

Τα λίμιτ-απ της ελληνικής τέχνης

Το ρεκόρ του Παρθένη και τα έργα με μνημειακή αξία που πωλούνται ακριβά

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Στο μεταλλικό «τελάρο» από μόλυβδο και κάλυβα ακουμπούν ένας μικρός φελλός κι ένας σκαραβαίος. Ο λαχνός 117 «Χωρίς τίτλο» (1988), έργο του Γιάννη Κουνέλλη, κατακυρώθηκε την περασμένη Τετάρτη στη δημοπρασία νεοελληνικής ζωγραφικής του 19ου και του 20ού αιώνα του Οίκου Βέργος έναντι 180.000 ευρώ. Ο πρώτος εξαψήφιος αριθμός προσφέρθηκε στον «Ποδηλάτη μεταμφιεσμένο σε τσολιά» του Γιάννη Τσαρούχη (120.000 ευρώ), ενώ το μεγάλο κεραμικό πανό «Μάζεμα της ελιάς από την ανατολή έως τη δύση» του Πάνου Βαλασαμάκη ξεπέρασε κατά πολύ την εκτίμηση των 5.000-7.000 ευρώ και κατακυρώθηκε στις 55.000 ευρώ, έπειτα από απρόσμενο πόλεμο προσφορών.

Μέσα στον Μάιο, οι δύο σημαντικές δημοπρασίες ελληνικής τέχνης –του οίκου Βέργος στην Αθήνα και του οίκου Bonhams στο Παρίσι–, που ορίζουν την κίνηση της εγχώριας δευτερογενούς αγοράς, έφεραν εξαιρετικά αποτελέσματα. Και οι δύο λειτουργούν σαν ένας ζωντανός μηχανισμός αποτίμησης όχι μόνο έργων τέχνης, αλλά και επιθυμιών, φιλοδοξιών, ακόμη και προσωπικού κύρους για τους αγοραστές.

«Η σταθερή τάση της ελληνικής αγοράς τέχνης είναι ότι τα πραγματικά κορυφαία έργα (museum quality) σχεδόν πάντα βρίσκουν αγοραστή, και μάλιστα σε υψηλές τιμές, ανεξάρτητα από οικονομική συγκυρία ή τάση», λέει στην «Κ» η Τεψιχόρη Αγγελόπουλου, διευθύντρια της εταιρείας εικαστικών συμβούλων Art Expertise και εκπρόσωπος του οίκου δημοπρασιών Bonhams για την ελληνική αγορά τέχνης. Κάπως έτσι ο μνημειακός πίνακας «Ποίηση (Ευαγγελισμός)» του Κωνσταντίνου Παρθένη κατέκτησε πρόσφατα τον τίτλο του ακριβότερου δημοπρατηθέντος ελληνικού έργου του 20ού αιώνα.

«Ήταν ένα καλά στοιχειοθετημένο έργο, με πλούσιο «βιογραφικό» που το εμπιστεύτηκε το κοινό», εξηγεί η κ. Αγγελόπουλου σχολιάζοντας την τιμή-ρεκόρ του 1 εκατ. ευρώ για ελληνικό έργο. «Η συγκεκριμένη πώληση δημιουργεί ένα νέο σημείο αναφοράς, αποδεικνύοντας ότι υπάρχει διεθνές ενδιαφέρον και επενδυτική δυναμική στην ελληνική αγορά τέχνης».

Σύμφωνα με τα στοιχεία, οι συλλέκτες διεκδικούν έργα με ιστορικό βάρος, μουσειακή αναγνώριση και διαχρονικό συμβολισμό. Ποντάρουν στα «μεγάλα» ονόματα και στα σπάνια κομμάτια, τα οποία εξακολουθούν να λειτουργούν ως ασφαλές καταφύγιο κεφαλαίου, αλλά και φήμης.

Το top 5

Οι ζωγράφοι που ξεπερνούν σταθερά και κατά πολύ το φράγμα των 100.000 ευρώ είναι οι Τσαρούχης, Μόραλης και Εγγονόπουλος. Αρκετά κοντά τους κινούνται ο Νίκος Χατζηκυριάκος-Γκίκας και ο Θεόφιλος, που συμπληρώνουν ένα άτυπο Top 5 των ελληνικών δημοπρασιών, με τιμές πώλησης που πλησιάζουν ή και ξεπερνούν τις 500.000 ευρώ.

«Μία από τις σημαντικότερες πωλήσεις μας είναι το έργο «Μάης» του Τσαρούχη, το οποίο κατακυρώθηκε σε τιμή ρεκόρ για το 2023, περίπου 470.000 ευρώ. Ένα ακόμη μικρών διαστάσεων έργο (33x24 cm), αυτήν τη φορά από το Μόραλη, διέγραψε εξαιρετική πορεία σκαρφαλώνοντας ύστερα από έντονη διεκδίκηση στις 114.676 ευρώ», σχολιάζει ο Ανδρέας Βέργος, επικεφαλής του ομώνυμου οίκου. «Σαφώς υπάρχουν συλλέκτες που εξακολουθούν να αναζητούν έργα από ιστορικά ονόματα όπως αυτά των Βολανάκη και Χαλεπά μεταξύ άλλων. Τα τελευταία χρόνια, ωστόσο, παρατηρούμε μια σαφή μετατόπιση από τον 19ο στον 20ό αιώνα με έμφαση στις γενιές του '30 και του '60».

Ο λαχνός «117» από την τελευταία δημοπρασία του Μαΐου

27/5/2026
Γιάννης Κουνέλλης,
Χωρίς τίτλο

€180.000

(τιμή κατακύρωσης)
ΒΕΡΓΟΣ

«Πρόκειται για εμβληματικούς καλλιτέχνες οι οποίοι σημάδεψαν με το έργο τους την πορεία της σύγχρονης τέχνης», υπογραμμίζει στην «Κ» ο θεωρητικός τέχνης Τάκης Μαυρωτάς, ο οποίος έχει επιμεληθεί αναδρομικές εκθέσεις ζωγράφων της «χρυσής πεντάδας» όπως ο Νίκος Εγγονόπουλος. «Τόσο τα έργα του Εγγονόπουλου όσο και εκείνα του Τσαρούχη είχαν και έχουν πάντα ανοδική χρηματιστηριακή αξία. Ευτυχώς το ίδιο ισχύει και για τον Παρθένη, που τόσο πολλά πλαστά έργα του ταλαιπώρησαν την ελληνική αγορά», προσθέτει αναφερόμενος στη καλλιτεχνική γενιά του '30. «Όσο για τους κορυφαίους εκφραστές της σχολής του Μονάχου Νικόλαο Γύζη και Κωνσταντίνο Βολανάκη, πάντα οι πίνακές τους θα συγκαταλέγονται σε εκείνους που χαρακτηρίζονται ανεκτίμητοι», συμπληρώνει.

«Μοντέρνος κλασικός»

Ο Γιάννης Μόραλης, από τους σημαντικότερους εκπροσώπους της γενιάς του μοντερνισμού στην ελληνική τέχνη, παραμένει σε υψηλή ζήτηση. Πέραν της αναμφισβήτητης καλλιτεχνικής αξίας του, η κριτική τον περιγράφει συχνά και ως «μοντέρνο κλασικό», επιτυγχάνοντας να συνθέσει τα κλασικά ιδεώδη με τις σύγχρονες αφαιρετικές τάσεις. «Δεν ανεβαίνουν όλα τα έργα ενός μεγάλου ονόματος το ίδιο. Απογειώνονται τα εμβληματικά έργα, συνήθως μεγάλων διαστάσεων, με άριστη provenance (προέλευση) που έχουν εκτεθεί ή δημοσιευθεί, και όσα θεωρούνται αντιπροσωπευτικά της καλλιτεχνικής ταυτότητας του δημιουργού», μας εξηγεί η κ. Αγγελόπουλου.

Ενδεικτικές περιπτώσεις είναι κάποιοι σύγχρονοι καλλιτέχνες, εξίσου Έλληνες και διεθνείς: ο Κουνέλλης, η Chryssa, ο Γαϊτς, ο Φασιανός, ο Takis. «Παρατηρείται επίσης “επαναανάκλιση” μοντερνιστών και μεταπολεμικών

δημιουργών όπως ο Σπυρόπουλος, ο Κοντόπουλος, ο Κεσσανλής, ο Ακριθάκης, ο Ψυχοπαίδης, ενώ παράλληλα αναβαθμίζονται σιγά σιγά οι γυναίκες καλλιτέχνιδες όπως η Καναγκίνη, η Ρωμανού, η Βάρη. Όταν ένας καλλιτέχνης αποκτήσει νέο θεωρητικό ή ιστορικό πλαίσιο συνήθως ακολουθεί και η αγορά», προσθέτει η κυρία Αγγελόπουλου.

Τι προμηνύουν, άραγε, αυτά τα δεδομένα για τις μελλοντικές δημοπρασίες; «Οι δημοπρασίες ακολουθούν και πολλές φορές αναδεικνύουν τις τάσεις που προκύπτουν από το διεθνές εικαστικό περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα, έρχονται ξανά στο προσκήνιο καλλιτέχνες όπως ο Μυταράς, ο Τσίγκος και ο Διαμαντόπουλος έπειτα από χρονικά διαστήματα που δεν βρίσκονταν στο επίκεντρο της αγοράς», απαντά ο κ. Βέργος. «Επίσης το κοινό έχει γίνει αισθητά πολυσυλλεκτικό. Διαθέτει προσωπική άποψη και απαιτήσεις από έναν μεγάλο οίκο δημοπρασιών. Από τη μία πλευρά υπάρχουν οι παραδοσιακοί συλλέκτες με βαθιά γνώση και μακροχρόνια παρουσία στον χώρο, από την άλλη οι νεότεροι αγοραστές, που είναι οι εν δυνάμει αυριανοί μεγάλοι συλλέκτες».

«Οι δημοπρασίες δεν είναι πάντα το βαρόμετρο για την αγορά της τέχνης και κυρίως για την πρωτογενή αγορά, η οποία έχει τους δικούς της κανόνες», παρατηρεί από την πλευρά του ο δικηγόρος και συλλέκτης έργων τέχνης Σωτήρης Φέλιος. «Οι νεότεροι καλλιτέχνες σήμερα “δίκτυνονται” με τη διεθνή σκηνή και παρακολουθούν τις εξελίξεις στα social media. Υπήρχε όμως και υπάρχει ακόμη μια αίσθηση απομόνωσης της ελληνικής σκηνής. Τα ιδρύματα και οι συλλέκτες μπορούμε με διεθνείς συνεργασίες να βοηθήσουμε στην εξωστρέφεια δανειζοντας έργα γνωστών Ελλήνων σε εκθέσεις στο εξωτερικό. Ωστόσο χρειάζεται συντονισμένη προσπάθεια», καταλήγει.

Υψηλό ενδιαφέρον Η σταθερή τάση της ελληνικής αγοράς τέχνης είναι ότι τα πραγματικά κορυφαία έργα σχεδόν πάντα βρίσκουν αγοραστή και μάλιστα σε υψηλές τιμές. Τεψιχόρη Αγγελόπουλου Διευθύντρια της Art Expertise, εκπρόσωπος του οίκου Bonhams

Ιστορικά ονόματα Υπάρχουν συλλέκτες που εξακολουθούν να αναζητούν έργα από ιστορικά ονόματα όπως Βολανάκη και Χαλεπά, μεταξύ άλλων. Ανδρέας Βέργος Επικεφαλής του ομώνυμου οίκου

Ανάμεσα στον Λένον και σ' έναν Βίκινγκ

Ο Μαντς Μίκελσεν μιλάει στην «Κ» για τον ρόλο του στο τελευταίο φιλμ του Αντερς Τόμας Γένσεν

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

«Ο Αντερς Τόμας με φώναξε και μου είπε: “Άς κάνουμε μια ταινία που θα τελειώσει τις καριέρες μας”. Το λέει σχεδόν σε κάθε ταινία, οπότε δεν ανησυχώ πολύ...», λέει στην «Κ» ο Μαντς Μίκελσεν, απαντώντας σε ερώτηση σχετικά με τη δημιουργία του «Τελευταίου Βίκινγκ», του φιλμ που προβάλεται εδώ και λίγες ημέρες στις αίθουσες με τον ίδιο στον πρωταγωνιστικό ρόλο. Η συνάντησή μας στο τελευταίο Φεστιβάλ Βενετίας με τον σπουδαίο Δανό ηθοποιό, που έγινε γνωστός από την οσκαρική επιτυχία «Another Round» του Τόμας Βίντερμπεργκ, ήταν απολαυστική, με εκείνον να αστειεύεται συνεχώς ακόμη και με τα λεγόμενα «σοβαρά» θέματα.

Το ίδιο άλλωστε κάνει και η ταινία του Αντερς Τόμας Γένσεν, ενός από τους πιο τολμηρούς σύγχρονους Ευρωπαίους δημιουργούς, ο οποίος συνεργάζεται για έκτη φορά με τον Μίκελσεν. Οι δυο τους γνώριστκαν πριν από πολλά χρόνια σε ένα μπαρ, όπου πιάστηκαν στα χέρια. «Ήμαστε πολύ εριστικοί και οι δύο εκείνη την εποχή. Μετά 2-3 εβδομάδες με πήρε τηλέφωνο και μου ζήτησε να παίξω στην πρώτη του ταινία», θυμάται γελώντας ο Μίκελσεν.

Στο καινούργιο φιλμ υποδύεται τον Μάνφρεντ, έναν μεσήλικα άνδρα με σύνδρομο διασχιστικής διαταραχής ταυτότητας, ο οποίος έχει συνήθειες μικρού

παιδιού. Όταν ο αγαπημένος του αδελφός –και καταδικασμένος για ληστεία– θα απελευθερωθεί έπειτα από δύο δεκαετίες στη φυλακή, ο Μάνφρεντ είναι ο μόνος που μπορεί να τον βοηθήσει να βρει ξανά τα κρυμμένα κλοπιμαία. Το πρόβλημα είναι ότι ο ίδιος αυτοπροσδιορίζεται πλέον ως... Τζον Λένον, έχοντας απωθήσει την προηγούμενη τραυματική του ταυτότητα.

«Ο Μάνφρεντ είναι κάποιος που βλέπει τον κόσμο με διαφορετικά μάτια από τα δικά μας. Επίσης διαθέτει μια αγνότητα, έναν σχεδόν παιδικό χαρακτήρα που δεν συναντάς καθόλου στους ενήλικους. Κάποιοι από τους προηγούμενους ήρωες που φτιάξαμε με τον Αντερς Τόμας μπορεί να σκέφτονταν παραπάνω, να ήταν χειριστικοί με τη γλώσσα κ.ο.κ. Αυτός όμως είναι πάντα παρών συναισθηματικά όπως ένα παιδί. Πραγματικά το απόλαυσα», υπογραμμίζει ο Μίκελσεν.

Ο ίδιος πάντως διαλέγει για αγαπημένο του Beatle τον Ρίνγκο Σταρ, «γιατί αρνείται να γεννηθεί, τα μαλλιά του είναι όλο και πιο σκούρα»· ωστόσο στην ταινία η μεταστροφή του χαρακτήρα του σε Τζον Λένον είναι κομβική, αφού γεννάει μια σειρά από κωμικοτραγικές καταστάσεις, όπως η τάση του να επιχειρεί να αυτοκτονήσει κάθε φορά που κάποιος τον φωνάζει με το παλιό του όνομα. «Αυτό είναι καλό πράγμα. Μπορούμε να γελάμε κατάμουτρα

Ο Μαντς Μίκελσεν θυμάται ότι γνώρισε τον Αντερς Τόμας Γένσεν πριν από πολλά χρόνια σε ένα μπαρ, όπου πιάστηκαν στα χέρια. «Ήμασαν πολύ εριστικοί και οι δύο εκείνη την εποχή», λέει. Εκτοτε έχουν δουλέψει μαζί σε έξι ταινίες, με πιο πρόσφατη τον «Τελευταίο Βίκινγκ».

στην τραγωδία και αντίστοιχα να παίρνουμε την κωμωδία πολύ στα σοβαρά. Δεν έχει νόημα να σταθείς απέναντι σε κάτι και να το κοροϊδέψεις για να γελάσεις. Πρέπει να το εσωτερικεύσεις και να δημιουργήσεις μια αστεία κατάσταση. Όμως πάντα έχει να κάνει με τον χαρακτήρα. Τα αστεία από μόνα τους δεν είναι ενδιαφέροντα στον κόσμο της ταινίας, οι χαρακτήρες είναι».

Γενικώς εδώ η χαρακτηριστική σκανδιναβική μαύρη κωμωδία κρατάει τα υφολογικά νήια, διανοημένη και με πόλικη γραφική βία ή σταντ, τα οποία απαιτούν μια άκρως σωματική ερμηνεία από τον Μίκελσεν.

Επικίνδυνες σκηνές

«Ήμουν τεράστιος φαν του Μπάστερ Κίτον από παιδί. Αυτά που έκανε με το σώμα του ήταν απίθανα. Ασχολήθηκα για χρόνια με την ενόργανη γυμναστική, οπότε είμαι αρκετά καλός σε κάτι τέτοια χωρίς να χτυπάω σοβαρά. Είχα κασκαντέρ μόνο για τη σκηνή που ο Μάνφρεντ πηδάει έξω από το αυτοκίνητο, γιατί δεν με άφηναν να το κάνω στο τσιμέντο. Όταν κάνεις ένα τέτοιο σταντ συνήθως έχεις τα χέρια και τον κορμό σου έτοιμα να κατακυλήσεις, για να μη χτυπήσεις το κεφάλι. Αυτός ο χαρακτήρας όμως θέλει να πεθάνει, οπότε δεν προστατεύεται. Ήταν πολύ γενναίος ο κασκαντέρ», σημειώνει.

Όταν ετοιμάζεις μια ταινία γυ-

ρω από την ψυχική υγεία και τη διαφορετικότητα στην εποχή μας, οφείλεις να λάβεις υπ' όψιν μια σειρά από σύγχρονες «ευαισθησίες», όπως τις χαρακτηρίζει ο Μίκελσεν, πριν ομολογήσει, χαμογελώντας, ότι βρίσκει συναρπαστικό το παιχνίδι της αμφισβήτησης τέτοιου είδους συμβάσεων: «Προφανώς το είχαμε στο μυαλό μας. Υπάρχουν, π.χ., λέξεις που δεν χρησιμοποιείς πια για να περιγράψεις την ψυχική νόσο. Το βασικό είναι να έχεις τη συναισθηματική άγκυρα της ταινίας. Το ότι ο Μάνφρεντ θέλει πίσω τον αδελφό του και διαλέγει να γίνει ο Τζον Λένον. Όλοι αγαπούν τον Τζον, οπότε και ο αδελφός του θα κάνει το ίδιο. Αποκλείεται να τον αφήσει πια. Αυτός ήταν ο συναισθηματικός πυρήνας και με αυτή την αφετηρία μπορέσαμε να τολμήσουμε λίγο περισσότερο».

Το «περισσότερο» περιλαμβάνει αρκετά πράγματα, από την ανασύσταση των ιδιών των Beatles μέχρι την εκδικητική μαγία ενός Βίκινγκ πολεμάρχου που θα βγει στην επιφάνεια στο φινάλε. Ποιος ήταν όμως ο δικός του παιδικός ήρωας; «Παρότι Δανός, δεν είχα αγάπη για τους Βίκινγκ. Στα 8-10 μου “ήμουν” ο Μπρους Λι, ο υπερασπιστής των αδυνάμων. Βασικά ήμουν ένας μικρόσωμος τύπος με μεγάλο στόμα κι επίσης παιδί της εργατικής τάξης, αλλά όχι τόσο δυνατός. Οπότε το να παριστάνεις ότι είσαι ο Μπρους Λι βοηθούσε κάπως».

ΣΟΦΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
10:00 - 13:00

ΠΡΩΙΜΟΥ

ΤΟΝ ΜΑΪΟ
ΚΑΘΕ
ΚΥΡΙΑΚΗ & ΔΕΥΤΕΡΑ
21:00
ΣΤΟ MOVIES BEST HD

Biography ..month..

• Τα καλύτερα σενάρια βγαίνουν από τη ζωή •

GOODBYE CHRISTOPHER ROBIN / ΑΝΤΙΟ ΚΡΙΣΤΟΦΕΡ ΡΟΜΠΙΝ (Κυριακή 3/5)

GIRL YOU KNOW IT'S TRUE (Δευτέρα 4/5)

THE FIFTH ESTATE / Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΠΟΥΛΗΣΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ (Κυριακή 10/5)

PATTON / ΠΑΤΤΟΝ, Ο ΘΡΥΛΟΣ ΤΗΣ ΝΟΡΜΑΝΔΙΑΣ (Δευτέρα 11/5)

BATTLE OF THE SEXES / Η ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (Κυριακή 17/5)

A QUIET PASSION / ΗΡΕΜΟ ΠΑΘΟΣ (Δευτέρα 18/5)

DRAZEN / ΝΤΡΑΖΕΝ (Κυριακή 24/5)

CINDERELLA MAN (Δευτέρα 25/5)

STAN & OLLIE / ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΙ ΛΙΓΝΟΣ (Κυριακή 31/5)

Το κανάλι διατίθεται από τις συνδρομητικές πλατφόρμες CABLENET και CYTAVISION

Movies HD

MESIMVRIA
www.mesimvria.com

Δεν σκοπεύει να γράψει άλλο μυθιστόρημα, δηλώνει με κατηγορηματικό τρόπο ο Τζούλιαν Μπαρνς. «Το δηλώνω, αλλά κανένας δεν με πιστεύει», λέει στην «Κ» και εξηγεί: «Αγαπώ το γράψιμο, αλλά αυτό είναι κάτι άλλο από το να συνειδιοτοποιείς ότι δεν έχεις πια φρέσκες ιδέες».

ΤΖΟΥΛΙΑΝ ΜΠΑΡΝΣ

Εχω ιδέες στο συρτάρι. Καμία δεν είναι ζωντανή

Συναντήσαμε τον Βρετανό λογοτέχνη, ο οποίος αποφάσισε να μη γράψει ξανά, στο σπίτι του στο βόρειο Λονδίνο, σε ένα δωμάτιο γεμάτο τόμους. Τι μας είπε για την τεχνική της υβριδικής αφήγησης, για τα βιβλία που έμειναν σε σημειωματάρια και για τη ζωή με τη λευχαιμία

Συνέντευξη στον **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

«**Εδώ λοιπόν** συμβαίνουν όλα», λέω στον Τζούλιαν Μπαρνς όταν καθόμαστε να μιλήσουμε. Βρισκόμαστε στο σπίτι του, μια κλασική ψηλοτάβερνη διώροφη αγγλική μονοκατοικία στο βόρειο Λονδίνο. Με έχει οδηγήσει στον πάνω όροφο, σε ένα μεγάλο δωμάτιο περικυκλωμένο με βιβλιοθήκες. Βιβλία υπάρχουν και στο πάτωμα, καθώς επίσης πίνακες που στηρίζονται στον τοίχο, πού και πού δίσκοι –βινύλια– κλασικής μουσικής.

Εκείνος κάθεται σε μια πολυθρόνα που κοιτάζει προς το μεγάλο παράθυρο, πίσω μου. «Εδώ συμβαίνουν λοιπόν όλα», του λέω, προσπαθώντας να οργανώσω τα χαρτιά μου και το σύστημα ηχογράφησης. Σαν να ξαφνιάζεται. «Εννοείς αν δουλεύω εδώ; Οχι, το γραφείο μου είναι ακριβώς δίπλα. Εδώ όμως βρίσκονται σχεδόν όλα τα βιβλία μου. Και εδώ έπαιζα σνούκερ παλιά. Εχω ένα τραπέζι σνούκερ αν κοιτάξεις πίσω μου».

Πράγματι, δεν το είχα παρατηρήσει, στο κέντρο του δωματίου βρίσκεται ένα τραπέζι σνούκερ. Δεν το είχα προσέξει διότι είναι όλο καλυμμένο με βιβλία. «Επαιζα παλιά με φίλους, αλλά μου βγήκε ένα πρόβλημα στον ώμο και τα παράτησα. Κι άρχισα να βάζω βιβλία πάνω του. Τώρα πια έχει καλυφθεί τελείως», λέει γελώντας.

Χαμογελάει και αστειεύεται εύκολα, αλλά μπορείς να διακρίνεις μια κάποια λύπη στο βλέμμα του. Οι πληροφορίες έλεγαν ότι ο θάνατος της συζύγου του, της Πατ Κάβανο, τον κλόνισε βαθιά. Η απώλειά της του ενέπνευσε, εξάλλου, το τιμημένο με Μπούκερ «Ενα κάποιο τέλος», όπως επίσης το λιγότερο γνωστό αλλά έξοχο μείγμα δοκιμίου, εξομολόγησης και χρονικού, «Τα τρία επίπεδα της ζωής», αλλά και το πιο πρόσφατο βιβλίο του, που επίσης κινείται σε αυτό το υβριδικό είδος λογοτεχνίας, τις «Αναχωρήσεις» (μτφρ. Κατερίνα Σκινά).

Με αυτό το βιβλίο ο 80χρονος πλέον Μπαρνς «έσπασε την πένα» του: αυτό ήταν το τελευταίο του βιβλίο. «Το δηλώνω, αλλά κανένας δεν με πιστεύει», μου λέει γελώντας.

Στις «Αναχωρήσεις», ο Μπαρνς δοκιμάζει μία ακόμη παραλλαγή αυτού που είχε ξεκινήσει με το μυθιστόρημα-σταθμό στην πορεία του, τον «Παπαγάλο του Φλομπέρ»: εντάσσει μια ιστορία –πιθανότατα μυθοπλαστική– για τη μακροχρόνια, και με μεγάλες διακοπές, ερωτική σχέση δύο φίλων του, της Τζιν και του Στιβ (τους οποίους μάλιστα σύστησε ο ίδιος) στις προσωπικές του σκέψεις και αναμνήσεις, τους στοχασμούς του πάνω στους πάσης φύσεως οριστικούς αποχαιρετισμούς.

Στο βιβλίο ο Μπαρνς μιλάει εκτενώς και για την πρόσφατη περιπέτεια με την υγεία του: διαγνώστηκε καταμεσής της πανδημίας με μια μορφή λευχαιμίας. «Τώρα είμαι καλά», μου λέει (και δείχνει όντως πολύ καλά), «δεν έχω θεραπευθεί ακριβώς, αλλά η νόσος είναι σε ύφεση. Μπορεί να επανέλθει, αν και η πρόγνωση είναι καλή. Παίρνω ένα κάτι, χημειοθεραπεία είναι στην ουσία, και θα το παίρνω μέχρι να πεθάνω. Οπότε ίσως η νόσος πεθάνει κι αυτή μαζί μου και όχι εγώ εξαιτίας της», καταλήγει γελώντας.

Ίσως επειδή με έκανε γρήγορα να νιώσω άνετα, του μιλάω για τη λευχαιμία της τετράχρονης τότε κόρης μας, την ίδια ακριβώς χρονική περίοδο. Με ακούει με ενδιαφέρον και ρωτάει να μάθει σχετικά με την υγεία της σήμερα. Επειτα κάνει μια παύση και λέει με πιο κατηγορηματικό ύφος: «Σε ένα τηλεοπτικό σόου στην Ιρλανδία, ο Στίβεν Φράι ρωτήθηκε αν τελικώς δει τον Θεό μπροστά του και πειστεί ότι υπάρχει, τι θα του πει; Ο Φράι: “Παιδικός καρκίνος, μπάσταρδε;”».

Διαβάζοντας τις «Αναχωρήσεις» θυμήθηκα μια πολύ ωραία βίντεο εγκατάσταση, κάμποσα χρόνια πριν, στο Ωδείο Αθηνών: η οθόνη αποτυπώνει μια αίσουσα αναχωρήσεων σε ένα αεροδρόμιο. Οι συρόμενες πόρτες ανοίγουν και κλείνουν και άνθρωποι –επιβάτες– χάνονται

πίσω από αυτές. Η επανάληψη –η λούπα– της κίνησης έχει κάτι ανησυχαστικό, αλλά και γαλήνιο, έτσι όπως γίνεται υπό τη μουσική υπόκρουση του εμβληματικού «Misereere» του Γκρεγκόριο Αλέγκρι. Με τις «Αναχωρήσεις» δεν σκέφτεσαι όμως μονάχα το απευκταίο που αφορά όλους· σκέφτεσαι και την οριστική αναχώρηση του Τζούλιαν Μπαρνς ως συγγραφέα. Βεβαίως, σε ένα αεροδρόμιο έχουμε και την αίθουσα των αφίξεων. «Δεν είναι η περίπτωση μας εδώ», σχολιάζει χαμογελώντας. «Θέλω να πω, πολύς κόσμος πιστεύει ότι τον θάνατο ως αναχώρηση διαδέχεται η μετά θάνατον ζωή ως άφιξη. Οχι για μένα. Ποτέ δεν πίστεψα σε αυτό. Αλλά, για να ξέρετε, δεν είναι κάτι που απεχθάνομαι. Απλώς, δεν νομίζω ότι πρόκειται να συμβεί».

– **Είστε αγνωστικιστής ή άθεος;**
– Κάτι ανάμεσα σε αυτά τα δύο. Μάλλον είμαι αγνωστικιστής διότι δεν μπορείς να είσαι σίγουρος ότι δεν υπάρχει κάτι εκεί έξω. Είμαι όμως και άθεος με την έννοια ότι καμία από τις υπάρχουσες θρησκείες δεν με έχει πείσει, ειδικά σε ό,τι αφορά την αιώνια ζωή μετά τον θάνατο.

– **Πώς βίωσατε το γεγονός ότι αυτές οι λέξεις στις «Αναχωρήσεις» ήταν οι τελευταίες σας;**

– Ως αυτό που έπρεπε να είναι. Νομίζω ήταν η σωστή απόφαση. Είπα αυτά που είχα να πω. Επαιξα όλες μου τις μελωδίες. Δεν υπάρχει τίποτα πιο αποκαρδιω-

Πολύς κόσμος πιστεύει ότι τον θάνατο διαδέχεται η μετά θάνατον ζωή. Ποτέ δεν πίστεψα σε αυτό. Δεν είναι κάτι που απεχθάνομαι. Απλώς δεν νομίζω ότι πρόκειται να συμβεί.

τικό, πνευματικά μιλώντας, από την εικόνα ενός γηραιού συγγραφέα να κουτσογράφει δίκως σταματημό. Εντάξει, αν γράφω κάτι ξανά θα εκδοθεί, αλλά αυτός δεν είναι ένας επαρκής λόγος για να συνεχίσω να το κάνω. Αγαπώ το γράψιμο, αλλά αυτό είναι κάτι άλλο από το να συνειδιοτοποιείς ότι δεν έχεις πια φρέσκες ιδέες. Ξέρεις, έχω ένα σκασμό σημειωματάρια γεμάτα ιδέες για βιβλία. Βιβλία που θα μπορούσα να είχα γράψει τα τελευταία είκοσι χρόνια. Καμία δεν είναι ζωντανή πια.

– **Δεν σας γεμίζουν πια;**

– Όταν αισθάνεσαι ότι οι ιδέες σου δεν είναι κάτι ιδιαίτερο, δεν έχει νόημα. Και δεν μου αρέσει να επαναλαμβάνομαι.

– **Οπότε τελειώσατε με το ζήτημα της έκδοσης. Με το ίδιο το γράψιμο, όμως;**

– Τελείωσα με το γράψιμο υπό την έννοια ενός μεγάλου, αυτόνομου βιβλίου. Θα συνεχίσω να γράφω δοκίμια και κριτικές βιβλίου – αρκεί να μου το ζητήσει κάποιος. Πέραν αυτού, έχω ένα τεράστιο ημερολόγιο το οποίο θα συνεχιστεί. Αλλά το έχω βάλει σε εμπάργκο: αν είναι να βγει, να γίνει 20 χρόνια μετά τον θάνατό μου. Όλα τα προσωπικά μου αρχεία τα έχω αφήσει στο Πανεπιστήμιο του Οστίν, στο Τέξας, στο Κέντρο Χάρι Ράνσομ (σ.σ. μεγάλο μουσείο, αρχείο και βιβλιοθήκη, ειδικευμένο στη συγκέντρωση αρχείων συγγραφέων από όλο τον κόσμο). Εκεί όποιος ενδιαφέρεται θα έχει πρόσβαση στο υλικό αυτό. Θα είναι ανοιχτό στους ερευνητές. Θα έχει και διάφορα άλλα πράγματα, όπως ημερολόγια διακοπών, αλλά αυτά τα

πράγματα είναι ανούσια. Το μόνο που μετράει είναι τα βιβλία που έχω γράψει, τίποτε άλλο.

– Σαφές.

– Όχι και τόσο. Πολλοί με ρωτούν ακόμη πότε θα γράψω το επόμενο βιβλίο μου. Μου λένε, είσαι ένας παικνιδάρης συγγραφέας και όλο αυτό είναι ένα από τα παιχνίδια που παίζεις. Και επειδή πρόκειται για μυθιστόρημα, δεν είσαι υποχρεωμένος να μας λες την αλήθεια.

– Σας απασχολεί το θέμα της μνήμης;

– Πολύ. Πάντοτε με απασχολούσε. Η μνήμη είναι ό,τι πιο κοιντό στη φαντασία, στον μύθο. Το κατάλαβα καλά αυτό γράφοντας το «Χωρίς να φοβάμαι τίποτα πια». Όπως διάβασα δε τελευταία, όταν ανασύρεις κάτι με τη μνήμη σου, συγκεκριμένες συνάψεις στον εγκέφαλό σου ενεργοποιούνται και στην πραγματικότητα αλλάζουν την ανάμνηση. Σου αλλάζουν την ιστορία κανονικά. Κάτι άλλο με το οποίο έχω εμμονή είναι η εσφαλμένη ιδέα ότι μπορούμε να ελέγχουμε τον εγκέφαλό μας. Αλλά ο εγκέφαλος είναι που στέλνει μηνύματα σε εμάς. Όταν είσαι παιδί νομίζεις πως ο κόσμος, η πραγματικότητα, είναι κάτι σταθερό. Και δεν είναι καθόλου έτσι. Όταν έγραφα το βιβλίο, ένας γιατρός φίλος μου μετέφερε μια εμπειρία του. Την έβαλα μέσα, μνημονεύοντάς τον. Το διαβάζει η γυναίκα του και μου λέει: Αυτό συνέβη σ' εμένα, όχι σε εκείνον. Ίσως το διορθώσω στη δεύτερη έκδοση. Αλλά ίσως και να το αφήσω ως έχει. Είναι παράξενο και ωραίο την ίδια στιγμή.

– Πείθουμε τους εαυτούς μας για το αφήγημα της ζωής μας;

– Ναι. Συχνά θυμόμαστε πράγματα τα οποία όμως δεν έχουμε ζήσει. Ή απλώς, έχουμε τέτοια σφοδρή επιθυμία για αφηγήματα που μετατρέπουμε τα πάντα σε αφηγήματα – ενώ μπορεί να μην είναι. Αλλιώς νομίζουμε ότι δεν υπάρχουμε. Και αυτό δεν αφορά μονάχα τους συγγραφείς.

– Έχετε κάνει και δημοσιογραφία, σωστά;

– Ω, ναι. Ξεκίνησα γράφοντας κριτικές βιβλίου, αλλά μετά πιο μεγάλα κομμάτια και για πέντε χρόνια ήμουν ο ανταποκριτής στο Λονδίνο του The New Yorker. Είχα γράψει για την πτώση της Θάτσερ, για την έλευση του Τόνι Μπλερ. Αλλά δεν κράτησε πολύ αυτό. Δούλεψα και στο περιοδικό The New Statesman για 2-3 χρόνια.

– Ναι, έχω διαβάσει ότι στις συσκέψεις ήσαστε πάντοτε σιωπηλός...

– Ω, ναι, ναι, ήμουν πολύ ντροπαλός. Δεν μπορούσα να πιστέψω πως όλος αυτός ο κόσμος γύρω μου μιλούσε με τόση άνεση. Εγώ απλώς άκουγα. Με τα χρόνια, σιγά σιγά, απέκτησα μια κάποια αυτοπεποίθηση. Σήμερα μπορώ πια να μιλάω σε περισσότερους ανθρώπους και όχι μόνο σε έναν.

– Πείτε μου δυο λόγια για το ζευγάρι στις «Αναχωρήσεις», τον Στιβ και την Τζιν.

– Λοιπόν, κάθε τόσο ο ένας αναχωρεί από τη ζωή του άλλου. Υπάρχει ένα μεγάλο κενό στην ιστορία τους, καθώς χάνονται για πολλά χρόνια. Πώς, λοιπόν, λες μια ιστορία που έχει μια τεράστια τρύπα στη μέση; Αλλά αυτό δεν είναι η ζωή; Θυμάσαι, μεγαλώνοντας, τις αναμνήσεις της νιότης σου και μετά όσα σου συνέβησαν πρόσφατα. Και τελειώνεις τη ζωή σου με μια μεγάλη τρύπα κάπου στη μέση.

– Αυτός που μιλάει σε πρώτο πρόσωπο στο βιβλίο είστε εσείς ή κάποιος άλλος σαν εσάς;

– Μερικές φορές εγώ, μερικές φορές κάποια εκδοχή μου. Γι' αυτό βάζω την Τζιν να με προσβάλλει.

– Όταν λέει ότι δεν της αρέσουν τα υβριδικά βιβλία που γράφετε. Όταν λέει ότι προτιμάει τα βιβλία σας με πιο γραμμική, παραδοσιακή αφήγηση.

– Σωστά.

– Αυτό όμως, η υβριδική αφήγηση, είναι το σήμα κατατεθέν σας ως συγγραφέα.

– Μου προσφέρει μεγάλες ελευθερίες. Το πρωτόκανα με τον «Παπαγάλο του Φλομπέρ» και από τότε το καθιέρωσα. Με αυτό βρήκα τη φωνή μου και το κοινό μου. Την ίδια στιγμή, πιστεύω ότι μια χαρά μπορεί κάποιος να γράψει ένα, ας πούμε, συμβατικό ως προς τη δομή του και την αφηγηματική του γραμμή μυθιστόρημα. Δεν είμαι καθόλου κατά αυτού. Όταν η ιστορία σου λειτουργεί έτσι, μια χαρά. Ο ίδιος το έκανα αυτό στον «Αχό της εποχής», το βιβλίο μου για τον Σοστακόβιτς. Εκεί δεν υπάρχει τίποτα το υβριδικό.

– Εκπληκτικό βιβλίο.

– Το αγαπώ πολύ αυτό το βιβλίο. Και δεν χρειάστηκε να κάνω εκεί κανένα μεταμοντέρνο κόλπο.

– Απλώς αφηγείσαι την ιστορία.

– Ναι, λες την ιστορία και θες να βγάλεις το συναίσθημα του τι σήμαινε για αυτούς τους ανθρώπους να ζουν εκείνη την εποχή.

– Θα μπορούσε πάντως να τον είχε εκτελέσει ο Στάλιν σε δύο περιπτώσεις, όταν έπεσε σε δυσμένεια λόγω της μουσικής του. Κάπως έτσι είχε εκτελέσει το 1940 τον μεγάλο διηγηματογράφο Ισαάκ Μπάμπελ.

– Ναι. Νομίζω ο Σοστακόβιτς είχε τρία συρτάρια με παρτιτούρες. Δεν ξέρω αν το αναφέρω στο βιβλίο.

“

Επαιξα όλες μου τις μελωδίες. Δεν υπάρχει τίποτα πιο αποκαρδιωτικό, πνευματικά μιλώντας, από την εικόνα ενός γηραιού συγγραφέα να κουτσογράφει δίκως σταματημό.

– Το αναφέρετε, ναι.

– Λοιπόν, στο ένα συρτάρι είχε μουσικές που προορίζονταν για το κόμμα. Είχε αυτή την ικανότητα να είναι απίστευτα παραγωγικός. Έγραφε εύκολα μουσική και γρήγορα. Επειτα, στο άλλο συρτάρι συνθέσεις καθαρά δικής του έμπνευσης που πίστευε ότι θα μπορούσε το κόμμα να τις επιτρέψει. Και στο τελευταίο συρτάρι είχε τις πιο προσωπικές του συνθέσεις, αυτές όπου ήταν απολύτως ο εαυτός του.

– Τα κουαρτέτα εγχόρδων κυρίως.

– Ναι, σωστά, εκεί ο Σοστακόβιτς είναι απολύτως ελεύθερος.

– Τι ακριβώς ήταν όμως αυτό που σας τράβηξε εξαρχής στον Σοστακόβιτς;

– Ήμουν 18 ετών και μάθαινα ρωσικά και με ενδιέφερε η κλασική μουσική. Μπήκα σε ένα δισκοπωλείο και αγόρασα την 5η Συμφωνία του Σοστακόβιτς. Ήταν από την τσεχική εταιρεία Σουπραφόν, με τον Καρλ Άνσερ να διευθύνει τη Φιλαρμονική της Τσεχίας. Στο εξώφυλλο είχε μια φωτογραφία του Κρεμλίνου με τον ποταμό από κάτω. Αυτό μου τράβηξε την προσοχή. Και όταν άκουσα τη συμφωνία ενθουσιάστηκα. Ωστόσο, δεν με ενδιαφέρουν οι βιογραφίες των συνθετών. Αφού διάβασα το περίφημο βιβλίο του Βολκόφ για τον Σοστακόβιτς (σ.σ. Solomon Volkov: «Testimony. The Memoirs of Shostakovich») κατάλαβα πόσο ενδιαφέρονσα περίπτωση ήταν, όχι μόνο ως μεγάλος συνθέτης αλλά και για το πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο της εποχής του.

Ο Τζούλιαν Μπαρνς το 1987. «Συχνά θυμόμαστε πράγματα τα οποία όμως δεν έχουμε ζήσει. Ή, απλώς, έχουμε τέτοια σφοδρή επιθυμία για αφηγήματα, που μετατρέπουμε τα πάντα σε αφηγήματα – ενώ μπορεί να μην είναι. Αλλιώς νομίζουμε ότι δεν υπάρχουμε», λέει σήμερα ο 80χρονος πλέον συγγραφέας.

Ο κύκλος έκλεισε με τις «Αναχωρήσεις»

Οι «Αναχωρήσεις», σε μετάφραση της Κατερίνας Σχινά, είναι το πιο πρόσφατο βιβλίο του Τζούλιαν Μπαρνς και, κατά δήλωσή του, το τελευταίο του, καθώς δεν σκοπεύει να γράψει και να εκδώσει ξανά μυθιστόρημα. Ο Μπαρνς εξέδωσε το πρώτο του βιβλίο το 1980, το «Metroland», και από τότε έχει εκδώσει περισσότερα από 30 βιβλία. Τα 14 από αυτά είναι μυθιστορήματα, ενώ έχει επίσης γράψει δοκίμια, κριτικές και ρεπορτάζ, καθώς επίσης τέσσερα αστυνομικά μυθιστορήματα με το ψευδώνυμο Νταν Κάβαο. Ευρύτερα γνωστός έγινε το 1984 με το υβριδικό μυθιστόρημα «Ο παπαγάλος του Φλομπέρ». Όλα τα βιβλία του Μπαρνς κυκλοφορούν στα ελληνικά από τις εκδόσεις Μεταίχμι.

Ο Τζούλιαν Μπαρνς (δεξιά) με τον Αμερικανό συγγραφέα Τζέι Μακίνερνι (κέντρο) και τον ιδιοκτήτη μιας παμπ στο Λονδίνο, το 1988.

Οι άνθρωποι μου έχουν χαθεί. Εζησα μαζί τους όμορφα

Τα σίξιτις, ο έρωτας και η woke κουλτούρα

– Στις «Αναχωρήσεις» υπόσχεστε στην Τζιν και στον Στιβ ότι δεν θα κάνετε βιβλίο τις σχέσεις τους. Η υπόσχεση αυτή όμως αθετείται. Από εσάς. Ή από την περσόνα σας στο βιβλίο. Αυτή η αναξιοπρέπεια, η αδιακρισία, είναι τελικώς αναπόσπαστο κομμάτι ενός συγγραφέα;

– Ναι, γι' αυτό και κανένας δεν με πιστεύει όταν λέω ότι δεν θα ξαναγράψω βιβλίο. Ήταν ένας Πολωνός νομπελίστας που έλεγε ότι από τη στιγμή που γεννιέται ένας συγγραφέας σε μια οικογένεια, ο Θεός να λυπηθεί αυτή την οικογένεια.

– Ο Τσέσλαβ Μίλος!

– Ακριβώς, αυτός, ναι. Αλλά όταν όσα ακούς από τους γύρω σου γίνονται «υλικό» μέσα σου, αυτό που μετά ποθείς απεγνωσμένα είναι να δώσεις μορφή, σχήμα σε αυτό το υλικό. Αυτή είναι μια εμμονή από την οποία δεν γλιτώνεις ως συγγραφέας – και δεν γλιτώνουν και μερικοί από τους ανθρώπους

“

Εζησα μια λογοτεχνική ζωή, τόσος κόσμος με βοήθησε – μια ολόκληρη γενιά ανθρώπων που σχεδόν όλη έχει πια χαθεί. Αλλά η απουσία είναι και με έναν τρόπο παρουσία πια.

που κινούνται γύρω σου, με αυτή την έννοια. Εξ ου και η ρήση του Μίλος. Επειτα, οι άνθρωποι πάντοτε θα βρίσκουν κάτι από τη ζωή τους σε αυτό που γράφεις – ακόμη και όταν δεν το συνειδητοποιούν ότι κάτι τους «έκλεψες».

– Δηλαδή;

– Έχω μια φίλη αγαπημένη, τη Μαρίνα Γουόρνερ. Θαυμάσια συγγραφέας. Μελετάει τον φεμινισμό και τότε μπορεί να γίνει αφόρητα πληκτική. Αλλά η ευφυΐα της είναι σπάνια. Σε ένα δείπνο, λοιπόν, είπα κάποτε κάτι ενδιαφέρον: αν θα μπορούσαν να υπάρχουν δύο τελείως διαφορετικοί μεταξύ τους άνδρες, οι οποίοι όμως να κάνουν έρωτα με τον ίδιο ακριβώς τρόπο. Το έθεσε ως ερώτημα και μου έμεινε. Το πέρασα σε μια ιστορία, νομίζω ήταν στο «Cross Channel». Το σκεπτικό ήταν αυτό: εάν σου δέσουν τα μάτια, θα μπορείς να καταλάβεις με ποιον κάνει έρωτα; Όταν λοιπόν κυκλοφόρησε το βιβλίο, το ανέφερα στη Μαρίνα. Της είπα, ορίστε η ιδέα σου. Με κοίταξε παράξενα. Μου είπε: Όχι μόνο δεν θυμάμαι να είπα ποτέ κάτι τέτοιο, αλλά δεν θυμάμαι να το σκέφτηκα ποτέ. Θαυμάσιο, δεν είναι;

– Υπάρχει αυτό το υπέροχο αίσθημα ελευθερίας στη μυθοπλασία.

– Ναι, είσαι μόνος όταν το κάνεις, βγαίνει από μέσα σου και με έναν θαυμαστό τρόπο φτάνει σε κάποιον άλλο. Δεν μπορείς να το προβλέψεις. Μια φορά μια Γερμανίδα από τον Μέλανα Δρυμό μου είπε όταν διάβασε το πρώτο μου βιβλίο, το «Metroland», που είναι για το βαθύ Λονδίνο, ότι έτσι ήταν και η ζωή στον Μέλανα Δρυμό! Η μέρα με τη νύχτα. Αλλά συμβαίνει

το εξής: έχεις μια ιστορία, αλλά έχεις και το αίσθημα που αναδύει αυτή η ιστορία. Ένα είδος επινοημένης ζωής, στην οποία μερικές φορές οι άνθρωποι αναγνωρίζουν τους εαυτούς τους.

– Είστε γεννημένος το 1946, άρα το 1966 ήσασταν 20 ετών. Ζήσατε το Swinging London;

– Λυπάμαι, αλλά οι περισσότεροι δεν βίωσαν τα σίξιτις στα σίξιτις. Στα σίξιτις, οι περισσότεροι ζούσαμε ακόμη τα φίφτις. Το ίδιο κι εγώ. Μερικοί δεν έζησαν τα σίξιτις παρά μόνο στα σέβεντις. Μας αρέσει να πακετάρουμε τις δεκαετίες. Αλλά οι περισσότεροι από εμάς διαβάσαμε για το Swinging London στις εφημερίδες. Εγώ ήμουν στο πανεπιστήμιο από το 1964 έως το 1968. Μόνο έναν άνθρωπο ήξερα που πήρε ναρκωτικά. Ήξερα και κάποιον ακόμη που μιλούσε για ναρκωτικά. Ημασταν μεσοαστοί Αγγλοι, θέλαμε να ζήσουμε πράγματα, αλλά κυρίως πίναμε. Ελάχιστα ναρκωτικά και ελάχιστα σεξ. Πολλοί αργότερα κατέκριναν τις καταχρήσεις των σίξιτις.

– Στα σίξιτις υπήρχε ελευθεριότητα, σήμερα έχουμε πολιτική ορθότητα και woke κουλτούρα. Πολλοί νέοι συγγραφείς σκέφτονται ξανά προτού γράψουν μια πρόταση, μην τυχόν και προσβάλουν κάποιον.

– Νομίζω πως έτσι είναι και είναι τρομερό. Πριν από καιρό άκουσα μια ιστορία για έναν Βρετανό μυθιστοριογράφο από τη νότια Ινδία. Έγραψε ένα μυθιστόρημα και ο εκδότης αποφάσισε προτού βγάλει το βιβλίο να το περάσει από μια «ανάγνωση περί ευαισθησίας» (sensitivity reading). Εόδεψαν λεφτά σε αυτό, θέλω να πω. Ε, όταν μπαίνεις σε τέτοιες διαδικασίες, σίγουρα θα βρεις κάτι περιεργο σε ένα κείμενο. Αυτό που του είπαν ήταν ότι αδικεί τους ανθρώπους της νότιας Ινδίας. Τους λέει, «μιλάω απλώς για την οικογένειά μου». Το βιβλίο κυκλοφόρησε, δεν ξέρω τι άλλαξαν, αλλά πάντως ο εκδοτικός όικος συμπεριέλαβε στον προϋπολογισμό του αυτό το sensitivity reading. Μου φαίνεται γκροτέσκο.

– Εσείς αντιμετωπίζατε ανάλογα προβλήματα;

– Δεν θα το έλεγα. Εγώ έζησα σε πιο γενναϊόδωρη εποχή. Θυμάμαι το «Metroland» είχε απαγορευτεί στη Νότια Αφρική του apartheid – αλλά αυτό είναι τίτλος τιμής. Όταν έγραψα το μυθιστόρημα «Ελίζαμπεθ Φιντς» έδωσα μια συνέντευξη στους Sunday Times όπου έλεγα ότι στην καρδιά του βιβλίου βρίσκεται η καταπίεση της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής κουλτούρας από τον χριστιανισμό. Στη συνέντευξη έλεγα ότι οι χριστιανοί μάλλον θα μιλήσουν αυτό το βιβλίο. Ήταν λοιπόν να κάνω μια παρουσίασή του στο Άββαϊο του Μπαθ, όπου γίνονταν λογοτεχνικές εκδηλώσεις – και με έκοψαν! Είπα, κανένα πρόβλημα, θα γίνει η παρουσίαση σε βιβλιοπωλείο. Μόνο αυτά είχα, τίποτε άλλο.

– Πλησιάζει η ώρα της δικής μου αναχώρησης. Προτού φύγω, σε ό,τι αφορά τη δική σας αναχώρηση ως συγγραφέα, κάποιος απολογισμός;

– Χμ. Χάθηκαν άνθρωποι που αγάπησα πολύ. Αλλά έζησα μαζί τους όμορφα χρόνια. Εζησα το λογοτεχνικό Λονδίνο, έζησα μια λογοτεχνική ζωή, τόσος κόσμος με βοήθησε – μια ολόκληρη γενιά ανθρώπων, που σχεδόν όλη έχει πια χαθεί. Αλλά η απουσία είναι και με έναν τρόπο παρουσία πια. Μέσα σου. Αυτή είναι μια από τις μεγαλύτερες αλήθειες όταν γερνάς.

Νέες κάρτες Eurobank. Νέα εποχή.

Πλήρης διαχείριση μέσω
Online Banking
και εφαρμογής
Eurobank Cyprus

Συμμετοχή
στο **πρόγραμμα**
επιβράβευσης
Επιστροφή

Φιλικές προς
το **περιβάλλον**

Κάθετος
μοντέρνος
σχεδιασμός

Εγκοπή αφής
για ενισχυμένη
προσβασιμότητα

Σε κάθε μπροστά.

eurobank.cy